

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİÇAĞ DİLLERİ VE KÜLTÜRLERİ ANABİLİM DALI
HİTİTOLOJİ BİLİM DALI

KİZZUWATNA KÖKENLİ ÇAĞIRMA RİTÜELLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Şeyda Nur YILMAZ

Ankara-2026

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİÇAĞ DİLLERİ VE KÜLTÜRLERİ ANABİLİM DALI
HİTİTOLOJİ BİLİM DALI

KİZZUWATNA KÖKENLİ ÇAĞIRMA RİTÜELLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Şeyda Nur YILMAZ

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Leyla MURAT KARAKURT

Ankara-2026

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİÇAĞ DİLLERİ VE KÜLTÜRLERİ ANABİLİM DALI
HİTİTOLOJİ BİLİM DALI

KIZZUWATNA KÖKENLİ ÇAĞIRMA RİTÜELLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Leyla MURAT KARAKURT

Adı-Soyadı

- 1. Prof. Dr. Leyla MURAT KARAKURT**
- 2. Prof. Dr. Esmâ REYHAN**
- 3. Doç.Dr.Şafak BOZGUN**

Tez Savunması Tarihi:

18.06.2026

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Leyla MURAT KARAKURT danışmanlığında hazırladığım “**Kizzuwatna Kökenli Çağırma Ritüelleri**” başlıklı yüksek lisans tezimde bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

26.06.2026

Şeyda Nur YILMAZ

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	iii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

I. Kizzuwatna Bölgesi ve Tarihi Coğrafyası.....	6
II. Hurriler ve Hitit Dünyasındaki Rollerini.....	11
III. Kizzuwatna Kökenli Çağırma Ritüelleri.....	16

İKİNCİ BÖLÜM

I MAḪ ve GUL.ŠEŠ, Zukki ve Anzili'nin Çağırılması Bo 2061 (=KUB 15.31) +.....	27
II Transliterasyon-Tercüme.....	27
III Bu Metin Grubunda Geçen Hurricce Kelimeler Üzerine Filolojik Yorum.....	48
IV Kapsadığı Konular.....	54

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I Sedir Tanrıları'nın Çağırılması Ritüeli Bo 3720 (=KUB 15.34) +.....	56
II Transliterasyon-Tercüme.....	57
III Bu Metin Grubunda Geçen Hurricce Kelimeler Üzerine Filolojik Yorum.....	85
IV Kapsadığı Konular.....	88

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

I Kizzuwatna Kökenli Festival ve Büyü Ritüellerine Ait Parçalar Bo 4249 (=KUB 7.34).....	90
II Transliterasyon-Tercüme.....	90
III Bu Metin Grubunda Geçen Hurricce Kelimeler Üzerine Filolojik Yorum.....	91
IV Kapsadığı Konular.....	91

BEŞİNCİ BÖLÜM

I Teşşup, Hepat ve Šarruma İçin Çağırma Ritüelleri

Bo 2006 (=IBoT 3.148)

II Transliterasyon-Tercüme.....92

III Bu Metin Grubunda Geçen Hurrice Kelimeler Üzerine Filolojik Yorum.....115

IV Kapsadığı Konular.....118

Bo 3405 (=KUB 15.37)

II Transliterasyon-Tercüme.....119

III Bu Metin Grubunda Geçen Hurrice Kelimeler Üzerine Filolojik Yorum.....122

IV Kapsadığı Konular.....122

Bo 4405 (=KUB 7.50)

II Transliterasyon-Tercüme.....122

III Kapsadığı Konular.....123

792/v + Bo 2519 (=KUB 7.51)

II Transliterasyon-Tercüme.....123

III Bu Metin Grubunda Geçen Hurrice Kelimeler Üzerine Filolojik Yorum.....127

IV Kapsadığı Konular.....128

476/b+823/b (=KUB 32.50)

II Transliterasyon-Tercüme.....129

III Bu Metin Grubunda Geçen Hurrice Kelimeler Üzerine Filolojik Yorum.....132

IV Kapsadığı Konular.....137

ALTINCI BÖLÜM

I Hurrice Unsur Barındırmayan Diğer Kizzuwatna Kökenli Paralel Metinler ve Fragmanlar	
II Transliterasyon-Tercüme Bo 872 (= KUB 17.32).....	139
III Kapsadığı Konular.....	141
II Transliterasyon-Tercüme MAH 16864 (=FHG 4).....	141
III Kapsadığı Konular.....	142
I Düşman Şehrin Tanrıları İçin Yapılan Çağırma Ritüeli KUB 7.60.....	143
II Transliterasyon-Tercüme.....	143
III Kapsadığı Konular.....	151

YEDİNCİ BÖLÜM

I Kurban Terimleri.....	152
-------------------------	-----

SEKİZİNCİ BÖLÜM

I Sözlük.....	165
---------------	-----

SONUÇ	181
--------------------	-----

KAYNAKÇA	188
-----------------------	-----

ÖZET	196
-------------------	-----

ABSTRACT	200
-----------------------	-----

ÖNSÖZ

Üç tarafı denizlerle çevrili topraklara ve bol su kaynaklarına sahip olan Anadolu geçmişte birçok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Anadolu coğrafyasında yaşamış, kadim medeniyetlerden biri olan Hitit ve Hurriler bu bölgede gerek kültürel etkileşimleri gerekse siyasal antlaşmaları yanısıra dini inançları ve sanatsal miraslarıyla da derin izler bırakmışlardır. M.Ö 2.bin yılda bölgede bulunan Hurriler kültür ve dil bakımından, Hititleri panteonundan sanatına kadar pek çok alanda etkilemişlerdir. Bu iki medeniyetin birbirleriyle etkileşimi, Anadolu'nun çok kültürlü yapısını göstermektedir.

Tezin konusu Haas-Wilhelm tarafından AOATS 3 serisinde çalışılan “Kizzuwatna Kökenli Çağırma Ritüelleri”ni detaylı olarak ele almaktır. Bu ritüeller Hititçe ve Hurrice olmak üzere iki dilde yazılmıştır. Tezin, birinci bölümde, öncelikle Kizzuwatna bölgesi, tarihi ve coğrafyası, Hurriler ve Hitit dünyasındaki rolleri ve Kizzuwatna kökenli çağırma ritüelleri hakkında genel ve detaylı bilgiler verilmiştir. İkinci ve altıncı bölüm arasında tezin ana kısmını oluşturan “Kizzuwatna Kökenli Çağırma Ritüeli “metin gruplarının güncel katalog ve Portal Mainz verileri ışığında rekonstrüksiyonu, transliterasyon , tercümesini yapmak, yeni bilgiler doğrultusunda bu metinlerde geçen Hurrice kelimeleri filolojik açıdan değerlendirmek, Hurrice pasajların tercümeleri yapılarak bu metinlerin kapsadığı konuları sunmak amaçlanmıştır.

Danışman hocam Sayın Prof. Dr. Leyla Murat Karakurt’a, bilimsel yaklaşımı, titiz rehberliği ve ilham veren yönlendirmeleri için teşekkürlerimi sunarım. Kendisinin akademik öngörüsü ve rehberliği, çalışmamın temelini oluşturmada büyük katkı sağlamıştır.

Hititolog Aslınaz Emekli’ye katkıları için teşekkür ederim. Bu çalışmayı hazırlarken sevgileri ve destekleriyle bana güç veren aileme en içten teşekkürlerimi sunarım.

Şeyda Nur YILMAZ

2026

İŞARET LİSTESİ

- [] Tablet o kısmının kırık olduğunu belirtir.
- [...] Kırık metin yerlerinde tahmini işaret olduğunu belirtir.
- [()] Yuvarlak parantez metnin duplikatından tamamlandığını belirtir.
- () Çeviriye yapılan eklemeleri belirtir.
- <> Katip tarafından unutulmuş işaretleri belirtir.
- + Direkt joinleri belirtir.
- (+) İndirekt joinleri belirtir.
- x Okunamayan işaretleri belirtir.
- x+1 Tablet baş kısmının kırık olduğunu belirtir.
- ! İşaretin hatalı yazıldığını belirtir.
- ? Transliterasyon veya çevirinin şüpheli olduğunu belirtir.
- <<>> Fazla yazılmış işaretleri belirtir // Paralel metin.
- = Kelimeyi oluşturan her bir morfemi belirtmek için kullanılır.

KISALTMALAR LİSTESİ

- abl.** Ablativ.
- abs.** Absolutiv.
- abl.-instr.** ablativ-instrumental.
- ABOT:** Ankara Arkeoloji Müzesinde bulunan Boğazköy Tabletleri (Boğazköy-Tafeln im Archäologischen Museum zu Ankara).Istanbul 1948.
- adv.** Adverb.
- a.g.e.** adı geçen eser.
- akk.** Akkusativ.
- ass.** Associativ.
- AOAT:** Alter Orient und Altes Testament.Kevelaer/Neukirchen-Vluyn.

ATK: Asur Ticaret Kolonileri.

BCE: Before Common Era.

bkz. bakınız .

Bo: Signatur unveröffentlichter Texte aus Bogazkoy in Berlin und Istanbul.

BoSt 8: Boghazköi-Studien, Heft 8 (E. Weidner, 1923).

CAD: The Assyrian Dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago. Vol. 17.
Edited by William L. Moran et al. Chicago: The Oriental Institute, 1974.

CTH E. Laroche, Catalogue des textes hittites, Paris.

çev. çeviri

ChS1_9. Die hurritischen Ritualtermini in hethitischem Kontext, Corpus der hurritischen Sprachdenkmäler , Haas, V. 1998, Roma.

çğ. Çoğul.

dat. Dativ.

dat.-lok. dativ-lokativ.

dir. Direktiv.

d.n. dipnot .

enk. Enklitik.

erg. ergativ.

ess. Essiv.

FHG: Emmanuel Laroche, Fragments hittites de Geneve. Revue d'Assyriologie 45 (1951) 131 sqq., 184 sqq.

gen. genitiv .

IBoT: Istanbul Arkeoloji Müzelerinde bulunan Boğazköy Tabletleri (Boğazköy-Tafeln im Archäologischen Museum zu Istanbul) I-III. Istanbul 1944, 1947, 1954.

imp. İmparativ.

instr. Instrümental.

KBo : Keilschrifttexte aus Boghazköi. Leipzig, (7 sqq.) Berlin. Wissenschaftliche Veröffentlichung der Deutschen Orient-Gesellschaft.

KBo I 5: Keilschrifttexte aus Boghazköi, I. Heft, No: 5 (Šunaššura Antlaşması).

KUB: Keilschrifturkunden aus Boghazköi, Berlin ff.

KIF 1: Kleinasiatische Forschungen, Band 1 (1930).

Kol. Kolofon.

M.Ö. Milattan Önce.

Nr. Numara.

Opt. Optativ.

Or. Ortaköy.

Rasur belirsiz/silik.

Rs. arkayüz .

s. sayfa.

Terc. tercümesi.

tk. tekil .

Trans. Transliterasyon .

vd. ve devamı.

JEÄ 8: Journal of Egyptian Archaeology, Volume 8 (S. Smith, 1922).

MDOG: Mitteilungen der Deutschen Orient-Gesellschaft.Berlin.

ZA NF 2: Zeitschrift für Assyriologie und Vorderasiatische Archäologie, Neue Folge 2.

GİRİŞ

İnsanların sembolik anlamlar yüklediği köklü geleneklerin bir yansıması olan rit, aslında bir törenin veya dini uygulamanın yapı taşı oluşturur, anlam bakımından en yoğun ve en küçük parçasıdır.¹

Ritüel, icracılar ve katılımcılar tarafından belirli bir düzen içinde tekrarlanan, doğüstü güçleri etkilemek amacıyla sahnelenen bir eylemdir. Bu süreçte ritüelin özünü “hareket” oluşturur, çünkü ritüel doğası gereği görsel bir sunumdur, bir gösteridir. Her türlü gösteri sanatında olduğu gibi, bu ritüelistik performansın başarısı ve bağlamına uygunluğu için en asli unsurlardan biri de seçilen kostümdür.² Özellikle kişiye veya belirli bir amaca yönelik büyü ritüellerinde, müzik aletlerinin eşliği, ritmik hareketler (danslar), büyülü sözler ve adaklar bütüncül bir yapı sunar. Bu ritüellerdeki temel gaye, gerçekleştirilen sembolik uygulamalar vasıtasıyla somut bir sonuca “arınma, şifa, tanrıyı geri getirme” ulaşmaktır. İşlemler esnasında kullanılan kült araç ve gereçleri, nesneler ve özellikle farklı renklerdeki iplikler, soyut duaların fiziksel dünyada karşılık bulmasını sağlayan büyüsel iletkenler olarak kabul edilir.³

İnsanlık tarihinin her evresinde din, toplumsal varoluşun en temel yapı taşı olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarihsel süreç incelendiğinde, inanç sisteminden bağımsız bir medeniyet tasavvuru kurmak neredeyse imkansızdır. Bu bağlamda, bir toplumun dini uygulamalarını ve inanç dünyasını analiz etmek, sadece bir ritüeller bütünü çözmek değil, aynı zamanda o toplumun kültürel kodlarını, sosyal hiyerarşisini ve medeniyet seviyesini anlamlandırmak adına en stratejik yoldur. Özellikle Eski Anadolu toplumlarında din, gündelik hayatın ve devlet mekanizmasının dışında kalan bir unsur değil, aksine hayatın her anına sirayet eden, bireyin ve toplumun evrendeki konumunu belirleyen vazgeçilmez bir rehber niteliğindedir. Hitit inanç sisteminde ritüeller, sadece sözlü dualardan ibaret olmayıp, dansın, müziğin ve çeşitli dramatik eylemlerin iç içe geçtiği süreçlerdir.⁴

Kizzuwatna bölgesinin kültürel ve dini dokusunu yalnızca Hurri etkisiyle açıklamak yetersiz bir yaklaşım olacaktır. Bölge, Büyük Krallık döneminin başlarından itibaren, kökenleri Asur Ticaret Kolonileri çağına kadar uzanan yoğun bir Luwi yerleşimi altındaydı. Öyle ki bu Luwi unsurlar, Hitit Devleti’nin yıkılıştan sonra bile bölgedeki geleneksel yapıyı korumaya

¹ A. T. Gölbaş, 2023, s. 5.

² A. Bağcı, 2018, s. 30.

³ J. Klinger, 1998, s. 456-457.

⁴ Ö. Akdağ, 2018, s. 24-25.

devam etmişlerdir. Kizzuwatna özelinde Luwi ve Hurri ⁵ toplumlarının bu denli iç içe geçmiş olması, dinsel ve kültürel sahada benzersiz bir ortak yaşam alanı yaratmıştır.

Bu iki kültür arasındaki etkileşim, kendini en belirgin şekilde dilsel alanda hissettirmektedir. Hititçe metinlerde ⁶ karşımıza çıkan ve büyük bir kısmı dinsel terminolojiye ait olan Hurrice kelimelerin pek çoğu, aslında Hititçeye Luwi dili aracılığıyla taşınmıştır. ⁷ Güncel araştırmalar, Hurricenin Luwi morfolojisi üzerindeki etkisinin artık tartışmasız bir gerçek olduğunu ortaya koymaktadır.⁸ Bu durumun bir sonucu olarak, metinlerde Hurrice kökenli kelimelerin Luwi dil kurallarına göre çekimlenmesi, Kizzuwatna kökenli metinlerin en karakteristik özelliklerinden biri haline gelmiştir.⁹ Bu dilsel senkretizm, bölgedeki ritüellerin sadece uygulama biçimini değil, aynı zamanda inanç sisteminin kuramsal altyapısını da şekillendiren temel faktördür.¹⁰

Hurri-Luwi ortak yaşamı, sadece tarihi metinlerden ziyade bayram ve büyü ritüellerinin işlendiği, özellikle dini içerikli metinlerde takip etmek mümkündür. Öyle ki, Hebat, ¹¹ Šauška, ¹² Ninatta ¹³ ve Nubadig ¹⁴ gibi Hurri panteonunun temel tanrıları, Luwi dilinde yazılmış ritüellerde de karşımıza çıkar. Bu dilsel ve kültürel geçişkenlik bazen tek bir metin içinde bile katmanlı bir yapı sunar. Örneğin, atların eğitime dair bir ritüelde asıl metin Hititçe olmasına rağmen, önce Hurrice ardından Luwi dilinde ifadelerin kullanıldığı görülmektedir.

Kizzuwatna'nın bu melez yapısı, ritüel uygulayıcıları ve tanrılar arasındaki ilişkide de somutlaşır. KBo V 2 nolu metinde, Mezopotamya kökenli bir tanrıça olan Išhara'nın rahibesi Ammiḫatna'nın Hurri ismi taşıması, buna karşın Luwi metinlerinde adı sıkça geçen “rahibe” (SALŠU.GI) Šillalluḫi'ye Hurrice bir pasajda rastlanması bu durumun en net örnekleridir. Aynı metinler içinde Hurrice sözcüklerin Luwi dil kurallarına göre çekimlenmesi, bölgenin ne denli özgün bir senteze ulaştığını kanıtlar. Sonuç olarak, bir tanrının ritüel alanına çekilmesi amacıyla düzenlenen “çağırma ritüelleri”, Luwi-Hurri melez kültürünün doğrudan bir ürünüdür. Bu

⁵ J. Friedrich, 1941/44, s. 331-333; B. Rosenkranz, 1952, s. 25-26; H. Otten, 1953, s. 29; E. Laroche, 1959, s. 8.

⁶ H. G. Güterbock, 1954, s. 392; J. Friedrich, 1947/48, s. 13-18.

⁷ a.g.e. 1952, s. 26.

⁸ a.g.e. 1941/44, s. 333; a.g.e. 1952, s. 24, 53; E. Laroche, 1960, s. 164; A. Kammenhuber, 1969, s. 271; O. Carruba, 1967, s. 151-156.

⁹ E. Laroche, 1960, s. 164-166.

¹⁰ V. Haas- G. Wilhelm, 1974, s.5-6.

¹¹ H.Otten, 1953, s. 20.

¹² a.g.e. 1941/44, s. 331; a.g.e. 1953, s. 29.

¹³ a.g.e. 1953, s.69.

¹⁴ a.g.e. 1953, s. 19.

ritüellerin temel gövdesini iki toplumun ortak değerleri oluştururken, çok az bir kısmı Hitit doğum ritüellerinden gelen eklemelerle şekillenmiştir.¹⁵

Hitit düşünce sisteminde toplumsal veya bireysel ölçekte karşılaşılan felaketlerin temel nedeni, koruyucu bir tanrının öfkelenerek ülkesini, kentini veya tapınağını terk etmesiyle açıklanmaktadır. Tanrı ile insan arasındaki bu kopuşun kaynağı ise genellikle “büyüsel kirlenme” olarak tanımlanan manevi bir yozlaşmadır. Hitit inancına göre, tanrıda biriken bu öfke ve kin temizlenmediği sürece, toplumun hastalık, salgın, kıtlık ve kuraklık gibi kitlesel yıkımlarla, hane halkının ise, ev içinde kan, lanet ve bitmek bilmeyen gözyaşı gibi bireysel trajedilerle karşı karşıya kalması kaçınılmazdır. Bu bağlamda “çağırma ritüelleri”, sadece bir ibadet değil, bozulan kozmik düzeni yeniden tesis etme ve tanrıyı arındırarak geri döndürme uygulamalarıdır. Tanrı, ancak üzerindeki büyüsel kirlilikten arındırıldığı takdirde yapılan çağrıya yanıt vererek geri dönecektir. Bu geri dönüş ritüelini yönetecek ritüel uygulayıcıları için ilk ve en kritik aşama, öfkelenen tanrının terk ettiği mekanın ardından nereye gittiğini tespit etmektir. Hitit inanç dünyasına göre kaybolan tanrı, aşılması güç dağlarda, uçsuz bucaksız denizlerde, gökyüzünün derinliklerinde veya herhangi bir düşman ülkesinde olabilir. Bu süreçte sadece kayıp tanrıyı ikna etmek yeterli değildir, tanrının üzerindeki kirliliği bir daha geri dönmek üzere teslim alacak olan yeraltı tanrılarının da memnun edilmesi şarttır.¹⁶

Tanrılar için büyük bir titizlikle düzenlenen Kizzuwatna kökenli ritüellerin temel önkoşulu, bedensel ve ruhsal arınmadır. Hitit düşüncesinde arınma, insanın tanrılar tarafından cezalandırılmasının önüne geçen koruyucu bir kalkan mahiyetindedir. Hititler, inanç sistemlerinin bir gereği olarak, bireysel ve toplumsal kaderlerini tanrıların yönettiğine, yaşamları süresince karşılaştıkları her türlü olayın ilahi bir takdirle kendilerine verildiğine inanmaktaydı. Bu nedenle ritüeller, sadece birer seremoniden ibaret değil, tanrısal irade ile uyum içinde yaşama çabasının somut bir tezahürüdür.¹⁷

Hititlerin teokratik inanç sisteminde, büyü, lanet, beddua, cinayet, yalandan yemin etme, kötü dil kullanma veya kirletilmiş gıdalardan yeme gibi eylemler birer kirlilik ve günah unsuru olarak kabul edilirdi. Bu eylemler, tanrılarının öfkelenerek ülke, kent ve tapınakları terk etmelerine yol açmaktaydı. Tanrının korumasının çekilmesiyle birlikte, hasadın verimsizleşmesi, salgın hastalıkların baş göstermesi, aile içi geçimsizliklerin artması ve bireyde çeşitli bedensel veya ruhsal hastalıkların ortaya çıkması kaçınılmaz bir sonuç olarak

¹⁵ V. Haas - G. Wilhelm, 1974, s. 6.

¹⁶ E. Reyhan, 2016, s. 2-3.

¹⁷ A. Ünal, 1980, s. 477-480; L. Murat, 2003, s. 92-96.

görülmektedir.¹⁸ Çeşitli bedensel ve ruhsal hastalıklara neden oluyordu. Dolayısıyla Hititler, arınma ve tanrıları çağırma ritüelleri düzenleyerek kirlilik ve günah kaynaklı bu olumsuz durumlardan kurtulmayı, hem bireysel hem de toplumsal huzuru yeniden tesis etmeyi amaçlamışlardır.¹⁹

Hitit ritüel metinlerinde, ritüeli gerçekleştiren ve ritüelden doğrudan fayda sağlayan kişiler “EN SÍSKUR” (Ritüel Sahibi) olarak adlandırılır. Bu belgelerde, söz konusu şahıslar kraliyet ailesine mensup olsalar dahi isimlerine yer verilmez, bunun yerine genel birer özel şahıs statüsünde bahsedilir. Tipik bir Hitit ritüelinin işleyişi ise belirli bir sistematik yol izler. Süreç, mekanın ve katılımcıların arındırılmasıyla (kutsal temizlik) başlar, kurban sunumları ve pay edilmesiyle devam eder. Sözlü performansların (dua, ilahi ve şarkılar) icrasının ardından, tanrı huzurunda gerçekleştirilen nihai sunumla seremoni tamamlanır.

Hitit büyü ritüelleri LÚAZU (kahin/rahip), LÚHAL (kahin), LÚPurapši (kahin), LÚMUŞEN.DU (kahin, kuş yakalayıcı-fal esnasında- kuş uçuşunu izleyen) LÚA.ZU (erkek hekim), LÚpatili (patili rahip), LÚSANGA (rahip) ve LÚGUDU (melhemli rahip) unvanlı erkek görevliler ve MUNUS ŠU.GI (yaşlı kadın, büyücü kadın), MUNUS hašaua (yaşlı kadın, büyücü kadın) MUNUS SUHUR.LA (oda hizmetçisi kadın, hizmetçi kadın), MUNUS hašnupala (ebe), MUNUS SA.ZU (ebe) MUNUS A.ZU (kadın hekim), MUNUS karta (tapınak görevlisi kadın) ve yine MUNUS É.DINGIR^{LIM} (tapınak görevlisi kadın) gibi unvanlar taşıyan kadın görevliler ortak sorumluluğunda işleyen bir yapıya sahiptir.²⁰

Tezin konusu Haas-Wilhelm tarafından AOATS 3 serisinde çalışılan “ Kizzuwatna Kökenli Çağırma Ritüelleri” ele alınmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde “ Kizzuwatna Bölgesi ve Tarihi Coğrafyası incelenecek, ardından “Hurriiler ve Hitit Dünyasındaki Roller” ve “Kizzuwatna Kökenli Çağırma Ritüelleri” hakkında detaylı bilgilere yer verilecektir. İkinci bölümde, “ CTH 484 .1.A Bo 2061 (+KUB 15.31) envanter numaralı MAḪ, GUL.ŠEŠ, Zukki ve Anzili’nin Çağırılması Ritüeli”, üçüncü bölümde, “ CTH 483 Bo 3720 (+KUB 15.34) envanter numaralı Sedir Tanrıları’nın Çağırılması Ritüeli”, dördüncü bölümde, “Kizzuwatna Kökenli Festival ve Büyü Ritüellerine Ait Parçalar kapsamında CTH 500 .383 Bo 4249 (=KUB 7.34)”, beşinci bölümde, “Teššup, Hepat ve Šarruma İçin Çağırma Ritüelleri başlığı altında CTH 485.1 Bo 2006 (=IBoT 3.148), Bo 3405 (=KUB 15.37), CTH 485.2 Bo 4405 (=KUB 7.50) ve CTH 500 .269 792/v + Bo 2519 (=KUB 7.51), CTH 485 476/b + 823/b (=KUB 32.50),

¹⁸ L. Murat, 2003, s. 92-96.

¹⁹ V. Haas - G. Wilhelm, 1974, s. 38-41; 42-49.

²⁰ E. Reyhan, 2003b, s. 166.

envanter numaralı metinler incelenecek, yeni joinler ve yeni nüshalarıyla katologdan ve portal mainzdan bakılarak rekonstrüksiyon, transliterasyon ve tercümesi yapılacak, bu metin gruplarında geçen Hurrice kelimeler filolojik açıdan değerlendirilecek ve kapsadığı konular ele alınacaktır. Çalışmanın altıncı bölümünde, “Hurrice unsur barındırmayan diğer Kizzuwatna kökenli paralel metinler ve fragmanlar kapsamında CTH 495 Bo 872 (=KUB 17.32), CTH 483 .VA MAH 16864 (=FHG 4) ve Düşman Şehrin Tanrıları İçin Yapılan Çağırma Ritüeli CTH 423.A (KUB 7.60)” metinlerin transliterasyon ve tercümesi yapılacaktır. Yedinci bölümde ise, tüm bu metinlerden elde edilen veriler ve yeni bulgular ışığında, ritüellerde geçen kurban terimlerinin sistematik bir sınıflandırılması yapılacaktır. Son olarak sekizinci bölümde metinlerde geçen hurrice kelimeler ve geçtiği metin yerleri hakkında bilgi verilecektir. Bu hususlar çerçevesinde, bu tez çalışmasının yeni nüsha, yeni join ve yeni yayınlar ışığında , çağırma içerikli ritüel metinler çalışması niteliğinde olmasına çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

I KIZZUWATNA BÖLGESİ VE TARİHİ COĞRAFYASI

Kizzuwatna'nın, M.Ö. 2. binyıl Anadolu coğrafyasının en stratejik bölgelerinden biri olan, günümüzde Çukurova olarak bilinen ve Klasik Çağ'da Kilikya adı verilen bölgede yer aldığı genel kabuldür.²¹ Bölgenin lokalizasyonuna dair araştırmalardaki ilk öneri 1926 yılında Emil Forrer tarafından ortaya atılmıştır. Forrer, Antik Yunan kaynaklarında geçen ve demirci bir kavim olan Kalybes topluluğundan hareketle, Kizzuwatna'yı Karadeniz (Pontus) bölgesine yerleştirmiştir.²² Ancak bölgenin yoğun Hurri kültürel dokusunu barındırması, Forrer'in bu hipotezinin geçerliliğini zamanla yitirmesine neden olmuştur.²³

Ayrıca Kizzuwatna'nın coğrafi konumu üzerine 1940 yılında Albrecht Goetze, kapsamlı çalışmalarda bulunmuştur.²⁴ Mantiya²⁵ ve İdahaka²⁶ gibi Hurrice kökenli isimlerin Hitit belgelerinde saptanmasından dolayı ve bölgenin Suriye ile olan coğrafi bağlantısını göz önünde bulundurarak, Kizzuwatna'nın Antik Kilikya bölgesinde konumlanması gerektiğini düşünmektedir.²⁷ Bu görüş günümüz bilim dünyasınca genel kabul görmeye devam etmektedir.²⁸ Kizzuwatna'nın demografik yapısı sadece Hurrilerle sınırlı kalmayıp Luwi ve Sami unsurları da içeren kozmopolit bir karakter sergilemektedir.²⁹ Hitit kralı II.Tuthaliya ve Kizzuwatna kralı II.Šunaššura arasında yapılan, Šunaššura Antlaşması (KBo I 5), Kizzuwatna'nın coğrafi yapısını belirlemede, aynı zamanda Hitit ve Hurri - Mitanni güçleri arasındaki tampon statüsünü ve sınır hattını tanımlamada büyük öneme sahiptir. Giriş kısımlarında yer alan coğrafya adları, diplomatik ve mekansal açıdan büyük öneme sahiptir.³⁰

Šunaššura Antlaşması'nın giriş bölümü incelendiğinde , metnin belirgin bir şekilde Hurri Ülkesi olduğu dikkat çekmektedir. Belgelerdeki ifadelerden anlaşıldığına göre Kizzuwatna, siyasi bağlılığını Hatti ve Hurri egemenlikleri arasında tarihsel süreçte birkaç kez değiştirmiştir.³¹ Bu durum, Kizzuwatna'nın hem Hatti hem de Hurri topraklarıyla ortak bir sınıra sahip olduğu için, açıkça bu değişken tutumunun coğrafi bir zorunluluğun yansıması

²¹ T. Pelvanoğlu, 2018, s. 381.

²² E. Forrer, 1926, s. 38-40.

²³ a.g.e. 2018, s. 381.

²⁴ A. Goetze, 1940, s. 1-4.

²⁵ a.g.e. 1940, s.4.

²⁶a.g.e. 1940, s. 4.

²⁷ a.g.e. 1940, s.1-8.

²⁸ a.g.e. 1940, s. 8; J. V. Garcia Trabazo, 2004, s. 313

²⁹ A. Goetze,1940, s. 4-8; B. J. Collins, 2007, s. 31-32; A. Ünal - S. Girginer, 2007, s. 61-62.

³⁰ E. F. Weidner, 1923, s. 7; MDOG 73, 1934, s. 32; A. Goetze, 1940, s. 36.

³¹ ayrıca bkz. KBo III 50 vd.; a.g.e. s. 38.

olduğu anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle belirtecek olursak Kizzuwatna , ya bu iki gücün arasında coğrafi bir köprü konumunda ya da bu üç ülke (Hatti-Hurri-Kizzuwatna) bir üçgenin üç noktasını temsil etmektedir.³²

Söz konusu coğrafi analizler ışığında, antlaşmanın üçüncü bölümünde (37 vd.) Kizzuwatna'ya yönelik olası bir Hurri tehlikesinin ciddi bir güvenlik riski olarak tanımlandığı görülmektedir. Bu diplomatik gerilimin yanı sıra, metnin dördüncü bölümü (28 vd.) iki devlet arasındaki iletişimin doğrudan elçiler vasıtasıyla yürütüldüğünü belgeleyerek, taraflar arasındaki siyasi temasın sürekliliğine işaret eder. Erken dönem araştırmalarında Winckler, Kizzuwatna'yı Karadeniz (Pontus) bölgesiyle özdeşleştirmiş, bu hatalı lokalizasyona bağlı olarak Hurri topraklarının da Anadolu'nun daha kuzey kesimlerinde aranması gerektiğini savunmuştur.³³

Fakat yapılan araştırmalar sonucunda “ Hurri Ülkesi ” teriminin kısmen, kesin olarak Yukarı Mezopotamya'da konumlanan “ Mitanni Ülkesi ” ile eş anlamlı olduğunu anlaşılmaktadır.³⁴ Bunun yanı sıra, Mitanni ile sınır olan ve aynı etnik kökeni paylaşan halklarında bulunduğu daha dar kapsamlı bir “Hurri Ülkesi” varlığı bilim dünyasında genel kabul görmüştür.³⁵

Bu bulgular, Hitit coğrafyasına dair geleneksel algıyı kökten değiştirmiş ve Winckler'in kuzey odaklı lokalizasyon hatasını düzelterek, ilgili bölgelerin günümüzdeki gerçek konumu olan güneydoğu sahasına yerleşmesini sağlamıştır.³⁶ Kizzuwatna'nın tam olarak nerede konumlandığı meselesi, çevresindeki bölgelerin yerleşimiyle doğrudan ilişkilidir. Šunaššura Antlaşması'nın giriş bölümünde İšuwa ülkesindeki gelişmelerden bahsedilmesi jeopolitik etkileşimi kanıtlar niteliktedir. İšuwa , tıpkı Kizzuwatna gibi Hatti ve Hurri egemenlikleri arasında denge politikası izleyerek saf değiştirmiş; bu yönüyle Kizzuwatna'nın diplomatik tutumu için Kizzuwatna'ya paralel bir örnek teşkil etmiştir.³⁷

İšuwa'nın her iki büyük güç odağı arasındaki stratejik konumu ve Fırat Nehri'nin Harput yakınlarındaki havzasında yer alması, Kizzuwatna ile İšuwa arasında doğrudan bir sınır komşuluğu bulunabileceği hipotezini güçlendirmektedir.

³² H. Winckler, 1913, s. 61; J. Garstang - H. R. Mayer, 1923, s. 28; S. Smith, 1922, s. 45; A. Goetze, 1940, s. 38.

³³ a.g.e. 1913, s. 61; A. Goetze, 1940, s. 38.

³⁴ A. Ungnad, 1925, s. 101-103; A. Ungnad, 1936, s. 132; A. Goetze, 1940, s. 38.

³⁵ A. Goetze, 1933, s. 174, dn. 1; A. Goetze, 1936, s. 102.

³⁶ A. Goetze, 1940, s. 38-39.

³⁷ ayrıca bkz. KBo I 5, I 8 vd.; a.g.e. 1940, s. 38.

Mevcut veriler ışığında Kizzuwatna'nın lokalizasyonu, Karadeniz'e doğru uzanan kuzey hattı ile Akdeniz'e yönelen güney hattı arasındaki coğrafi ihtimaller dâhilinde değerlendirilmiştir.³⁸

Bölgenin kuzey sahillerine yerleştirilmesi (Pontus Teorisi), Hitit Devleti'nin doğu sınırında yer alan Azzi-Hayaşa'nın jeopolitik gerçekliğiyle temelden bir uyumsuzluk içerisinde. İstitina şehri üzerinden elde edilen veriler, Azzi-Hayaşa'nın kuzeydoğu Anadolu platosunda konumlandığına işaret eder. Eğer Kizzuwatna iddia edildiği gibi kuzey kıyı şeridinde yer alsaydı, Azzi-Hayaşa'nın varlığı Kizzuwatna'nın İšuwa ve Hurri sahasıyla olan tüm fiziksel ve siyasi bağı kesmiş olurdu. Bu durum, dönemin jeopolitik dengeleriyle bağdaşmamaktadır.³⁹ Tüm bu kanıtlar ışığında, Kizzuwatna'nın kuzey Anadolu'da değil, İšuwa ve Hurri bölgeleriyle doğrudan coğrafi bağ kurabileceği güney hattında yer aldığı sonucuna varılmaktadır.⁴⁰

Kizzuwatna'nın coğrafi sınırlarını belirleme çabaları, İşputaḫšu Antlaşması fragmanlarının parçalı yapısı nedeniyle çoğu zaman varsayımlar düzeyinde kalmaktadır. Buna karşın, başka hiçbir kaynaktan geçmeyen Kanithi ülkesi ve hükümdarı Piriyašaumaš'a dair KUB 31.81 (arka yüz, 5 vd.) numaralı metindeki kayıtlar, bölgenin tarihsel coğrafyasını netleştirmek adına nadir ve kıymetli birer ipucu teşkil etmektedir. Eldeki bulgular, yerleşimin Kizzuwatna sınırları dahilinde lokalize edilmesi gerektiğini desteklemektedir. Kral ismindeki Hurrice unsurlar ise, bölgedeki Hurri etkisinin idari ve demografik boyutlarını somutlaştıran, araştırmanın etnik-siyasi düzlemi için temel teşkil eden bir veri niteliğindedir.⁴¹

Ulaşım güzergahları, yazılı kaynaklar ve arkeolojik materyallerin sentezi, Kizzuwatna bölgesinin konumlandırılmasında belirleyici bir rol oynamaktadır. Forlanini, güney sınırının tespiti noktasında antik sahil şeridine dikkat çekerek, Yenice ve Domuztepe gibi Geç Tunç Çağı yerleşimlerinin bu sınırın uç noktalarını belirlediğini savunmaktadır.⁴² Seton-Williams, Adana sahasından kıyı hattına doğru uzanan doğrusal bir güzergâhın varlığını haritalandırarak, bu yerleşim dizisinin stratejik konumunu somutlaştırmıştır. Söz konusu rota, Kizzuwatna coğrafyasındaki yerleşim dokusunu açıklamasının yanı sıra, bölgedeki ritüelistik süreçlerin yayılım yollarını anlamlandırmak açısından da dikkate değer bir veri sunmaktadır.

³⁸ E. F. Weidner, 1923, s. 4; a.g.e.1940, s. 39.

³⁹ B. Hrozný, 1935, s. 163; a.g.e.1940, s. 39.

⁴⁰ S. Smith, 1939, s. 29-30; a.g.e.1940, s. 39.

⁴¹ ayrıca bkz. KUB 31 81, rev. 5-6; A. Goetze, 1940, s. 36, dn. 23, 140.

⁴² V. E. Seton-Williams, 1954, s. 134; K. S. Girginer, 2000, s. 79; E. Öner, H. Hocaoglu - L. Uncu, 2005, s. 73 vd.; M. Forlanini, 2014, s. 11.

Bölgedeki yerleşim dağılımı harita üzerinde analiz edildiğinde, ana güzergâhın Adana merkezinden başlayarak Seyhan Nehri'ne paralel bir hatla antik sahil şeridine ulaştığı, buradan ise Ceyhan ağzında muhtemel bir liman yerleşimi olan Domuztepe'ye yöneldiği görülmektedir. Arkeolojik verilerin işaret ettiği bu topografik zorunluluk, Puruna üzerindeki bir limandan Zunnağara'ya ulaşmayı hedefleyen bir yolcunun, coğrafi engeller (bataklıklar veya geçit vermez arazi) sebebiyle doğrudan bir hat izleyemediğini, bunun yerine Adana üzerinden geçen daha dolaylı bir rotayı takip etmek zorunda kaldığını kanıtlamaktadır. Nitekim bu stratejik sirkülasyon, hem Ugarit Kraliçesi'ne ait bir mektuptaki ifadelerle hem de Bizans dönemindeki benzer ulaşım uygulamalarıyla tarihsel olarak teyit edilmektedir.⁴³

Ana güzergâhın Lawazandiya'dan ayrılarak İskenderun Körfezi'ne⁴⁴ bağlanan bir kolu daha bulunmaktadır. Şayet Tatarlı Höyük 'ü (Lawazandiya ?) bu rotanın merkez noktası olarak ele alırsak; yolun, her ikisi de Geç Tunç Çağı (GTÇ) açısından büyük önem taşıyan Sultantepe ve Boz Höyük mevkielelerinden geçtiğini söylemek mümkündür. Öte yandan Lawazantiya (Lusanda), Kalkolitik Çağ'dan İslami Dönem'e uzanan geniş bir zaman diliminde kesintisiz yerleşim görerek bölgedeki stratejik önemini her daim korumuştur. Lawazantiya'dan Kizzuwatna istikametine uzanan muhtemel güzergâh üzerinde yer alan Boz Höyük, III. Şalmanesar⁴⁵ yazıtları ve ilgili metinlerde geçen Abarnani kenti ile ilişkilendirilmektedir. Söz konusu hat üzerindeki Sultantepe'nin ise, Lawazandiya ritüellerinde bahsedilen Aştuyara kenti olabileceği üzerinde durulmaktadır.⁴⁶

Öte yandan, son yıllarda Kizzuwatna'nın coğrafi lokalizasyonu üzerine eğilen A. Trameri gibi araştırmacılar, bölgenin sınırları ve konumu hakkında yeni varsayımlar kazandırmışlardır. Bu güncel yaklaşımlara göre Kizzuwatna , doğuda Amanoslar, kuzeyde Toroslar ve batıda Dağlık Kilikya'nın engebeli arazileriyle çevrelenmiş bir havza olarak tanımlanmaktadır.⁴⁷ Yapılan araştırmalarda Kummanni , ülkenin en kritik kült merkezi olmasının yanı sıra siyasi başkenti olarak da öne çıkmaktadır. Geç İmparatorluk dönemine gelindiğinde, ismin kapsamı genişleyerek bazen tüm Kizzuwatna bölgesini ifade eden genel bir terim halini almıştır. Kummanni'nin lokalizasyonu konusunda uzun süre kabul gören Comana Cappadociae (Şar) eşleştirmesi, günümüzde yerini Hierapolis / Kastabala veya Sirkeli Höyük gibi merkezlerin önerildiği yeni tartışmalara bırakmıştır.⁴⁸ Yerleşik varsayımların aksine,

⁴³ F. Hild - H. Hellenkemper, 1990, s. 131; M. Forlanini 2014, s. 11.

⁴⁴ M. C. Trémouille, 1996, s. 95, 99-101; a.g.e. 2014, s. 12, dn. 12.

⁴⁵ V. E. Seton-Williams, 1954, s. 150; K. S. Girginer, 2007, s. 176; a.g.e.2014, s. 12, dn. 50.

⁴⁶ a.g.e.1954, s. 169; a.g.e. 2014, s. 12, dn. 51.

⁴⁷ A. Trameri, 2020, s. 65.

⁴⁸ a.g.e. 2020, s. 62; ayrıca bk.z J. D. Hawkins - M. Weeden, 2017, s. 281, dn.

Kizzuwatna'yı Kilikya'dan Yukarı Fırat hattına kadar uzanan devasa bir şerit olarak tanımlamak yerine, özellikle Lawazantiya ve Kummani gibi kilit merkezlerin konumlarına dair yapılan yeni araştırmalar, bu geleneksel görüşün temellerini kökten sarsmıştır. Güncel çalışmalar, bölgeyi geniş ve belirsiz bir coğrafi blok olarak değil, bu stratejik merkezlerin etki alanları üzerinden yeniden tanımlanan daha spesifik bir yapı olarak ele almaktadır.

Son yıllarda Tatarlı Höyük'te gerçekleştirilen arkeolojik kazılar, höyükte MÖ II. binyıla tarihlenen tabakaların mimari ve küçük buluntu zenginliğini açıkça ortaya koymaktadır. MÖ II. binyıl ortalarında Çukurova (Ovalık Kilikya) coğrafyasında bir Hurri krallığı olarak kurulan Kizzuwatna, özellikle Hitit İmparatorluk Dönemi'nde bölgenin dini ve kültürel dokusunu derinden etkilemiştir. Hititlerin siyasi ve kültürel bağlamda yoğun olarak hissedildiği bu süreçte, bölgedeki önemli yerleşim merkezlerinde bu kültüre özgü mimari kalıntılara, seramik gruplarına ve çeşitli küçük buluntulara rastlanmaktadır.

Söz konusu buluntular arasında, Hitit dini ritüellerinin bir göstergesi olarak değerlendirilen ve günlük kullanımdan ziyade adak amacıyla üretildiği düşünülen minyatür formlu kaplar dikkat çekmektedir. Tatarlı Höyük'te 2007-2016 yılları arasında yürütülen kazı çalışmalarında gün yüzüne çıkarılan 11 adet minyatür çanak ve 4 adet minyatür testi, bu bağlamda önemli veriler sunar. Bu kaplardan birinin höyükteki tapınak kompleksi olarak yorumlanan "A Yapısı" içinde ele geçirilmesi, buluntunun bağlamsal önemini artırmaktadır. Tipolojik bir sınıflandırmaya tabi tutulan bu minyatür kaplar, başta Boğazköy olmak üzere diğer çağdaş Hitit yerleşkelerindeki benzerleriyle paralellik göstermektedir. Bu doğrultuda, işlevsel olarak gündelik kullanıma uygun olmayan bu kapların, dönemin dini törenlerinde adak eşyası olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.⁴⁹

⁴⁹ Ö.O.Girginer, 2024, s. 48.

II. HURRİLER VE HİTİT DÜNYASINDAKİ ROLLERİ

Hurrilerin, M.Ö. 3. binyılın sonlarına dek Transkafkasya ile Doğu Anadolu'nun yüksek platolarında (Van Gölü, Ağrı Dağı ve Hazar Denizi arasındaki sahada) varlık gösterdikleri ve özgün dillerini bu coğrafyada şekillendirdikleri kabul edilmektedir. Söz konusu binyılın son çeyreğinden itibaren ise kuzeyden güneye doğru bir hareketlilik içerisine giren Hurri toplulukları, günümüz Kuzey Irak, Kuzey Suriye ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine yerleşerek dillerini bu geniş alanda baskın bir unsur haline getirmişlerdir.⁵⁰

Anadolu'da Hurri etkileri özellikle ikinci binyılın başlarında somutlaşmaya başlar. MÖ 3. binyılın ortalarında Mezopotamya'nın kuzeydoğusunda görülen bu halk, Akad devrinin sonlarına doğru (yaklaşık MÖ 2000) Doğu Toroslar ve Kuzey Mezopotamya'ya doğru yayılmıştır. Akad Devleti'nin yıkılışının ardından oluşan otorite boşluğu, yerini kısa süreliğine de olsa Hurri devlet yapılarına bırakmıştır.⁵¹

Henüz doğrudan bir Hurri merkezinde bu halka ait müstakil bir arşiv keşfedilemediği için; Hurrilerin siyasi organizasyonları, tarihsel süreçleri ve kültürel kimliklerine dair veriler, temelde temas kurdukları komşu kavimlerin yazılı kayıtlarından ulaşılmaktadır. Bu dolaylı veri akışı, Hurri tarihi ve kültürüne dair bütüncül ve kesintisiz bir anlatı kurulmasını güçleştirmektedir.⁵²

M.Ö. 2100-1550 yılları arasında özellikle Nuzi ve Urkeş gibi merkezlerde yoğun bir Hurri nüfusunun varlığı saptanmıştır. Bu sahalarda kent devletleri biçiminde örgütlenen Hurriler, kendi dillerini idari ve sosyal yaşamda korumuşlardır.⁵³ Ancak bu Hurri siyasi durumları sebebiyle, dönemin güçleri olan Akad ve Sümer krallarının sistematik saldırılarıyla karşı karşıya kalmışlardır.⁵⁴ Nitekim Akad Kralı Naram-Sin, Hurri coğrafyasına düzenlediği seferler sırasında Azuḫinum kentini hedef alarak yerel kral Taḫiṣ-Atili'yi esir almıştır. Nuzi'nin kuzeyinde, Dicle'nin doğu yakasında aranan Azuḫinum'un yanı sıra, yine Naram-Sin dönemine ait kayıtlar Simurru kentinde Hurrice bir isim taşıyan Puttim-Adal'ın krallık yaptığını belgelemektedir.⁵⁵

⁵⁰ G. Wilhelm, 1994, s. 13-14; G. Wilhelm, 2004, s. 95; T. Yiğit, 2020, s. 137-142.

⁵¹ V. Haas - G. Wilhelm, 1974, s. 1.

⁵² T. Yiğit, 2005, s. 56; M. Giorgieri, 2013, s. 85; a.g.e.2020, s. 137.

⁵³ a.g.e.1994, s. 13-14; T. Yiğit, 2005, s. 56.

⁵⁴ G. Wilhelm., Barnes, J., & Stein, D. L., 1989, s. 8; P. Steinkeller, 1998, s. 90-93; M. Salvini, 1998, s. 99-102; K. Kiyomet, 2013, s. 41-42.

⁵⁵ G. Wilhelm., Barnes, J., & Stein, D. L., 1989, s. 8; T. Yiğit, 2020, s. 140.

Naram-Sin döneminden Guti istilasına kadar Hurri kentlerini yöneten krallar arasında Urkeş'te (Tell Mozan) Hurrilerin en eski kralı olan Tupkiş, Nagar/Nawar'da (Tell Brak) Talpuş-atili ve Urbilum'da (Erbil) Nirişhuha sayılabilir.⁵⁶ Akad döneminden sonra Guti istilas ve III. Ur Sülalesi döneminde Hurri krallarının kendilerine ait belgeleri mevcuttur.⁵⁷ Bu dönem belgelerinden tespit edilen Hurri kralları ise, Urkeş ve Nawar kralı Atal-şen ile babası Şatar-mat, bilinen en eski belgeye göre Urkeş kralı Tiş-atal, Karahar kralı Diş-atal, Ninive'li adam Tiş-atal ve Urkeş ile ilgili Annatal'dır.⁵⁸

Asur Ticaret Kolonileri Çağı'na ait belgeler, M.Ö. 2. binyılın başlarında Hurrilerin Kuzey Suriye ve Güneydoğu Anadolu'da var olduklarını göstermektedir.⁵⁹ M.Ö. 2. binyılda Eski Hitit Devleti kralları Hurrilerin yaşadığı topraklara saldırılar düzenleyince, Hurriler bu bölgedeki yoğun varlığına ve büyük gücüne güvenerek Hitit saldırılarına direnmiş, batıya doğru ilerlemiş ve Orta Anadolu'ya girebilmiştir.

Mezopotamya coğrafyasındaki siyasi dengelerin değişmesi, Anadolu ile olan ticari bağların kopmasına sebebiyet vermiştir. Bu dönemde özellikle Yukarı Dicle ve Fırat bölgelerinde Hurrilerin siyasi bir güç olarak yükselmesi, Asur ile Anadolu arasındaki o köklü ticaret ağını koparmıştır. Bu kopuşun ardından Asur eski gücünü yitirerek Babil hâkimiyetine girmek zorunda kalırken, İç Anadolu'daki yerel beylikler de bu durumdan oldukça olumsuz etkilenmiştir. Koloni çağının zenginleştirdiği kentler birer birer gerilemeye başlamış ve Orta Toroslar üzerinden geçen eski ticaret yolları Hurri baskısı nedeniyle kapanmıştır. Ancak kalaya olan ihtiyaç devam ettiği için yerel idareciler, çevreleri güçlü krallıklarla kuşatılmış olmasına rağmen Kilikya hattını kullanarak Fırat üzerinden Güney Mezopotamya'ya ulaşan yeni bir yol belirlemek zorunda kalmışlardır. O dönemin Anadolu siyasi tablosuna bakıldığında, Kızılırmak havzasında Hattilerin, Güneydoğu'da Hurrilerin, Güney ve Batı bölgelerinde ise Hitit metinlerinde Arzawa olarak isimlendirilen Luwilerin varlığı görülmektedir. Hititlerin tarih sahnesine çıktığı merkez olan Kültepe de bu dönemdeki kilit yerleşimlerden biridir. Eski Hitit Krallığı'nın kuruluş safhasında Hurriler, Güneydoğu Anadolu'da göz ardı edilemeyecek bir güç faktörü olarak karşımıza çıkar. Öyle ki, devletin kurucusu sayılan I. Hattuşili bu kralı askeri ve siyasi açıdan ciddi bir darboğaza sürüklemişlerdir.⁶⁰

⁵⁶ G. Wilhelm., Barnes, J., & Stein, D. L., 1989, s. 8; P. Steinkeller, 1998, s. 90-94; M. Salvini, 1998, s. 99-103; K. Kıymet, 2013, s. 41-42.

⁵⁷ P. Steinkeller, 1998, s. 94; M. Salvini, 1988, s. 95.

⁵⁸ a.g.e. 1989, s. 10-11; G. Wilhelm, 1998, s. 117-143; P. Steinkeller, 1998, s. 94-95; M. Salvini, 1998, s. 105-107; I. Wegner, 2000, s. 16-18; I. Wegner, 2007, s. 23-25; a.g.e. 2013, s. 42-43.

⁵⁹ a.g.e.2013, s. 49.

⁶⁰ V. Haas - G. Wilhelm, 1974, s. 1.

I. Hattuşili ve I. Murşili'nin Güneydoğu seferleri ile Hititlerin Hurriler ile etkileşimi başlamıştır.⁶¹ Kral Hattuşili ve Murşili Kuzey Suriye'ye yaptıkları seferlerde, Alalah, Urşu, Haşşu, Haşşum ve Halep kentleriyle mücadele etmişler, bu kentlerden aldıkları zengin ganimetleri Hattuşa'ya getirmişlerdir. Kralların bu Hurri kentlerinden çok zengin ganimetler elde etmesi, Hurrilerin hem çok güçlü bir ekonomiye sahip olduklarının hem de kralların Kuzey Suriye'ye neden sefer düzenlediklerinin göstergesidir.⁶² MÖ 1500'den itibaren Ön Asya siyasetine Hurri-Mitanni adı verilen büyük bir güç dahil olmuştur. Bu devlet yapısı içinde “*maryannu*” olarak adlandırılan, Hint-Ari kökenli ve savaş arabası kullanımında uzmanlaşmış soylu bir sınıfın varlığı dikkat çekicidir. 14. yüzyılın ilk yarısında (Amarna Dönemi) , Mitanni'nin uluslararası arenadaki konumu Mısır ve Babil arşivleri sayesinde netleşmektedir. Ancak zamanla Hitit ve Asur devletlerinin baskısı karşısında bu güç dengesi değişmeye başlamıştır.⁶³

Nitekim bu seferlerin en uç noktası olan I. Murşili'nin Babil akını, Halep merkezli Yamhad Krallığı'nı yıkılma noktasına getirmekle birlikte, Hititlerin bölgede kalıcı bir yönetim kurmasını sağlayamamıştır. Bunun temel sebebi, Hattuşa'ya dönen kralın katledilmesiyle başlayan taht kavgaları ve bölgede yeni bir güç olarak yükselen Hurri-Mitanni Devleti'nin varlığıdır.⁶⁴ Hitit kralları I. Hattuşili ve I. Murşili'nin güneye yönelmesi, iki köklü medeniyetin yollarını kesiştirerek Hitit-Hurri ilişkilerini başlatmıştır.⁶⁵ Bu tarihi dönüm noktası, Orta Hitit Dönemi'nde Hurri kültürünün Hitit dünyasında giderek daha baskın bir rol oynamasına zemin hazırlamıştır. Hititler ve Hurriler arasındaki askeri mücadeleler genellikle karşılıklı kısıtlama ve engelleme stratejileri üzerinden yürütülmüştür.⁶⁶ Nitekim Kral I. Hattuşili'nin Arzawa üzerine sefere çıkmasını fırsat bilen Hurriler, Hitit topraklarına saldırarak başkent Hattuşa sınırlarına kadar ilerlemişlerdir.⁶⁷ I. Hattuşili dönemine ait yıllıklarda Hurri adına oldukça yoğun bir şekilde rastlanmaktadır, hatta mevcut Hurri isminin geçtiği en eski tarihsel belgenin de bu yıllıklar (CTH 4) olduğu genel kabul görmektedir.⁶⁸

M.Ö. 2. bin yılın ortalarında, bugünkü Çukurova topraklarında Hurriler tarafından Kizzuwatna Krallığı kurulmuştur. Hem Hurri hem de Luwi dillerinin bir arada konuşulduğu bu

⁶¹ G. Wilhelm, 1989, s. 21-23; T. Bryce, 2005, s. 70-80, 97-98; S. de Martino, 2006, s. 178-180, s. 38-41; T. Yiğit, 2005, s. 55-69; T. Yiğit, 2020, s. 139; B. J. Collins, 2007, s. 37-39.

⁶² L. Murat, 2021, s. 2.

⁶³ V. Haas - G. Wilhelm, 1974, s. 1.

⁶⁴ C. Bülbül, 2009, s. 30.

⁶⁵ S. De Martino, 2006, s. 178-180; T. Bryce, 2005, s. 70-80; a.g.e.2007, s. 37-39; a.g.e. 2021, s. 2.

⁶⁶ A. Ünal, 2018, s. 339.

⁶⁷ T. Yiğit, 2005, s. 59.

⁶⁸ T. Yiğit, 2005, s. 58.

bölge, iki toplumun birlikte yaşamışlardır. Eski Hitit Dönemi hükümdarlarından Telepinu'dan itibaren de Hitit Devleti ile Kizzuwatna Krallığı arasında çeşitli resmi antlaşmalar yapılmıştır.⁶⁹

Başlangıçtaki bu temaslar, Orta Hitit Dönemi'ne gelindiğinde derin bir kültürel dönüşüme evrilmiştir. Özellikle II/III. Tuthaliya devrinden itibaren, Ortaköy-Şapinuwa arşivlerindeki çivi yazılı belgelerin de açıkça ortaya koyduğu üzere, Hitit devlet mekanizması yoğun bir Hurri nüfuzuna girmiştir. Bu süreçte Hurri dili, dini uygulamalarda, kült törenlerinde ve ritüellerde adeta devletin ikinci resmi dili konumuna yükselmiştir.⁷⁰ II. Murşili ile Ugarit Kralı Niqmepa arasında yapılan antlaşma metnine göre, Hititlerin Mezopotamya ile bağlantısını sağlayan stratejik köprü konumundaki Halep kenti, I. Tuthaliya olduğu tahmin edilen hükümdar döneminde Hitit kontrolünden çıkarak Hurrilere geçmiştir.⁷¹ Söz konusu metinde, II. Hattuşili döneminde Halep kralının Hititlere karşı büyük bir günah işlediği de aktarılmaktadır.⁷² Esasen M.Ö. 2. binyıl, genel hatlarıyla Hititler ile Hurriler arasında oldukça yoğun politik ve kültürel ilişkilerin yaşandığı bir süreç olmuştur. Nitekim bu siyasi gerilimin erken dönemdeki en çarpıcı örneği, Hurri ordularının Hitit başkentine kadar yaklaşması üzerine I. Hattuşili'nin Arzawa seferini yarıda keserek geri dönmek zorunda kalmıştır.⁷³ I. Hattuşili ve I. Murşili liderliğindeki parlak yükseliş evresinin ardından Hitit Devlet'i, zamanla merkezi otoritesini kaybetmeye başlamıştır. Bu güç boşluğunu stratejik bir avantaja dönüştüren Hurriler, bölgede Mitanni Devleti'ni kurmuşlardır. Mitanni Devlet'i, Hitit tahtına I. Şuppiluliuma geçene kadar geçen yaklaşık bir asırlık süreçte, Mısır'ın ardından dönemin en büyük ikinci siyasi gücü konumuna yükselmiştir.⁷⁴ Ancak I. Şuppiluliuma'nın iktidara gelmesiyle birlikte bölgedeki güç dengeleri değişmiş ve Hurri-Mitanni dünyası yeniden Hitit egemenliği altına girmiştir.

İlk dönemlerde dostane ilişkiler yürütülmemiş olsa da, zamanla Hitit medeniyeti hemen her alanda Hurrilerin derin etkisi altında kalmış ve adeta kültürel bir dönüşüm geçirmiştir. Bu yoğun etkileşim, politik, toplumsal ve askeri yapının yanı sıra hukuk, dil, edebiyat, büyü ve ritüel uygulamalarında da kendini göstermiştir. Şüphesiz ki bu tarihsel bağın en zengin ve görünür yansımaları, Hurri motiflerinin adeta egemen olduğu Hitit mitolojisinde ve inanç sisteminde karşımıza çıkmaktadır. Bahsi geçen Hurri kökenli mitolojik metinlere; *Kumarbi Şarkısı*, *Avcı Keşşi*, *Karısı ve Oğlu*, *Gümüşün Şarkısı*, *Ullikummi Şarkısı*, *Appu ve İki Oğlu*, *Koruyucu Tanrı'nın Şarkısı*, *Hedammu Şarkısı*, *Zalpa Kenti Masalı* ve *Güneş Tanrısı*, *İnek ve*

⁶⁹ G. Wilhelm, 1989, s. 24; T. Bryce, 2005, s. 104-107; S. de Martino, 2006, s. 182, s. 43; L. Murat, 2021, s. 2-3.

⁷⁰ A. Süel, 2012, s. 203; A. Ünal, 2018, s. 471.

⁷¹ A. Ünal, 2018, s. 502.

⁷² a.g.e. 2018, s. 502.

⁷³ a.g.e. 2005, s. 59.

⁷⁴ E. Akurgal, 2021, s. 63.

Balıkçı mitosu örnek olarak gösterilebilir.⁷⁵ Hitit bayram törenlerinde bazı rahipler tarafından Hurrice ilahiler seslendirildiği bilinmektedir. Özellikle I. Tuthaliya dönemiyle birlikte, Hitit şahıs isimlerinde, resmi panteonda ve kült alanlarında çok güçlü bir Hurri etkisi kendini göstermeye başlamıştır. Nitekim Hititçe kaleme alınmış kurban, fal ve dini içerikli metinler de bu kültürel harmanlanmanın bir sonucu olarak bünyesinde pek çok Hurrice terim barındırmaktadır.⁷⁶ Orta Hitit Dönemi'nde bu iki devlet arasında yaşanan yoğun etkileşim, Hitit dünyasındaki büyü ve ritüel uygulamalarının gelişimini ve kurumsallaşmasını doğrudan desteklemiştir. Bu kültürel harmanlanmanın dilbilimsel yansımaları kehanet metinlerinde de açıkça görülmektedir. Hurrice kaleme alınmış kehanet metinlerindeki teknik terimler için Sümerce ideogramlar tercih edilirken, Hititçe yazılmış kehanet belgelerinde ise bu teknik terminolojinin doğrudan Hurrice kavramlarla ifade edildiği görülmektedir. M.Ö. 2. binyılda Hurri panteonunda yer alan *Kumarbi*, *Ea*, *Kuşuh*, *Šimegi* ve *Aštabi* gibi tanrılar, özünde Mezopotamya inanç sistemindeki *Enlil*, *Ea*, *Sin*, *Šamaš* ve *Ninurta*'nın birer benzeridir.⁷⁷ Bu durum, Hurrilerin kendi öz kültürlerinin yanı sıra Mezopotamya'dan özümledikleri medeniyet unsurlarını da Hitit dünyasına aktararak iki coğrafya arasında bir kültür köprüsü görevi üstlendiklerini açıkça göstermektedir. Bu yoğun kültürel etkileşim, Hitit saray hanedan üyelerinin şahıs isimlerine de doğrudan yansımıştır. Örneğin, I. Arnuwanda'nın eşi Ašmunikal ve çocukları, II. Tuthaliya'nın eşi Nikalmati, III. Tuthaliya'nın eşleri Taduḫepa ile Šata(n)tuḫepa, II. Muwatalli'nin eşi Tanuḫepa ve III. Hattušili'nin eşi Puduḫepa gibi kraliçelerin Hurrice isimler taşıdığı görülmektedir. Dahası, bazı Hitit krallarının resmi taht isimlerinin yanı sıra Hurrice şahsi isimlere de sahip oldukları bilinmektedir. III. Tuthaliya'nın “Tašmišarri”, III. Muršili'nin “Urhi-Tešup” ve IV. Tuthaliya'nın “Tašmi-Šarruma” adlarını kullanması bu uygulamanın en somut örnekleridir.⁷⁸

Tez konusu olan, Kizzuwatna kökenli çağırma ritüellerinde, bir çok uygulamalar görevliler tarafından yapılmıştır. Bu uygulamaların amacı, kaybolan ve ülkeyi terkeden tanrının öfkesini dindirip, toplumun üzerindeki tüm günah ve kirlilikten arındırıp ve bu hayvanları kurban ederler.⁷⁹ Arınma sürecini tamamlamak için derin kurban çukurları kazılır. Hurri kökenli bir terim olan ve “hendek, çukur” anlamına gelen *apí*-'nin, çağırma ritüellerindeki yoğun kullanımına paralel olarak yeraltı tanrıları (^dapí) arasında bahsedilmesi, bu kavramın insan ile tanrısal olan arasında kurduğu bağlayıcı rolle doğrudan ilişkilidir. Çeşitli ritüel metinlerinde,

⁷⁵ G. Karauğuz, 2021, s. 111-158.

⁷⁶ A. Ünal, 2002, s. 89.

⁷⁷ E. Laroche, 1978, s. 80, 118 vd.; E. Laroche, 2000, s. 457.

⁷⁸ S. Alp, 2001, s. 19-21.

⁷⁹ E. Reyhan, 2016, s.21-22.

açılacak çukurların sayısı birer kehanet (fal) vasıtasıyla belirlenmektedir. Nitekim konuya ilişkin bir metinde bu durum; “ *Çukur (apí) meselesini ise biz tanrılar aracılığı ile şöyle tespit ettik: yedi çukur açılması uygun değildir, sekiz çukur açılması ise uygundur*”.⁸⁰

Bu çukurlarda kuşlar ve kuzular kurban edilerek yakılır, böylece hem ilahi öfke dindirilir hem de toplumun üzerindeki tüm günah ve kirlilik bu hayvanlar aracılığıyla toprağın derinliklerine hapsedilerek yaşamın yeniden dirilişi ve kozmik dengenin sağlanması amaçlanır.⁸¹

III. KIZZUWATNA KÖKENLİ ÇAĞIRMA RİTÜELLERİ

Tezin konusunu oluşturan Kizzuwatna kökenli çağırma ritüelleri; MAḪ ve GUL.ŠEŠ, Zukki ve Anzili, Sedir Tanrıları, Teššup, Ḫepat ve Šarruma için çağırma ritüelleri, Hava tanrısı kültüne ait ritüel ve diğer Kizzuwatna kökenli paralel metinler ve fragmanlardır. Bu ritüeller Haas-Wilhelm tarafından AOATS 3 serisinde Evokationsrituale başlığı altında 1974 yılında çalışılmıştır.

Haas-Wilhelm tarafından çalışılan AOATS 3 serisinde Kizzuwatna kökenli çağırma ritüelleri içeriğine göre şu şekilde sınıflandırılmıştır:⁸²

1) MAḪ ve GUL.ŠEŠ, Zukki ve Anzili’nin Çağırılması

a) Bo 2061 (=KUB 15.31) CTH 484 .1.A

2) Sedir Tanrıları’nın Çağırılması Ritüeli

b) Bo 3720 (=KUB 15.34) CTH 483

3) Kizzuwatna Kökenli Festival ve Büyü Ritüellerine Ait Parçalar

c) Bo 4249 (=KUB 7.34)

4) Teššup, Ḫepat ve Šarruma İçin Çağırma Ritüelleri

d) Bo 2006 (=IBOT 3.148) CTH 485.1

e) KUB 15.37 + Bo 3405

f) Bo 4405 (=KUB 7.50) CTH 485.2

g) 792/v + Bo 2519 (=KUB 7.51) CTH 500 .269

h) 476/b+823/b (=KUB 32.50) CTH 485

⁸⁰ a.g.e. 2016, s. 22-23.

⁸¹ a.g.e. 2016, s. 21.

⁸² Her bir metin grubu ile ilgili detaylı bilgi bkz. V. Haas- G. Wilhelm, 1974, s. 143-246.

5) Diğer Kizzuwatna Kökenli Paralel Metinler ve Fragmanlar

i) Bo 872 (= KUB 17.32) CTH 495

k) MAH 16864 (=FHG 4) CTH 483 .VA

6) Düşman Şehrin Tanrıları İçin Yapılan Çağırma Ritüeli

l) KUB 7.60

a) Bo 2061 (=KUB 15.31) CTH 484 .1.A

MAH ve Gulş tanrıları ile tanrıça çifti Zukki ve Anzili onuruna icra edilen bir çağırma ritüeli mahiyetindedir.⁸³ Özleri itibarıyla kader tanrıları olan MAH ve Gulş tanrıları, yeraltı niteliklerine uygun bir biçimde genellikle pınar ve akarsu mecralarıyla ilişkilendirilmektedir. Birer kader tanrısı vasfıyla, insan hayatı üzerinde hem iyilik hem de kötülükte bulunma kudretine sahiptirler. Kraliyet çiftine “yaşam ve sağlık” lütfeden bu figürler, aynı zamanda Hurri menşeli mitolojik bir anlatı olan dev taş Ullikummi’nin doğum safhasında da bahsedilmektedir. Beşeriyetin yaratılış süreciyle de doğrudan ilintili olan bu tanrıların yaratıcı fonksiyonu şu şekilde ifade edilmektedir:⁸⁴

“ (Eğer) şimdi (birisi) bir şey söylese (ve bu ona) ağır gelirse, nehre, kıyının Gulş tanrılarına ve insanı yaratan MAH tanrılarına gelir.”⁸⁵

Kizzuwatna kökenli çağırma ritüellerinin uygulama aşamalarına dair en kapsamlı veriler, özellikle kader tanrıları ile ana tanrıçalar , yani MAH ve Gulšeş tanrıları ile Zukki ve Anzili çifti ve erkek sedir tanrıları (DINGIR^{MEŞ} LÚ^{MEŞ} GIŞ^{EREN}-aş) için icra edilen iki büyük ritüel⁸⁶serisinde karşımıza çıkmaktadır. Tanrıyı geri döndürme amaçlı yapılan bu ritüeller, kaybolan tanrının kalbinde ki öfke ve kırgınlığı gidermeyi amaçlayan kapsamlı birer arınma uygulamasıdır.Tanrının hiddetlenmesi veya küsmesi, soyut bir kirlilik durumu olarak görülür. Bu nedenle tanrının zihnini ve ruhunu bu olumsuz enerjilerden temizlemek adına, geleneksel büyü ve ritüel yöntemleri sistematik bir şekilde uygulanır.⁸⁷ Tanrının yapılan çağırma kabul edip geri dönmesi, mutlak surette onun bu öfkeden ve kirlilikten kurtulmasına bağlıdır. Ritüelin başarıya ulaşması için yalnızca kayıp tanrıyı değil, aynı zamanda onun üzerindeki büyülü kirliliği yeraltına hapsedecek olan yeraltı tanrılarını da ritüelistik sunularla memnun etmek

⁸³ a.g.e.1974, s. 143.

⁸⁴ a.g.e. 1974, s. 144-145.

⁸⁵ a.g.e. 1974, s. 145.

⁸⁶a.g.e. 1974, s. 143 vd.; E. Reyhan, 2016, s. 3.

⁸⁷ a.g.e. 2016, s. 3.

zorunludur.⁸⁸ Ritüel, Hattuša'nın Tawiniya Kapısı'nda ve Tauriša köyü yakınlarındaki bir ormanda , ritüelin uygulayıcısı büyücü rahip (^{LÚ}AZU) tarafından gerçekleştirilir. Çağırma ritüelinde, “bir yoldan çekip getirmek” manasına gelen KASKAL-az *huittiya*- ifadesiyle tanımlanmaktadır.⁸⁹ Ritüelin icrası esnasında, her bir çağırma işlemi için belirli materyaller (kırmızı yün, koyun yünü tutamları, *kureššar* kumaşı) hazır edilmektedir. Bunların yanı sıra, yolları çizmek için kokulu yiyecekler, bal, bal kekleri, kuru üzüm, meyve, zeytinyağı, tereyağı, yağlı kekler, süt, peynir, *parḫuena* ve *galaktar* (?)⁹⁰, çorbalar, yulaf lapaları, şarap ve kaliteli biralar⁹¹ cezbetme sunuları olarak sunulur. Bunlarla, rahip arpa lapası, bal, zeytinyağı ve kaliteli yağdan yollar çizer, her yol için yassı bir ekmek kırar ve ayrıca yol(lar)daki çatal için de yassı bir ekmek kırar, bunun üzerine yulaf lapası ve yağlı kekler döker, ayrıca üzerine bitkisel bir yemek, arpa lapası yemeği ve meyve döker. Sonra şarap sunar.⁹² İnsan vücudunun parçalarının” ana ve kader tanrıçaları ile Zukki ve Anzili, ritüel sahibinin evinden uzaklaşmışlardır ve ister öfkelenedikleri için, ister bir düşman tarafından “kötülüğün gizli bir yerinde çekildikleri, dua ettikleri veya yalvardıkları için” ve bu tanrıçalar, kokulu yiyeceklerin ,yolların yardımıyla çekilir ve ritüel sahibinin iyiliği veya şifası için dualar edilir. Ritüel, kaybolan tanrıçaların yedi olası konumuna göre yapılandırılmıştır. Bu nedenle yedi adet cezbetme ritüeli vardır: 1. dokuz yoldan (Vs. I 57 – Vs. II 5), 2. dokuz çukurdan, yani yeraltı dünyasından (Vs. II 6 – Rs. III 5), 3. dokuz pınardan (Tauriša yerleşim yerinin ormanı yakınında) (Rs. III 6 – Rs. III 35), 4. denizden (Rs. III 36 – Rs. III 56), 5. dokuz nehirden (Rs. III 57 – Rs. IV 6), 6. (dokuz) dağdan (Rs. IV 7 - Rs IV 24) ve 7. gökyüzünden (Rs. IV 25 – Rs. IV 44).⁹³ Çağırma ritüelleri, hem çağırma ritüellerini hem de çağrılacak tanrıları güçlendirmek için kuş kurbanlarıyla sona erer. Böylece başlangıçta, çekim terimleri; *huwalzi*, *talaḫulzi*, *ḫari*, *ḫazzizzi*, *uniḫi* ve *ananešḫi* “memnuniyet”, *talaḫulzi* “çekme”, *ḫari* “yol”, *ḫazzizzi* “ışıtme” ve *uniḫi* “gelme” kelimelerinin anlamları bilinmektedir. Yeraltı dünyasından, kaynaklardan ve cennetten gelen çağrılarda, çekme terimlerini kurtuluş alanından terimler izler.⁹⁴ Her çağırma seremonisinin bitiminde ise çeşitli şifa kavramlarını sembolize etmek amacıyla, kuş ve kuzuların yakıldığı arındırıcı mahiyette bir kurban töreni tertip edilmektedir. Her çağırma

⁸⁸ E. Reyhan, .2016, s. 3.

⁸⁹ V. Haas - G. Wilhelm, 1974, s. 145.

⁹⁰ V. Haas, 1998, s. 37.

⁹¹ a.g.e.1998, s. 37.

⁹² V. Haas, 1998, s. 37.

⁹³ V. Haas - G. Wilhelm, 1974, s. 145; a.g.e. 1998, s. 39; E. Reyhan, 2016, s. 3.

⁹⁴ a.g.e.1998, s. 39.

işleminin neticesinde ise esenlik ve iyilik kavramlarını temsil etmek amacıyla, kuşların ve kuzuların yakıldığı arındırıcı nitelikli kurban törenleri icra edilmektedir.⁹⁵

Başyazıcı Anuwanza isminin yer aldığı kolofon verileri ışığında III. Hattuşili veya IV. Tudhaliya dönemlerine tarihlendirilen söz konusu metin, dört sütunlu bir tablet formundadır. Metnin asıl olarak ne zaman ortaya çıktığı, kolofondaki bilgiler doğrultusunda kesin olarak saptanamamakla birlikte, yazar olarak yalnızca diğer metin kaynaklarında rastlanmayan Hattuşili isimli bir şahıs belirtilmektedir. Söz konusu metin, hem içerik hem de dilsel nitelikleri bakımından Luwi-Hurri karma kültür havzasına (Kizzuwatna bölgesi) aidiyet gösterse de içeriğinde Hattuşa'nın şehir kapılarından biri olan ve kuzey istikametinde ki Tawiniya şehrine açılan "Tawiniya Kapısından" bahsedilmesi, ritüelin Hattuşa'da yazıya geçirildiğini somut bir şekilde kanıtlamaktadır.⁹⁶

Dolayısıyla, metnin yedinci sütununda bahsedilen eski tableti kaleme alan şahsın Hattuşili olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan, söz konusu kâtibin, Hattuşa ve Maşat-Höyük / Tapigga buluntuları arasında yer alan Orta Hitit dönemi metinlerinde adı geçen yüksek rütbeli bir yetkiliyle özdeşleştirilmesi durumunda, Orta Krallık döneminde bu isimde bir kâtibin faaliyet göstermiş olması oldukça muhtemel görünmektedir.⁹⁷ Çok daha sonraki bir süreçte ise IV. Tudhaliya döneminin tanınmış başyazıcısı (Anuwanza) gözetiminde, Piḫḫuniya tarafından yeniden kopyalandığı anlaşılmaktadır:⁹⁸

Rs. IV 36' DUB 1^{KAM} QA-TI ma-a-an DINGIR.MAḪ^{MEŠ} D^DGUL-še-eš

Rs. IV 37' D^Dan-zi-li-in D^Dzu-un-ki-in KASKAL^{MEŠ}-az

Rs. IV 38' ḫu-it-ti-ia-an-zi ki-i-ma-kán tup-pí

Rs. IV 39' A-NA D^DUTU-ŠI KA×U-az pa-ra-a

Rs. IV 40' G^{GIŠ}GIDRU.DINGIR-LIM-iš a-ni-ia-at

Rs. IV 41' ŠU^mpí-iḫ-ḫu-ni-ia D^DUMU^mta-at-ta

Rs. IV 42' DUMU.DUMU-ŠU ŠA^mpí-ik-ku PA-NI ma-nu-wa-an-za

Rs. IV 43' L^{LÚ}SAG-uš IŠ-TUR

⁹⁵ V. Haas - G. Wilhelm, 1974, s. 145-146.

⁹⁶ a.g.e.1974, s. 143.

⁹⁷ Orta Hitit döneminde yaşamış bu önemli yetkili hakkında en güncel bilgi için bkz. M. Marizza, 2007, s. 119-127; özellikle de CTH 484'ün son sayfasındaki gözlemler için s. 123-124.

⁹⁸ <https://www.hethport.uni-wuerzburg.de/HPM/index.php>.

Tezimin konusu olan çağırma ritüelleri KUB 15 31, Haas, tarafından 1998 yılında Kader Tanrıçaları ve Ana Tanrıçaların çağırma ritüelinden CTH 484, Nr. 6 - Nr. 8 başlığı altında kısmen çalışılmıştır. Bu çalışmaya göre versiyonlar şu şekilde verilmiştir.

Text:

A) Bo 2061 (=KUB 15.31)+

Bo 5623 (=KUB 15.31)

Version:

Öy. II 17 - 25 ist Nr. 8 Öy. II 12' - 22' (=B) Duplikat

Ay. III 1 - 5 ist Nr. 7 1' - 5' (=C) Duplikat

Ay. III 54 - 58 ist Nr. 8 Ay. IV 12 - 15 (=B) Duplikat

Ay. IV 10' - 35' ist Nr. 8 Ay. IV 44 - 63 (=B) Duplikat

Öy. II 17 - Ay. III 5 arası ile Nr. 43 Ay. 7 - 18 (=B1) içerik olarak paralel ⁹⁹

MAḪ ve GUL.ŠEŠ tanrıların çağırma ritüeline eklenen yeni joinler şu şekildedir:

A	KUB 15 31	Bo 2061
		+ Bo 5623
B	B ₁ Yayınlanmamış.	Bo 4170 ¹⁰⁰
	B ₂ + KUB 15.32	Bo 2529
		+ Bo 2922
		+ Bo 3523
		+ Bo 3953
		+ Bo 4454
		+ Bo 4464
		+ Bo 7320

⁹⁹ V. Haas, 1998, s. 38.

¹⁰⁰ H. Otten - Ch. Rüster, 1975, s. 245.

B ₃	+ KBo 51.93	357/u ¹⁰¹
B ₄	(+) KBo 52.209	996/u ¹⁰²
B ₅	(+) KBo 58.58	464/z ¹⁰³
B ₆	(+) yayınlanmamış.	1321/u
B ₇	+ KBo 54.70	71/v ¹⁰⁴
B ₈	+ KBo 66.38	E 367
B ₉	+ KBo 52.83	1228/u
		+ 1319/u
B ₁₀	+ KBo 64.28	Bo 69/56

C yayınlanmamış. Bo 4070 ¹⁰⁵

b) Bo 3720 (=KUB 15.34) CTH 483

Yapısı itibariyle, “erkek sedir tanrıları” (Lübnan veya Amanus'un) için yapılan bu çağrı ritüeli, KUB 15.31 (No. 6) ritüeline benzemektedir. Burada da tanrılar aynı şekilde, yedi yoldan yedi alemde, yani [çayırlardan] (?), dağlardan, denizden, pınarlardan, ateşten, gökten ve yeraltı dünyasından çekilirler. Ritüelin gerçekleştirildiği “Tawiniya Kapısı”nın altında ve Taurişa köyünün yakınında yer almaktadır. Ritüel AZU rahipleri tarafından gerçekleştirilir.¹⁰⁶ KUB 15 34 (VAT 2427), on ila on iki satırlık alt kısmı kırılmış olan dört sütunlu bir tablettir. KUB 15 33a (Bo 2377) + 33b (Bo 2537) + 38 (Bo 3779), sol alt kısmı ve başlangıcına ait bir fragmanı (parçası) korunmuş olan, yine dört sütunlu bir tablettir. KBo 8 70 (14/m), çok sütunlu ve tek yüzü yazılı bir tabletin parçasıdır (Büyükkale Bina D). 1897/u da yine çok sütunlu ve tek yüzü yazılı bir tabletin parçasıdır (Aşağı Şehir'deki Tapınak I). KUB 34 59 (101/a), sekiz satırlık, tek

¹⁰¹ H. Otten - Ch. Rüster, 1973, s. 89-90.

¹⁰² KBo 52, XI'deki parça CTH 720 (?) (Iştar için yapılan (Fest)ritüelin bir parçası).

¹⁰³ KBo 52, XI'deki parça CTH 720 (?) (Iştar için yapılan (Fest)ritüelin bir parçası).

¹⁰⁴ D. Groddek, 2000, s. 360.

¹⁰⁵ D. Groddek (bkz. Konkordanz, sub Bo 4070); KUB 15.32++ Vs. (veya Rso.) IV ile doğrudan birleşim (join) olasılığı üzerine durmaktadır. Ancak Bo 4070'in kopyalanmamış bir fragman olması ve ilgili satırdaki paragraf çizgisi uyumsuzluğu nedeniyle bu uzak bir ihtimaldir.

¹⁰⁶ V. Haas, 1998, s. 45.

yüzü yazılı küçük bir fragmandır (Büyükkale Bina A).KBo 13 126 (159/s), iki sütunlu bir tabletin arka yüzünün alt kısmıdır.¹⁰⁷

Text

VAT 7427 (=KUB 15.34)+

Bo 3720 (=KUB 15.34)

Version:

Ay. III 45' - 47' Nr. 10 Ay. III 9' - 11' (=B) Duplikat

Ay. IV 20' - 25' Nr. 10 Ay. IV 6 - 11 (=B) (33a) Duplikat

Ay. IV 44' - 59' Nr. 10 Ay. IV 3' -19' (=B) (33b) Duplikat

Ay. IV 34'-38' verlauft Nr. 10 Ay. IV 20-25 (=B') parallel¹⁰⁸

c) Bo 4249 (=KUB 7.34) CTH 500 .383

Bkz. Nr. 42 Ay.III 4 - 5; Nr. 43 Ay. IV 2' - 3'; Nr. 46 Öy. 2'; Nr. 47.¹⁰⁹

d) Bo 2006 (=IBoT 3.148) CTH 485.1

IBoT III 148 (Bo 2006), yüzeyi yer yer ağır şekilde tahrip olmuş, dört sütunlu bir tablettir. KUB VII 50 ve XV 37 (bkz. Cat. 418) bu metnin paralelleridir. Burada ele alınan diğer çağırma (evokasyon) ritüellerinin aksine bu metin, özel olarak Hurri çevresine bağlıdır, bahsedilen tüm tanrılar ve tüm ritüel tanımları Hurrice'dir. Özellikle III 33'teki *umini=we=na* DINGIR^{MEŠ}=(w)a “ülkenin tanrılarına” ifadesi (ayrıca IV 22'deki UR.SAG^{MEŠ}=na ÍD^{MEŠ}=na şeklindeki Hurrice çoğul kullanım) metnin Hurri kökenini açıkça göstermektedir. Diğer evokasyon ritüelleriyle olan bağlantısı; “yollar üzerinden çekme” ritüeli ve kurban terimlerinin dizilişi aracılığıyla yeterince kurulmuştur. Çağırma ritüeli dört gün sürer (III 23 ve IV 7). Bu ritüel; tapınaklarından (II 34), şehirden (III 27) ve “kır ile meradan” (III 43) uzaklaştırılan Hatti ülkesi tanrılarına (IV 4) yöneliktir. Tanrı tapınaktan dışarı çekilir ve tapınak yatağı (I 27-32) ile diğer tapınak eşyalarının (I 45 vd.) da götürüldüğü bir çadıra yerleştirilir. Tanrılar tapınaktan çıkarılıp çadıra getirildiğinde, tanrılara şikayette bulunmamaları için “kapı sürgüsünün/kazığının” ve “tanrı koltuğunun” koruyucu ruhlarını yatıştırmak gerekir (III 5-31).

¹⁰⁷ V. Haas - G. Wilhelm, 1974, s. 183.

¹⁰⁸ V. Haas - G. Wilhelm, 1974, s. 182-209; V. Haas, 1998, s. 44.

¹⁰⁹ a.g.e.1974, s. 210; a.g.e.1998, s. 105.

Aynı durum nehir tanrısı için de geçerlidir, tanrılar şehir bölgesini terk eder etmez nehir tanrısına kurban sunulur, aynı şekilde yakarılır ve ardından tanrılarının nehirden çekilmesi ritüeli takip eder (III 43-59). Tematik olarak metin, bu haliyle en çok KUB XXIX 4'e yakındır. Eğer *appa uppijauwaš* SISKUR “geri gönderme ritüeli” (IV 23) ifadesini doğruysa, tanrılar belli bir süre sonra muhtemelen tekrar geri getirilmektedir. Bu evokasyonun amacı tam olarak açık değildir, ancak tanrılarının şehirden dışarı çıkarıldığı kesindir. Takip eden ve kötü korunmuş olan bağlamda, düşmanlardan ve düşmanların vurulmasından söz edildiği için, tanrılarının uzaklaştırılmasının bununla bir ilgisi olabilir.¹¹⁰

Tamamen korunmuş olan bu tablet, *şarlatta*-ritüelinin 2. gününden 4. (son) gününe kadar olan eylemlerini içermektedir. Bu ritüel, tanrı çifti Tarhun fırtına ve Hebat'ın tapınaktan ve şehirden çıkarılarak bir ritüel çadırına götürülmesi ve ardından tekrar geri getirilmesi vesilesiyle düzenlenir. Tanrılar, Fırtına Tanrısı Tarhun ve onun maiyeti olan “Yatağın Fırtına Tanrısı, Yatak, Vezir Tenu, Şarrumma, hamri-kutsal alanının Fırtına Tanrısı, Yedili Fırtına Tanrısı ve Erkek Tanrılar” ile Hebat ve onun maiyeti olan “Şarrumma, Yatak, İsu, Tiyabenti ve Dişi Tanrılar”dan oluşur. Tanrılarının Halep kökenli olabileceğine dair kanıtlar, Fırtına Tanrısı'nın dairesine ait olan tanrı Tenu ile Hebat'ın dairesine ait olan Şarrumma'dır. Tanrılar, Ammihatna ritüeline benzer şekilde, yakma kurbanlarının sadece şehir dışında yapılması nedeniyle bir nehre götürülür. Bu süreç dört aşamada gerçekleşir: 1. Tapınağın iç odasından (Öy. I 27- Öy. II 32), 2. Tapınağın kendisinden (Öy. II 33 - Ay. III 42), 3. “Kır ve alanlardan” (Ay. III 43 - 56) ve 4. “Nehirden” (Ay. III 57 - Ay. IV 22).Dördüncü günün ilerleyen saatlerinde tanrılar, “geri gönderme ritüeli”(Ay. IV 23) ile tekrar tapınağa geri getirilir ve ardından burada şarlatta-ritüeli tamamlanır. Tanrı heykelciklerinin tapınaktan nehre çıkarılması, Nr. 6 ve Nr. 9'da olduğu gibi zahmetli bir “cezbetme yollarının çekilmesi” prosedürünü gerektirir. Ritüelin doruk noktası, Büyük Kral'ın kapanış yakarışıyla bağlantılı olan şarlatta ayinidir. Bu duadan anlaşıldığı üzere Hitit Kralı, intikam peşindeki düşmanının entrikalarından korkmaktadır. Kral, tanrılardan siyasi rakibini kendisine teslim etmelerini bekler; zira rakibinin de daha önce tanrılara bir şarlatta-ritüeli sunmuş ve onların desteğini kazanmış olma ihtimalinden çekinmektedir. Tablet, İmparatorluk Dönemi'nin sonlarına, yani en erken IV. Tuthaliya dönemine tarihlendirilir. Tablette bir kolofon bulunmamakla birlikte, metnin bir yakarış duasıyla bitmesi ritüelin bu tablette son bulduğunu muhtemel kılmaktadır.¹¹¹

¹¹⁰ a.g.e. 1974, s. 211.

¹¹¹ V. Haas, 1998, s. 106-107.

Version:

Öy. II 49 - 67 Nr. 54 Öy. II 1' - 14' (= B) Duplikat

Ay. IV 32 - 50 Nr. 55 Ay. III 3' - 16' (= C) Duplikat

Öy. II 26 - 48 Nr. 56 Öy. II paralel

Öy. II 45 - 51 Nr. 57 4' - 8' paralel¹¹²

e) Bo 3405 (=KUB 15.37)

Version:

Öy. II Nr. 53 Vs. II 26 - 48 paralel¹¹³

Paralel Versiyonlar

f) Bo 4405 (=KUB 7.50) CTH 485.2

Version:

4' - 8' verläuft Nr. 53 Öy. II 45 - 51 (= B) parallel

2' - 8' verläuft Nr. 54 Öy. II 3' - 9' parallel¹¹⁴

g) 792/v + Bo 2519 (=KUB 7.51) CTH 500 .269

h) 476/b+823/b (=KUB 32.50) CTH 485

Ön yüzü, birkaç karakter dışında kayıptır.¹¹⁵

Version:

Öy. 10 – 11 bkz. Nr. 64 4' - 5'

Ön yüzün ilk yirmi satırı korunmuştur. İlk satırda “Tanrılar yoldan (bir şey) çeker” dini çağırma ritüelleri yer almaktadır. İkinci satırda hava tanrısı hamri'nin yanı sıra, 14. satırdan itibaren listelenen ve temizlenmesi gereken eşyaları ve aletleri özetleyen “ekipman, hazineler” şukuttu (şukumtu biçiminde) söylenmelidir.. Ayrıca, temizlikten önce burada bir çağrı da gerçekleşmektedir; bu *ammihi* “varış” (Öy.7), *ananešhi* “hoş (?)”, kutsama (?)”, *unihi*

¹¹² V. Haas - G. Wilhelm, 1974, s. 212; a.g.e. 1998, s. 106-107.

¹¹³ a.g.e. 1974, s. 232; a.g.e.,1998,s. 130.

¹¹⁴ V. Haas - G. Wilhelm, 1974, s. 233; V. Haas, 1998, s. 131.

¹¹⁵ a.g.e.1974, s. 244.

“gelme”, *huwalzi* “çağrı” (?), *talahulzi* “çekme” ve *hari* “yol” (Öy.10-12.) çağrı terimleriyle belirtilmiştir.¹¹⁶

i) MAH 16864 (=FHG 4) CTH 483 .VA

FHG 4, yalnızca bir yüzüne yazılmış bir tablettir. 1'-6' satırları, KUB XV 34 Vs. II 8-12'nin bir kopyasıdır.¹¹⁷

k) Bo 872 (= KUB 17.32) CTH 495 ¹¹⁸

l) KUB 7.60

İkinci ve üçüncü sütunlarının büyük bir kısmı günümüze ulaşmış dört sütunlu bir tablettir. Bu, fethedilen düşman şehrinin tanrılarını çağırma ritüelidir. Çağırma uygulamaları, A ve B olmak üzere iki çağırma ritüelinin tüm ayrıntılarına karşılık gelir. Çağırmanın amacı, fethedilen şehrin tanrılarını başkentin kültüne entegre etmektir. Yıkılan şehir, bir daha asla yerleşim yeri olarak kullanılmayacak şekilde lanetlenir ve Teššub'un iki hizmetkârı olan boğalar Šeri ve Hurri'ye otlak olarak adanır. Savaş öncesinde tanrıların da çağrıldığı varsayılabilir, zira yukarıda bahsedilen iki çağrı, düşman topraklarından tanrılarının çağrılmasını içerir ve bir şehrin kuşatılması sırasında tanrılar, kendileri ve halk tarafından işlenen kanun ihlallerinden haberdar edilirler.¹¹⁹

Görüldüğü gibi, bu ritüellerin uygulama sırası çoğunlukla hitap edilen tanrı gruplarına göre değişiklik göstermektedir. Bu ritüellere zamanla yeni nüshaların ve daha küçük fragmanların eklenmesiyle oluşan birer ritüel serisidir. Bu ritüellerin temel amacı, bir şekilde küsüp ülkeyi terk eden tanrının öfkesini dindirmektir. Çeşitli kült nesneleri ve kurbanlar eşliğinde tanrı yeniden ülkeye davet edilir, böylece toplum tüm günah ve kötülüklerden arındırılarak ülkeye yeniden bolluk, bereket ve refah getirilmesi amaçlanır. Devamında tanrıdan ülkeye geri dönmesi, kral kraliçe ve ülke için iyi dileklerde bulunulmasıyla ritüel tamamlanır.

1974 yılında Haas-Wilhelm tarafından çalışılan AOATS 3 serisinde Kizzuwatna kökenli çağırma ritüellerine ait nüshaların adedini belirleyerek, esas metin olarak ele alınan nüsha diğer yeni eklenen nüshalardan faydalanılarak tamamlama denemesinde bulunulacaktır. Bu ritüel metinlerin doğrudan birleşen ya da dolaylı olarak birleşen , eklenen yeni tablet parçalarıyla¹²⁰

¹¹⁶ a.g.e. 1998, s. 135.

¹¹⁷ E. Laroche, RA 45, 1951, s. 136; a.g.e.1974, s. 240.

¹¹⁸ a.g.e. 1974, s. 242.

¹¹⁹ V. Haas - G. Wilhelm, 1974, s. 234-235.

¹²⁰ <https://www.hethport.uni-wuerzburg.de/HPM/index.php>

birlikte yeniden transliterasyonu ve tercümesi yapılacaktır. Çivi yazılı kaynaklardan (KBo-KUB, IBOT vs.) ve Hurrice metinler ve Hurrice kelimeler üzerine yapılan yeni son çalışmalardan faydalanılarak filolojik açıdan değerlendirilecek kapsadığı konular verilecektir. Ve bu ritüellerde geçen Hurrice özellikle anlamı bilinmeyen kelimeler üzerine yapılmış yeni çalışmalar ışığında filolojik açıdan değerlendirilerek anlamı bilinmeyen kurban terimlerinin gruplar halinde anlamları verilecektir. Son olarak bu Kizzuwatna kökenli çağırma ritüellerinde geçen Hurrice kelimeler ve geçtiği satır numaralarını gösteren bir sözlük yapılarak bu çağırma ritüellerinin, Hurri ve Hitit yaşamındaki yeri ve önemine katkı sunmaya çalışılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

I MAḤ ve GUL.ŠEŠ, Zukki ve Anzili'nin Çağrılması

A) KUB 15.31 +Bo 5623 CTH 484 .1.A

A KUB 15.31

B KUB 15. 32+ 357/u (357/u) sınıflandırılmayan satır başlangıçları içermektedir.

C 1321/u (muhtemelen B'ye ait; =

Transkripsiyon şu şekilde düzenlenmiştir:

I 1–39: A I 1–39'a göre

I 40–61: B I 43–64'e göre

Yaklaşık 10 satırlık boşluk

II 1–72: A'ya göre

III 1–65: A'ya göre

IV 1–44: B IV 22–63'e göre

IV 45–52: A IV 36–43'e göre¹²¹

II Transliterasyon-Tercüme

Vs. I 1 DINGIR.MAḤ^{HIA} D^DGUL-ša-aš ŠA DINGIR^{MEŠ} NÍ.TE^{MEŠ}-aš UN-ašDINGIR.MAḤ^{MEŠ}

Vs. I 2 ^Dzu-uk-ki-in an-zi-li-in KASKAL-az kiš-an ḥu-u-it-ti-ia-an-zi

Vs. I 3 2 ^{GIŠ}ir-ḥu-i TUR ŠÀ.BA 1 ^{GIŠ}ir-ḥu-u-i ŠA DINGIR^{MEŠ} A-NA DINGIR.MAḤ^{HIA}

Vs. I 4 1 ^{GIŠ}ir-ḥu-i-ma NÍ.TE^{MEŠ}-aš DINGIR.MAḤ^{MEŠ}-aš A-NA ^Dzu-uk-ki

Vs. I 5 Û A-NA an-zi-li ták-ša-an na-at ^{GIŠ}ir-ḥu-i 1-EN

Vs. I 6 ú-li-ḥi-eš-ma-at 3-e-eš 3 NINDA.GUR₄.RA^{HIA}-ia IŠ-TU DINGIR-LIM

Vs. I 7 QA-TAM-MA ḥa-an-da-et-ta-at IŠ-TU SISKUR-ia-aš-ša-an

Vs. I 8 ^Dzu-uk-ki-iš an-zi-li-iš an-tu-uḥ-ša-aš NÍ.TE^{MEŠ}-aš-ša

¹²¹ V.Haas-.G.Wilhelm, 1974, s.148-170.

Vs. I 9 *an-da ap-pa-an-te-eš*

Vs. I 10 *A-NA 1^{GIŠ}ir-ḥu-i-ma-aš-ša-an kat-ta-an ki-iš-ša-an ḥa-an-da-a-an*

Vs. I 11 *nu-kán ki-i ḥa-an-da-a-u-wa-ar ka-ru-ú-i-li-ia-az tup-pí-az*

Vs. I 12 *i-en-zi nu ma-aḥ-ḥa-an ki-i ḥu-u-ma-an ḥa-an-da-a-an-zi*

Vs. I 13 *nu^{GIŠ}BANŠUR^{HLA} ša-ra-a kar-pa-an-zi na-at-kán KÁ.GAL-^{TIM}*

Vs. I 14 *ŠA^{URU}ta-ú-i-ni-ia kat-ta pé-e-da-an-zi*

Vs. I 15 *nu-uš-ša-an^{GIŠ}BANŠUR^{HLA} ḥa-an-te-ez-zi KASKAL-ši ti-en-zi*

Vs. I 16 *nu-za LÚAZU Ì.DU₁₀.GA da-a-i na-at DINGIR-LUM^l (Rasur) me-na-aḥ-ḥa-an-da*

Vs. I 17 *pa-ap-pár-aš-zi nu ŠA Ì.DU₁₀.GA a-na-né-eš-ḥi-ia-aš me-mi-ia-nu-uš*

Vs. I 18 *me-ma-i nu ma-aḥ-ḥa-an zi-in-na-i nu-kán EGIR-an-da*

Vs. I 19 *^{GIŠ}pa-aḥ-ḥu-ru-la-az pa-aḥ-ḥur wa-ar-pa-an-zi nu pa-aḥ-ḥur*

Vs. I 20 *wa-ar-nu-an-zi nu BA.BA.ZA šal-kán-zi nu 1^{NINDA}du-ú-ni-in*

Vs. I 21 *i-en-zi na-an za-nu-an-zi nam-ma 1 GUNNI TUR i-en-zi*

Vs. I 22 *nu-uš-ša-an^{NINDA} du-ú-ni-in pár-ši-ia nu-uš-ša-an A-NA GUNNI*

Vs. I 23 *da-a-i še-er-ma-aš-ša-an me-ma-al NINDA.Ì.E.DÉ.A TU₇BA.BA.ZA*

Vs. I 24 *^{TU₇}ga-an-ga-ti da-a-i IN-BI^{HLA}-ia-aš-ša-an še-er iš-ḥu-wa-a-i*

Vs. I 25 *nam-ma GEŠTIN ši-pa-an-ti nu-uš-ša-an ša-ni-i-iz-zi iš-ḥu-wa-a-i*

Vs. I 26 *Ì.DU₁₀.GA-ia-aš-ša-an še-er la-a-ḥu-i nu ŠA^{NINDA}du-ú-ni-ia-aš me-mi-ia-nu-uš me-ma-i*

Vs. I 27 *nu ma-aḥ-ḥa-an zi-in-na-i*

Vs. I 28 *nu ŠA BA.BA.ZA LÁL Ì.GIŠ Ì.DU₁₀.GA-aš-ša KASKAL^{MEŠ} ḥu-u-it-ti-ia-zi*

Vs. I 29 *nu-uš-ša-an A-NA 1 KASKAL 1 NINDA.SIG pár-ši-ia A-NA KA.GÌR KASKAL-ia-aš-ša-an*

Vs. I 30 *1 NINDA.SIG pár-ši-ia še-er-ma-aš-ša-an me-ma-al NINDA.Ì.E.DÉ.A iš-ḥu-wa-a-i*

Vs. I 31 *^{TU₇}ga-an-ga-ti-ia-aš-ša-an TU₇BA.BA.ZA IN-BI^{HLA} še-er iš-ḥu-wa-a-i*

Vs. I 32	EGIR-ŠU-ma GEŠTIN šī-pa-an-ti nu ma-aḥ-ḥa-an zi-in-na-i	
Vs. I 33	nu-za DINGIR ^{MEŠ} ḥu-u-it-ti-ia-u-an-zi ap-pa-an-zi na-aš IŠ-TU SIG SA ₅	
Vs. I 34	ḥu-ut-tu-ul-li-it TÚG ¹ ku-ri-iš-ni-it-ta ḥu-u-it-ti-ia-zi	
Vs. I 35	ŠA TI ₈ ^{MUŠEN} -ia pár-ta-a-u-ni-it ú-i-ia-e[z ² -zi nu EGI]R-ʿan-da kiš ¹ -[an me]-ma-i	
Vs. I 36	[DING]IR.MAḤ ^{MEŠ} -aš D ¹ GUL-še-eš DINGIR ^{MEŠ} an-t[u-	]
Vs. I 37	[DING]IR.MAḤ ^{HIA} D ¹ GUL-še-eš D[	]
Vs. I 38	[ku-w]a-pí-wa-za im-ma ʿku ¹ -w[a-pí [	]
Vs. I 39	KUR-e ma-a-an-wa-za [	]
Vs. I 40	[... ... KU]R ^{MEŠ} ḥu-ma-an-da a[n-	]
Vs. I 41	[ú]-wa-at-ten šu-me-en-za-an Š[A	]
Vs. I 42	GIŠŠÚ.A-ki-it-ti ke-e-d[a-	]
Vs. I 43	ki-iš-ša-an-na me-ma-i m[a-	]
Vs. I 44	na-aš-ma-wa-aš-ma-aš-kán a[r-ḥa	]
Vs. I 45	tal-li-ia-an mu-ga-a-an [ḥar-zi [	]
Vs. I 46	ḥu-wa-ap-pa-aš ḥar-wa-ši-ia [...]	]
Vs. I 47	ka-a-ša an-za-a-aš p[a-ra-a]	
Vs. I 48	aš-šu-li ḥu-u-it-ti-[]	
Vs. I 49	mu-ki-iš-ke-u-e-ni SÍ[SKUR-	]
Vs. I 50	pé-eš-ga-u-e-ni nu-wa-[]	
Vs. I 51	a-wa-an ar-ḥa ú-wa-a[t-tén] []	
Vs. I 52	É-ri ú-wa-at-ten nu-[]	
Vs. I 53	ne-ia-at-ten ti-ia-a[t-tén] []	
Vs. I 54	in-na-ra-wa-a-tar MU [HIA GÍD.DA]	
Vs. I 55	DINGIR ^{MEŠ} -aš mi-i-nu-mar Z[I-aš] []	

Vs. I 56 *ḥa-aš-ša-aš ḥa-an-za-aš-¹ša-aš¹* [] []

Vs. I 57 *tu-u-ma-an-ti-ia-[an]*

Vs. I 58 *nu ma-aḥ-ḥa-an zi-¹in¹-[na-i]* []

Vs. I 59 *ḥa-ra-na-aš pár-ta-u* [...]

Vs. I 60 *nam-ma ŠA KASKAL 1 ^N[^{A4}pa-aš-ši-lu-un]* []

Vs. I 61 *1 ^{NA4}pa-aš-ši-lu-un* [] []

Vs. I 62 *x-¹pí¹-iš-ke-ez-zi* [] []

Vs. I 63 []-¹ga-a-i-ia¹(-)[]

Vs. II 1 *A-NA 9 KASKAL-NI-ma MUŠEN^{HIA} ki-iš-ša-an wa-ar-nu-zi 1 M[UŠEN]*

Vs. II 2 *ḥu-wa-al-zi-ia da-la-ḥu-ul-zi-ia wa-ra-a-ni 1 MU[ŠEN]*

Vs. II 3 *ḥa-a-ri-ia ḥa-zi-zi-ia 1 SILA₄-ma ú-ni-ḥi-ia a-n[a-]*

Vs. II 4 *wa-ra-a-ni an-tu-uḥ-ša-aš-ša DINGIR.MAḤ^{MEŠ}-aš ^DGUL-ša-aš-[ša]*

Vs. II 5 *A-NA ^Dzu-uk-ki ^Dan-zi-li QA-TAM-MA 2 MUŠEN 1 SILA₄-¹ia¹ [wa-ra-a-n]/i*

Vs. II 6 *na-aš-ta ma-aḥ-ḥa-an IŠ-TU 9 KASKAL^(MEŠ) aš-ša-nu-an-zi nu ^{GIŠ}BANŠUR^{HIA} [ša-r]/a-a*

Vs. II 7 *kar-pa-an-zi na-at a-a-pí-ia-aš pé-e-di pé-e-da-an-zi*

Vs. II 8 *a-a-pí-ia-aš-ma ut-tar DINGIR^{MEŠ}-it ki-iš-ša-an a-ri-ia-u-en 7 a-a-pí*

Vs. II 9 *ki-nu-wa-an-zi NU.SIG₅ nu 8 a-a-pí-ma ki-nu-an-zi <NU>.SIG₅*

Vs. II 10 *nu 9 a-a-pí ki-nu-an-zi <SIG₅> na-aš ma-aḥ-ḥa-an a-a-pí-ia-aš pé-e-di*

Vs. II 11 *ar-nu-an-zi nu DINGIR^{MEŠ} kat-ta ti-en-zi nu 9 a-a-pí ki-nu-an-zi*

Vs. II 12 *ḥu-u-da-a-ak-ma-za ^{GIŠ}AL da-a-i nu pád-da-a-i EGIR-ŠU-ma-za*

Vs. II 13 *TU-DI-IT-TUM da-a-i nu a-pé-e-ez pád-da-a-i EGIR-ŠU-ma-za*

Vs. II 14 *^{GIŠ}ša-at-ta ^{GIŠ}MAR ^{GIŠ}ḥu-u-up-pa-ra-an-na da-a-i nu-kán ša-ra-a li-i-ša-ez-zi*

Vs. II 15 *nam-ma-kán GEŠTIN Ì an-da ši-pa-an-ti NINDA.SIG^{MEŠ}-ma*

Vs. II 16 *pár-ši-ia na-at a-ra-aḫ-za-an-da ke-e-ez ke-e-ez-zi-ia da-a-i*

Vs. II 17 *nam-ma-kán GIŠKUN₅ KÙ.BABBAR TU-DI-IT-TUM KÙ.BABBAR ḫa-an-te-ez-zi*

Vs. II 18 *a-a-pí-ti an-da da-a-i A-NA TU-DI-TUM-ma-kán ḫa-zi-zi KÙ.BABBAR*

Vs. II 19 *an-da da-a-i na-at-kán ḫa-an-te-ez-zi a-a-pí-ti kat-ta-an-ta*

Vs. II 20 *ga-an-ki ḫa-zi-zi-ta-aš-ma-aš-ša-an ap-pé-ez-zi-az*

Vs. II 21 ^{TÚG}*ku-re-eš-šar ḫa-ma-an-kán nu ma-aḫ-ḫa-an zi-in-na-i nu 1 MUŠEN*

Vs. II 22 *ḫu-u-ma-an-da-a-aš e-nu-ma-aš-ši-ia it-kal-zi-ia ši-pa-an-ti*

Vs. II 23 *nu 9 a-a-pí iš-ḫar-nu-ma-ez-zi nam-ma 9 ¹a-a-pí¹-ti 9 []*

Vs. II 24 *1 SILA₄-ia am-ba-aš-ši (wa-ra-a-ni) ke-el-di-ia-ia 9 ¹MUŠEN^{HLA} 1¹ SILA₄-ia ši-pa-an-[ti]*

Vs. II 25 *nu ku-e-da-ni-ia A-NA 1 a-a-pí-ti 1 MUŠEN da-a-i SILA₄-ma-kán m[ar-kán-zi]*

Vs. II 26 *na-an ḫa-an-te-ez-zi a-a-pí-ti ti-an-zi za-ma-¹li-ma-kán¹*

Vs. II 27 *da-an-zi nu ḫu-u-ma-an-da-a-aš a-a-pí-ti ti-[an-zi 9]¹NINDA¹.SIG^{ME}[^š-ia]*

Vs. II 28 *pár-ši-ia na-at a-a-pi-ia-aš še-¹er ½-AM¹ k[e-]-AM-ma ke-e-ez*

Vs. II 29 *da-a-i 3 NINDA.SIG^{MEŠ}-¹ma pár-ši-ia¹ []-i]a-aš DINGIR_{LÚ}^{MEŠ¹}-[...]*

Vs. II 30 *pa-ri-ia-an EGIR-pa-¹ia mar¹-[] []¹A¹-ia me-m[a-al]*

Vs. II 31 *iš-¹ḫu-u¹-[wa-a-i ši-pa-a]n-¹ti¹-[]*

Vs. II 32 *na-aš-ta m[a-]-a]n-zi nu-za ^{LÚ}AZU*

Vs. II 33 *¹ḫa¹-x[] [] a-a-pí-ia-az*

Vs. II 34 *[]... [L]ÀL Ì.GIŠ Ì.DU₁₀.GA KASKAL^{MEŠ}*

Vs. II 35 *[yaklaşık 10 işaret p]²a²-ri-ia-an i-en-zi*

Vs. II 36 *[] A-NA] ¹KA¹.GÌR.KASKAL-ia 1 NINDA.SIG pár-ši-ia*

Vs. II 37 *[] ¹iš-ḫu¹-u-wa-a-i*

Vs. II 38 *[yaklaşık 11-12 işaret . še-e]²r² da-a-i nu GEŠTIN ši-pa-an-ti*

Vs. II 39 [*ḫu-ut-t*] *u-ul-li-it*

Vs. II 40 [] [*ḫar*]-*'ra¹-na-aš pá-r-ta-a-u-ni-it*

Vs. II 41 [*a-pí-ia-az ša²-r*] *a²-a ḫu-u-it-ti-ia-u-an-zi*

Vs. II 42 [] [*A-N*] *A KA.GÌR KASKAL-ia*

Vs. II 43 [] *a-ar-ra-an-zi*

Vs. II 44 [] *-a ti-en-zi*

Vs. II 45 [*-t*] *i² nu NINDA EM-Š[A]*

Vs. II 46 [] [] *IN-BI^{HLA}*

Vs. II 47 [] [] *-az²*

Vs. II 48 [] [] *x 'la-a¹-[ḫu-wa-a-an]-zi*

Vs. II 49 [] *x^{HLA}*

Vs. II 50 [] [] *-zi 'ap¹-[pa-an-zi]*

Vs. II 51 [] *-zi-ia(-)* []

Vs. II 52 [] *N]Í.TE^{MEŠ}-aš r^D[]*

Vs. II 53 [*MUŠEN^H*]^{LA} *wa-ar-nu-wa-an-zi*

Vs. II 54 [*-a*] *n-ti i-* []

Vs. II 55 [] *-an-zi*

Vs. II 56 [] *x-zi na-aš kat-ta* [] *-zi*

Vs. II 57 [] *pa-aḫ-ḫur 1 MUŠEN e-nu-[ma-aš-ši-i]a*

Vs. II 58 [] [] *9 IZI 9 MUŠEN^{HL}[^A]*

Vs. II 59 [] [] *9 MUŠEN ši-pa-an-da-a[n-zi]*

Vs. II 60 [] *^{MEŠ}-aš pá-r-ši-ia-an-zi*

Vs. II 61 [] *EGIR-pa-*[] *mar-za-a-ez-z[i]*

Vs. II 62 [*iš-ḫu-w*] *a²-a-i* [] *ši-pa-an-t[i-ia]*

Vs. II 63 [] *aš-ša-nu-zi*

Vs. II 64 []^{MEŠ} KA.GÌR^{MEŠ}

Vs. II 65 [] *[nu ku-e]-da-ni-ia*

Vs. II 66 [*pár-š*] *i-ia še-er-ma-aš-ša-[an]*

Vs. II 67 [] TU₇BA.BA.ZA

Vs. II 68 [] [Š] A DINGIR^{MEŠ} [LÚ^{MEŠ}]

Vs. II 69 [] [KASKAL^{ME}]^Š *i-en-zi*

Vs. II 70 [] *[nu^N]^Apa-aš-ši-lu-uš¹ da-a¹-[an-zi]*

Vs. II 71 [] *x-kán-zi-ia* []

Vs. II 72 [] *x-di-ia* [] Vs. II'nin Sonu

Rs. III 1 []

Rs. III 2 []-*zi-ia* 1 MUŠEN-*ma*

Rs. III 3 []-*m*] *a he-e-li-ḫi-ia*

Rs. III 4 []-*m*] *a ša-¹ta-an-ti¹-ia ú-na-al-zi-ia*

Rs. III 5 []-*ḫ*] *i-ia ú-ni-ḫi-ia*

Rs. III 6 []-*i*] *n-na-an-zi nu DINGIR^{MEŠ} ša-ra-a kar-pa-an-zi*

Rs. III 7 [] TIJR^{URU} *ta-ú-ri-ša an-da*

Rs. III 8 [] [] ¹A-NA¹ 9 PÚ^{HIA} 3 MUŠEN

Rs. III 9 [] *ke-el-di-ia-ia* 1 MUŠEN

Rs. III 10 []^{ME}] ^Š-*ia pár-ši-ia*

Rs. III 11 [] [Š] *e-er-ma-aš-ša-an*

Rs. III 12 [Yaklaşık 11-12 İşaret] TU₇BA.BA.ZA-*ia-aš-ša-an*

Rs. III 13 [] GEŠTIN-*ia ši-pa-an-ti*

Rs. III 14 [] [] PÚ^{HIA}-*aš an-da*

Rs. III 15 [] []x x -da KÙ.BABBAR KÙ.SI₂₂

Rs. III 16 [] [KA]Š GEŠTIN *an-da*

Rs. III 17 [] [] 'GA' KU₇-ia *an-da*

Rs. III 18 [] [] *zi-in-n]a-a-i*

Rs. III 19 [] B]A.BA.ZA LÀL Ì.GIŠ

Rs. III 20 []-ez-zi

Rs. III 21 [] *me-ma-a]l-la-aš-ša-an*

Rs. III 22 [] [B]A.ZA *še-er da-a-i*

Rs. III 23 [] *ši-pa-an-ti*

Rs. III 24 [] 'ap¹-pa-an-zi nu-kán DINGIR^{MEŠ}

Rs. III 25 [] *nu ma-aḫ-ḫa-an zi-in-na-an-zi*

Rs. III 26 [] []-p]a ne-ia-an-zi nu-uš-ma-aš kat-ta-an

Rs. III 27 [] [an-d]a i-mi-ia-an-da-ia-aš-ma-aš

Rs. III 28 []-¹zi¹ na-aš EGIR.SISKUR ti-i-e-ez-zi

Rs. III 29 []-la-ḫu-ul-zi-ia

Rs. III 30 []-r[i- ...] ḫa-a-zi-zi-ia ú-ni-ḫi-ia

Rs. III 31 []-ḫi-i[a š]a-ta-an-ti-ia

Rs. III 32 [-i]a [du-pur]-pu-ri-ia MUŠEN-ma

Rs. III 33 []-i[a] 1 SILA₄ a-na-ni-eš-ḫi-ia

Rs. III 34 [] 1 SILA₄-ma e-nu-ma-aš-ši-ia

Rs. III 35 [zu]-zu-ma-ki-ia

Rs. III 36 [PÚ^H]I^{LA}-az aš-nu-an-zi nu DINGIR^{MEŠ}

Rs. III 37 [yaklaşık 6-7 işaret pe]-¹e¹-da-an-zi nu a-ru-ni am-ba-aš-[ši]

Rs. III 38 [...] k]e-el-di-ia-ia 1 SILA₄

Rs. III 39 [...] -ká]n *hu-u-ma-an* GIŠ-*ru-an iš-na-aš*

Rs. III 40 [yaklaşık 4-5 işaret]x NA₄-aš TUR-TIM *za-ap-za-ga-a-ia*

Rs. III 41 [a]n-da ¹iš-*hu-u-wa-a-i me-ma-al-la-aš-ša-an* NINDA.Ì.E.DÉ.A-*ia*

Rs. III 42 an-da iš-*hu-u-wa-a-i* GEŠTIN-*ia ta-wa-al wa-al-ḫi*

Rs. III 43 GA KU₇ Ì-¹an² LĀL-it [...] *ši-pa-an-ti* []

Rs. III 44 3 NINDA.SIG^{MEŠ} -[ma] ¹pár-*ši-ia* nu DINGIR_{LÚ}^{MEŠ}-aš *pa-ri-ia-an*

Rs. III 45 *mar-za-a-ez-zi* EGIR-*pa-ia* [...] -a-ez-zi *ši-pa-an-ti-ia*

Rs. III 46 *nam-ma ŠA* BA.BA.ZA LĀL Ì [KASKAL]^{MEŠ} *hu-u-it-ti-ia-an-z[i]*

Rs. III 47 *nu-uš-ša-an* NINDA.SIG^{MEŠ} *pár-ši-ia-an-¹zi¹ ši-pa-an-da-an-zi-i[a]*

Rs. III 48 *nu-za* DINGIR^{MEŠ} *hu-u-it-ti-ia-u-an-zi ap-¹pa-an¹-zi*

Rs. III 49 *na-aš a-ru-na-za hu-u-it-ti-ia-an-zi nu ma-aḫ-ḫa-an*

Rs. III 50 *zi-in-na-an-zi nu* NA₄-*pa-aš-ši-lu-uš da-an-zi*

Rs. III 51 *na-aš-ta* DINGIR^{MEŠ} IGI^{HIA}-*wa* EGIR-*pa ne-ia-an-zi*

Rs. III 52 *nu-uš-ma-aš kat-ta-an iš-ḫu-u-wa-a-an-zi*

Rs. III 53 *an-da im-mi-ia-an-da-ia kat-ta-an la-a-ḫu-wa-a-an-z[i]*

Rs. III 54 *na-aš* EGIR.SISKUR *ti-i-e-ez-zi nu* 1 MUŠEN *hu-wa-al-zi-i[a]*

Rs. III 55 *da-a-la-ḫu-ul-zi-ia* 1 MUŠEN-*ma ḫa-a-ri-ia ḫa-zi-z[i-]*

Rs. III 56 *a-na-ni-eš-ḫi-ia ú-ni-ḫi-ia nu ma-aḫ-ḫa-an zi-in-na-a[n-zi]*

Rs. III 57 *nu* DINGIR^{MEŠ} *ša-ra-a kar-pa-an-zi na-aš a-pí-ia-pát*

Rs. III 58 ÍD^{MEŠ}-aš *pé-e-di ti-en-zi nu* A-NA 9 ÍD^{MEŠ}

Rs. III 59 2 MUŠEN 9 NINDA.SIG^{MEŠ}-*ia am-ba-aš-ši wa-ra-a-ni*

Rs. III 60 *ke-el-di-ia-ia* 3 MUŠEN^{HIA} 9 NINDA.SIG^{MEŠ}-*ia ši-pa-an-ti*

Rs. III 61 *an-da-ia-kán hu-u-ma-an QA-TAM-MA iš-ḫu-u-wa-a-i*

Rs. III 62 *ši-pa-an-ti-ia* DINGIR^{MEŠ} _{LÚ}^{MEŠ}-*ia-aš-ša-an QA-TAM-MA ši-pa-an-ti*

Rs. III 63 ŠA BA.BA.ZA-ia KASKAL^{MEŠ} QA-TAM-MA hu-u-it-ti-ia-an-zi

Rs. III 64 nu-uš-ša-(an) NINDA.SIG^{MEŠ} pár-ši-ia-an-zi

Rs. III 64 nu DINGIR^{MEŠ} ÍD^{MEŠ}-az

Rs. III 65 hu-u-it-ti-ia-an-zi nu ma-aḥ-ḥa-an zi-in-na-an-zi (Rs.) III. Sütun Sonu

Rs. IV 1' [-k]án[?] [...] [nu]

Rs. IV 2' [ši-pa]-an-ti []

Rs. IV 3' [p]a-ri-ia-[]

Rs. IV 4' [] [ŠA[?]] []

Rs. IV 5' []-an¹-[] []

Rs. IV 6' []-ga¹-ti [] []

Rs. IV 7' [nu^{NA4}pa-aš-š]i-lu-[uš da-an-zi] [] []

Rs. IV 8' [] EGIR-[] []

Rs. IV 9' []-a[n-zi an¹-[da]

Rs. IV 10' [SISKU]R ti-i-e-[ez-zi]

Rs. IV 11' da¹-[la-aḥ-ḥu-u]l-zi-ia []

Rs. IV 12' a-na-ni-eš-ḥi-ia ú-ni-ḥi-ia¹ []

Rs. IV 13' na-aš ne-pí-ša-aš pé-di¹ [] []

Rs. IV 14' nu¹ 1 SILA⁴ 1 NINDA.GUR⁴.RA ne-pí-[]

Rs. IV 15' ne-pí-ši-ia am-ba-aš-ši [] []

Rs. IV 16 1 SILA⁴ ši-pa-an-ti

Rs. IV 16' nu x¹ []

Rs. IV 17' nu ma-aḥ-ḥa-an zi-[in-] []

Rs. IV 18' [n]e-ia-an-zi []

Rs. IV 19' [a]n-da i-mi¹-[]

- Rs. IV 20' *[na]-aš EGIR [SISKUR] []*
- Rs. IV 21' *[da]-ᵀa¹-la-ḫu-ul-z[i-ia]*
- Rs. IV 22' *[a-n]a-ni-eš-ḫi-ia []*
- Rs. IV 23' *[pa-r]a-ᵀa¹-ma(?) ᵀA-NA¹ K[Á²]*
- Rs. IV 24' *[pu]-ri-ia-an-za ḫu-u-[] []*
- Rs. IV 25' *[1 SIL]A₄ ke-el-ti-ia-ia š[i-pa-an-ti]*
-
- Rs. IV 26' *[pa-r]a-a-ma PA-NI É^{HL.A} pu-u-ri-i[a(-)]*
- Rs. IV 27' *[nu š]e-ep-ši-ia ḫe-eš-ša-am-ši-ia 2 MUŠEN (.) []*
- Rs. IV 28' *[wa-a]r-ra-an-zi na-aš-ta an-da pé-e-da-a[n-zi]*
- Rs. IV 29' *ḫu-u-li-ia 2 MUŠEN^{HL.A} nam-ma ki-iš-ḫi-ia a-d[a-]*
- Rs. IV 30' *[š]A DINGIR^{MEŠ} A-NA DINGIR.MAḪ^{MEŠ} 1 SILA₄ an-tu-uḫ-ša-aš! NÍ!.[TE^{MEŠ}-aš]*
- Rs. IV 31' *ᵀA-NA¹ D^zu-uk-ki D^ran¹-zi-li 1 UDU nam-ma p[é-ra-an]*
- Rs. IV 32' *ᵀar¹-ḫa wa-ar-nu-ᵀma¹-aš MUŠEN^{HL.A} wa-ar-nu-an-z[i]*
- Rs. IV 33' *1 MUŠEN e-nu-ma-aš-ši-ia 2 MUŠEN še-er-te-ḫi-ia še-ra-ᵀpí¹-ḫ[i-]*
- Rs. IV 34' *1 MUŠEN-ma a-lu-um-ma-ᵀaz-ḫi¹-ia 1 ᵀMUŠEN¹-ma ni-eš-ḫi-ia 1 MUŠEN-ma*
- Rs. IV 35' *zu-zu-ma-ki-ia ke-el-ti-ia*
-

Kolofon

- Rs. IV 36' *DUB 1^{KAM} QA-TI ma-a-an DINGIR.MAḪ^{MEŠ} D^zGUL-še-eš*
- Rs. IV 37' *D^zan-zi-li-in D^zu-un-ki-in KASKAL^{MEŠ}-az*
- Rs. IV 38' *ḫu-it-ti-ia-an-zi ki-i-ma-kán tup-pí*
- Rs. IV 39' *A-NA D^zUTU-ŠI KA×U-az pa-ra-a*
- Rs. IV 40' *G^{IS}GIDRU.DINGIR-LIM-iš a-ni-ia-at*
- Rs. IV 41' *ŠU^mpí-iḫ-ḫu-ni-ia D^zUMU^mta-at-ta*
- Rs. IV 42' *DUMU.DUMU-ŠU ŠA^mpí-ik-ku PA-NI ma-nu-wa-an-za*

Rs. IV 43' ^{LÜ}SAG-*u*š IŠ-*ṬUR*

(Rs.) IV. Sütun Sonu

Tercüme

Vs. I 1 Ana tanrıçalar (ve) tanrıların (ve) insanın vücut parçalarının kader tanrıçaları,

Vs. I 2 Zukki'yi (ve) Anzili'yi yoldan şu şekilde çekerler:

Vs. I 3 2 küçük (irhui) sepet¹²² / sunu masası¹²³ bunların içinden 1 sepet tanrıların Ana tanrıçalarına,

Vs. I 4 1 sepeti ise vücut parçalarının Ana tanrıçalarına, Zukki'ye

Vs. I 5 ve Anzili'ye . Ve onlar tek bir sepettir.

Vs. I 6 Ve onlar 3 uliği , 3 kalın ekmek de tanrı(lar)dan

Vs. I 7 Aynen öyle düzenlendi, kurban vasıtasıyla ve

Vs. I 8 Zukki, Anzili ve insanın vücut parçaları

Vs. I 9 tutulmuştur.

Vs. I 10 1 sepet altına ise şu şekilde yerleştirilmiştir.

Vs. I 11 Ve bu düzenleme eski tabletten

Vs. I 12 yaparlar. Ve bu hepsini düzenlediklerinde ise

Vs. I 13 Ve masaları yukarı kaldırırılar, ve onları büyük kapıya

Vs. I 14 Tawiniya kentinin aşağısına götürürler.

Vs. I 15 Ve masaları ilk yolun üzerine yerleştirirler.

Vs. I 16 Büyücü rahip güzel kokulu yağı alır ve onu tanrının karşısında

Vs. I 17 serper ve güzel kokulu yağın sözlerini

Vs. I 18 söyler ve bitirir ve daha sonra ise

Vs. I 19 *pahhurula*-aletinden ateş alıp temizlerler ve ateşi

¹²² HEG , I-K, 1983, s.367.

¹²³ E.Reyhan, 2016, s.5.

Vs. I 20 yakarlar. Ve arpa lapasını karıştırırlar ve bir *duni*-ekmeği

Vs. I 21 yaparlar ve onu pişirirler, sonra küçük bir ocak yaparlar.

Vs. I 22 ve onun üzerine duni-ekmeğini parçalar ve ocağın üzerine

Vs. I 23 koyar ve onun üzerine öğütülmüş lapa , tatlı ekmek , lapa

Vs. I 24 gangati bitki çorbası koyar ve meyveleri de üstüne döker.

Vs. I 25 Daha sonra şarap sunar.Ve onun üzerine tatlı döker.

Vs. I 26 ve üzerine güzel kokulu yağı da üstüne döker ve *duni*-ekmeğinin sözleri söyler.

Vs. I 27 Ve ne zaman bitirir,

Vs. I 28 çeker. Ve lapanın, balın, yağın (ve) güzel kokulu yağın yollarını çeker.

Vs. I 29 Ve 1.yolun üzerine 1 (adet) ince ekmek böler, ve kapının yoluna da

Vs. I 30 bir ince ekmek böler ve onun üzerine ise tahıl (ve) tatlı ekmek serper.

Vs. I 31 ve *gangati* çorbasını, lapa (ve) meyveleri üstüne serper.

Vs. I 32 Ardından şarap sunar. Ve bitirdiği zaman,

Vs. I 33 ve bizzat kendilerine tanrıları çekmek için tutarlar ve onları kırmızı yün ile

Vs. I 34 bir tutam yün ve bir başlık kullanarak çeker,

Vs. I 35 bir kartalın tüyü ile gönderir ve ardından şöyle söyler:

Vs. I 36 şöyle de söyler:

Vs. I 37 MAḤ ve Gulš tanrıları, [tanrı ...] []

Vs. I 38 Nerede olursanız olun, her nerede []

Vs. I 39 Ülke(de). Eğer siz []

Vs. I 40 [... tüm] ülkeler içinde []

Vs. I 41 Geliniz! Sizin [kendi ...] []

Vs. I 42 Tahtınızın üzerine []

Vs. I 43 Ve şöyle söyler: Eğer []

Vs. I 44 yahut sizi

Vs. I 45 çağrıda bulunarak

Vs. I 46 kötülüğün sığınağı

Vs. I 47 İşte, bize (şöyle) ki

Vs. I 48 iyilikle çek

Vs. I 49 yalvarıyoruz.

Vs. I 50 kurbanı sunarız.

Vs. I 51 Ve dışarı geliniz!

Vs. I 52 ve tapınağa geliniz!

Vs. I 53 buraya dönünüz!

Vs. I 54 çeviklik, uzun yıllar, tanrıların

Vs. I 55 tanrıların dostluğunu, ruh parlaklığını

Vs. I 56 torun ve torun çocukları

Vs. I 57 dinleme

Vs. I 58 ve bitirdiğinde

Vs. I 59 kartal tüyünü

Vs. I 60 sonra yolun 1 adet yassı çakıl taşını

Vs. I 61 yassı çakıl taşını

Vs. I 62

Vs. I 63 (yaklaşık 10 satırlık boşluk var)

Vs. II 1 9. yola ise kuşları şu şekilde yakar: 1 (adet) kuş,

Vs. II 2 *huwalzi* ve *talahulzi* (yanına çekme) için bir kuş yakılır , bir kuş (ise)

Vs. II 3 *hari* (yol) için , *hazizi* (işitme) için 1 kuzu ise *unihi* (gelme,varma)

Vs. II 4 yakılır. İnsanların DINGIR.MAḪ ve Gulšeš tanrıçaları

Vs. II 5 Zukki (ve) Anzili'ye de aynı şekilde 2 kuş ve 1 kuzuda yakılır.

Vs. II 6 ve 9 yolu hazırlarlar ve masaları yukarıya

Vs. II 7 kaldırırılar ve onu kurban çukuruna götürürler.

Vs. II 8 çukurun durumunu ise tanrılar aracılığıyla (fal) yoluyla, şu şekilde danıştık:7 çukur

Vs. II 9 (Fal için) açarlar, (sonuç) olumsuzdur. 8. çukur için ise açarlar, (sonuç yine) olumsuzdur.

Vs. II 10. Ve 9 çukur açarlar. (sonuç) olumludur. Ve o, çukurun yerinde olduğu zaman

Vs. II 11 Ve (yani tanrılar) kurban çukurlarının yerine getirildiğinde , tanrıları aşağıya (çukurun yanına) yerleştirirler ve 9 kurban çukuru açarlar.

Vs. II 12 Ardından eline çapayı alır ve kazar.

Vs. II 13 Göğüs iğnesini alır ve hemen oradan kazar. Daha sonra ise

Vs. II 14 sonra bir şatta aleti, bir kürek ve huppara kabını alır ve yukarı kaldırır.

Vs. II 15 Daha sonra içerisine şarap (ve) yağ sunar . İnce ekmekler ise

Vs. II 16 böler ve onu dışarıya, hem bu tarafa hem de diğer tarafa koyar.

Vs. II 17 Sonra kurban çukurunun içine gümüş bir merdiven ve gümüş bir iğne öndeki

Vs. II 18 çukurun içine koyar. Göğüs kısmına gümüş bir bilgelik simgesi

Vs. II 19 içine koyar. Ve onu öndeki çukurun içerisine, aşağıya doğru

Vs. II 20 asar. Bilgelik sembolüne üzerine ise en arka taraftan

Vs. II 21 kureşşar kumaşını / şalını bağlar.Ve bitirince ardından 1 kuş

Vs. II 22 bütün *enumašši* (teskin, yatıştırma) için, *itkalzi* (temizlik) için sunar.

Vs. II 23 (ve) 9 çukurunu kan akıtır. Daha sonra 9 çukurda 9

Vs. II 24 ve 1 kuzuyu *ambašši* (yakma) için yakar. *keldi* (sağlık) için ise 9 kuş ve 1 kuzu sunar.

Vs. II 25 Ve her bir çukura 1 adet kuş koyar. Kuzuyu ise keserler.

Vs. II 26 Ve onu öndeki çukura yerleştirirler. zamali (bir çeşit sunu)¹²⁴ ise

Vs. II 27 alırlar ve tüm çukurlara yerleştirirler. 9 ince ekmeği

Vs. II 28 böler ve onu çukurun üzerine, yarım parça bu taraf ise

Vs. II 29 koyar 3 ince ekmek böler. Erkek tanrılara

Vs. II 30 Öte tarafa ve arkaya (onu) parça[lar]... ve lapayı

Vs. II 31 döker (ve) sunar.

Vs. II 32 Oradan ve ^{LÜ}AZU rahip (ise)

Vs. II 33 çukurdan

Vs. II 34 [Balı], yağı, güzel (kokulu) yağı (ve) yolları

Vs. II 35 öte tarafa doğru yaparlar.

Vs. II 36 ve yolun ağzına bir ince ekmek böler.

Vs. II 37 [... ...] serper.

Vs. II 38 üzerine koyar ve şarabı sunar.

Vs. II 39 çizer.

Vs. II 40 yolun tüy ile

Vs. II 41 çukurdan yukarıya doğru çekmek için

Vs. II 42 yol ağzına ve yola

Vs. II 43 yıkarlar,

Vs. II 44 yerleştirirler.

Vs. II 45 Ve mayalı ekmek

Vs. II 46 meyveler

Vs. II 47 [. . .] [. . .]

Vs. II 48 dökerler.

¹²⁴ J. Tischler, 1982, s.108.

Vs. II 49 [. . .] . . . [. . .]

Vs. II 50 [...] - tutarlar.

Vs. II 51 [...] - [...]

Vs. II 52 [... vü]cut parçalarının tanrı[sı/tanrıçaları ...]

Vs. II 53 [... ku]şları yakarlar.

Vs. II 54 [...] [...]

Vs. II 55 [...]

Vs. II 56 ve o aşağıda

Vs. II 57 [...] ateşi 1 kuş *enumašši* (teskin, yatıştırma) için,

Vs. II 58 [...] 9 ateş (ve) 9 kuş[lar],

Vs. II 59 [...] 9 kuşu sunar[lar].

Vs. II 60 [...] bölerler.

Vs. II 61 [...] geri [...] ufalar .

Vs. II 62 döker [] sunar.

Vs. II 63 yerleştirir.

Vs. II 64 yol ağızları.

Vs. II 65 [Her bi]ri için (ayrı ayrı),

Vs. II 66 [bö]ler. Üzerine ise,

Vs. II 67 [...] arpa lapası

Vs. II 68 [... eri]l tanrıların [...]

Vs. II 69 [... yollar]ı yaparlar.

Vs. II 70 [...] ve çakıl taşlarını al[ırlar].

Vs. II 71 [. . .] . . . [. . .]

Vs. II 72 [. . .] . . . [. . .] Vs. II Sütunu Sonu

Rs. III 1 []

Rs. III 2 1 kuş

Rs. III 3 *hilihi* (bildirme) için

Rs. III 4 *šadandi* (tazmin etme) için , *unalzi* (*varmak*) için

Rs. III 5 *unihi* (gelme, varma) için

Rs. III 6 Ve tanrıları yukarı kaldırırlar.

Rs. III 7 Tauriša kentine

Rs. III 8 9 pınara 3 kuş

Rs. III 9 *keldi* (sağlık) için 1 kuş

Rs. III 10 böler.

Rs. III 11 üzerine ise,

Rs. III 12 ve arpa lapasını da üzerine

Rs. III 13 ve şarap sunar.

Rs. III 14 pınarların içinde

Rs. III 15 gümüş (ve) altın.

Rs. III 16 bira (ve) şarabı içine

Rs. III 17 ve tatlı sütü içinde

Rs. III 18 [... bitir]ir.

Rs. III 19 arpa lapasını, balı ve yağı

Rs. III 20 []

Rs. III 21 lapanın üzerine

Rs. III 22 lapayı üzerine koyar.

Rs. III 23 sunar.

Rs.III 24 tutarlar ve tanrıları

Rs. III 25 Ve ne zaman ki tamamlarlar

Rs. III 26 döndürürler ve onlara huzuruna

Rs. III 27 Ve içine karıştırılmış olanı da onlara

Rs. III 28 Ve o kurbanın ardından adım atar.

Rs. III 29 [*da*]*lahulzi* (yanına çekme) için

Rs. III 30 *hazizi* (işitme) *unihi* (gelme, varma) için,

Rs. III 31 *šatanti* (tazmin etme) için,

Rs. III 32 ve *dupurpuri* için 1 kuş ise,

Rs. III 33 1 kuzu, *ananiešhi* (memnuniyet) için,

Rs. III 34 1 kuzu ise, *enumašši* (teskin,yatıştırma) için,

Rs. III 35 *zuzumaki* için.

Rs. III 36 Pınarlardan (işlemleri) tamamlarlar. Ve tanrıları

Rs. III 37 götürürler ve denize *ambašši* (yakma)

Rs. III 38 *keldi* (sağlık) için bir kuzu

Rs. III 39 Bütün hamurun odunsu kısımlarını

Rs. III 40 küçük taşı ve camı da

Rs. III 41 içine serper. Lapanın üzerine ve yağlı ekmeği de

Rs. III 42 içine serper. Şarap, *tawal*-içeceği, *walhi*-içeceği de

Rs. III 43 tatlı süt, yağ ve bal ile sunar.

Rs. III 44 3 ince ekmeği [ise] böler. Erkek tanrılara öteye doğru

Rs. III 45 temizler ve sonra sunar.

Rs. III 46 Sonra lapanın, balın (ve) yağın yollarını çekerler.

Rs. III 47 ve ince ekmekleri bölerler ve sunarlar.

Rs. III 48 ve tanrıları çekmek için tutarlar.

Rs. III 49 ve denizden çekerler. Ve ne zaman ki

Rs. III 50 bitirirler ve yassı çakıl taşlarını alırlar.

Rs. III 51 Ve oradan tanrıların yüzlerini geriye doğru döndürürler.

Rs. III 52 Ve huzuruna doğru dökerler.

Rs. III 53 Ve karıştırılmış olanların içine doğru akıtırlar.

Rs. III 54 ve o kurbanın sonunda yürür ve ardından 1 kuş *huwalzi* için,

Rs. III 55 (ve) *dalaḥulzi* (yanına çekme) için 1 kuş ise *hari* (yol) için (ve) *ḥazizi* (ışıtme) için

Rs. III 56 *ananniešhi* (memnuniyet) için, *unihi* (gelme,varma) için, ve ne zaman ki bitirirler.

Rs. III 57 ve tanrıları yukarı kaldırır ve onlar orada

Rs. III 58 nehirlerin yerine yerleştirirler . Ve 9 nehre

Rs. III 59 2 kuşu ve 9 ince ekmeği *ambašši* (yakma) pişirilir.

Rs. III 60 *keldi* (sağlık) için 3 kuş ve 9 ince ekmek sunar.

Rs. III 61 İçine her şeyi aynı şekilde serper.

Rs. III 62 Sunu yapar. Eril tanrılara da aynı şekilde sunu yapar.

Rs. III 63 Arpa lapası yollarını da aynı şekilde çekerler.

Rs. III 64 Üzerine ince ekmekleri bölerler. Ve tanrıları nehirlerden

Rs. III 65 çekerler. Ve ne zaman ki tamamlarlar. Rs. III Sütunu Sonu

Rs. IV 1' - 6' (Bu kısımlar oldukça kırıktır)

Rs. IV 7' [yassı çakıl ta]şlarını [alırlar].

Rs. IV 8' [...] geriye [...]

Rs. IV 9' [...] İçine [...]

Rs. IV 10' [... kurban (ritüeline) geç[er ...]

Rs. IV 11' [... *dalaḥu*]lzi (yanına çekme) için [... ...]

Rs. IV 12' *anannišhi* (memnuniyet) için ve *unihi* (gelme,varma) için.

Rs. IV 13' ve onu gökyüzünün olduğu yere

Rs. IV 14' Ve 1 kuzu, 1 kalın ekmek gök[yüzüne]

Rs. IV 15' Gökyüzü , *ambašši* (yakma) için ,

Rs. IV 16 1 kuzu sunar.

Rs. IV 16 Ve

Rs. IV 17' Ve ne zaman ki

Rs. IV 18' döndürürler .

Rs. IV 19' İçine

Rs. IV 20' [Ve] o geri kurban

Rs. IV 21' [*da*]*lahulzi* (yanına çekme) için

Rs. IV 22' [*an*]*aniešhi* (memnuniyet) [için ...].

Rs. IV 23' [İler]iye doğru ise] kapısında ?

Rs. IV 24' üflenmiş olan

Rs. IV 25' [1 kuz]uyu *keldi* (sağlık) için sunar.

Rs. IV 26' [İler]iye doğru, evlerin önünde, *pūri* (bakmak,görmek) için

Rs. IV 27' [*š*]*epši* ve *heššamši* (parlak güneş) için 2 kuş

Rs. IV 28' yakarlar ve onu / onları içeriye taşırlar.

Rs. III 29' *huli* için 2 kuş, sonra *kišhi* (taht,koltuk,tabure) için

Rs. IV 30' Tanrıların DINGIR.MAḪ^{MEŠ} tarılarına 1 kuzu, insanların bedenleri için

Rs. IV 31' Tanrı Zukki ve Anzili (için) 1 koyun , ayrıca önlerinde

Rs. IV 32' dışarıya kuşları yakmak için yakarlar.

Rs. IV 33' 1 kuş *enumašši* (teskin,yatıştırma) için, 2 kuş *šerteḫi šerapiḫi* (hoş olmak)¹²⁵ için,

¹²⁵ V.Haas, 1998, s.241.

Rs. IV 34' 1 kuş *alummazhi* için, 1 kuş ise *niešhi* (güneş tanrısı, tanrıça Šimige) için, 1 kuş ise,
Rs. IV 35' *zuzumaki* ve *kelti* (sağlık) için .

kolofon

Rs. IV 36' 1. Tablet bitti. Ne zaman ki “ DINGIR.MAH^{MEŠ} ve ^DĞulšeš tanrıları,

Rs. IV 37' Tanrı Anzili (ve) Zukki'yi yollardan,

Rs. IV 38' çekerler. Bu tableti ise

Rs. IV 39' Hattušili'nin emri üzerine , majesteleri için

Rs. IV 40' Tanrının Asası hazırladı.

Rs. IV 41' Pikku'nun soyundan Tatta'nın oğlu

Rs. IV 42' Pihhuniya'nın eli

Rs. IV 43' huzurunda yazdı. (Tableti) baş kâtip Anuwanza'nın huzurunda yazdı.

Rs. IV ve Metnin Sonu

III. Bu Metin Grubunda Geçen Hurrice Kelimeler Üzerine Filolojik Yorum

Vs. II

2 *hu-wa-al-zi-ia*: *huwalzi* kökünden “ (meslek terimi) ritüel veya kurban hazırlığı (çağırma için) ??”¹²⁶ anlamlarına gelmektedir. Laroche ise, “kült nesnesi veya yeri” olarak anlamlandırmıştır.¹²⁷ Ayrıca ,”*ha-a-ru hu-u-ul-zi-ya=hari-huwalzi*” olarak farklı yazılımda ki ifadenin diğerine eşit olduğu ileri sürülmüştür.¹²⁸

huwalzi- “ ritüel veya kurban hazırlığı[?], kült yeri veya nesnesi, kurban terimi”,= -a (-ia) essiv ek ile¹²⁹ “ gibi, olarak, için, -e doğru “¹³⁰-lzi isim türetme eki. -a- bağlayıcı vokal ve eylemi bir ritüel terimi haline getirmiştir.¹³¹ “ *huwalzi* için ” olarak tercüme edilebilir.

¹²⁶ V.Hass,1998, s. 222.

¹²⁷ E. Laroche, 1980, s. 116.

¹²⁸ a.g.e. 1980, s. 116; a.g.e. 1998, s.222.

¹²⁹ a.g.e. 1998, s. 222.

¹³⁰ V. Haas - G. Wilhelm, 1974, s. 135; L. Murat, 2021, s. 84.

¹³¹ a.g.e. 1974, s. 135.

2 *da-la-ḥu-ul-zi-ia:ta-la-ḥul-zi* kökünden “yanına çekme”¹³² anlamına gelir. Laroche, bu kelimeyi “kült yeri” olarak yorumlamıştır.¹³³

tal=aḥḥ ekiyle birlikte “dışarı çekin” olarak anlamlandırılmıştır.¹³⁴ *tal=aḥ=u=lzi:tal-/talaḥ* “dışarı çekmek”,-aḥ separativ ek -den (?)¹³⁵ ,-u tamamlayıcı vokal -lzi isim türetme eki, -a(-ia) essiv ek ile “yanına çekmek için “ olarak tercüme yapılabilir.

3 *ḥa-a-ri-ia:* : *ḥari-* kökünden türeyen ve “rota, yol “¹³⁶ anlamına gelen bu kelime,şifa metinlerinde sıklıkla karşımıza çıkan ve dizilimlerin başında, ortasında ya da sonunda yer alır ve taşıdığı kesin anlam (ve logografik varyantları) göz önünde bulundurulduğunda doğrudan bir iyileşme ifadesi olarak değerlendirilmemelidir. Bu sözcük, esasen şifa sürecinin öncesinde gerçekleştirilmesi gereken bir arınma çağrısını ve yöntemini işaret etmektedir.¹³⁷ Ayrıca Haas, *ḥarešḥiya* kelimesini muhtemelen *ḥari* kökünden ve “yol, rota “anlamına geldiğini ileri sürmüştür.¹³⁸ Bu köke ait olup olmadığı henüz kesinleşmeyen *ḥari* “yol” terimi dışındaki tüm “*ḥar*” oluşumları belirsizliğini korumaktadır. Bu sebeple, söz konusu kökle bağlantılı olabilecek diğer kelimeler netleştirilememektedir.¹³⁹

ḥari=ia: ḥari-”rota, yol” -a (-ia) essiv ek ile “yol için” olarak tercüme edebiliriz.

3 *ḥa-zi-zi-ia:* *ḥaṣ*¹⁴⁰ kökünden “işitme”¹⁴¹ anlamına gelmektedir. Aynı zamanda, *ḥazzizzi*, “bilgelik”¹⁴² , “ilim “¹⁴³ anlamına da gelmektedir. *ḥazzizzi* (< *ḥasīsi*): “anlayış” sıfatı.¹⁴⁴ Hititçe “ḥattannaš”dır.¹⁴⁵ Akadca karşılığı, *HASISU* ‘dur.¹⁴⁶

ḥazizi=ia: ḥazizi -”zeka, akıl” -a (-ia): essiv ek ile “işitme, bilgelik, anlayış ve kutsal yerler için “ anlamlarına gelmektedir.

¹³² a.g.e.1974, s. 81-82; a.g.e.1998, s. 243-244; E. Reyhan, 2016, s. 28.

¹³³ a.g.e. 1980, s. 252.

¹³⁴ I. Wegner, 2007, s. 88-89.

¹³⁵ a.g.e.2007, s. 88-89; M. Giorgieri, 2000, s. 196; 2010, s. 939-940; G. Wilhelm, 2004, s. 101; a.g.e.2021, s. 59.

¹³⁶ a.g.e.1974, s. 117-118; a.g.e.1980, s. 94; E. Neu, 1996, s. 245, 347; a.g.e.1998, s. 217; I. Wegner, 2007, s. 258; M. Dietrich - W. Mayer, 2010, s. 242; a.g.e. 2016, s. 28.

¹³⁷ a.g.e.1974, s. 117.

¹³⁸ a.g.e.1998, s. 218.

¹³⁹ T. Richter, 2007, s. 100.

¹⁴⁰ L. Murat, 2021, s. 122.

¹⁴¹ E. Laroche, 1980, s. 100; I. Wegner, 1981, s. 106 vd.; V. Haas, 1998, s. 218; I. Wegner, 2000, s. 96; M. Dietrich - O. Loretz, 2011, s. 394; E. Reyhan, 2016, s. 28.

¹⁴² V. Haas - G. Wilhelm, 1974, s. 77; M. Dietrich - O. Loretz, 2011, s. 394.

¹⁴³ a.g.e. 2021, s. 122.

¹⁴⁴ B. J. Collins - P. Michalowski, 2013, s. 6.

¹⁴⁵ a.g.e.1980, s. 100.

¹⁴⁶ CAD H, 1956, s. 122.

3 *ú-ni-ḫi-ia*: Essiv formda ki bu kelime “gelme,varma”¹⁴⁷ anlamlarına gelmektedir.

uniḫi=ia: *uniḫi* “ gelmek, ulaşmak “ -a (-ia): essiv ek ile “gelmek için, ulaşmak için” anlamına gelmektedir.

3 *a-na-ni-eš-ḫi-ia*: *ananišḫi* kökünden kesin olmamakla birlikte Laroche, “kült mekanı?” anlamını vermiştir.¹⁴⁸ Aynı zamanda, *ananiešḫi* “ memnuniyet ” ¹⁴⁹ anlamına da gelmektedir. Bu kelime, aynı zamanda ince yağla ilişkilendirilen bir büyüğü de ifade eder.¹⁵⁰

ananešḫi=ia: *ananešḫi* “ memnuniyet ” a (-ia) essiv ek ile “ memnuniyet için” olarak tercüme edilebilir.

22 *e-nu-ma-aš-ši-ia*: *enumašše* / *enumašši* kökünden , tanrının öfkesini dindirmeye yönelik “yatıştırma, teskin , sakinleştirme,huzur ” eylemlerini ifade etmektedir.¹⁵¹

IBoT III 148 II 15 satırında geçen *e-ši-ia* formu, muhtemelen *enumašše* ifadesinin bir kısaltmasıdır.Benzer bir kısaltmayla *keldiia-/ki-i-ia* örneğinde de rastlanması, bu kullanımı destekleyen önemli bir filolojik veridir.¹⁵²

enumašši=ia *enumašši-*” teskin etmek, yatıştırmak” anlamında -a (-ia) essiv ek ile “ yatıştırmak için “ olarak tercüme edilebilir.

22 *it-kal-zi-ia*: *itk* kökünden “temizlemek, temiz olmak”¹⁵³ anlamına gelmektedir. *itkalzae*: “ Saflık ”, “ temizlik ”, “ paklık ” ve “arınma” anlamlarına gelmektedir.¹⁵⁴

itk=al=zi=ia :*itki*” temiz” *itk* - “temizlemek/ temiz olmak” anlamındadır. -al - ¹⁵⁵anlamı bilinmiyor. *zi-* soyut isim yapan ek¹⁵⁶ a (-ia): essiv ek ile “arınmak/temizlenmek için “ anlamına gelmektedir.

¹⁴⁷ F. W. Bush, 1964, s. 260; a.g.e.1974, s. 73-74; a.g.e.1980, s. 282-283; E. Neu, 1988, s. 6; G. Wilhelm, 1992, s. 135; E. Neu, 1996, s. 417; a.g.e.1998, s. 249; a.g.e. 2000, s. 89; a.g.e. 2016, s. 28.

¹⁴⁸ a.g.e. 1980, s. 49.

¹⁴⁹ a.g.e.1998, s. 211; a.g.e.2016, s. 28.

¹⁵⁰ a.g.e.1974, s. 73.

¹⁵¹ a.g.e. 1974, s. 75; a.g.e.1981, s. 129; a.g.e. 1998, s. 214-215; a.g.e.2016, s. 29.

¹⁵² V. Haas - G. Wilhelm, 1974, s. 76. (Ayrıca bkz. *ešiya-* / *enumaššiya-*)

¹⁵³ a.g.e. 1974, s. 83; L. Murat, 2021, s. 56.

¹⁵⁴ A. Ünal, 2016, s. 240; E. Reyhan, 2016, s. 23

¹⁵⁵ I. Wegner, 2007, s. 87; M. Giorgieri, 2000, s. 196-197; 2010, s. 939-940; G. Wilhelm, 2004, s. 102; T. Richter, 2005, s. 36; a.g.e.2021, s. 59.

¹⁵⁶ I. Wegner, 2000, s. 48-49, 51-52; 2007, s. 55, 59; M. Giorgieri, 2000, s. 202-204; a.g.e.2004, s. 104; a.g.e.2021, s. 70.

24 *am-ba-aš-ši*: *am* fiil kökünden, “yakma¹⁵⁷, yakmak, bakmak,seyretmek”¹⁵⁸ anlamlarına gelmektedir. -(a)šši/e- ekiyle türetilmiş olan bu terim, temelinde “yakma kurbanı” veya “kurbanın yakıldığı alan” şeklinde tanımlanmaktadır.¹⁵⁹ öz konusu terimin Akadca karşılığı ise *AMBAŠŠU*’dur.¹⁶⁰

KBo 27.167 numaralı metinde *ambašši* ve *keldi* terimin ritüelistik birlikteliği şu şekilde belgelenmiştir.

8' [1 MUŠEN 1 *am:ši* 1 UDU] *ke:ia* ^DNa-bar-bi

8' [Bir kuş *ambašši* (yakma), bir koyun] *keldi* (sağlık), Nabarbi (tanrıçası için).¹⁶¹

Yukarıda ki örnekle bu kelimelerin kısa formları ya da farklı yazılımları diyebiliriz.

ambašše kelimesi tek bir kökten ziyade; “*a*, *mb*, *ašše*, *hhe*” gibi çeşitli ünlü ve ünsüz birimlerin bir araya gelmesiyle şekillenmiş morfolojik bir yapı sergilemektedir. Bu ekler, soyut bir kavramı “aitlik” anlamı katarak sıfata dönüştürme işlevi görmektedir. Dolayısıyla Wegner’e göre bu yapısal dönüşümle kelime; “kurban” şeklindeki soyut anlamından, “kurbanla ilgili”veya “kurbana ait” anlamını taşıyan bir sıfata evrilmektedir.¹⁶² Söz konusu metinlerde tanıklanan ve bireysel morfemlerin (=a=mb=aš(š)e=h(h)e) birleşmesiyle meydana gelen -ambašhe ek kombinasyonu, teknik olarak soyut isimlerden “aidiyet sıfatları” türetmek amacıyla kullanılmaktadır.¹⁶³ Bu morfolojik yapı, kelimeye sadece bir isim olma özelliği değil, aynı zamanda kurban eylemiyle kurulan doğrudan bir ilişkiyi de vurgulamaktadır. Dolayısıyla essiv formdaki bu kelime “ yakma için “ olarak tercüme edilebilir.

24 *ke-el-di-ia-ia* : *keldi* kökünden “sağlık¹⁶⁴, iyilik,memnuniyet¹⁶⁵, esenlik, refah” anlamlarına gelmektedir. Ayrıca Laroche, *ki:ia* kelimesinin *keldi* ‘nin kısaltılmış formu olarak değerlendirmiştir.¹⁶⁶

¹⁵⁷a.g.e. 1974, s. 267; E. Laroche, 1980, s. 46; V. Haas, 1998, s. 210;a.g.e. 2016, s. 33; a.g.e. 2021, s. 55.

a.g.e.1974,s.267 ; a.g.e.1980, s.46; a.g.e.1998, s.210; a.g.e. 2016,s.33; a.g.e.2021,s.55.

¹⁵⁸ a.g.e. 2021, s. 55.

¹⁵⁹ D.Schwemer,1995, 85.

¹⁶⁰ CAD ,A II .1964, s.44.

¹⁶¹ N. Aslantürk, 2015, s. 67-68.

¹⁶² I. Wegner, 2007, s. 55.

¹⁶³ I. Wegner, 1999, s. 35.

¹⁶⁴ E. Laroche, 1980, s. 141; a.g.e. 2007, s. 45; E. Reyhan, 2016, s. 23.

¹⁶⁵ V. Haas, 1989, s. 227.

¹⁶⁶ a.g.e.1980, s. 147.

keldi=ia keldi “sağlık, iyilik, memnuniyet” a (-ia) essiv ek ile birlikte ”sağlık , iyilik, memnuniyet, esenlik , refah için” olarak tercüme edebiliriz.

Rs.III

3 *hi-e-li-hi-ia*: : *helihi* -/ *hilihi* kelimesi “ bildirme ¹⁶⁷, anlamındadır.

hēlihi=ia: helihi -/ *hilihi* kökünden “bildirme” a (-ia) essiv ek ile “ bildirme için” anlamına gelmektedir.

4 *ša-ta-an-ti-ia: šadandi* “tazmin etme “ ¹⁶⁸ anlamına gelmektedir.

šadandi=ia: šadandi “ tazmin etme “ a (-ia) essiv ek ile “tazmin etme için” olarak tercüme edilebilir.

32 *du-pur-pu-ri-ia: tuburburi* kelimesini Haas, “bir meslek terimi” olarak yorumlamıştır. ¹⁶⁹
tuburburi=ia , *dupurpuri* kökünden a (-ia) essiv hal ekiyle “ *dupurpuri* için “ olarak çevrilebilir.

Rs. IV

26 *pu-u-ri-ia: w/puri* kökünden “görüş,bakış”¹⁷⁰ anlamına gelmektedir. Kizzuwatna kökenli metinlerde görülen *puri/puriya* terimi, teknik bakımdan bir “kurban ziyafeti” ya da “şölen” anlamını karşılamaktadır. Bu bağlamda *puriya*, metinlerin yalnızca filolojik listelerden ibaret olmadığını; CTH 758’de geçen *halāl(i)* (saf/temiz) kavramıyla mühürlenmiş, kutsal bir arınma ritüelinin adını *Puriyanni* ritüelinden almış, asli parçası olduğunu göstermektedir. ¹⁷¹

w/pūri=ia: puri “görüş,bakış, kurban ziyafeti,şölen” anlamlarına gelmektedir. a (-ia) essiv ek ile “ ’görüş,bakış, kurban ziyafeti,şölen için” olarak tercüme edilebilir.

27 *še-ep-ši-ia: šapši* “Güneş kursu (?)”¹⁷² ” anlamına geldiği ileri sürmüştür. *šepši hišammi-* ile birlikte “parlak güneş”¹⁷³ anlamına gelmektedir.Laroche , *ašapši* ve *šepši* formlarının birbirleriyle özdeş olduğunu ileri sürmüştür. ¹⁷⁴

šēpši/šapši=ia: šepši “ Güneş kursu (?) “ olarak anlamlandırabiliriz. a (-ia) essiv hal ekiyle “ Güneş kursu (?) için “olarak tercüme edilebilir.

¹⁶⁷ a.g.e. 1974, s. 78-79; a.g.e. 1980, s. 102; a.g.e. 1998, s. 219; a.g.e. 2016, s. 30.

¹⁶⁸ E. Laroche, 1968, s. 449; a.g.e. 1974, s. 96; a.g.e. 1998, s. 241; a.g.e. 2016, s. 30.

¹⁶⁹ a.g.e.1974, s. 98-99; a.g.e.1980, s. 269; a.g.e.1998, s. 248; a.g.e.2016, s. 30.

¹⁷⁰ V. Haas - G. Wilhelm, 1974, s. 102; E. Laroche, 1960, s. 195; V. Haas, 1998, s. 239.

¹⁷¹ A. Trameri, 2020, s. 112.

¹⁷² a.g.e.1998, s. 240.

¹⁷³ E. Laroche, 1980, s. 215; a.g.e.1974, s. 96; a.g.e.1998, s. 240; E. Reyhan, 2016, s. 29.

¹⁷⁴ a.g.e.1980, s. 57.

27 *hi-eš-ša-am-ši-ia*: *heššam(mi)ši*, *hešammi*, *hišapmi*, *hešmi* kökünden”ihtişam, ışıltı,parlak¹⁷⁵ , berrak ¹⁷⁶” anlamına gelmektedir. *heššammi* / *heššam(mi)ši* “ ihtişam” anlamındadır.

heššaamši=ia: *heššaamši* köküyle “ ihtişam, ışıltı,parlak ,berrak “ anlamlarına gelmekte ve a (-ia) essiv hal ekiyle “ ihtişam, ışıltı,parlak ,berrak(lık) için” olarak tercüme edebiliriz.

29 *hu-u-li-ia*: *huli* bir kült veya tapınak aleti ?¹⁷⁷ .

huli=ia: *huli* kökünden “ kurban terimi ya da bir kült veya tapınak aleti ?” anlamında a (-ia) essiv forumuyla “kült ya da tapınak aleti için” olarak ifade edilebilir.

29 *ki-iš-ḫi-ia*: *hišhi-* / *kešhi-* / *kiški-* / *kišhi-* / *hešhi-*: Bu terimler “sandalye, taht, koltuk ”¹⁷⁸ gibi oturma mobilyalarını ifade etmektedir. Hass, bu kelimeyi *kišhi* kökünden “ taht”¹⁷⁹ olarak tercüme etmiştir. *kešši* kelimesi, metinlerde “koltuk veya taht”¹⁸⁰ anlamında kullanılmaktadır.

kišhi=ia:*kišhi* kökünden “ taht,koltuk,tabure” anlamından a (-ia) essiv. formuyla “taht için(*kišhi*) için” anlamına gelmektedir.

33 *še-er-te-ḫi-ia*:*šerdeḫi* ve *šerabiḫi*, *šerapiḫi*, *šertiḫiya*-/*šerdeḫiya*-/*šerdiḫiya*: *šir-* fiil kökünden “hoş olmak” ve *šerdeḫi*’yle “ bir refah,mutluluk,iyilik terimi “¹⁸¹ anlamlarına gelmektedir.

šerteḫi=ia: *šerdeḫi* “refah, mutluluk, iyilik, ” a (-ia) essiv ek ile “refah,iyilik,mutluluk için” olarak tercüme edebiliriz.

34 *a-lu-um-ma-az-ḫi-ia*: *alampazzi* (İyilik hali ve memnuniyet ifadesi)¹⁸² kelimesi , “ hasat işçisi temini karşılığında ödeme”¹⁸³ anlamına gelmektedir. Metinde geçen *alumbazḫi* formu değerlendirilirken *alampazzi* varyantı göz önünde bulundurularak, morfemin fonksiyonel analizinde *ḫanumbazḫi* ile *ḫanumašše* arasındaki paralellik temel ipucu olarak kabul edilmektedir.¹⁸⁴

¹⁷⁵a.g.e. 1974, s. 79; a.g.e.1980, s. 103; a.g.e.1998, s. 220.

¹⁷⁶ a.g.e.1980, s. 103.

¹⁷⁷ a.g.e.1998, s. 220.

¹⁷⁸ A. Ünal, 2016, s. 276.

¹⁷⁹ V. Haas - G. Wilhelm, 1974, s. 103; V. Haas, 1998, s. 229.

¹⁸⁰ E. Laroche, 1980, s. 143.

¹⁸¹ a.g.e. 1974, s. 96-97; a.g.e.1980, s. 227; a.g.e.1998, s. 242.

¹⁸² a.g.e.1998, s. 209.

¹⁸³ a.g.e.1974, s. 72-73; a.g.e.1980, s. 41; J. Fincke, WdO 24, 1993, s. 42-49; a.g.e.1998, s. 209.

¹⁸⁴ a.g.e.1974, s. 136-137.

alummazhi=ia: *alummazhi* kökünden “ hasat işçisi temini karşılığında ödeme, kuş kurbanı terimi” essiv formda “ *alummazhi için*” olarak tercüme etmek mümkündür.

34 *ni-eš-ḫi-ia*: Haas’a göre *nešhi*, (bir refah terimi)¹⁸⁵ olarak değerlendirmiştir.

Metinlerde *ni-eš-ḫi-ia* veya *nišhi* terimi, “Güneşin ve Šauška'nın ilahi niteliği”¹⁸⁶ olarak yorumlanmaktadır.Essiv halde ki bu kelime “ Güneş Tanrısı/ Tanrıçası Šauška için” olarak tercüme edilebilir.

V.Kapsadığı Konular

Kizzuwatna kültür çevresine ait olan bu çağırma ritüel metni, panteonda yer alan MAḪ ve Gulš ile Zukki ve Anzili gibi ilahi figürlerin öfkelenerek veya kaybolarak uzaklaştıkları diyarlardan ikna edilip geri çağrılmasını konu alır. Tanrıların ikâmet ettikleri alanları terk etmesi ülkedeki bereketin ve yaşamın durması anlamına geldiği için, ritüel, düzenin yeniden sağlanması için dini ve toplumsal bir kriz çözümüdür. Belirli yerlerde icra edilen bu süreç, tanrıların kızgınlığını giderip onları geri döndürmek için uygulanan ritüel pratikleridir.

Geri çağırma ritüeli, tanrıların yollarını çizmek ve onları yönlendirmek üzerine kurulu “cezbetme sunuları” ile başlar. LÚAZU rahibi bu süreçte; *ulihi* yün yumakları, kırmızı yün tutamları ve *kureššar* kumaşı gibi bağlayıcı materyalleri hazır eder. Arpa lapası, bal, zeytinyağı ve kokulu yağlar kullanarak ilahi mekanlara doğru yollar çizen rahip, bu yolları ve yönlerin her biri için yassı ekmekler kırar, üzerlerine arpa lapası, yağlı kekler ve bitkisel yemekler döküp şarap sunar. Bu cezbetme faaliyeti, mayalı ve ince ekmekler, *duni* ekmeği, *gangati* çorbası, meyveler, süt, bira, *tawal* ile *walhi* gibi içeceklerinden oluşan sunumlarla desteklenir.

Tanrıların ritüel alanına geldiklerinde ağırlanacakları ortam somut kült gereçleriyle hazırlanır. Oturma alanları olarak *kisḫi* (taht, koltuk, tabure) ve *adani* (ayak taburesi) gibi kült objeleri tahsis edilirken, kurban çukurları, ocaklar, paḫḫurula aleti, huppura kapları ve gümüş merdivenler gibi tanrılarla bağlantıyı kuran majik araçlar olarak kullanılır. Süreçte kuşlar, kuzular ve koyunlar kurban edilir. Eylemlere eşlik eden *ḫuwalzi*, *dalahulzi* (*yanına çekme*) ,

¹⁸⁵ a.g.e.1974, s. 91-92; a.g.e.1980, s. 186;a.g.e. 1998, s. 235.

¹⁸⁶a.g.e. 1980, s. 186.

unihi (gelme,varma) *ananiešhi* (memnuniyet) ve *enumašši* (teskin,yatıştırma) gibi teskin terimleri, tanrıların öfkeden arındırılarak yatıştırıldığını gösterir.

Kolofondaki bilgilere göre tablet, Hattušili'nin emriyle baş kâtip Anuwanza'nın denetiminde, Pikku'nun soyundan gelen Tatta'nın oğlu tarafından yazılmıştır. KUB 15.31 nolu metinde bu ifade şu şekilde geçmektedir:

“Rs. IV 36' 1. Tablet bitti. Ne zaman ki “ DINGIR.MAḪ^{MEŠ} ve ^DĞulšeš tanrıları,

Rs. IV 37' Tanrı Anzili (ve) Zukki'yi yollardan,

Rs. IV 38' çekerler. Bu tableti ise

Rs. IV 39' Hattušili'nin emri üzerine , majesteleri için

Rs. IV 40' Tanrının Asası hazırladı.

Rs. IV 41' Pikku'nun soyundan Tatta'nın oğlu

Rs. IV 42' Piḫḫuniya'nın eli

Rs. IV 43' huzurunda yazdı. (Tableti) baş kâtip Anuwanza'nın huzurunda yazdı.”

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I Sedir Tanrıları'nın Çağrılması Ritüeli

B) KUB 15.34 + Bo 8027 + CHDS 7.49 CTH 483.IA

A KUB XV 34

B KUB XV 33a + 33b + 38 33b I 1 -5 = A I 1 – 5

25-32 = 25 – 32

38 + 33a I 1 -21 = 53 – 73

III 1 - 8 = III 5' – 11'

33b III 1'-21' = 36' – 57'

38 + 33a IV 1- 26 = IV 14 – 39'

33b IV 1' - 22' = 42' – 61'

C KBo VIII 70 = A II 40' – 52'

D 1897/u = A III 23' – 43'

E KUB XXXIV 59 = A III 36' – 42'

F KBo XIII 126 III 1'-9' = A III 48' – 56'

G FHG 4 1'-6' = A II 8 – 12

H KUB XV 35 (Dupl. KBo II 9 I u. 228/u)

I 25 - KBo II 9 I 13' par.A I 52- 63

I KUB XIII 29 1k. Kol. 7'-13' = A II 1 – 7'

J KBo IX 102 Rs. par. II 17 – 27

K 617/p II 6'-9' (cf. 180 n. 4) par. II 34 – 36¹⁸⁷

¹⁸⁷ V.Haas-G.Wilhelm, 1974,s.180.

II Transliterasyon-Tercüme

(Frg. 1) Vs. I 1 [*ma-a-a*]*n*^{LÚ.MEŠ} AZU DINGI[R^{MEŠ}] IŠ-¹TU 8[?] KASKAL¹MEŠ
K[UR.KU]R¹MEŠ¹-az HUR.SAG^{MEŠ} ÍD^{MEŠ}

(Frg. 1) Vs. I 2 ¹*a-ru*¹-*na-a*-az PÚ¹MEŠ¹-*a*[*z*] *pa-aḫ-ḫu-e-na-a*-az [*ne-p*]*i-ša*-¹*az* ¹*ták*¹-*na-a*-az

(Frg. 1) Vs. I 3 ¹*ḫu-u-it*¹-*ti-ia-an-zi* ¹*nu*¹ *ki-i da-an-zi* GIŠ¹MA.SÁ.AB *da-a-i*

(Frg. 1) Vs. I 4 *A-NA* GIŠ¹MA.SÁ.AB-*ma-aš-ša-an ki-iš-ša-a*[*n*] ¹*ḫa*¹-*an-da-a-an* 1 GIŠ¹*ḫu-up-*
pa-ra-aš

(Frg. 1) Vs. I 5 *ki-it-ta nu-uš-ša-an* 1 NINDA.GUR₄.RA BA.BA.[ZA *k*]*i-it-ta nu-uš-ša-an*

(Frg. 1) Vs. I 6 *A-NA* ¹NINDA.GUR₄.RA¹ *še-er* GIŠ¹EREN *pa-¹aš-kán A¹-NA* GIŠ¹ERJEN-*ma-*
aš-ša-an

(Frg. 1) Vs. I 7 ¹*pé-ra-an*¹ SÍG SA₅ *iš-ḫi-ia-a*[*n*]

(Frg. 1) Vs. I 8 *na-at-kán pé-ra-an kat-ta tar-na-an na-aš-t*[*a*] ¹*I-NA* GIŠ¹*tal-la-a-i*¹

(Frg. 1) Vs. I 9 Ì.DU₁₀.GA *ša-a-ḫi-ia an-da la-ḫu-u-wa-a-an na-a*[*t-ká*]*n* ¹*an-da*¹ *x x x x* -¹*ta*¹?

(Frg. 1) Vs. I 10 *nu-uš-ša-an* BA.BA.ZA *iš-ḫu-wa-a-an nu-uš-ša-¹an*¹ 30 NINDA.SIG¹MEŠ¹
BA.BA.ZA¹

(Frg. 1) Vs. I 11 *ki-it-¹ta¹-ri* DINGIR^{MEŠ}-*aš pár-ḫu-e-na-aš ḫal-ki-ia-aš pá*[*r-*]*ḫu-e-na-aš ga-*
*la-ak-tar*¹

(Frg. 1) Vs. I 12 *ḫa-a-ra-na-aš ¹pár-ta-a¹-u-wa-ar* UDU *i-ia-an-ta-aš* S¹[¹IG¹ḫ]u-¹*ud-du*¹-ul-li

(Frg. 1) Vs. I 13 *an-da iš-ḫi-ia-an ki-it-ta*

(Frg. 1) Vs. I 14 *ar-ḫa-ia-an-na* 1 ^{DUG}KU-KU-UB GEŠTIN 1 ^{DUG}NAM-MA-AN-DU[M I]¹Š-TU
GEŠTIN

(Frg. 1) Vs. I 15 LÁL Ì.DU₁₀.GA *an-da i-im-mi-ia-an-ti-it šu-u-an* 1 ¹DUG¹BUR.ZI Ì.DU₁₀.GA

(Frg. 1) Vs. I 16 1 ^{DUG}BUR.ZI LÁL GIŠ¹IN-BU-ia GIŠ¹PÈŠ GIŠ¹GEŠTIN.ḪÁD.DU.A ¹GIŠ¹SE₂₀-
ER-DUM

(Frg. 1) Vs. I 17 ŠE NINDA EM-ŞÚ *pár-¹ša¹-an* 1 ^{DUG}ÚTUL IŠ-TU NINDA.Ì.E.DÉ.A *šu-u-*
¹wa¹-an-za

(Frg. 1) Vs. I 18 *na-at-kán kat-ta* ¹IS¹-TU KÁ.GAL ^{URU}da-a-ú-ni-ia pa-a-an-zi

(Frg. 1) Vs. I 19 *nu-uš-ša-an* KASKAL-ši ^{GIŠ}BANŠUR AD.KID A-NA DINGIR^{MEŠ} LÚ^{MEŠ}
^{GIŠ}EREN¹-aš ti-an-zi

(Frg. 1) Vs. I 20 *še-ra-aš-ša-an* ^{GIŠ}MA.SÁ.AB *ha-an-da-a-an ti-an-zi pé-¹ra¹-an kat-ta-ma*

(Frg. 1) Vs. I 21 GUNNI ^{GIŠ}i i-en-zi na-aš-ta ^{TÚG}ku-re-eš-šar ¹IS¹-TU¹ ^{GIŠ}BANŠUR AD.KID

(Frg. 1) Vs. I 22 *kat-ta hu¹-it-ti-ia-an-zi na-an* KASKAL-an i-en-zi ¹nam-ma¹ PA-NI ^{TÚG}ku-ri-
eš-ni

(Frg. 1) Vs. I 23 LÁL BA.BA.ZA KASKAL-an *hu-it-ti-ia-an-zi ŠA* BA.BA.ZA-[m]a
KASKAL-ši

(Frg. 1) Vs. I 24 *ke-e-ez ŠA* LÁL KASKAL-an *hu-it-ti-ia-an-zi ke-e-ez-¹ma¹ ŠA* GEŠTIN

(Frg. 1) Vs. I 25 ¹Ì.DU¹⁰.GA an-da i-im-¹mi¹-ia-an-da KASKAL-an *hu-it-ti-ia-an-zi*

(Frg. 1) Vs. I 26 *nam-ma* 1 <NINDA>.SIG *pár-ši-ia še-ra-aš-ša-an* NINDA.Ì.(E.)DÉ.A da-a-i
¹na-at¹ KASKAL^{MEŠ}-aš

(Frg. 1) Vs. I 27 *pé-ra-an kat+ta da-a-i* 1 NINDA.SIG *ar-¹ha pár-ša-a-iz-zi na-at-¹ša¹-an*
KASKAL-ši

(Frg. 1) Vs. I 28 [i]š-¹hu-u-wa-a-i nu GEŠTIN *ši-pa-an-ti* 1 NINDA.SIG-ma *pár-ši-ia še-¹ra-
aš¹-ša-an*

(Frg. 1) Vs. I 29 [NINDA.Ì.E].¹DÉ¹.A da-a-i na-at-¹ša¹-an A+NA KA.GÌR da-a-i GEŠTI[N-
i]a *ši-pa-an-ti*

(Frg. 1) Vs. I 30 [na-aš-t]a ^{LÚ}AZU SÍG SA₅ A-N[A ^G]ŠEREN-aš-ša-¹an¹ *ku-it pé-ra-a[n] ha-
mi-in-kán*

(Frg. 1) Vs. I 31 [¹IS¹-TU ^{DU}]G¹tal¹-la-a-i-az Ù ¹IS¹-TU Ì.¹DU¹⁰.GA *ša¹-ra-a da-¹a¹[-i]*

(Frg. 1) Vs. I 32 [¹IS¹-TU Ì.DU¹⁰.GA *pa-ap-pár-aš-ke-ez-zi* 1 ^{LÚ}AZU-ma

(Frg. 1) Vs. I 33 [*pár-ta*]-¹u-wa¹-ar TI₈MUŠEN *ga-la-ak-tar-¹ra-aš-ša-an an-da ¹iš?-¹hi?-
an?¹ har-zi*

(Frg. 1) Vs. I 34 *nu ú-i-e-iš-ke-ez-zi nu* ^{LÚ}AZU x x x -¹ar¹ ¹ḪAR¹? x x me-ma-i

(Frg. 1) Vs. I 35 *nu-uš-ša-an* ^{TÚG}ku-ri-eš-¹šar¹ A+NA ¹GIŠ¹[MA.SÁ].¹AB *še-er da-a-i¹*

(Frg. 1) Vs. I 36 *nu* 2 ^{NA}*pa-aš-ši-lu-uš IŠ-¹TU¹ KASKAL-ši ¹KA.GÌR¹-ia ¹da-a-i¹*

(Frg. 1) Vs. I 37 *na-aš-ša-an A+NA ^{GIŠ}BANŠUR ¹da-a-i nu NINDA EM-ŠÚ GA¹.KIN.AG
pár-¹ša¹-an*

(Frg. 1) Vs. I 38 ^{GIŠ}*IN-BI^{HIA} ŠE-ia A-NA ŠA-¹PAL¹ DINGIR-LIM ¹iš-¹hu-u-wa-a-i¹*

(Frg. 1) Vs. I 39 *GEŠTIN ši-pa-an-ti ki-iš-ša-an me-ma-i*

(Frg. 1) Vs. I 40 *DINGIR^{MEŠ} LÚ^{MEŠ} ^{GIŠ}EREN-aš ka-a-ša-aš-ma-aš KASKAL^{MEŠ} TÚG¹ku-ši-ši-
¹ia-aš¹*

(Frg. 1) Vs. I 41 ^{TÚG}*ku-re-eš-ni-it iš-pár-¹hu-un nu-uš-ma-aš ¹BA.BA¹.ZA ¹Ì.DU¹⁰.GA¹*

(Frg. 1) Vs. I 42 *iš-pár-¹hu-un nu-uš-ša-an a-pí-ia i-ia-¹ad-du¹-ma-at*

(Frg. 1) Vs. I 43 *nu-uš-ma-aš-kán ḥa-aḥ-ḥal A+NA GÌR^{MEŠ}-KU-NU le-¹e¹ ti-i-e-ez-[zi]*

(Frg. 1) Vs. I 44 *nu-uš-ma-aš NA^{HIA} GÌR^{MEŠ}-KU-NU le-e ta-¹ma-aš-ša¹-an-z[i]*

(Frg. 1) Vs. I 45 *nu-uš-ma-aš ḤUR.SAG^{MEŠ} pé-ra-an ták-ša-at-ni-¹ia¹-an-ta-ru [ÍD^{HIA}-a]š-
ma-aš*

(Frg. 1) Vs. I 46 *pé-ra-an ar-mi-iz-zi-ia-an-ta-ru NINDA.SIG^{MEŠ} pár-ši-ia []*

(Frg. 1) Vs. I 47 *NINDA.Ì.E.DÉ.A-ia iš-¹hu-wa-a-i ši-pa-an-ti-ia nu te-ez-z[i]*

(Frg. 1) Vs. I 48 *DINGIR^{MEŠ} LÚ^{MEŠ} ^{GIŠ}EREN-aš in-na-ra-u-wa-an-te-eš KASKAL^{MEŠ} a-d[a-
an-d]u*

(Frg. 1) Vs. I 49 *a-ku-wa-an-du na-at-za iš-pí-ia-an-du ni-in-kán-du [na-aš]-¹ta¹ DINGIR^{MEŠ}*

(Frg. 1) Vs. I 50 *A+NA LUGAL MUNUS.LUGAL an-da aš-šu-li na-iš-tén nu-za*

DINGIR^{MEŠ} L[Ú^{MEŠ}] ^{GIŠ}EREN-aš

(Frg. 1) Vs. I 51 *[k]u-wa-pí ku-wa-pí ma-a-an-za ne-pí-ši ma-a-an ták-ni-i ma-a-[an]-¹za¹
ḤUR.SAG^{MEŠ}*

(Frg. 1) Vs. I 52 *[ma]-¹a¹-an ¹PÚ^{MEŠ} ma-a-an-za I-NA KUR ^{URU}¹mi¹-it-ta¹-an-ni ma-[a]n-za
KUR ^{URU}ki-in-za*

(Frg. 1) Vs. I 53 *[KUR ^{UR}] du-ni-ip KUR ^{URU}ú-ga-ri-it KUR ^{URU}zi-in-zi-ra KUR ^{URU}tu-na-
na-pa*

(Frg. 1) Vs. I 54 *[KUR ^{URU}i]a-ru-kat-ta KUR ^{URU}ga-ta-an-na KUR ^{URU}a-la-al-¹ḥa¹*

(Frg. 1) Vs. I 56 [KUR^{URU}]x KUR^{URU}*ú-gul-zi-it* KUR^{URU}*a-ra-ap-ḫi* KUR^{URU}*zu-un-zu-u[r-ḫi]*

(Frg. 1) Vs. I 58 [KUR^{URU} *a-la-š*]*i-ia* KUR^{URU} *a-al-zi-ia* KUR^{URU} *pa-pa-aḫ-ṛḫi* KUR^{URU} *kum-ma-ḫ[a]*

(Fig. 1) Vs. I 60 [KUR^{URU}]-^ɾwa^ɿ KUR^{URU}ta-la-u-wa KUR^{URU}ma-a-š[a

(Fig. 1) Vs. I 62 [KUR^{URU} -š]i-ia KUR^{URU}lu-uh-ma KUR^{URU}pa-x-[

(Frg. 1) Vs. I 64 [*hu-u-ma-an-d*]*a*-^Γ*za*¹ *ku-wa-pí im-ma ku-^Γwa*¹-[*pí*

(Frg. 1) Vs. I 66 []x x x x[

Vs. I kırık.

(Frg. 1+2) Vs. II 2 'na-iš-tén' A+NA 'LUGAL-ma-kán' MUNUS. 'LUGAL' IGI^{HLA}-wa an-da
aš-šu-⁷li na⁷-iš-tén

(Frg. 1+2) Vs. II 4 *ʿnuʿ-uš-ma-aš-kán* ʾSÍSKURʾ *ar-ḥa IŠ-TU 2 QA-TI 10* ʾŠUʾ.SI *ta-at-ʾte-enʾ*

(Frg. 1+2) Vs. II 5 *na-aš-ta IŠ-TU* ¹KUR ^{LÚ}KÚR *i¹-da-a-la-u-wa-az pa-ap-ra-¹an¹-na-az ar-
ha ¹u-wa-at-tén¹*

(Frg. 1+2) Vs. II 6 *¹na-aš-ta¹ an-da A-NA KUR* ^{URU}HA-AT-TI *ha-an-ta-a-¹an¹-ti pár-ku-wa-i*

(Frg. 1+2) Vs. II 7 *¹SIG₅-an-ti mi-iš-ri-wa-an¹-ti ¹ú¹-wa-¹at-tén¹ nu ú-ta-¹at¹-tén A+NA
LUGAL MUNUS.LUGAL*

(Frg. 1+2) Vs. II 8 TI-tar *¹ha-ad-du-la-tar MU¹HI.A GÍD.DA ¹DUMU-la-tar
DUMU¹.NÍTA^{MEŠ} ¹DUMU¹.MUNUS^{MEŠ} ha-aš-šu-uš*

(Frg. 1+2) Vs. II 9 *ha-an-za-aš-šu-uš ¹DINGIR^{MEŠ}-aš a¹-aš-ši-ia-u-wa-ar DINGIR^{MEŠ}-aš
¹mi¹-i-ú-mar*

(Frg. 1+2) Vs. II 10 *¹tar¹-hu-i-la-¹a-tar¹ nu-ú-un iš-ta-ma-aš-šu-wa-ar nu a-[aš]-¹šu¹ IGI^{HLA}-
wa*

(Frg. 1+2) Vs. II 11 *LI-IM la-ap-li-pu-uš kar-ap-tén na-aš-ta LUGAL [MU]NUS.LUGAL*

(Frg. 1+2) Vs. II 12 *an-da a-aš-šu-li a-uš-tén*

(Frg. 1) Vs. II 13 *nu EGIR-pa šu-me-en₆-za-an ^Éka-ri-im-na-aš SIG₅-an-d[a-aš*

(Frg. 1) Vs. II 14 *ú-wa-at-tén nu-za-an EGIR-pa šu-me-en₆-za-an ^{GIŠ}DAG-ti tap-ri-ia [*

(Frg. 1) Vs. II 15 *nu-za-an kat+ta šu-me-en₆-za-an pár-ku-wa-i SIG₅-an-ti mi-iš-r[i-wa-an-ti]*

(Frg. 1) Vs. II 16 *^{GIŠ}ŠÚ.A e-eš-te-en*

(Frg. 1) Vs. II 17 *nu kat+ta tar-na-at-tén A-NA LUGAL MUNUS.LUGAL TI-tar ¹ha-ad¹-du-
la-a-tar ¹MU^{HLA} GÍD.DA¹*

(Frg. 1) Vs. II 18 *DUMU-la-tar DUMU.NÍTA^{MEŠ} DUMU.MUNUS^{MEŠ} ha-a-aš-šu-uš ha-an-
za-aš-šu-uš LÚ-ni LÚ-na-tar*

(Frg. 1) Vs. II 19 *tar-hu-¹u-i¹-la-tar MUNUS-ni MUNUS-na-a-tar an-ni-tal-wa-a-tar*

(Frg. 1) Vs. II 20 *iš-tar-na-kán a-aš-ši-ia-u-wa-ar ¹al¹-šu-wa-ar ¹DINGIR^{MEŠ}-aš a-aš-ši-ia-
¹u-wa-ar¹*

(Frg. 1) Vs. II 21 *DINGIR^{MEŠ}-aš mi-i-ú-mar DINGIR^{MEŠ}-aš šar-¹la¹-mi-iš-ša an-tu-uh-ša-aš
šar-¹la-mi-iš-ša¹*

(Frg. 1) Vs. II 22 *tar-ḥu-i-la-a-tar pa-ra-a ne-ia-an-ta-an* ^rGIŠ¹TUKUL KUR-ia-aš mi-ia-^ra-tar¹

(Frg. 1) Vs. II 23 *ši-iš-du-wa-ar DUMU.LÚ.U₁₉.LU-aš GU₄^{HL.A}-aš ^rUDU^{HL.A}-aš ḥal-ki-ia-aš GEŠTIN-aš*

(Frg. 1) Vs. II 24 *mi-ia-tar pí-iš-ket₉-tén nu-uš-ši ANŠE.KUR.RA^rMES¹ ÉRIN^{MES}-aš al-šu-wa-ar*

(Frg. 1) Vs. II 25 *iš-ta-ma-aš-šu-wa-ar EGIR-an t[ar-n]a-at-tén*

(Frg. 1) Vs. II 26 *nu SÍG SA₅-it Ì.DU₁₀.GA¹ pa-ap-pár-aš-z[i na-a]š me-ma-i ud-da-^rni-kán¹*

(Frg. 1) Vs. II 27 ^rA+NA¹ SÍG SA₅ ma-aḥ-ḥa-an an-[da la]-lu-uk-ki-iš-ša-an A+NA DINGIR^{MES}

(Frg. 1) Vs. II 28 LÚ^{MES} GIŠ¹EREN *tu-e-eg-ga-a[š-ma-aš a]n-da QA-TAM-MA la-^rlu-uk-ki¹-eš-du*

(Frg. 1) Vs. II 29 *ki-i-ma ma-aḥ-ḥa-an Ì.DU₁₀.G[A ša]-ni-iz-zi na-at-kán ^rDINGIR^{MES¹}-aš a-aš-ši-ia-an*

(Frg. 1) Vs. II 30 *an-du-uḥ-ša-aš-ša-^rma¹-ká[n a-aš]-^rši¹-ia-an A+NA DINGIR^{MES}-^ria-kán¹ LUGAL MUNUS.LUGAL*

(Frg. 1) Vs. II 31 KUR ^rURU¹ḤA-AT-TI-ia QA-TAM-M[A] ^ra¹-aš-ši-ia-an-te-eš a-ša-an-^rdu¹

(Frg. 1) Vs. II 32 GIŠ¹EREN-aš-ma wa-ar-š[u-la]-aš GIŠ¹ D¹INANNA-ia-aš ^rḥa¹-x x x LÚ¹AZU-aš ^rme-mi-ia-aš¹

(Frg. 1) Vs. II 33 DINGIR^{MES}-aš kal-li-iš-tar-w[a-na-aš] ^re¹-eš-du nu-uš-ma-aš ḥal-za-a-^rú²¹ nu-za ku-wa-pí

(Frg. 1) Vs. II 34 ^rim¹-ma ku-wa-pí nu ^rú¹-[wa-at]-tén nu ma-a-an 1-ŠU Ú-UL iš-ta-ma-aš-ta-ni

(Frg. 1) Vs. II 35 ^r2-ŠU-ma¹ iš-^rta¹-m[a-aš-tén] ma-a-an 2-^rŠU-ma Ú-UL iš-ta¹-ma-aš-ta-ni

(Frg. 1) Vs. II 36 ^rnu¹ 3-ŠU 4-ŠU [5-ŠU 6-ŠU] 7-ŠU ^riš-ta¹-ma-aš-tén nu ^rú-wa-at¹-tén

(Frg. 1) Vs. II 37 *nu-za-an EG[IR-an šu-me-e]n-za-an A-NA É DINGIR-LIM-^rKU-NU¹ GIŠ¹DAG-ti tab-ri(-) x x*

(Frg. 1) Vs. II 38 *pár-ku-wa-i[a-aš SIG₅-a]n-¹ta¹-aš mi-iš-ri-wa-an-ta-aš ¹ú-wa¹-at-tén*

(Frg. 1) Vs. II 39 *na-aš-ta [A-NA LUGAL] MUNUS.LUGAL an-da aš-šu-li na-iš-du-ma-at*

(Frg. 1) Vs. II 40 *nu-uš-ma-a[š pí-i]š-ke-et-tén TI-tar ḫa-ad-du-la-a-tar MU^{HIA} GÍD.DA U[D² ...]*

(Frg. 1) Vs. II 41 *¹nu¹ DINGIR^{MEŠ}-aš [GÌR^{ME}]^š-aš kat+ta-an NINDA ¹EM¹-ŠA ¹GA¹.KIN.AG GÍŠ¹IN-BA-ia¹*

(Frg. 1) Vs. II 42 *an-¹da¹ [i]m-mi-ia-an-ta)ia(la-a-ḫu-wa-an-zi nu ki-¹iš-ša¹-[an me-ma-i]*

(Frg. 1) Vs. II 43 *ka-a-š[a š]u-ma-a-aš A+NA DINGIR^{MEŠ} LÚ^{MEŠ} GÍŠEREN-aš GÌR^{MEŠ}-aš ¹kat+ta NINDA EM-ŠA¹*

(Frg. 1) Vs. II 44 *GA.KIN.A[G iš-ḫ]u-uḫ-ḫu-un na-aš-ta IŠ-TU KUR LÚKÚR ¹ar-ḫa¹ ¹ú¹-[wa-at-tén]*

(Frg. 1) Vs. II 45 *na-aš-t[a an-da] ¹A-NA¹ KUR URUḪA-AT-¹TT¹ ḫa-an-¹da¹-a-an-ti SIG₅-an-ti*

(Frg. 1) Vs. II 46 *mi-i[š-ri-wa-an-ti] ¹ú¹-wa-at-tén na-aš-ta i-da-a-lu i-da-a-lu-[un GIG-an]*

(Frg. 1) Vs. II 47 *ga-aš!?-[ta²-an²]x ḫi-in-ga-an ¹NAM^{HIA} ḫu-wa-¹ap-pa-na-tar¹*

(Frg. 1+3) Vs. II 48 *du-[]¹IŠ-TU¹ KUR URUḪA-AT-¹TT¹ ar-ḫa ¹ḫar-n-ik-tén¹*

(Frg. 1+3) Vs. II 49 *n[a-]x-da-aš ¹pí-iš-tén¹ ku-i-¹e-eš-za-kán¹ x x*

(Frg. 1+3) Vs. II 50 *x []¹Ú-UL¹ i-ia-an-zi ku-i-¹e-eš-ma-aš-za¹*

(Frg. 1+3) Vs. II 51 *[]Ú-UL na-¹ah-ḫa-an-te-eš¹ x x [*

(Frg. 3) Vs. II 52 *[] A+NA LUGAL MUNUS.L[UGAL*

(Frg. 3) Vs. II 53 *[-d]a-ni-ma DINGIR^{MEŠ}-aš x[*

(Frg. 3) Vs. II 54 *[]x ma-a-an a-ra-aḫ-zé-¹na-aš ma-a¹-a[n*

(Frg. 3) Vs. II 55 *[] nu-uš-ša-an i-da-a-lu EGIR-pa ¹A²-N[A²*

(Frg. 3) Vs. II 56 []-ni-i-x-ia a-ke-eš-tén nu DINGIR^{MEŠ}-eš [

(Frg. 3) Vs. II 57 [ħ]ar-ni-ik-tén

(Frg. 3) Vs. II 58 [-n]i[?] i-da-a-lu an-da le-e x x x [

(Frg. 3) Vs. II 59 []-aš-tén na-aš-ma DINGIR-LUM-ma ku-iš-ki
x x x [

(Frg. 3) Vs. II 60 [na[?]]-aš-šu-ma-aš-kán IŠ-TU SÍSKUR [?]pé¹ x x x [

(Frg. 3) Vs. II 61 [] x wa-aš-ta-nu-an-za nu a-pa-a-aš-[?]ša¹ [

(Frg. 3) Vs. II 62 [tal]-[?]li¹-ia-an-za e-eš-[?]du¹ na-aš-ma x x x [

(Frg. 3) Vs. II 63 [-a]n-za e-eš-du nu-uš-ma-aš x x x [

(Frg. 3) Vs. II 64 [ga]-la-ak-ti-ni-ma-aš-ša-an [?]wa[?]-ra[?]-x x x [

(Frg. 4+3) Vs. II 65 [] x [] x-aš ^{SiG}ħu-ud-du-ul-li x x x x [

(Frg. 4+3) Vs. II 66 [] x []-ni an-da aš-šu-li na-[?]iš-du-ma-at¹ [

(Frg. 4+3) Vs. II 67 [] M[U^H]^{LA} GÍD.DA DUMU-la-tar

DUMU.NÍTA^{MEŠ} DUMU.MU[NUS^{MEŠ}

(Frg. 4+3) Vs. II 68 [K]I.MIN [] [

(Frg. 4+3) Vs. II 69 [] x ša-[?]li¹-ga nu ^{NA}pa-aš-ši-lu-uš [

(Frg. 4+3) Vs. II 70 [^{LÚ}]AZU[?]-i da-a-[?]aš¹ nu 1 MUŠEN ħu-wa-al-[?]zi-ia¹ [

(Frg. 4+3) Vs. II 71 [ħa]-ri-ia [?]wa-ar¹nu-zi na-at x [

(Frg. 4+3) Vs. II 72 []-zi nu x x x x GÌR-ia QA-TAM-M[A

(Frg. 4+3) Vs. II 73 []-[?]ki¹-iz-[?]zi[?]¹ [-z]i [

(Frg. 4+3) Vs. II 74 []x x []x [

Vs. I kırık.

(Frg. 4+3) Rs. III 1 [] [] mi-li-[?]it-ta¹-[aš]

(Frg. 4+3) Rs. III 2 [Ì-aš KASKAL^{MEŠ}-aš i-ia-ad-d]u-[?]ma-at¹ [nu] [?]EGIR¹-pa A+NA KUR
^{URU}HA-A[T-T]

(Frg. 4+3) Rs. III 3 [	<i>pár-ku]-wa-i SIG₅-^ʿan-ti¹ mi-iš-ri-wa-an-ti</i>
(Frg. 4+3) Rs. III 4 [	<i>pé-e-d]a-aš-mi-it ^ʿe¹-ep-tén nu-za-kán EGIR-pa</i> <i>šu-m[e-</i>
(Frg. 4+3) Rs. III 5 [	<i>] ^ʿe¹-eš-tén nu ^ʿkat-ta¹ tar-na-at-tén</i>
(Frg. 4+3) Rs. III 6 [	<i>T]I-tar ḫa-a[d]-du-la-a-tar MU^{HIA} GÍD.DA DUMU-</i> <i>la-^ʿa-tar¹</i>
(Frg. 4+3) Rs. III 7 [	<i>ḫa-aš-šu-uš ḫa-an]-za-aš-šu-u[š] LÚ-ni LÚ-na-tar tar-ḫu-i-la-a-</i> <i>tar MUNUS-ni MUNUS-^ʿna¹-[tar an-ni-tal-wa-tar]</i>
(Frg. 4+3) Rs. III 8 [	<i>]x-^ʿia¹-x-ar ták-šu-wa-ar LÚ^{ma}-ia-an-ta-^ʿtar¹</i>
(Frg. 4+3) Rs. III 9 [	<i>]x[DINGIR]^{MEŠ}-aš mi-i-ú-mar nu-ú-un tu-u-ma-an-ti-</i> <i>^ʿia¹</i>
(Frg. 3) Rs. III 10 [	<i>] ^ʿal¹-šu-wa-ar KUR-ia DUMU.LÚ.U₁₉.LU-aš</i> <i>^ʿGU₄^{HIA}-aš</i>
(Frg. 3) Rs. III 11 [	<i>]x x [DING]IR^{MEŠ}-aš¹ šar-la-mi-iš-ša ^ʿan¹-tu-</i> <i>uḫ-š[a-aš]</i>
(Frg. 3) Rs. III 12 [	<i>]x x KUR-ia-aš ma-^ʿni¹-ia-aḫ-ḫa-[tar]</i>
(Frg. 3) Rs. III 13 [	<i>] x-a-al še-</i> <i>er wa-aḫ-nu-mar</i>
(Frg. 3) Rs. III 14 [	<i>š]A^{URU} ḫa-</i> <i>ad-du-ša-aš ÉRIN^{MEŠ}₁</i>
(Frg. 3) Rs. III 15 [	<i>SAG].^DU-</i> <i>ŠU-NU pa-ra-a ki-id-^ʿdu¹-[ma-ti]</i>
(Frg. 3) Rs. III 16 [	<i>IŠ-TU KÁ.GAL^{URU} zi-i]p-la-an-ta</i> <i>A+NA ÍD-[i²]</i>
(Frg. 3) Rs. III 17 [pa-a-an-zi	<i>G₁]šBANŠUR ÍD-i</i> <i>pa-ra-a ^ʿti¹-[an-zi]</i>
(Frg. 1+3) Rs. III 18 ^ʿ pé ² -ra ² ¹ -[an ²	<i>]x-zi nu-uš-^ʿša¹-an</i> <i>ÍD-[</i>

(Frg. 1+3) Rs. III 19 <i>ṛpé-ra-an</i> [<i>an-zi</i>	<i>]x kat+ta tar-na-</i>
(Frg. 3) Rs. III 20 [<i>an-ta KASKAL</i> ^{MEŠ}	<i>an²]-ṛda² i¹-mi-ia-</i>
(Frg. 3) Rs. III 21 [<i>ša-an NINDA.Ġ.E.DÉ.A</i>	<i>n]x pá-r-ši-ia še-ṛra¹-aš-</i>
(Frg. 3) Rs. III 22 [<i>ez¹ pé-ṛra¹-an</i>	<i>]x-eš na-at ṛke-e-</i>
(Frg. 3) Rs. III 23 [<i>ta-ú-[ni-it] ṛú-i-ia¹[iz-zi]</i>	<i>T]I₈ṛMUŠEN¹-aš-ša pá-r-</i>
(Frg. 3+1) Rs. III 24 [<i>i¹ [] x x</i>	<i>] -ṛan²¹ ša-ra-a d[a]-ṛa-</i>
(Frg. 3+1) Rs. III 25 [<i>x x</i>	<i>^{TÚG}ku-re-e]š-šar-ra-ṛaš²-ša²¹-an x[</i>
(Frg. 3+1) Rs. III 26 [<i>x x</i>	<i>]x I[N-B]I^{HIA}ŠE x[]x</i>
(Frg. 3+1) Rs. III 27 [<i>x x</i>	<i>]x x lam-ni-it ḫal-ṛza-a-i¹</i>
(Frg. 1) Rs. III 28 [<i>x x</i>	<i>^{ÍD}ma]-ra-aš-ša-an-ti-ia ṛÍD¹ x x x</i>
(Frg. 1) Rs. III 29 [<i>ṛku-i-e-eš-kán²¹</i>	<i>] ṛ^{ÍD}ú¹-ra-ṛat¹-ta ^{ÍD}te-er-pí</i>
(Frg. 1) Rs. III 30 [<i>x x</i>	<i>] -ṛli²¹ ÍD^{MEŠ}</i>
(Frg. 1) Rs. III 31 [] x x [] ṛDINGIR ¹ ^{MEŠ} ṽLÚ ^{MEŠ} GIŠ ¹ EREN-aš ma-a-an ÍD ^{MEŠ} ar-ṛḫa ¹	
(Frg. 1) Rs. III 32 <i>ṛpí-ia-an¹-[te-e]š ki-nu-na-aš-ma-aš ka-a-ša ÍD^{MEŠ}-az ḫu-u-ma-a[n-da-az]</i>	
(Frg. 1) Rs. III 33 <i>ḫ[u-u-it-ti-ia-a]n-ni-iš-ke-u-e-ni nu ú-wa-at-tén na-aš-ta A+N[A LUGAL MUNUS.LUGAL]</i>	
(Frg. 1) Rs. III 34 <i>ṛan¹-[da aš-šu-li] na-iš-tén nu ú-wa-ta-at-tén A+NA LUGAL MUNUS.LUGAL T[I-tar]</i>	

(Frg. 1) Rs. III 35 [*ḥa-ad-du-la-tar*] MU^{HLA} GÍD.DA DUMU-*la-tar* DUMU.NÍTA^{MEŠ}
DUMU.MUNUS^{MEŠ} *ḥa-a-aš-š[u-uš]*

(Frg. 1) Rs. III 36 [*ḥa-an-za-aš-šu-uš pí-i*]š-*ket9-tén* KI.MIN

(Frg. 1) Rs. III 37 [*nu* 1 MUŠEN *ḥu-wa-a*]l-*zi-ia ta-la-ḥu-ul-zi-ia wa-ar-nu-a[n-zi]*

(Frg. 1) Rs. III 38 [1 MUŠEN-*ma ḥa-ri-ia*] *wa-ar-nu-an-zi*

(Frg. 1) Rs. III 39 ʾnam¹-m[*a-*] ʾÍD¹-*i-pát pé-ra-an a-ru-na-az ḥu-it-ti-ia-a[n-zi]*

(Frg. 1) Rs. III 40 *ud-da-a-ar-ʾra-kán¹ an-da QA-TAM-MA me-ma-i MUŠENḤ^{LA}-ia QA-TAM-MA wa-ar-nu-an-ʾzi¹*

(Frg. 1) Rs. III 41 *na-at-kán^{URU} ta-ú-ri-i-ša an-da pa-a-an-zi na-aš-ta wa-a-tar ku-wa-pí*

(Frg. 1) Rs. III 42 *pa-ra-a ar-aš-zi nu^{GIŠ} BANŠUR pé-ra-an ti-an-zi pé-ra-an kat-ta-ma*

(Frg. 1) Rs. III 43 7 PÚ^{MEŠ} *i-ia-an-zi na-at ú-i-te-ni-it šu-un-na-an-zi*

(Frg. 1) Rs. III 44 *nam-ma-kán ta-a-wa-al wa-al-ḥi KAŠ GEŠTIN KU₇ GEŠTIN kar-ši ḥa-pu-uš-ti-ia-an*

(Frg. 1) Rs. III 45 LÁL Ì.DU₁₀.GA Ì.NUN GA KU₇ *an-da la-ḥu-u-wa-an-zi*

(Frg. 1) Rs. III 46 *na-aš-ta IŠ-TU^{GIŠ} BANŠUR TÚG¹ ku-re-e-ʾeš¹-šar kat+ta tar-na-i nu ŠA BA.BA.ZA*

(Frg. 1) Rs. III 47 KASKAL-*an ḥu-it-ti-ia-an-zi ŠA BA.BA.ZA-ma KASKAL-ši ke-e-ez ŠA LÁL KASKAL-an*

(Frg. 1) Rs. III 48 *ḥu-it-ti-ia-an-zi ke-e-ez-ma-aš-ši ŠA GEŠTIN Ì an-da i-im-mi-ia-an-zi*

(Frg. 1) Rs. III 49 KASKAL-*an ḥu-it-ti-ia-an-zi nu ku-e-ta-ni-ia A+NA 1 PÚ 1 NINDA.SIG pár-ši-ia*

(Frg. 1) Rs. III 50 *še-ra-aš-ša-an NINDA.Ì.E.ʾDÉ.A¹ zi-ik-ke-ez-zi na-at-ša-an PÚ^{MEŠ}-aš ir-ḥi*

(Frg. 1) Rs. III 51 *zi-ik-ke-ez-zi NINDA.SIG-ma ar-ḥa pár-ša-a-iz-zi na-at-ša-an*

(Frg. 1) Rs. III 52 *A+NA PÚ^{MEŠ} an-da iš-ʾḥu-wa¹-a-i nu GEŠTIN ši-pa-an-ti nu te-ez-zi*

(Frg. 1) Rs. III 53 *ma-a-an-za ʾDINGIR¹MEŠ LÚ^{MEŠ} GIŠ EREN-aš A+NA PÚ^{MEŠ} pí-ia-an-te-eš ki-nu-na-aš*

(Frg. 1) Rs. III 54 *ka-a-a-ša IŠ-TU PÚ^{MEŠ} ša-ra-a hu-it-ti-ia-an-ni-iš-ke-u-e-ni*

(Frg. 1) Rs. III 55 *na-aš-ta ša-ra-a ú-wa-¹at¹-tén nu šu-me-eš PÚ^{MEŠ} DINGIR^{MEŠ}-na-aš ku-wa-pí šu-me-eš*

(Frg. 1) Rs. III 56 *wa-a-tar pí-iš-te-ni a[r-r]u-¹ma¹-an-zi-ia-aš-ma-aš ku-wa-pí pí-iš-te-ni*

(Frg. 1) Rs. III 57 *na-aš-ta DINGIR^{MEŠ}-aš ŠA [LUGAL] MUNUS.LUGAL TI-tar ha-ad-du-la-a-tar MU^{rHLA1} GÍD.¹DA¹*

(Frg. 1) Rs. III 58 *DUMU-la-tar DUMU.NÍTA^{MEŠ} DUMU.MUNUS^{MEŠ} ¹ha¹-aš-šu-uš ha-an-za-aš-šu-uš ú-i-wa-ak-⟨te⟩-tén*

(Frg. 1) Rs. III 59 *DINGIR^{MEŠ}-ma ku-i-e-eš A+NA ÍD^{MEŠ} PÚ^{MEŠ} ú-wa-a[n-z]i nu-uš-ma-aš EGIR-an*

(Frg. 1) Rs. III 60 *[a-p]i-ia iš-pí-ia-an-te-eš ni-in-kán-t[e-eš] a-ša-an-du*

(Frg. 1) Rs. III 61 *¹na¹-aš-ta ku-e-ez-zi PÚ-az ^{NA4}pa-aš-ši-la-an š[a]-ra-a da-a-i*

(Frg. 1) Rs. III 62 *na-an-ša-an ^{GIŠ}BANŠUR da-a-i nu NINDA EM-ŠA GA.KIN.AG ¹pár-ša-a-an¹ IN-BA ŠE*

(Frg. 1) Rs. III 63 *iš-hu-wa-i nu GEŠTIN ši-pa-an-ti na-aš A+NA SÍSKUR t[i-*

(Frg. 1) Rs. III 64 *nu 1 MUŠEN hu-wa-al-zi-ia ta-la-hu-ul-zi-ia wa-a[r-nu-an-zi]*

(Frg. 1) Rs. III 65 *1 MUŠEN-ma ha-a-ri-ia wa-ar-nu-an-zi*

(Frg. 1) Rs. III 66 *EGIR-ŠU-ma ^{URU}ta-ú-ri-ša-pát-kán an-da pa-aš-šu-i-ša-a[n*

(Frg. 1) Rs. III 67 *IŠ-TU HUR.SAG^{MEŠ} QA-TAM-MA hu-it-ti-ia-an-zi na-aš-ta HUR.SAG^{M¹ES}*

(Frg. 1+2) Rs. III 68 *lam-ni-it hal-za-a-i nu te-ez-zi HUR.SAG^{MEŠ} hu-u-ma-an-te-eš HUR.¹SAG^{MEŠ1}[-aš ^DKAL-aš]*

(Frg. 1+2) Rs. III 69 *HUR.SAG^{MEŠ}-aš DINGIR^{LÚ}^{MEŠ} šu-me-eš az-zi-ke-et-tén ak-ku-uš-ke-¹et¹-tén*

(Frg. 1+2) Rs. III 70 *nu PA-NI DINGIR^{MEŠ} HUR.SAG^{MEŠ}-aš ták-ša-at-ni-iš-⟨ke⟩-et-tén na-aš-ta A+¹NA¹ LUGAL MUNUS.LUGAL*

(Frg. 1+2) Rs. III 71 *an-da aš-šu-li na-iš-du-ma-at KUR.KUR ^{LÚ}^{MEŠ}KÚR-ma har-ni-¹ik¹-tén*

(Frg. 1+2) Rs. III 72 *nu NINDA.SIG ku-it pár-ši-ia na-at-ša-⟨an⟩ ^{GIŠ}-ru-i še-er ¹da-a¹-i*

(Frg. 1+2) Rs. III 73 MUŠEN^{HLA}-ia QA-TAM-MA wa-ar-nu-uz-zi

(Frg. 1+2) Rs. III 74 EGIR-ŠU-ma pa-aḫ-ḫu-e-na-az QA-TAM-MA ḫu-it-ti-ia-an-¹zi¹ nu te-ez-zi

(Frg. 1+2) Rs. III 75 ma-a-an-za ¹DINGIR^{1MEŠ} LÚ^{MEŠ} GIŠEREN-aš wa-ar-¹(ra)-an-ti pa-aḫ-¹ḫu¹-e-ni ¹pí-ia¹-[an-te-eš]

(Frg. 1+2) Rs. III 76 ma-a-an-za UDUN ḫar-ša-aš kal-ma-an-na-aš ḫe-e-ri-na-¹aš¹ ¹pí-ia-an-te-eš¹

Sütun sonu.

(Frg. 1) Rs. IV 1' []x

(Frg. 1) Rs. IV 2' [IŠ-TU^{GI}]^ŠMAR-i[a

(Frg. 1) Rs. IV 3' [me-m]a-i

(Frg. 1) Rs. IV 4' []¹a¹-pí-i-ta-az

(Frg. 1) Rs. IV 5' [t]e-ez-zi

(Frg. 1) Rs. IV 6' [p]a-iš na-at an-[

(Frg. 1) Rs. IV 7' [da-an-ku-w]a-i ták-ni-i

(Frg. 1) Rs. IV 8' [...]-it[ar]-ḫa Ú-UL ḫu-it-ti-ia-z[i]

(Frg. 1) Rs. IV 9' [k]i-nu-n[a] ša-¹ra-a¹ ḫu-it-ti-ia-an-ni-iš-¹ke¹-u-¹e-ni¹

(Frg. 1) Rs. IV 10' [t]al-l[i- -g]a-¹u-e¹-ni

(Frg. 1) Rs. IV 11' na-aš-ta [ša-ra-a IŠ-TU^{GIŠ}KU]N_s KÙ.BABBAR ú-wa-at-tén nu-za-kán ša-ra-a

(Frg. 1) Rs. IV 12' ḫa-az-zi-[ḫu-i]t-ti-ia-an-te-eš e-eš-te-en

(Frg. 1) Rs. IV 13' nu EGIR-pa š[u-me-en-za-an A-NA] É^{HLA} DINGIR-LIM-¹KU-NU¹ ú-wa-at-tén

(Frg. 1) Rs. IV 14' A-NA L[UGAL MUNUS.LUGAL a]n-da aš-šu-li na-iš-du-ma-at

(Frg. 1) Rs. IV 15' *pa-ra-a-ma-aš-ša-¹an QA-TAM-MA¹ me-ma-i ¹KI¹.MIN*

(Frg. 1) Rs. IV 16' *na-aš-ta ^{TUG}ku-re-¹eš-šar¹ IŠ-TU ^{GIŠ}BA[NŠUR kat-ta] ¹QA¹-[TAM-MA tar-n]a-¹an¹-z[i]*

(Frg. 1) Rs. IV 17' *ŠA BA.BA.ZA ŠA LĀL Ì ¹GEŠTIN¹ an-da [*

(Frg. 1) Rs. IV 18' *QA-TAM-MA gul-aš-zi IŠ-TU ¹SÍG SA₅ TI₈^{MUŠEN¹}-[aš*

(Frg. 1) Rs. IV 19' *QA-TAM-MA ú-i-ia-iz-¹zi¹*

(Frg. 1) Rs. IV 20' *nu ŠA ¹SILA₄¹ ^{UZU}NÍG.GIG ^{UZU}ŠÀ zé-e-¹a-an-ta¹ [*

(Frg. 1) Rs. IV 21' *na-at a-¹pí¹-ti še-er da-a-i SILA₄-¹ma¹ x[*

(Frg. 1) Rs. IV 22' *nu MUŠEN^{HLA} wa-ar!-nu-an-zi ŠÀ.BA 1 ¹MUŠEN¹ [*

(Frg. 1) Rs. IV 23' *1 MUŠEN ša-ta-an-ti-ia 1 MUŠEN hu-¹wa¹-a[l-zi-ia*

(Frg. 1) Rs. IV 24' *1 MUŠEN ha-a-ri-ia ¹ha-az-zi-iz¹-[zi-ia*

(Frg. 1) Rs. IV 25' *1 MUŠEN e-nu-ma-aš-ši-ia wa-¹ar¹-nu-an-[zi*

(Frg. 1) Rs. IV 26' *QA-TAM-MA ir-ha-a-iz-z[i*

(Frg. 1) Rs. IV 27' *EGIR-(ŠU)-ma ne-pí-ša-az ¹QA-TAM¹-MA hu-it-ti-i[a-*

(Frg. 1) Rs. IV 28' *ma-a-an šu-ma-a-aš DINGIR^{MEŠ} *LÚ*^{MEŠ} ^{GIŠ}EREN-aš [*

(Frg. 1) Rs. IV 29' *^Éka-ri-im-na-az-wa-kán pa-ra-a u-¹wa¹-[at-tén] x x*

(Frg. 1) Rs. IV 30' *ša-ra-a ne-pí-ši i-it-tén ki-nu-na-aš-ma-aš k[a]-¹a-ša ne¹-pí-ša-az*

(Frg. 1) Rs. IV 31' *hu-it-ti-ia-an-ni-iš-ke-u-wa-ni tal-¹li-iš¹-ga-(u)-e-ni mu-ki-iš-ga-u-e-¹ni¹*

(Frg. 1) Rs. IV 32' *[n]u-¹uš¹ at-ta-aš ne-pí-ša-an-¹za¹ EGIR-an tar-na nu-za-an EGIR-pa*

(Frg. 1) Rs. IV 33' *[šu-m]e-en-za-an A+NA É DINGIR-LIM-¹KU-NU¹ ú-wa-at-tén*

(Frg. 1) Rs. IV 34' *[na-aš-t]a ¹A¹+NA LUGAL ¹MUNUS¹.LUGAL an-da aš-šu-li na-iš-du-ma-at*

(Frg. 1) Rs. IV 35' *[]x x []x-ma QA-¹TAM¹-MA me-ma-i MUŠEN^{HLA} QA-TAM-MA wa-ar-nu-an-zi*

(Frg. 1) Rs. IV 36' [1 MUŠEN *ḫu-wa-al-z*]i-ia ta-la-ḫu-ul-zi-ia 1 MUŠEN *ḫa-a-ri-ia wa-ar-nu-wa-an-zi*

(Frg. 1) Rs. IV 37' [*nu A-NA DINGIR*^{MEŠ}]₂ LÚ^{MEŠ} GIŠ^{EREN}-aš (1 MUŠEN) *e-nu-ma-aš-ši-ia*
1 MUŠEN *ḫa-a-ri-ia*

(Frg. 1) Rs. IV 38' [*ḫu-wa-al-z*]i-ia 1 MUŠEN *ḫa-az-zi-iz-zi-ia* 1 MUŠEN *e-nu-ma-aš-ši-ia*

(Frg. 1) Rs. IV 39' [*a-n*]a-¹ni¹-iš-ḫi-ia 1 MUŠEN *zu-uz-zu-ma-ki-ia ke-el-di-ia am-ba-aš-ši*

(Frg. 1) Rs. IV 40' ¹wa-ar¹-nu-an-zi zé-e-a-an-ti-ta QA-TAM-MA ir-ḫa-a-zi

(Frg. 1) Rs. IV 41' ¹na-aš¹-ta a-ra-aḫ-za aš-nu-ut-ta-at nu DINGIR^{MEŠ} LÚ^{MEŠ} GIŠ^{EREN}-aš

(Frg. 1) Rs. IV 42' ša-ra-a ta-an-zi na-aš-kán ša-ra-a ú-da-an-zi

(Frg. 1) Rs. IV 43' pé-ra-an-ma GIŠ.^DINANNA^{HLA} ar-ga-a-mi ¹gal¹-gal-tu-u-ri

(Frg. 1) Rs. IV 44' *ḫa-az-zi-iš-kán-zi nu DINGIR*^{MEŠ} LÚ^{MEŠ} GIŠ^{EREN}¹-aš tar-na-lu-li-ia pé-e-ta-an-zi

(Frg. 1) Rs. IV 45' DINGIR^{MEŠ} LÚ^{MEŠ} GIŠ^{EREN}¹-aš kat+ta ti-an-zi nu-uš-ma-aš kat+ta-an
iš-ḫu-wa-an-zi

(Frg. 1) Rs. IV 46' nu 1 MUŠEN *wuu-ri-ia wa-ar-nu-an-zi* 1 MUŠEN a-¹ša¹-ap-ši-ia ḫi-iš-ša-am-mi-ši-ia

(Frg. 1) Rs. IV 47' *wa-ar-nu-an-zi* 1 MUŠEN *ḫu-u-li-ia* 1 MUŠEN-ma u-¹ur¹-ki-ia *wa-ar-nu-an-zi*

(Frg. 1) Rs. IV 48' *na-aš-ta an-da aš-šu-ul me-mi-ia-an-zi*

(Frg. 1) Rs. IV 49' ¹nu¹ ga-an-ga-ti^{ŠAR} pa-ra-a ap-pa-an-zi pa-aḫ-ḫu-e-¹ni-it¹-ta wa-ar-¹nu¹-an-zi

(Frg. 1) Rs. IV 50' ¹nu¹ A-NA DINGIR^{MEŠ} LÚ^{MEŠ} GIŠ^{EREN}-aš 1 MUŠEN *pa-ri-li-ia*

(Frg. 1) Rs. IV 51' ¹1¹ MUŠEN *ar-ni-ia wa-ar-nu-an-zi*

(Frg. 1) Rs. IV 52' ¹1¹ MUŠEN¹ *tu-ni-ia tap-ri-ia* 1 MUŠEN *ḫi-iš-ḫi-ia a-ta-ni-ia* ¹1¹ MUŠEN
a-aḫ¹-ru-uš-ḫi

(Frg. 1) Rs. IV 53' *ʿhu-u-up¹-ru-uš-ḫi ne-ra-am-pí ša-la-an-ni 1 GU₄ ḫu-ur-ša-l[a-am]-mi-in*

(Frg. 1) Rs. IV 54' *ʿzu-u¹-uz-zu-ma-ki-ia ke-el-ti-ia am-ba-aš-ši wa-ar-nu-w[a-an-z]i*

(Frg. 1) Rs. IV 55' *ʿEGIR¹-ŠU-ma pu-ru-ul-li-iš-ši-ia ši-pa-an-ta-an-z[i]*

(Frg. 1) Rs. IV 56' *ʿnu¹ A-NA DINGIR^{MEŠ} 𒌪^{MEŠ} 𒀭^{GIŠ} EREN-aš am-ba-aš-ši-ia-aš ut-tar I[Š-
T]U^{GIŠ} LE-U₅*

(Frg. 1) Rs. IV 57' *ʿgul¹-ša-an*

(Frg. 1) Rs. IV 58' *ʿEGIR¹-ŠU-ma A-NA DINGIR^{MEŠ} 𒌪^{MEŠ} 𒀭^{GIŠ} EREN^{GIŠ} BANŠUR da-a-i-e-
er*

(Frg. 1) Rs. IV 59' *ʿnu¹ ke-el-ti-ia ši-pa-an-ti*

Kolofon

(Frg. 1) Rs. IV 60' *DUB ʿ2¹KAM QA-TI DINGIR^{MEŠ} 𒌪^{MEŠ} 𒀭^{GIŠ} EREN-aš*

(Frg. 1) Rs. IV 61' *KASKAL-ša-aš ḫu-it-ti-ia-u-ni*

Tabletin sonuna kadar yazısızdır.

Tercüme

Vs.I

1 Ne zaman ki rahipler, tanrıları sekiz yoldan, ülkelerden, dağlardan, nehirlerden,

2 denizden, pınarlardan, ateşten, gökten (ve) yeraltı dünyasından (buraya)

3 çekerler ve bir sepet alır.

4 Sepetin üzerine şöyle hazırlanır: bir *ḫuppara*-kabı

5 içine yerleştirilir ve içine lapa (ile) bir kalın ekmek yerleştirilir ve üzerine

6 ve kalın ekmeğin üzerine bir sedir dalı(?) dikilmiştir, sedir dalının

7 ön tarafına kırmızı yün bağlanmıştır.

8 Ve o aşağıya doğru salınır. Ve oradan üzerine de ^{GIŠ}*tallai* (ince yağ ,parfüm için bir kap)¹⁸⁸

9 güzel ince yağı *šaḫi* (tütsü sunularında kullanılan ve tanrı için hoş bir dinlenme yeri hazırlamak için kullanılan aromatik bir ağaç türü)¹⁸⁹ içine akıtılmıştır ve onu içeriye

10 Ve üzerine lapa (püre) dökülmüştür ve (onun) üzerine 30 ince ekmek (ve) lapa

11 yerleştirmiştir.tanrılarının *parḫuena* tahılı (bir tür tahıl)¹⁹⁰ , tahılın (tahıldan yapılan) *galaktar*-yemeği

12 Kartalın tüyü (ve) koyunun yünü

13 içeride bağlanmış (ve) yerleştirilmiştir.

14 Ve ayrıca bir testi şarap ile bir kase şarap içine

15 Bal (ve) güzel yağ içine karıştırılmış doldurulmuştur, ince yağlı bir *puršitu* kabı¹⁹¹

16 Bir kavanoz dolusu bal ve meyve – incir, üzüm, zeytin

17 arpa, ufalanmış mayalı ekmek (ve) yağlı tatlı kek¹⁹² ile doldurulmuş bir tencere.

18 Ve onu aşağıya, Dauniya kentinin kapısından götürüyorlar

19 ve yol üzerine, erkek sedir tanrıları için hasırdan bir masa kurulur,

20 üstüne hazırlanmış sepet yerleştirirler önüne ve altına ise

21 Ocağı ahşaptan yapıyorlar ve ardından hasır masadan örtüyü

22 aşağı doğru çekerler ve bu yol yapılır, kumaş parçasının önüne ise

23 bal, lapadan yolu çekerler lapa(nın) yolunun üzerine gelince ise

24 Bir taraftan balın yolunu çekerler diğer taraftan ise şarabın.

25 güzel yağı içine karıştırarak yolu çekerler.

26 daha sonra bir ince ekmek böler, üzerine yağlı tatlı kek koyar ve onu yola

27 önüne altına koyar. Kenarına bir ince ekmek böler ve onu yola

¹⁸⁸ HEG, 1983, s.56.

¹⁸⁹ HEG, 1983, s.697.

¹⁹⁰ HEG,1983,s. 457.

¹⁹¹ V.Hass-G.Wilhelm, 1974, s. 185.

¹⁹² a.g.e.1974, s. 184-185.

28 döker ve şarap sunar. Ve onun üzerine ince bir ekmek böler
29 Yağlı tatlı keki koyar üzerine kapı eşiğine yerleştirir (ve) şarabı sunar.
30 Ve rahip, sedir ağacının üzerine bağlanmış kırmızı yünü
31 [] *tallai*-kabından ve güzel yağdan alır.
32 [] ince yağ serper. 1 rahip ise
33 kartal tüyünü ve *galaktar*-yemeğini [] tutar.
34 ve çağırır ve rahip şö[yle] söyler:
35 kumaş parçasını sepetin üzerine koyar,
36 ve 2 adet yassı çakıl taşı yoldan ve yan [yoldan] alır
37 ve onları masanın üzerine koyar ve mayalı ekmeği, ufalanmış peyniri,
38 meyveyi ve arpayı tanrının ayaklarının altına döker.
39 şarabı sunar ve şöyle söyler:

40 “ Bakın, siz Sedir Tanrıları, size bir kumaş parçasıyla,
41 Kumaş örtü ile serdim ve sizin için lapa (ve) ince yağı
42 serdim onun üzerine
43 ve ayaklarınıza çalılıklar dolanmasın (batmasın),
44 Taşlar ayaklarınızı ezmesin
45 Dağlar sizin önünüzde birleştirilsin (köprü kurulsun) ve nehirler de
46 Önünde çevrilsinler (ve) ince ekmekleri ufalar
47 tatlı keki döker ve sunar, sonra da şöyle söyler:

48 “Güçlü Sedir Tanrıları bu yolları y[esinler]
49 İçsinler, doysunlar, sarhoş olsunlar (ve) oradan tanrılar
50 Krala (ve) kraliçeye iyilikle yöneltin ve sedir ağacının erkek tanrılarını da
51 Her nerede ise, ister gökte, ister yerde, ister dağlarda olsun

52 İster pınarlar (olsun), ister Mittani ülkesinde (olsun), ister Kinza ülkesinde olsun

53 Tunip ülkesinde, Ugarit ülkesinde, Zinzira ülkesinde, Tunanapa ülkesinde

54 İarukatta ülkesinde, Gatanna ülkesinde, Alalah ülkesinde

55 Kinahhi ülkesinde, Amurru ülkesinde, Zituna ülkesinde, Zunzura ülkesinde

56 ülkesinde, Ugulzit ülkesinde, Araphi ülkesinde, Zunzurhi ülkesinde.

57 Asur ülkesinde, Babil ülkesinde, Şanhara ülkesinde, Mizri ülkesinde

58 [Ala]şiya Ülkesi'nde, Alziya Ülkesi'nde, Papaşhi Ülkesi'nde, Kummaha Ülkesi'nde,

59 [Hayaş]a Ülkesi'nde, Lulluwa Ülkesi'nde, Arzawa Ülkesi'nde, [] Ülkesi'nde,

60 [] Ülkesi'nde, Talawa Ülkesi'nde, Maşa Ülkesi'nde, []

61 [hunt]ara Ülkesi'nde, İyalanti Ülkesi'nde,

62 [] Ülkesi'nde, Luhma Ülkesi'nde,

63 []Gaşula Ülkesi'nde

64 Her yerden, nereden ve her nereden olursa olsun

65 Hatti ülkesinde

66 [] x x x x []

67 [] x x []

Ön yüz (Vs.) 1. sütun kırık.

Vs. II

1 O halde düşman ülkeye ve kötü niyetlilere arkanızı dönün

2 Krala (ve) Kraliçeye ise iyilik için yöneliniz!

3 Onlar size kurban sunuyorlar, iyilikle ve barışla geliniz!

4 Ve sizden (bu) kurbanı iki el (ve) on parmakla alıp uzaklaştırınız!

5 Düşman ülkesinden, kötülükten (ve) kirlilikten dışarı çıkınız/uzaklaşınız!

6 Ve doğrudan Hatti ülkesine doğru, temiz (ve) pak geliniz!

7 İyilik getiriniz! parlak / ısıltılı bir şekilde geliniz ve kral ile kraliçeye (şunları) getiriniz!

8 Yaşam, sağlık, uzun yıllar, soy, erkek çocuklar kız çocuklar ve torunları

9 torunlar, tanrıların sevgisi, tanrıların şefkatini / lütfunu

10 güç, şimdi işitme ve iyi bir bakış

11 “bin kirpik kaldırınız”, Kralı (ve) Kraliçeyi

12 iyilikle bakınız!

13 Ve yeniden iyi tapınaklarınıza

14 geliniz ve yeniden tahtınıza (ve) koltuğunuza [oturun],

15 evet, o temiz, iyi (ve) parla[k]

16 tahtınıza oturunuz!

17 Kral (ve) kraliçe üzerine yaşam, sağlık, uzun [ömür],

18 zürriyet, oğullar, kızlar, torunlar, torunların torunları, erkek üzerine yiğitlik (ve) güç,

19 kadına doğurganlık sevgi bahsediniz!

20 araların da ki sevgiyi, bağlılığı ve tanrıların sevgisini

21 tanrıların şefkatini, lütfunu, tanrıların yüceliğini ve insanların yüceliğini,

22 gücü, öne yönetilmiş silahı, ülkenin bereketini,

23 insanların, sığırların, koyunların, tahılın (ve) şarabın

24 gelişmesini vermeye devam ediniz ve atların orduların sadakatini ona veriniz!

25 Duymayı onların lehine bırakınız!

26 Kırmızı yün ve güzel kokulu yağ ile serpiştirir ve şöyle der:

27 “ Kırmızı yün nasıl ki ısıt ısıt parlıyorsa, tanrılara

28 erkek Sedir Tanrılarının bedenlerine de aynı şekilde parlaklık verilsin!

29 Bu güzel kokulu yağ tanrılar tarafından nasıl seviliyorsa

30 ve insanlar tarafından da nasıl seviliyorsa, kral, kraliçe

31 ve Hatti Ülkesi de aynı şekilde sevilsin!”

32 Sedir ağacının ise kokusu, İhtar enstrümanı'nın [], rahibin sözüdür.

33 tanrıların davet (sözü) olsun ve size sesleniyorum!

34 her nerede olursanız olun, ge[liniz! Ve eğer ilk seferde duymazsanız,

35 [o zaman] [ikinci] seferde i[şitiniz], ve eğer ikinci seferde duymazsanız,

36 o zaman üçüncü seferde, dördüncü [beşinci, altıncı] yedinci seferde işitiniz ve geliniz,

37 ardından [tapınaklarınıza], tahtınıza

38 temiz, iyi (ve) parlak olana geri geliniz!

39 Ve böylece (tanrılar) [kral ve] kraliçeye iyilikle yönelsinler!

40 Ve onlara yaşam, sağlık (ve) uzun yıllar bahşediniz!

41 Ve tanrıların ayakları altına mayalı ekmek, peynir (ve) [dökülür.

42 ve karıştırılmış olanı dökerler ve o (rahip) şöyle söyler:

43 “Bakın, siz erkek Sedir Tanrılarına, ayaklarınızın dibine mayalı ekmek

44 (ve) peynir döktüm. Şimdi düşman ülkeden u[za]klaşıp, geliniz!

45 Ve oradan Hatti ülkesine düzen, iyilik

46 ısıltılı bir şekilde geliniz! Ve oradan her türlü kötülüğü, fena [hastalığı]

47 açlığı, salgını, (ve) kötü hastalıkları

48 Hat]ti Ülkesinden tamamen yok ediniz!

49 Veriniz! Her kim ki

50 Onlar yapmazlar, ama her kim ki onlar kendilerine

51 Korkmayanlar

52 [] kral ve kraliçeye

53 ama tanrıların

54 nasıl ki dışarıdaki

55 ve kötülüğü gerisin geri

56 yapınız! Ve tanrılar

57 yok ediniz!

58 kötülüğü içeriye

59 veya her kim ki tanrı kendisi

60 yahut kurbandan

61 suçlu (olan) o da

62 yakarılmış olsun veya yahut

63 olsun ve sizin için

64 galaktini (yatıştırma)

65 ^{síG}*huddulli* yünü

66 doğru iyilikle yöneltsinler.

67 uzun yıllar, nesil, erkek çocuklar, [kız çocuklar]

68 [...] aynı şekilde

69 dokunuyor ve çakıl taşlarını

70 rahip aldı ve 1 kuşu *huwalzi* için

71 *hari* (yol) için yakıyor ve o

72 aynen bu şekilde

73 [] [] []

74 []x x[]x [

Rs. III

1 [] [] *militta*

2 [Ve o yağdan yollar yapsın ve Hatti ülkesine geri]

3 [temiz, iyi ve parıldayan/ ısıltılı]

4 [onların yerlerini alınız ve kendiniz geri]

5 [olunuz ve aşağıya bırakınız!]

6 [yaşam, sağlık, uzun yıllar, nesil]

7 zürriyet, torunlar erkeğe erkeklik gücü galibiyet gücü, ve kadına doğurganlık bahşediniz!

8 [(ve) anlaşıma (ile) insanlık]

9 [] Tanrıların şefkatini ve onun yakarışını

10 [ülkede bolluk, insanoğlu(nun) (ve) sığırların]

11 [tanrılarının övgüsü, (ve) insanın]

12 [ülkenin idaresi]

13 [üzerine döndür]

14 [Hattuša'nın askerleri]

15 [onların başlarını ileri(ye) doğru]

16 [Ziplanta şehri kapısından ırmağa [doğru?]

17 [Giderler (ve) masayı] ırmağa doğru koyarlar.

18 [karşısında ? (ve) ona ırmağa]

19 [önünde aşağıya bırakırlar.]

20 [birbirine karışmış yollar]

21 böler (ve) üzerine (bunu) yağlı ekmek koyar.

22 [ve bu trafatan önünde]

23 Kartalın tüyünü getirir.

24 ve onu yukarı alır.

25 ve *kureššar* kumaşıyla / şal onun üzerine

26 meyveler (ve) tahıllar (arpa)

27 ve isimleriyle seslenir.

28 Maraššantiya Nehri'ne

29 [] Fırat, Terpi, nehri

30 nehirler

31 Ve siz tanrılar, (ve) sedir tanrıları ırmakları (nasıl) temizlerseniz

32 verilmiş (olanlar), şimdi ise işte size, tüm ırmaklardan

33' arındırıyoruz. (Ve) geliniz! Kral ve Kraliçe'nin için hayat bahşediniz!

34 [Sağlık], uzun yıllar, (soyun) devamlılığı, oğullar (ve) kızlar, (ve) nesiller

35 Nesiller bahşediniz ! Aynı şekilde koruyunuz !

36 Aynı şekilde koruyunuz !

37 Ve *huwalzi* (ile) *dalahulzi* (yanına çekme) için bir kuş ya[kılır].

38 *hari* (yol) için bir kuş yakılır.

39 Ardından nehrin tam önünde denizden çekerler (ve) sözleri de aynı şekilde söyler.

40 (Ve) kuşları da aynı şekilde yakarlar.

41 Onları Tauriša şehrine götürürler ve su ne zaman ki

42 dışarı akar, sunu masasını önüne yerleştirirler, önüne ve altına ise

43 yedi kaynak yaparlar ve onları su ile doldururlar.

44 Sonra *tawal*, *walhi* içkisi bira, şarap ,tatlı şarap, iyi içecek

45 bal, iyi yağ, tereyağı, tatlı sütü içine dökerler.

46 Masadan kuressar örtüsünü aşağı bırakır ve püreyle

47 yoldan çekerler, püreli yolun bir tarafını da

48 baldan yol çekerler, diğer tarafını ise şarap ve yağı içine karıştırırlar.

49 yolunu çekerler ve her bir kuyunun üzerine bir ince ekmek böler,

50 üzerine tatlı kek koyar ve onu kuyuların kenarına

51 bırakır. Yedi ince ekmeği ise parçalara böler ve onları

52 yedi kuyunun içine döker. Şarap sunar ve der ki:

53 Siz eril sedir tanrıları kaynaklara getirildiğiniz zaman ,

54 Biz şimdi sizi yedi kaynaktan buraya çektik

55 şimdi buraya geliniz ! siz ne zaman

56 su verirsiniz ve ne zaman onları arınmaları için verirsiniz,

57 o zaman tanrıların Kral'ın (ve) Kraliçe'nin yaşamını, sağlığını, uzun yılları

58 nesil, oğulları, kızları, torunları ve soyundan gelenleri (bize) veriniz!

59 ırmak ve nehirlere gelen tanrılar

60 Orada doymuş (ve) neşeyle dolmuş olsunlar!

61 Ve pınarın hangi tarafından (olursa olsun) çakıl taşını yukarıya doğru alır

62 Ve onu masanın üzerine koyar ve (oraya) ufalanmış ekmek, peynir, meyve (ve) arpa

63 şarabı döker ve sunar ve o, kurbanda

64 Ve *huwalzi* (ile) *dalahulzi* (yanına çekme) için bir kuş ya[kılır].

65 *hari* (yol) için bir kuş yakılır.

66 Ardından Taurişa şehrinde, taşların olduğu

67 dağlardan aynı şekilde çekerler ve dağları

68 adlarıyla çağırır ve der ki: Tüm dağlar, dağların koruyucu tanrısı,

69 dağların erkek tanrıları, siz yiyiniz ve içiniz!

70 Dağ tanrılarının önünde birleşiniz ve Kral ile Kraliçe'ye

71 iyilikle yöneliniz, düşman ülkelerini ise yok ediniz!

72 Kırdığı ince ekmeği, tahta üzerine

73 koyar ve kuşları da aynı şekilde yakar.

74 Bundan sonra ise ateşten de aynı şekilde çekerler.

75 Nasıl ki sedirin erkek tanrıları yanan ateşe teslim edilmişse

76 Nasıl ki ocağın , fırının verilmişse

Rs.IV

1' []x

2' []

3' söyler

4'] çukurlardan

5'] söyler

6'] o verdi ve onu

7' [ve yeral]tına

8' [] çek[ilmez

9' [ve şim]di [sizi biz] çekiyoruz.

10' []

11' Ve sonra / bunun üzerine [... gümüşten bir merdiv]enle yukarı geliniz! Ve yukarıya

12' x x x [] siz çağrı[ldığınız zaman]

13' tapınağ[ınıza] geri geliniz,

14' Ve sonra kral ve kraliçeye iyilik bahşediniz!

15' İleriye doğru ise onlara [Aynı şekil]de söyler.

16' Ve sonra *kureššar* kumaşını masadan a[şağıya, aynı şekil]de bırakırlar.

17' Pürenin içine, bal, yağ (ve) şarabı

18' Aynı şekilde çizer. Kırmızı yün (ve) kartalın tüyü ile

19' Aynı şekilde gönderir.

20' Ve kuzuya ait karaciğeri (ve) kalbi pişmiş o[lara]k

21' Ve onu, kurban çukurunun (*āpi*) üzerine koyar, kuzuyu ise

22' Ve 8 kuşu yakarlar. Onların içinden 1 kuşu

23' bir kuş *sadandi* (tazmin etme) için, bir kuş *huwal*[zi ve *dal*]*aḥulzi* (yanına çekme) için]

24' bir kuş *hari* (yol) için, bir *hazizi* (ışıtme) için bir kuş

25' bir kuş *enumašši* (teskin,yatıştırma) için yakı[lır.

26' Aynı şekilde (ritüeli) sırayla gerçekleştirir.

27' Bundan sonra o gökyüzünden

28' Siz,eril sedir tanrılarına []

29' Tapınaktan dışarıya geliniz !

30' Yukarıya, gökyüzüne gidiniz! Şimdi ise size, i[şt]e gökyüzünden

31' çekiyoruz, yalvarıyoruz, (ve) dua ediyoruz

32' ve onların gökyüzünden dönmesine izin ver, ve sizde tekrar

33' tanrımız tapınağınıza geri geliniz!''

34' [Ondan sonra] kral ve kraliçeye iyi dönünüz!

35' tekrar söyler. Kuşları aynı şekilde yakarlar.

36' Bir [kuş *huwalz*]i için (ve) *dalahulzi* (yanına çekme) bir kuş ,*hari* (yol) bir kuş için yakarlar.

37' Bundan sonra eril sedir tanrılarının *enumašši* (teskin,yatıştırma) için 1 kuş yakılır , bir kuş *hari* (yol) için

38' bir kuş (ve) [*huwal*]zi için , 1 kuş *keldi* (sağlık) için, 1 kuş *enumašši* (teskin,yatıştırma) için bir kuş

39' *ananešhi* (memnuniyet) için 1 kuş , *zuzamagi* için , *keldi* (sağlık) için, *ambašši* (yakma) için

40' yakarlar. Pişmiş olanla da aynı şekilde sırayla gerçekleştirir.

41' Ve sonra dışarısı (ritüel alanı) düzenlendi. Ve sedir ağacının erkek tanrılarını

42' yukarı alırlar ve onları yukarı getirirler.

43 Önünde ise *Inanna* çalgılarını, *argami* çalgısını (ve) *galgalturi* çalgısını

44' çalarlar / Eril sedir tanrılarını Tarnululi'ye götürülür.

45' Sedir ağacının erkek tanrılarını aşağıya koyarlar ve onların altına serperler.

46' Ve *wuri* (bakmak,görmek) için bir kuş yakarlar, 1 kuş *ašapši* (*šapši* “ güneş kursu ?
“¹⁹³) için

47' yakarlar. 1 kuş *huli* (kült ya da tapınak aleti) için ,1 kuş *urgi* (istemek, ¹⁹⁴doğru, sadık)
¹⁹⁵ için yakarlar.

48' Ondan sonra iyilik söylerler.

49' [Ve] *gangati* bitkisini ileriye doğru tutarlar ve (onu) ateşle de yakarlar.

50' Ve eril sedir tanrılarına *par(i)li* (dargınlık) için bir kuş

51' (ve) *arniia* (suç) için bir kuş yakarlar.

52' bir kuş *tuni* (oturak, tabure) için , bir kuş *hišhi* (taht?) (ve) *adani* (ayak taburesi) için,
[bir k]uş *ahrušhi* (tütsü kabı) için

53' (ve) [*huprušhi* (tütsü kabı)] için, *nirambi* (hasır masa) (ve) *šalanni* (kült nesnesi) için bir
sığır huršal(am)i (vekil) için

54' [*zu*]zumaki için (ve) *keldi* (sağlık) için *ambašši* (yakma) için yakarlar.

55' Bundan sonra *purulliše* (ev,tapınak) için kurban sunarlar.

¹⁹³ V.Haas, 1998, s.240.

¹⁹⁴ a.g.e.1998, s. 250.

¹⁹⁵ E.Laroche, 1980,s.285.

56' Ve sedir ağacının erkek tanrılarına ait *ambašši* (yakma) ritüelinin sözü, ahşap bir tablet üzerinden

57' kaydedilmiştir/ kazınmış..

58' Arkasından ise sedir ağacının erkek tanrılarına (ait) masayı koydular.

59' ve *keldi* (sağlık) için kurban sunar.

60' Sedir ağacının erkek tanrılarının (ritüeline ait) 2 kil tablet tamamlandı.

61' Yoldan (tanrılar) çekmeye (dairdir.)

Sütun Sonu

IV Bu Metin Grubunda Geçen Hurrice Kelimeler Üzerine Filolojik Yorum

Rs.IV

47' *u-ur-ki-ia*:Haas, *urgi* kelimesini “ bir sağlık terimi “ olarak yorumlamıştır.Ayrıca *ur* fiil kökünden “istemek,dilemek”¹⁹⁶ anlamında değerlendirmiştir. L.Murat ise, *ur* fiil kökünden “ mevcut olmak, bulunmak”¹⁹⁷ olarak yorumlamıştır. Hurri dilinde *urgi*, “hayat” anlamına gelen *šuhuri* ile eş anlamlıdır.¹⁹⁸ Ayrıca “ doğru, sadık” anlamlarına gelmektedir.¹⁹⁹

ūrgi=ia essiv haldeki bu kelime “ istemek, dilemek, mevcut olmak, bulunmak için” olarak tercüme etmek mümkündür.

50' *pa-ri-li-ia*: *par(i)li* “dargınlık “²⁰⁰ anlamına gelmektedir.Hurrice bir terim olan *par(i)li*, hititçe *haratar* kavramının karşılığı olarak kullanılmaktadır. Semantik açıdan geniş bir kapsama sahip olan bu terim, bağlamına göre “gücenme, kırgınlık, öfke” gibi duygusal durumların yanı sıra, ritüellerde “suç veya hakaret” gibi daha teknik ve somut anlamları da bünyesinde barındırmaktadır.²⁰¹

par(i)li=ia parili “suç, sıkıntı, öfke, kırgınlık” kökünden -a(-ia) essiv ek ile “ dargınlık için” olarak tercüme edilebilir.

¹⁹⁶ V. Haas, 1998, s. 250.

¹⁹⁷ L. Murat, 2021, s. 55.

¹⁹⁸ a.g.e. 1974, s. 100-101.

¹⁹⁹ E.Laroche, 1980,s.285.

²⁰⁰ V. Haas- G. Wilhelm, 1974, s.62-63; a.g.e. 1980, s. 195; a.g.e.1998, s.237; E.Reyhan, 2016, s.28.

²⁰¹ a.g.e. 1974, s.62.

51' *ar-ni-ia* : Suç²⁰² anlamına gelen arni kelimesinin Akadca karşılığı *ARNU* Hititçe karşılığı ise *waštul* kelimesidir.²⁰³

arni=ia analizi , *arni* “suç” kökünden-a(-ia) essiv hal ekiyle “ suç için” şeklinde tercüme etmek mümkündür.

52' *tu-u-ni-ia*: *tuni* “tabure²⁰⁴ , bir koltuk²⁰⁵ ,sandalye²⁰⁶” olarak tanımlanmaktadır. Kizzuwatna ritüel metinlerinde geçen *tuni-* kelimesi, hem soyut bir “tanrısallık niteliği” hem de “GIŠ” determinatifiyle kullanımı sebebiyle somut bir “mobilya veya bitki türevini (bir alet veya bir bitki türü/ağaç özü) ” karşıladığı ve terimin ritüel sırasında kutsanan veya tanrısallık gücü atfedilen fiziksel bir obje olduğu düşünülmektedir.²⁰⁷

Wilhelm tarafından yapılan değerlendirmeye göre, ritüel bağlamında bir arada kullanılan *tuni* ve *tabri* terimleri, kutsal mobilya grubunu temsil eden “tabure ve sandalye” anlamlarını karşılamaktadır.²⁰⁸ Martino ve Süel *tabri* kelimesinin “ardıç”²⁰⁹ bitkisini karşıladığı görüşündedir.

tuni=ia: *tuni* “ tabure , bir koltuk, sandalye, ardıç “ köküyle -a(-ia) essiv formda “ tabure , bir koltuk, sandalye, ardıç için” anlamındadır.

52' *hi-iš-hi-ia*: Hass, “*hišhi*” kelimesiyle “*kišhi*” kelimesinin aynı kelimeyi ifade ettiğini ve “taht ? “²¹⁰ anlamına geldiğini düşünmektedir.

Wilhelm, *hišhi* kelimesi için *kešhi* varyantına işaret ederek bu iki form arasındaki semantik birliğe dikkat çekmektedir.²¹¹

Laroche bu kelimeyi “sandalye, taht”²¹² olarak değerlendirmektedir.

hišhi=ia *hišhi*, “sandalye, taht, koltuk, tabure” kökünden -a(-ia) essiv hal ekiyle “ taht, koltuk için” anlamına gelmektedir.

²⁰² V.Haas- G.Wilhelm, 1974, s.61; E.Laroche, 1980, s. 55; E. Neu, 1996, s.258, 366, 367; V.Haas, 1998, s.211; E.Reyhan, 2016, s.28.

²⁰³ a.g.e.1974, s.61.

²⁰⁴ a.g.e.1974 s.114 ;a.g.e. 1998, s.247.

²⁰⁵ a.g.e. 1980, s.247.

²⁰⁶ a.g.e.1974 s.114 .

²⁰⁷ a.g.e.1980, s.247.

²⁰⁸a.g.e.1974 s.114.

²⁰⁹ S.de.Martino – A .Süel, EHST; 2, 2017, s. 22.

²¹⁰ a.g.e.1998, s.220.

²¹¹ a.g.e.1974,s.107.

²¹² a.g.e.1980, s.143.

52' *a-aḥ-ru-uš-ḫi*: *aḥrušḫi* kelimesi, *aḥ(a)ri*- “tütsü”²¹³ kökünden türetilmiş, soyut isim yapma eki-*šḫi*²¹⁴ ekiyle “ tütsü kabı, tütsülük”²¹⁵ “ olarak yorumlanmaktadır.

Bu durumda essiv formda ki *aḥrušḫi=ia* analizi, “tütsülük için “ olarak tercüme edilebilir.

Haas- Wilhelm, *aḥrušḫi* ve *ḫubrušḫi*, kelimelerini “ tütsü yakma kabı ve tütsü yakma kabı standı”²¹⁶ olarak birlikte yorumlamıştır.

53' *ne-ra-am-pi*: *nirambi* (bir kült veya tapınak nesnesi; genellikle *šalanni*'nin önünde bulunur) “hasır masa”²¹⁷ anlamına gelmektedir. Bu kelime burada abs.yalın haldedir.

Ünal'da *nirampi*-, *nirappi*-, *niramwi*- ve *nirammi*- varyasyonları ile bu kelime grubunu temel olarak bir ‘olarak ele alırken, aynı zamanda ritüel bağlamında kullanılan bir “hasır masa?” olabileceği ihtimali üzerinde durmuştur.²¹⁸

53' *ša-la-an-ni* : Haas, bu kelimeyi “bir kült veya tapınak nesnesi “ anlamında ve genellikle *Nirambi*'nin adıyla birlikte anıldığını belirtmiştir.²¹⁹ Laroche, Kizzuwatna ritüellerinde karşımıza çıkan *šalanni-nirambi* bileşiğinin, filolojik olarak “ ilahi bir karaktere” büründüğünü , Teşub ve Hebat ile bağlantılı olduğunu ve bu tanrılara atfedilen “ ilahi bir niteliği”²²⁰ simgelediğini belirtmektedir.

šalanni , “ kült nesnesi “ şeklinde tercüme edebiliriz.

53' ^{GU4} *ḫu-ur-ša-la-mi-in*: ^{GU4} *ḫuuršalami* kökünden “ vekil, temsilci, ”²²¹ anlamına gelmektedir.

55' *pu-ru-ul-li-iš-ši-ia* : *purni*/ *pur (u)li* kökünden “ev”²²² , tapınak²²³” anlamına gelmektedir.

pu-ru-ul-li-iš-ši-ia kelimesi *purni* /*purulli* kökünden =(i)šše soyut isim yapan ek ile a(-ia) essiv formda “ev/tapınak için” olarak tercüme edilebilir. Ancak essiv haldeki bu kelimenin sonunda hititçe tkl.gen. ek aş da yer almaktadır.

²¹³ E.Laroche,1980, s.37; V. Haas, 1998, s.208.

²¹⁴ I.Wegner, 2000 , s. 48-49, 51-52,2007, s.55-59 ; M.Giorgieri 2000, s.202-204; G.Wilhelm, 2004, s.104; L.Murat,2021,s.70.

²¹⁵ V.Haas- G.Wilhelm, 1974, s.105; a.g.e.1980, s.38.

²¹⁶ a.g.e.1974,s.105.

²¹⁷ a.g.e.1974,s.111; a.g.e.1980, s.184; a.g.e.1998, s.235.

²¹⁸ A.Ünal,2016.s.378.

²¹⁹ a.g.e.1998, s.240.

²²⁰ a.g.e.1980,s.212.

²²¹ a.g.e.1974,s.273.

²²² a.g.e.1998, s.265.

²²³ a.g.e.1974.s.119.

V Kapsadığı Konular

Bu metin, Hititlerin Sedir Ağacının Eril Tanrıları için uyguladığı kapsamlı bir arındırma, çağırma ve adak ritüelini konu alır. Ritüel, tanrıların doğanın çeşitli unsurlarından kült mekanına davet edilmesini, onlara sunulan yiyecek ile içecekleri ve arındırma işlemlerini sistematik bir şekilde içerir. Metnin kapsadığı temel konular şu şekildedir: tanrılar, sekiz yoldan, ülkelerden, dağlardan, nehirlerden, denizden, pınarlardan, ateşten, gökten ve yeraltı dünyasından davet edilerek kült alanına çekilir. Metnin büyük bir bölümünde Sedir Tanrıları'nın Hatti ve Mittani ülkeleri, Kinza, Tunip, Ugarit, Aşur, Babil, Arzawa gibi çok geniş bir coğrafyada tek tek isimleri sayılarak çağrılmaları yer alır. Tören esnasında ^{GIŠ}*tallai*, *huppura* ve *puršitu* gibi özel kült kapları kullanılır. Tanrılara sunulmak üzere *tawal*, *walhi*, *bira*, *şarap*, *tatlı şarap*, *bal*, *güzel yağ*, *tereyağı* ve *tatlı süt* birbirine karıştırılarak çeşitli sıvı sunular hazırlanır. Sıvı sunuların yanı sıra lapalar (püreler), mayalı (kalın) ekmekler, ufalanmış peynir, incir, üzüm, zeytin ve arpa gibi zengin gıda maddeleri tanrılara, sunu masalarına ve çukurlara veya kuyulara bırakılır. Tanrıların geçişi ve yönlendirilmesi için sembolik hasır masalar kurulur, üzerlerindeki kumaş örtüler (*kureššar*) aşağı çekilir. Püre, lapa, bal ve şarap malzemeleri birbirine karıştırılarak yere yollar ve çizgiler çekilir, böylece ilahi varlıkların yürüyeceği ve arınacağı kutsal güzergahlar oluşturulur.

Kizzuwatna kökenli çağırma ritüellerinde kullanılan kırmızı yün, kartal tüyü ve çakıl taşları gibi görünüşte materyaller, inanç sisteminin ve büyüsel ritüellerin temel yapı taşlarını oluşturur. Kırmızı yün, “ışıl ışıl parlaması” ile tanrıların bedenlerine “parlaklık verilmesi” arasında doğrudan bir benzetme kurmak için kullanılır, kırmızı renk kanı, canlılığı ve kudreti temsil ederken iplik yapısı ilahi gücü sarmalamayı amaçlar. Kartal tüyü, gökyüzünün hakimi olan bu yırtıcı kuşun hızı ve yüksekliği sayesinde tanrıları dağlardan veya yeraltından hızla kült alanına çekmek, çağrıyı iletmek için bir araçtır. Taşlar ise coğrafyanın ve kalıcılığın sembolü olup, tanrıların yürürken zarar görmemesi için yoldan toplanıp masaya ve ayaklarının altına yerleştirilir. Tanrıları iştirmeye, teskin etmeye, yanına çekmeye ve yola çağırmaya yönelik; *huwalzi*, *dalaḫulzi* (yanına çekme), *hari* (yol), *enumašši*, *keldi* (sağlık), *wuri* (bakmak, görmek) gibi amaçlarla, çeşitli kuşlar yakılır. Kuzunun ciğer ve kalbi pişirilerek kurban çukuruna (āpi) konulur ve ritüel sonunda sığır kurban edilir. Kuşların kurban edilmesi, uçma yetenekleri vasıtasıyla tanrıların alemi ile insanlar arasında haberci görevi görmelerinden kaynaklanır. Kuzunun sakatatı ve sığır adakları ise tanrıların midesini doyurarak onları neşeyle doldurma amacını taşır. Kırmızı yünün parıldaması nasıl ki fiziksel olarak ortada ise, tanrıların bedenlerinin de aynı şekilde parıldaması istenir. Dağların önünde birleşilmesi, nehirlerin

çevrilmesi, çalılıkların batmaması ve taşların ayakları ezmemesi gibi fiziksel engellerin kaldırılması, tanrılar ile ülkenin uyumlanması için dlenir.

Düşman ülkeye ve kötülüklere arka dönölür. Açlık, salgın ve kötü hastalıklar Hatti ülkesinden yok edilir. Buna karşılık Kral ve Kraliçe'ye yaşam, sağlık, uzun yıllar, nesil, erkeklik, kadına doğurganlık, güç, bereket ve orduların sadakatinin bahşedilmesi istenir. *iştar*, *argami* ve *galgalturi* çalgıları eşliğinde tanrıların tapınaklarına, koltuklarına ve tahtlarına geri dönmeleri sağlanır. Kolofon kısmında, Sedir ağacının erkek tanrılarına ait 2. kil tablet yakma ritüeli ve tanrılar yoldan çekmeye dair bilgisinin sözlerinin kaydedilmiş olduğu belirtilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

I Kizzuwatna Kökenli Festival ve Büyü Ritüellerine Ait Parçalar

C) KUB 7.34 CTH 500 .383

II. Transliterasyon-Tercüme

x + 1	]-ia [?]
2'	]x-ki-ia
3'	ta-t]i-ia du-wa-ar-ni-ia
4'	] 1 MUŠEN a-na-ni-eš-ḫi-ia
5'	z]u-zu-ma-ki-ia
6'	]x ^{r^{III}.A}
7'	]x me-na-aḫ-ḫa-an-da
8'	E]GIR-pa an-da
9'	] DINGIR-LAM
10'	]x ti-ia-an-zi
11'	] ne-ia-zi
12'	]x-ia

kırık.

Tercüme

1'	] [
2'	]
3'	tati]ya (sevmek) için, duwarni için
4'	] 1 (adet) kuş, ananešḫi (memnuniyet) için
5'	zu]zumagi için
6'	] ler-/ lar

7' karşı karşıya

8' tekrar içeri

9' Tanrı(yı) / Tanrı'ya

10' yerleştirirler .

11' döndürür.

12']

III Bu Metin Grubunda Geçen Hurrice Kelimeler Üzerine Filolojik Yorum

3' *ta-ti-ia*: *tad-* veya *tatt-* kökünden gelmektedir. Hurrice *tad-* kökü, “sevmek”²²⁴ anlamına gelmekte olup en yoğun şekilde Mitanni Mektubu’nda (Tušratta’nın mektupları) belgelenmektedir.²²⁵

Tad=i=ia: *tad* kökünden ” sevmek” -a (-ia) essiv ek ile “sevmek için” anlamındadır.

3' *du-wa-ar-ni-ia*: *tuwarni*, Kizzuwatna metinlerinde muhtemelen “kült mekanı?”²²⁶ anlamına olarak yorumlanmıştır. Haas, “şifa terimi”²²⁷ olarak değerlendirmiştir.

tuwarni=ia: Essiv formda ki bu kelime”kült mekanı ya da kurban terimi , *duwarni* için” olarak tercüme etmek mümkündür.

IV Kapsadığı Konular

Metin, tanrıları memnun etmek ve sevindirmek amacıyla kült alanında gerçekleştirilen ritüel eylemleri konu alır. Bu kapsamda adak olarak sunulan kuşların kullanımı, kült figürlerinin veya sunuların , karşı karşıya getirilmesi, içeri yerleştirilmesi ve ritüel alanının çevrilmesi gibi rahibin fiziksel hareketlerini ve mekansal yönlendirmelerini sistematik bir şekilde içerir.

²²⁴ V.Haas- G.Wilhelm, 1974, s.98-99; V.Haas,1998,s.246; L.Murat,2021,s.57.

²²⁵ a.g.e.1974, s.98-99.

²²⁶ E.Laroche, 1980, s.275.

²²⁷ a.g.e.1998,s.248.

BEŞİNCİ BÖLÜM

I Teššup, Hepat ve Šarruma İçin Çağırma Ritüelleri

D) Bo 2006 IBoT 3.148 CTH 485.1

II. Transliterasyon-Tercüme

Vs. I

Vs. I 12 [...]x x[...]

Vs. I 13 [...] IŠ-T[U(?) ...]

Vs. I 14 [...]x x [...]

Vs. I 15 [...]x[...]

Vs. I 16 [...] na]m^{??}-ma^{??} ʾki¹-[...]

Vs. I 17 [...] 1 UDU 1 MUŠEN] pé-r[a-an ar-ḫa IZI-nu-an]-ʾzi¹

Vs. I 18 [...] ʾma-a-an¹ [...]x

Vs. I 19 [] ʾna-an SÜD-an-zi¹ ʾ1-NU-TUM¹

Vs. I 20 [...] [...] ʾ1¹ KASKAL KÙ.BABBAR 1 KASKAL KÙ.SI₂₂-ia

Vs. I 21 x x x ʾti²¹ x ʾin²¹ x x -ʾi¹ 1 UDU ta-la-ḫul-zi-ia

Vs. I 22 [ḫu]-ʾu-wa-al-zi-ia 1² UDU²-ma² ḫa¹-ri-ia ḫa-zi-zi-ia

Vs. I 23 [ú-n]i-ḫ[i-ia ...]x[...] ʾši²-ip²-pa²-an¹- ti

Vs. I 24 ʾnam²-ma²¹ KASKA[L-aš SU]D-u-ʾwa-ar PA-NI tab-ri 1 UDU ta-la-ḫul-zi-ia

Vs. I 25 ḫu-u-wa-a[l-zi-i]a 1 UDU KASKAL-ia ḫa-zi-zi-ia ú-ni-ḫi-ia

Vs. I 26 1 UDU ^{D1}H[é-bat] ʾ^DLUGAL¹-ma- ia

Vs. I 27 nu nam-ma KASKAL-aš ʾSUD-u-wa-ar¹ PA-NI É.ŠÀ 1 UDU ^{D10}GIŠ.ʾNÁ¹

Vs. I 28 ʾGIŠ.NÁ¹-ia 2² [UDU KASK]AL-aš SUD-u-aš ^DTe-nu 2 ʾMUŠEN¹ KASKAL-aš ʾSUD¹-u-aš

Vs. I 29 x x x 2 ʾMUŠEN¹ [KASKAL]-aš ʾSUD¹-u-aš ^{D10}ḫa-am- ri

Vs. I 30 *h[u-u-it]-¹ti-ia-u-wa-aš kar-pa-an-zi na-an* ^{GIŠ}ZA.LAM.GAR-aš

Vs. I 31 *pé-e-da-an-¹zi¹ ¹GIŠ.NÁ-ma-kán¹ pa-ra-a ú-da-an-zi*

Vs. I 32 *na-at* ^{GIŠ}ZA.LAM¹.GAR-aš *É.ŠA-ni ¹iš¹-pár-ra-an- zi*

Vs. I 33 *1 ¹UDU¹ 4 ¹MUŠEN¹ pé-ra-an ar-ḫa ¹IZI¹-nu-ma aš 1 UDU ^{D10}DINGIR_LÚ^{MEŠ}
^DLUGAL-ma-¹ia¹*

Vs. I 34 [¹GU₄] ¹UDU *zu-ur-ki¹-ia ki:ia ^{D10}ni 1 UDU ^{D10}DINGIR_LÚ^{MEŠ}*

Vs. I 35 ^DLUGAL-ma 1 MUŠEN ^{D10}GIŠ.NÁ ^DNA¹-ia 1 UDU ^DTe-nu

Vs. I 36 [*x x x x*] ^DINIM.INIM.BI 1 UDU ^{D10}ḫa-am-ri nu UDU^{HIA}

Vs. I 37 [*zé*]-ia-[*an-ta*]-az(?) BAL-an-zi nu 9 TU₇^{HIA} 9 ¹TU₇.Ì¹

Vs. I 38 [9 NI]NDA TUR ti-an-zi n[u-kán BIBRI ^{HIA} šu-un-na-a]n-zi

Vs. I 39 [G]AL^{HIA}-kán pí-an-zi

Vs. I 40 EGIR-ŠÚ-ma ^DHé¹-pát KASKAL-az SÚD-an-zi 1 UDU ta-la-ḫul-zi-ia

Vs. I 41 ḫu-u-wa-al-zi-ia 1 ¹UDU¹ ḫa-¹ri-ia¹ ḫa-zi-zi-ia u-ni-ḫi-ia

Vs. I 42 ¹DHé-pát¹ DINGIR^{MEŠ} ¹MUNUS^{MEŠ} ^DLUGAL-ma-ia 1 UDU 1 MUŠEN KASKAL-
aš ¹SUD-u¹-aš

Vs. I 43 PA-NI GIŠ.NÁ 2 MUŠEN KASKAL-aš SUD-u-aš GIŠ.NÁ-aš 1 ¹UDU¹ 1 MUŠEN

Vs. I 44 KASKAL-aš SUD-u-aš A-NA DINGIR^{MEŠ} ¹MUNUS^{MEŠ}

Vs. I 45 *na-aš-¹ta¹ A-NA DINGIR^{MEŠ} BI-IB-R^{HIA} ŠA KÙ.BABBAR KÙ.SI₂₂ da-an-zi*

Vs. I 46 *na-aš* ^{GIŠ}ZA.LAM.GAR-aš *pé-e-da-an-zi 1 ¹UDU¹ 1 MUŠEN*

Vs. I 47 *pé-ra-an ar-ḫa IZI-nu-ma-aš A-NA ^DHé-pát¹ 1 GU₄ 1 UDU*

Vs. I 48 *¹zu-u-ur-ki-ia¹ ki:ia ^DHé-pát 1 UDU ^DLUGAL-ma¹*

Vs. I 49 *1 UDU GIŠ.NÁ 1 UDU x x x nu ¹UDU¹^{HIA} ¹zé¹-ia-¹an-ta-az¹*

Vs. I 50 *x x BAL-an-ti nu 9 TU₇^{HIA} ¹9TU₇.Ì¹ 9 NINDA ¹TUR¹ ti-an-zi*

Vs. I 51 BIBRI^{HLA}-*ma-kán šu-un-na-an-zi* [G]AL^{HLA}-*kán aš-nu-an-zi*

Vs. I 52 GIM-*an-¹ma¹* x x x x *-ri nu I-NA* ¹É^{MEŠ} DINGIR^{MEŠ} *pl²* x x x x x

Vs. I 53 GIŠ.NÁ-[x x x x x x] ¹*aš-nu-an¹-[zi(?)]* [...]x[...]x

Vs. I 54 *I-NA* É DINGIR-LIM x x [...] [... ^{NIN}DA^{DA} *ga-ag-ga-ri-en MUŠEN-ia*

Vs. I 55 [...]-*an*-[...]x x[...]-*zi*

Vs. I 56 [...]x x x[...]-*zi*

Vs. I 57 [...]x[...]x[... -*z*]^{i?} nu DINGIR^{MEŠ}

Vs. I 58 [...]*an*[...]x-*kán-zi*

Vs. I 59 [...]x x x *nu ma-a-an* [...]

Vs. I 60 [...] SIG₅-*ru nu ma-a-an SU²* SIG₅-x

Vs. I 61 [...]-*an-zi ma-a-an*-[...] ... -*ma* [...] x x [...]x

Vs. I 62 [...] [...]x x [...]

Vs. I 63 [...] [...]x[...] *mu-kiš-ni* x x -*a-i*

Vs. I 64 [...]x x[...]-*an-x-an-zi*

Vs. I 65 [...] 1 NINDA.KUR₄.RA [...]

Vs. I 66 [...]-*an-z[i]* [...]x x x

Vs. I 67 [...] *iš-kat-ta-ri*

Vs. I 68 [...] *iš-kat-ta-ri*

Vs. I 69 [...]x[...]x[...] *eš-ša-an-zi*

Vs. I 70 [...]x-*ma* x x x [...] *an-ni-an-zi*

Vs. I 71 [...] UD]U(?) BAL-[*t*]ⁱ(?) [...]x[...]

(Sütunun Sonu) (İlk dört dize tamamen silinmiş)

Vs. II 5 [... (-)]*ti-ia-a[n-zi]*

Vs. II 6 [...]

Vs. II 7 [...]-*an-[zi]*

Vs. II 8 [...]*x-zi*

Vs. II 9 [... -*z*]*i*

Vs. II 10 1 U[DU[?] ...]

Vs. II 11 1 UDU *x*[...]*x* 1 MUŠEN-*ia*

Vs. II 12 *ki-pu-uš-š[i-ia ...]x x x[...]x x x x -ia*

Vs. II 13 1 UDU *am* 1 GU₄.NIGA 1 UDU *ki:ia* [...]*x*[... -*i*]*a* ^D10-*ni*¹

Vs. II 14 1 UDU *am* 1 UDU *ki:ia* DINGIR^{MEŠ} ¹LÚ^{MEŠ} 1 MUŠEN ¹*am-ba*¹-*aš-ši* 1 UDU *ki:ia* ^DTe-nu

Vs. II 15 1 MUŠEN *am* 1 UDU *ki:ia* DINGIR^{MEŠ} ¹MUNUS^{MEŠ} ¹GU₄ 1 UDU¹ *am* 1 UDU *ki:ia e:ši-ia*

Vs. II 16 EGIR-ŠÚ-*ma I-NA É* ^D*hé-pát* ¹*kiš*¹-*an* BAL-*an-zi* 1 [UDU] ¹1 [MU]ŠEN

Vs. II 17 *pé-ra-an* ¹*ar-ḥa*¹ IZI-(*nu*)-*ma-aš* 1 UDU *šar-ra-aš-ši-ia*

Vs. II 18 *al-la-aš-ši-ia ki-pu-uš-ši-ia* 1 ¹UDU *ti-eš-ke-ez-zi-ia*¹ *ki:ia*

Vs. II 19 1 UDU *mu-šu-un-ki-ia* ^D*Hé-pát*

Vs. II 20 ¹1 UDU 1 MUŠEN *pé-ra-an*¹ *ar-ḥa* IZI-*nu-ma-aš* ^D*Hé-pát*

Vs. II 21 1 MUŠEN *am-ba-aš-ši* 1 ¹UDU¹ *ki:ia* ^D*Ti-pé-en-ti*

Vs. II 22 EGIR-ŠÚ-*ma ú-za-ri-ki-ia* ¹*kiš*¹-*an* BAL-*an-zi* 1 UDU *ú-za-ri-ki-ia*

Vs. II 23 ¹*tu-ni*¹-*ia tab-ri-ia pur-ni-ia zi-iz-zi-ia ḥu-u-ta-an-ni-ia*

Vs. II 24 ^D10-*ni* 1 MUŠEN *ḥu-u-zi* ¹*ḥu*¹-*u-da-an-ni ḥa-am-ri* ¹*pur-ni*¹

Vs. II 25 *tu-u-ni tab-ri ú-za-ri-ki-ia* DINGIR^{MEŠ} ¹LÚ^{MEŠ} ¹BAL-*ti*¹

Vs. II 26 1 ¹MUŠEN *ú*¹-*za-ri-ki-ia* ¹*tu*¹-*ni-ia tab-ri-ia pur-ni*-¹*ia*¹

Vs. II 27 *ḥu-u-zi-ia ḥu-u-ta-an-ni-ia* ^{D10} *ḥa-am-ri* 1 NINDA.KUR₄.RA *ḥu-u-zi*

Vs. II 28 *ḥu-u-ta-an-ni ḥa-am-ri pur-ni tu-u-ni tap-ri*

Vs. II 29 *ú-za-ri-(ki)-ia* DINGIR^{MEŠ} LÚ^{MEŠ}

Vs. II 30 1 UD[U] *ú-za-ri-ki-ia tu-u-ni-ia tab-ri-ia ḥu-u-zi-ia* ¹*ḥu-u-ta¹-ni-[ia]*

Vs. II 31 ^D*He-pát* 1 MUŠEN *ḥu-u-zi ḥu-u-ta-an-ni ḥa-am-ri pur-ni*

Vs. II 32 ¹*tu¹-u-ni tap-ri ú-za-ri-ki-ia* ¹DINGIR^{MEŠ} MUNUS^{MEŠ} BAL-ti

Vs. II 33 [EGIR-ŠÚ]-ma ¹KASKAL¹-aš ¹SUD-u-wa-ar¹ *kiš-an ḥa-an-da-a-an-zi*

Vs. II 34 [*na-aš-t*]a DINGIR^{MEŠ} IŠ-TU É DINGIR-LIM *pa-ra-a SUD-an-zi*

Vs. II 35 [... ... ()]x[...] *tab-ri ti-an-zi* ¹*nu-kán* NINDA.Ì.E.DÉ.A

Vs. II 36 ¹*še-er iš-ta¹-n[a-(a)-ni ...]* [*nam²-m*]a²-¹*kán²* KÚ.BABBAR KÙ.SI₂₂ *da-a-¹i¹*

Vs. II 37 1 UDU [... -i]a-[an]-z[i]

Vs. II 38 1 UDU ¹*ki¹:ia ḥa¹-zi-zi-ia ú-ni-ḥi-ia* ^{D10} 1 ¹UDU *ta¹-la-ḥul-z[i-ia]*

Vs. II 39 ¹*ḥu-u-wa¹-al-zi-ia* 1 UDU ¹*ḥa¹-(am)-ri-ia ḥu-u-zi-zi¹-ia ú-ni-ḥi-ia*

Vs. II 40 ¹DINGIR^{MEŠ} LÚ^{MEŠ} 2 MUŠEN KASKAL-aš SUD-aš ^D[Te-nu] 2 MUŠEN KASKAL-aš SUD-aš ^DH[é-pat]

Vs. II 41 2 MUŠEN KASKAL-aš SUD-aš ^{D10} ^DINIM.¹INIM.BI¹ 1 UDU 1 MUŠEN KASKAL-aš SUD-aš

Vs. II 42 A-NA [^{D10}] ¹*ḥa¹-am-ri ši-ip-pa-an-ti*

Vs. II 43 *na-aš ¹ú-wa¹-an-zi na-aš da-iš-tum-ma-an-zi pé-e-da-an-zi*

Vs. II 44 1 UDU *ḥe-¹e¹-[li]-ḥi-ia* ^{D10} DINGIR^{MEŠ} LÚ^{MEŠ} ^{D1}LUGAL-ma-aš-ša

Vs. II 45 1 MUŠEN ^{D10} [*ḥa-a*]m-ri 1 ¹UDU¹ 1 MUŠEN *pé-ra-an ar-ḥa* IZI-ma-aš

Vs. II 46 1 GU₄ 1 UDU *z[u-ú]r-¹ki¹-ia ki:ia* ^{D10}ni 1 ¹UDU¹ DINGIR^{MEŠ} LÚ^{MEŠ}

Vs. II 47 ^DLUGAL-ma-aš-ša 1 UDU ^DTe-nu 1 MÁŠ.GAL ^{D10} ^DINIM.INIM.BI

Vs. II 48 1 UDU A-NA ^{D10} *ḥa-am-ri*

Vs. II 49 [*nu*] 1 [UD]U ¹*zé-ia-an-ta-az¹* [BA]L-an-zi ¹7¹ TU₇^{HLA} ¹7¹ TU₇.Ì

Vs. II 50 7 NINDA TUR *ti-an-zi nu-kán BI-IB-RI*^{HIA} *šu-un-na-an-zi*

Vs. II 51 GAL^{HIA}-*kán aš-ša-nu-an-zi*

Vs. II 52 EGIR-ŠÚ^D *Ĥé-pát KASKAL-za* ¹SUD-*an-zi*¹ 1 UDU KASKAL-aš SUD-aš^D LUGAL-ma

Vs. II 53 1 UDU 1 MUŠEN KASKAL-aš SUD-aš^D DUMU-ŠU 1 UDU 1 MUŠEN ¹DINGIR^{MEŠ}₁ ¹[MUNUS]^{MEŠ}

Vs. II 54 2 MUŠEN KASKAL-aš SUD-aš^D Ti-ia-pé-en-ti

Vs. II 55 *na-aš kar¹-pa-an-zi na-aš ta-iš¹-ti-ia-an-zi*

Vs. II 56 1 ¹UDU¹ ^DĤé-pát DINGIR^{MEŠ}₁ MUNUS^{MEŠ} 1 MUŠEN^D DUMU-ŠU 1 MUŠEN^D IN[ANNA[?]]

Vs. II 57 1 UDU [1] MUŠEN *pé-ra-an ar-ḥa¹ IZI-nu-ma-aš* 1 GU₄ 1 MUŠEN *zu-úr¹-ki-ia*

Vs. II 58 *ki:ia* DINGIR^{MEŠ}₁ LÚ^{MEŠ}₁ 1 UDU^D DUMU-ŠU 1 UDU DINGIR^{MEŠ}₁ MUNUS^{MEŠ}

Vs. II 59 *nu* 7 TU₇^{HIA} 7 ¹TU₇.Ì¹ 7 NINDA TUR *ti-an-zi BI-IB-RI*^{HIA}-ia

Vs. II 60 *šu-un-na-an-zi* ¹GAL^{HIA}-*kán aš-ša-nu-an-zi*

Vs. II 61 EGIR-ŠÚ-ma [... ...] x x -an-zi *A-NA PA-NI KÁ.GAL É DINGIR-LIM*

Vs. II 62 ^{GIŠ}₁ZA.LAM¹.GAR A-NA DINGIR^{MEŠ} *iš-ki-ša-¹aš[?]* EGIR-an-ta [... ...]

Vs. II 63 *a-ḥur-ši-ḥi¹-ia-aš kiš-an BAL-an-zi*

Vs. II 64 1 UDU *am a-ḥur-ši-ḥi-ia ḥa-am-ri-ia pur-ni-ia tu-u-ni-ia*

Vs. II 65 *tap-ri-ia ḥu-u-¹up-ru-uš-ḥi¹-ia* ^D10-ni 1 MUŠEN^D10 *ḥa-am-ri*

Vs. II 66 1 UDU ^D*Ĥé-pát*¹ [o o o]-an^{DUG} *ḥu-up-ru-uš-ḥi-ia*

Vs. II 67 *ki:ia ši-pa-an-ti*

Vs. II 68 x[...]x[...]

Vs. II 69 x[...]

Vs. II 70 [...]

Rs. III 1 *nu-¹kán*¹ 1 UDU ^{GIŠ}IG-aš EN-i *ši-ip-pa-an-da-[... ...]*

- Rs. III 2 *na-aš-ta* ^{U²}U¹NÍG.GIG^{HLA} NINDA.GUR₄.RA^{HLA} *PA-NI DINGIR-LIM ti-an-z[i]*
- Rs. III 3 *nam-^rma-kán* ^{U²}U¹NÍG.GIG^{HLA} NINDA.GUR₄.RA^{HLA} ^rŠÀ É^{MEŠ₁} DINGIR^{MEŠ}-pát
- Rs. III 4 *^rda-li¹-ia-an-zi* ^ÚUL-at-kán *pa-ra-a ú-da-a[n-zi]*
- Rs. III 5 *nam-ma-kán an-da ki-šan me-ma-i* EN ^{GIŠ}GAG EN *ta[b-ri(?)]*
- Rs. III 6 *iš-pi-ia-an-te-eš a-ša-an-du* nu ^{GIŠ}KAK *pa-aḥ-ša-nu-w[a-]*
- Rs. III 7 *nu PA-NI tap-ri pád-da-a-i na-aš-ta* 1 UDU ^ru²¹-ša-an-t[a²- ...]
- Rs. III 8 *GAM-an-da* ^rḫu-u¹-kán-zi NINDA.Ì.E.DÉ.⟨A⟩-ia-kán *me-ma-al*
- Rs. III 9 ^{NA₄}za-ap-za-ga-ia *GAM-an-da iš-ḫu-wa-an-zi*
- Rs. III 10 *nu kiš-an me-ma-i* EN *tap-ri-wa-za iš-pi-ia-an-za*
- Rs. III 11 *ni-in-kán-za e-eš nu-za* EGIR-an *wa-ar-ša-an-za e-eš*
- Rs. III 12 *A-NA DINGIR-LIM-ma* EGIR-an-da *le-e ku-it-ki me-ma-at-t[i]*
-
- Rs. III 13 *nu* ^{GIŠ}IG *ku-iš ḫa-aš-zi nu šu-uḥ-ḫa pár-ki-ia-an-zi*
- Rs. III 14 *na-an-kán ša-ra-a* SUD-an-zi *nam-ma še-^rer¹ an-da ^rap-pa¹-an-zi*
- Rs. III 15 ^{GIŠ}AB-ia-aš-ma *an-da ḫa-ni-eš-ša-an-zi nu-kán* ^rDUTU-uš¹
- Rs. III 16 *GAM-an-da* ^ÚUL *ku-e-ez-ka₄ pé-eš-ši-^ria-zi¹*
-
- Rs. III 17 *GIM-an-ma-kán ki-i kiš-an aš-nu-wa-an-zi*
- Rs. III 18 *nam-ma-at-za a-da-an-na e-ša-an-ta-ri* ^rnu-za¹ a-^rda¹-an-^rzi¹
- Rs. III 19 *a-ku-wa-an-zi* GAL^{HLA}-kán *aš-nu-wa-an-zi nu ^rka²-pa²-li²-en²-ti²¹*
- Rs. III 20 *nam-ma a-pé-e-da-ni-pát* GE₆-ti 6 PA ZÌ.DA ZIZ A-^rNA¹ DINGIR^{MEŠ} ^rḫu-u-ma-an-ta-aš¹
- Rs. III 21 *šu-u-e-ri-ia* ^{NINDA}zi-ti-ti I-NA ^rÉ¹ NINDA.DÙ.^rDÙ²¹ *šu-^run-ni¹-an-zi*
- Rs. III 22 ^ÚUL-an A-NA PA-NI DINGIR^{MEŠ} *a-pád-da ^ršu-un-ni¹-an-zi*
- Rs. III 23 *nu-kán* 1 UDU ^Dḫal-ki BAL-ti *nu še-eš-zi* UD 2^{KAM}
-
- Rs. III 24 *lu-uk-kat-ta-ma* 1 ^{GIŠ}BANŠUR *da-a-i nu-kán* KÚ.^rBABBAR¹ KÙ.SL₂
- Rs. III 25 *še-er da-a-i* NINDA.Ì.E.DÉ.A-kán *me-ma-al še-er iš-ḫu-^rwa-i¹*

Rs. III 26 *nu-kán* 1 UDU BAL-ti *nu-kán an-da kiš-an me-ma-i*

Rs. III 27 ^D10-wa-kán ku-it URU-az ar-ḥa pé-e-tu₄-um-me-en

Rs. III 28 *nu-wa-kán ma-a-an* DINGIR^{MEŠ}-aš pé-ra-an DINGIR-LIM ku-iš-ki [(...)]

Rs. III 29 *na-as-^ʿkán KA×U¹-iš ke-ez-za IŠ-TU ^ʿKÙ.BABBAR KÙ.SI₂₂¹*

Rs. III 30 *iš-^ʿtap¹-pa-an-za e-eš-du na-aš-kán* DINGIR^{MEŠ}-aš pé-ra-[an]

Rs. III 31 *le-e ti-ia-zi*

Rs. III 32 ^ʿEGIR-ŠÚ-ma ki-i¹ UDU^{HLA} kiš-an DÙ-an-zi

Rs. III 33 *nu ^ʿki:ia¹ um-mi-ni-pí-na* DINGIR^{MEŠ}-ša 1 MUŠEN ^D[...]

Rs. III 34 ^D10 ^ʿḥa-am-ri¹ 1 UDU ^D10 URU-LIM DINGIR^{MEŠ} LÚ^{ME[Š]} ...]

Rs. III 35 ^ʿú¹-[za-ri-k]i-ia ši-ip-pa-an-t[i]

Rs. III 36 1 UDU am [^D10 1 UDU DIN]GIR^{MEŠ} LÚ^{M[Š]} DINGIR^[MEŠ] ...]

Rs. III 37 ^ʿEGIR-ŠÚ-ma¹ x x[...]

Rs. III 38 152 1 UDU ta-la-^ʿḥul-zi-ia¹ ḥu-u-wa-al-zi-ia [...]

Rs. III 39 ^ʿú-ni-ḥi¹-ia ^D10 1 UDU 1 MUŠEN KASKAL-aš SUD-aš DINGIR^{MEŠ} LÚ^[MEŠ]

Rs. III 40 ^ʿ1 UDU 1 MUŠEN¹ ^DTe-nu 2 MUŠEN ^DINIM.INIM.BI 2 MUŠEN ^D10 ḥ[a-am-ri]

Rs. III 41 1 GU₄ 1 UDU KASKAL-aš SUD-aš ^DḤé-pát 1 UDU ^DDUMU-ŠU 1 UDU DINGIR^[MEŠ] MUNUS^[MEŠ]

Rs. III 42 1 UDU 1 ^ʿMUŠEN¹ x x x *nu-kán* DINGIR^{MEŠ} KASKAL-an za-a-i-nu-an-zi

Rs. III 43 GIM-an-ma-kán DINGIR^{MEŠ} A.ŠÀ A.GÀR-az ar-ḥa SUD-nu-wa-an-z[i]

Rs. III 44 *nu ^ʿA-NA¹* DINGIR^{MEŠ} iš-ki-ša EGIR-an UDU^{HLA} a-ḥur-ši-ḥi-ia-aš

Rs. III 45 ^ʿkiš¹-an ^ʿBAL¹-an-zi 2 ^{UDU}AM A-NA DINGIR^{MEŠ} URU-LIM-ia ^ʿBAL-ti¹

Rs. III 46 1 ^ʿUDU¹ ^D10 ḥa-am-ri 2 UDU ^DḤé-pát DINGIR^{MEŠ} MUNUS^{MEŠ}

Rs. III 47 DINGIR^{MEŠ} ÍD-i ar-nu-wa-an-zi *nu-kán ŠÀ ÍD ^ʿKÙ¹.BABBAR KÙ.SI₂₂*

Rs. III 48 NINDA.KUR₄.RA *pár-ša-an-da-an-na píš-ši-an-zi*

Rs. III 49 *nu-kán an-da kiš-an me-ma-i ma-a-an-wa-kán* ¹DINGIR-LIM¹ *ku-iš-ki*

Rs. III 50 ¹DINGIR^{MEŠ}-aš¹ *p[é]-ra-an ti-ia-zi na-aš-kán* KA×U-iš

Rs. III 51 *ke-ez-za IŠ-TU* KÙ.BABBAR KÙ.SI₂₂ NINDA.KUR₄.RA-ia

Rs. III 52 *iš-tap-pa-an-za e-eš-du na-aš-kán* DINGIR^{MEŠ}-aš *pé-ra-an*

Rs. III 53 *le-e ti-ia-zi*

Rs. III 54 EGIR-ŠU-ma SISKUR *ir-ḫal-zi-ia kiš-an* BAL-an-zi

Rs. III 54' 1 UDU *am* ^{D10}

Rs. III 55' 1 MUŠEN DINGIR^{MEŠ} LÚ^{MEŠ} 1 MUŠEN ^{D10} *ḫa-am-ri* 1 UDU ^{D1} *Ḫé¹-pát*

Rs. III 56' 1 MUŠEN DINGIR^{MEŠ} LÚ^{MEŠ} 1 UDU 1 MUŠEN ÍD-i

Rs. III 57 EGIR-ŠU-ma-kán ÍD-az *ar-ḫa* KASKAL-az SUD-an-zi

Rs. III 58 1 UDU 1 MUŠEN ^{D10} 1 MUŠEN DINGIR^{MEŠ} LÚ^{MEŠ} 1 MUŠEN ^{D10} *ḫa-am-ri*

Rs. III 59 1 MUŠEN ^{D1} *Ḫé-pát* LUGAL-ma *ši-pa-an-ti*

Rs. III 60 [...] ¹*na-aš pé-di ar-nu-wa-an-zi*¹

Rs. III 61 [x x x x x] ¹SÍSKUR¹ *pu-u-ri-ia-aš kiš-an* BAL-ti

Rs. III 62 [...] ¹*am* ^{D10} 1 ¹UDU¹ DINGIR^{MEŠ} LÚ^{MEŠ} 1 UDU ^{D10} *ḫa-am-ri*¹

Rs. III 63 [x x x] ^{D1} *Ḫé¹-pát* ¹ 1 UDU DINGIR^{MEŠ} MUNUS^{MEŠ}¹

Rs. III 64 ¹EGIR-ŠU-ma¹ (x) x -¹ta¹-¹aš²¹ *kiš-[an BA]L-ti* ¹¹ [UDU] ¹2 MUŠEN¹

Rs. III 65 *pé-ri-ra-an ar-ḫa wa-ar-nu-ma-aš*¹ 1 UDU *am* [^{D10}]

Rs. III 66 ¹1 GU₄¹ [1] ¹UDU *ke¹-el-di-ia* ^{D10}¹ DINGIR^{MEŠ} LÚ^{MEŠ}

Rs. III 67 1 UDU ^{D10}¹ *ḫa-am-ri za-am-pí-ri-iš*¹(?) ¹¹ [UD]U ¹1 MUŠEN¹

Rs. III 68 *pé-ra-an ar-ḫa* IZI-ma-aš 1 UDU *am* []

Rs. IV 1 [*ke-el*]-¹*di¹-ia A-NA* ^{D1} *Ḫé-pát* 1 UDU *am ki:ia*

Rs. IV 2 [*A-NA*] DINGIR^{MEŠ} MUNUS^{MEŠ}-ia

Rs. IV 3 [ar-ḥ]a-ia-an ^{GIŠ}ZA.ṽLAM¹.GAR an-da wa-aḥ-nu-ṽan¹-zi 1 UDU am

Rs. IV 4 ṽ1 GU₄ 1 UDU¹ ki:ia DINGIR^{MEŠ} ṽLU^{MEŠ} DINGIR^{MEŠ} ṽMUNUS^{MEŠ} URUKÙ.BABBAR
-TI

Rs. IV 5 ḤUR.SAG^{MEŠ} ÍD^{MEŠ}

Rs. IV 6 1 [EG]IR-ŠU-ma 4 MÁŠ.GAL DINGIR^{MEŠ} ṽINIM.INIM.BI pí-an-zi 1-EN EGIR-an

Rs. IV 7 1-EN pa-ri-ia-an 1-EN ZAG-az 1-EN GÙB-az

Rs. IV 8 lu-uk-kat-ti-ma ḥu-u-da-ak UDU^{HLA} u-za-ri-ki-ia ṽBAL¹-ti

Rs. IV 9 1 UDU u-za-ri-ki-ia tu-u-ni-ia tab-ri-ia ḥa-am-ri-ia

Rs. IV 10 ṽpur¹-ni-ia ḥu-uz-zi-ia ḥu-u-da-ni-ia A-NA ṽ10

Rs. IV 11 ṽU¹ A-NA ṽ10 ḥa-am-ri 1 UDU DINGIR^{MEŠ} KUR-TI

Rs. IV 12 ḤUR.SAG^{MEŠ} ú-za-ri-ki-ia ši-ip-pa-an-ti

Rs. IV 13 1 UDU ṽHé-pát ú-za-ri-ki-ia tu-u-ni-ia tab-ri-ia ḥa-am-ri-ia

Rs. IV 14 pur-ni-ia ṽḥu-u¹-uz-zi-ia ḥu-u-da-an-ni-ia 1 UDU DINGIR^{MEŠ} KUR-TI

Rs. IV 15 ÍD^{MEŠ} ú-za-ri-ki-ia ši-ip-pa-an-ti

Rs. IV 16 nu DINGIR^{MEŠ} KASKAL-az SUD-an-zi 1 UDU ta-la-ḥul-zi-ia

Rs. IV 17 ḥu-u-wa-al-zi-ia 1 UDU KASKAL-ia ḥu-zi-zi-ia ú-ni-hi-ia

Rs. IV 18 ṽ10 DINGIR^{MEŠ} ṽLU^{MEŠ} ṽLUGAL-ma-aš-ša 2 MUŠEN ṽD¹Te-nu

Rs. IV 19 2 MUŠEN DINGIR^{MEŠ} ṽINIM.INIM.BI

Rs. IV 20 2 MUŠEN KASKAL-aš SUD-aš ṽHé-pát 2 MUŠEN ṽDUMU-
ŠU 2 MUŠEN DINGIR^{MEŠ} ṽMUNUS^{MEŠ}

Rs. IV 21 EGIR-ŠU-ma UDU^{HLA} a-ḥur-ši-ḥi-ia kiš-an BAL-an-zi 1 UDU a-ḥur-ši-ḥi-ia

Rs. IV 22 ṽe:ši¹-ia ṽu¹-(ni)-ḥi-ia ḤUR.SAG^{MEŠ}-na ÍD^{MEŠ}-na ŠA ṽ10

Rs. IV 23 EGIR-ŠU-ma ṽEGIR-pa¹ up-pí-ia-u-wa-aš SISKUR IŠ-TU GU₄ UDU
NINDA.KUR₄.RA

Rs. IV 24 1 MÁŠ ṽzé²¹-an-za-aš ḥa-an-da-iz-zi na-ṽat¹ EGIR-pa

Rs. IV 25 *A-NA* DINGIR^{MEŠ} URU-*LIM* DINGIR^{MEŠ} KUR-*TI* HUR.SAG^{MEŠ} ID^{MEŠ} *pé-e-da-an-zi*

Rs. IV 26 *nam-ma ma-a-an pé-ra-an pa-ra-a* SISKUR *šar-la-at-ta*

Rs. IV 27 *i-ia-u-wa-an-za ha-an-ta-it-ta-ri nu ku-it-ma-an*

Rs. IV 28 *na-a-¹wi₅ ku-it¹-ki DÙ-an-zi nu hu-u-da-ak*

Rs. IV 29 ¹SISKUR *šar¹-la-¹at-ta¹ kiš-an DÙ-an-zi 1 GU₄ 1 UDU-ia*

Rs. IV 30 *A-NA* ^{D10} DINGIR^{MEŠ} LÚ^{MEŠ}-*ia 1 UDU* ^{D10} *ha-am-ri*

Rs. IV 31 *1 UDU A-NA [(...)]* ^DDUMU-ŠU

Rs. IV 32 [... -*m*]*i²-¹iš¹-ke-ez-zi ¹ka²-a²-[ša²-w]a²-[...]*

Rs. IV 33 [...] [...]

Rs. IV 34 [...]x *nu-wa a-pa-a-¹at i-ia-[...]*

Rs. IV 35 [...] -¹e¹-*ni nu-wa ¹PA-NI DINGIR-LIM¹ [... H]UL-¹lu¹*

Rs. IV 36 [...] [...] -*ta ka-a-ša ¹LUGAL-uš¹ hu-u-da-ak [ša]r-la-a-it*

Rs. IV 37 [...] [...] *a-pé-el UN-aš le-e iš-ta-ma-¹aš-ti¹*

Rs. IV 38 [...] -*r]a ¹le¹-e dam-me-eš-ha-ši*

Rs. IV 39 [...] *ku]-wa-pí-ik-ki*

Rs. IV 40 [...] -*a]l-li-in pa-ra-a pí-ia-an har-ti*

Rs. IV 41 [...] -*d]a-ni [...] -ni ¹še-er šar¹-la-u-e-en*

Rs. IV 42 [...] -*i* ^{LÚ}KÚR *¹kat-ta-wa-at¹-na-al-li-iš*

Rs. IV 43 [*ku-iš*]-*k[i e-eš]-zi nu-wa-za ¹ka-a-ša¹ IŠ-TU ŠA LUGAL*

Rs. IV 44 *hu-u-da-ak ¹šar¹-la-an-za A-NA* ^{LÚ}KÚR-*ma-wa GEŠTU-an*

Rs. IV 45 *pa-ra-a le-e e-ep-ti nu* ^{LÚ}KÚR *¹kat-ta-wa-at¹-na-al-li-in*

Rs. IV 46 ŠA-¹PAL GÌR^{MEŠ} LUGAL¹ *zi-¹ik¹-ki na-an GUL-aḥ-ḥi-iš-ke-ed-du*

Rs. IV 47 ¹A-*NA¹ LUGAL-ma-za še-er GU₄ UDU NINDA.KUR₄.RA ¹pa-an-ku¹-un*

Rs. IV 48 [*d]a-aš-ki ma-a-an-na-za ¹A¹-NA DINGIR-LIM ku-iš šar-la-at-ta*

Rs. IV 49 'pé¹-ra-¹an¹ pa-ra-a DÙ-zi na-at DINGIR-LIM-ni ¹an-da¹

Rs. IV 50 ¹Ú-UL¹ [ú]-e-ri-ia-an-ta-ti

Tercüme

Vs.I

12 [...]x x[...]

13 [...] d[en (?) ...]

14 [...]x x[...]

15 [...]x[...]

16 [...Sonra? ¹¹-[...]

17 [1 koyun (ve) 1 kuş]u, önünde [yakar]lar.

18 [...] -dığında [...]

19 (x) ... Onu parçalarlar. Bir takım

20 1 gümüş yol (ve) 1 altın yol

21 *talaḫulzi* (yanına çekme) için 1 koyun

22 *ḫuwalzi* için 1 koyun *ḫari* (yol) ve *ḫazizi* (işıtme) için

23 *uniḫi* (gelme,varma) için kurban sunar.

24 [Sonra] yoldan çekme , önünde *tabri* (tabure) için 1 koyun *talaḫulzi* (yanına çekme)

25 (ve) *ḫuwalzi* için 1 koyun yolun kendisi için , *ḫazizi* (işıtme) ve *uniḫi* (gelme,varma) için

26 Tanrıça Hebat için 1 koyun ve Kral için

27 Ve daha sonra, yoldan çekme için , Fırtına Tanrısı içinde önünde 1 koyun, (ve bir) yatak

28 Yatak ile birlikte 2? [koyun], yoldan çekme için, Tenu için, yoldan çekme için 2 kuş

29 2 kuş yoldan çekme (için) *ḫamri*(kutsal alan)ının Fırtına Tanrısı'na

30 yoldan çekme için , kaldırırlar ve onları çadıra

31 taşırlar. Yatağı ise dışarı getirirler.

32 Ve onları çadırın iç odasına sererler .

33 1 koyun (ve) 4 kuşu önünde yakılır / tütsülenir. Fırtına Tanrısı, erkek tanrılar ve Kral için 1 koyun

34 [1 sığır] (ve) 1 koyun *zurki* (kan) için, Fırtına Tanrısı'na *ki:ia/keldi* ²²⁸(sağlık) için (ve) erkek tanrılara 1 koyun

35 (ve) Kral Tanrı için (1 koyun?), Fırtına Tanrısı ve Yatak Tanrısı için 1 kuş, Tenu için 1 koyun,

36 Ritüelin konusu: *hamri*-kutsal alanının Fırtına Tanrısı için 1 koyun ve koyunlar

37 [pişmiş ?] halde sunarlar. Ve ardından dokuz tencere yemeği, dokuz yağlı yemek

38 [9] küçük ekmek koyarlar. [*BIBRU* kaplarını doldur]urlar.

39 Büyük kadehleri verirler.

40 Sonra Hepat'ı yoldan çekerler. 1 koyun *talaḫulzi* (yanına çekme) için,

41 *ḫuwalzi* (ritüeli) için 1 koyun , *ḫari* (yol), *ḫazizi* (işitme) ve *uniḫi* (gelme,varma) için,

42 Hepat, dişi tanrılar ve tanrı kral içinde 1 koyun (ve) 1 kuş, yoldan çekme

43 yatağın önünde, 2 kuş, yoldan çekme ,yatak için 1 koyun (ve) 1 kuş

44 yoldan çekme dişi tanrılara

45 Ve oradan tanrılar için, gümüşten ve altından *BIBRU* kaplarını alırlar.

46 Ve onları çadıra götürürler. 1 koyun (ve) 1 kuş,

47 Hebat için tütsülenir/ yakılır.1 sığır, 1 koyun

48 *zurki* (kan) için *ki:a* (sağlık) için Hepat' a bir koyun (ve) tanrı kral içinde

49 1 koyun yatak için, 1 koyun x x x ve koyunları pişmiş halde

50 sunarlar. Ve 9 (kap) yemek, 9 (kap) yağlı yemek, 9 küçük ekmek koyarlar.

51 *BIBRU* kaplarını doldururlar, kadehleri hazırlarlar.

52 [Ne zaman] ki tanrılar tapınaklarına

²²⁸ N.Aslantürk, 2015, s. 67-68.

53 Yatağı [düzenler] ler.?

54 Tanrının evinde... gaggari-ekmeği ve bir kuş

55 [...] [...]x x[...]

56 [...]x x x[...]

57 [...] ve] tanrılar [...]

58 [...] [...]

59 [...] ve eğer [...]

60 [...] iyi olsun ve eğer [et ?] iyi [...]

61 [...] eğer [...]

62 [...] [...]

63 yakarış / dua

64 [] x x []

65 1 kalın ekmek

66 [] [] x x x

67 [...] yağlanır.

68 [...] yağlanır.

69 [] x [] x [] icra ederler.

70 [] hazırlarlar .

71 [koyun ?] sunarlar.?

Sütun sonu. İlk dört satır tamamen silinmiş

Vs. II

5 [] yerleştirirler.

6 [....]

7 [...]

8 [...]

9 [...]

10 1 koyun

11 1 koyun ... ve 1 kuş

12 *kipuušši* (koymak, yerleştirmek, atamak) için

13 1 besili koyun, 1 besili sığırdı, *ki:a* (sağlık) için , (ve) Fırtına Tanrısı'na

14 1 besili koyunda (ve) 1 koyun *ki:a* (sağlık) için eril tanrılar için 1 kuş *ambašši* (yakma) için 1 koyun *ki:a* (sağlık) için tanrı Tenu (için)

15 1 kuş (ve) 1 koyun *ki:ia* (sağlık) için dişi tanrılar için 1 sığır (ve) 1 koyunda (ve) *ki:ia* (sağlık) için 1 koyun *eši:ia/enumašši*²²⁹ (teskin, yatıştırma) için

16 Daha sonra tanrıça Hepat'ın evinde şu şekilde (kurban) sunarlar. 1 [koyun], 1 [kuş]

17 önünde tütsülenerek/yakılarak , 1 koyun, *šarrašše* (krallık) için

18 *allašše* (kraliçelik) ve *kipuušši* (yerleştirmek) için 1 koyun sürekli koyar. *ki:ia* (sağlık) için

19 1 koyun *mušunki* (adil, yüce) tanrıça Hepat için

20 1 koyun, 1 kuş tanrıça Hepat'a önünde tütsülenerek/ yakılarak

21 1 kuş *ambašši* (yakma) için, 1 koyun *ki:ia* (sağlık) için (ve) tanrı Tiyapenti'ye

22 Daha sonra ise *uzariki* (et) için şu şekilde sunarlar: 1 koyun, *uzariki* (kan) için

23 *tuni* (tabure) için, *tabri* (koltuk) için , *purni* (ev, tapınak) için , *zizzi* (göğüs) için *hutanni* (talih, kismet) için

²²⁹ V.Haas-G.Wilhelm, 1974, s. 76.(ayrıca bkz. *ešiya-/enumaššiya-*)

24 Fırtına Tanrısı'na 1 kuş , *huzi*, *hutanni* (talih,kısmet) için , *hamri* (tapınak) için , *purni* (ev,tapınak) için ,

25 *tuni* (tabure) için , *tabri* (koltuk) için , (ve) *uzariki* (et) için eril tanrılara sunar.

26 1 kuş *uzariki* (et) için , *tuni* (tabure) için , *tabri* (koltuk) için, *purni* (ev,tapınak) için

27 *huzi* (ve) *hutanni* (talih,kısmet) için *hamri* (tapınak) için Fırtına Tanrısı'na .1 kalın ekmek *huzi*,

28 *hutanni* (talih,kısmet), *hamri* (tapınak) , *purni* (ev,tapınak) , *tuni* (tabure), *tabri* (koltuk)

29 *uzariki* (et) için eril tanrılara

30 1 koyun *uzariki* (et) için , *tuni* (tabure) için , *tabri* (koltuk) için , *huzi* (ve) *hutanni* (talih,kısmet) için

31 Tanrıça Hepat'a 1 kuş , *huzi* (ve) *hutanni* (talih,kısmet) *hamri* (tapınak) , *purni* (ev,tapınak) ,

32 *tuni* (tabure), *tabri* (koltuk), (ve) *uzariki* (et) için (tüm) dişi tanrılara

33 Daha sonra yoldan çekme şu şekilde düzenlerler;

34 [Sonra] tanrıları tapınağın içinden dışarıya doğru çekerler.

35 *tabri* (koltuk) koyarlar. ve üzerine yağlı ekmek

36 kurban masasının üzerine [koyar]. Sonra gümüş (ve) altın koyar.

37 1 koyun [kurban eder] ler.

38 1 koyun *ki:ia* (sağlık) için *hazizi* (işıtme) için ve *unihi* (gelme,varma) için Fırtına Tanrısı'na bir koyun *talaḥulziia* (yanına çekme) için

39 (ve) *huwalziya* için 1 koyun, *hamri* (tapınak) için, *huzizi* için (ve) *unihi* (gelme,varma) için

40 Eril tanrılara yoldan çekme (için) 2 kuş Tanrı Tenu'ya 2 kuş, yoldan çekme (için) Tanrıça Hepat'a.

41 2 kuş yoldan çekme (için) 2 kuş, yoldan çekme için, Fırtına Tanrısı, 7 tanrı 1 koyun, 1 kuş, yoldan çekme için

42 Fırtına Tanrısı'nın *hamri* (tapınağına) sunar.

43 Gelirler ve onları (tanrıları) yerleştirmek üzere (ilgili) yere götürürler.

44 1 koyun *helihi* (*bildirme*) için, Fırtına Tanrısı'na, eril tanrılara ve Kral-Tanrı'ya

45 1 kuş, *hamri* (tapınak) için Fırtına Tanrısı'na 1 koyun (ve) 1 kuş önünde tütsülenerek/ yakılarak

46 1 sığır, 1 koyun, *zurki* (kan) için , *ki:ia* (sağlık) için Fırtına Tanrısı'na, 1 koyun erkek

47 tanrılar içinse 1 koyun, Tenu için, 1 yetişkin keçi, Fırtına Tanrısı için 7 tanrı

48 1 koyun Fırtına Tanrısı'nın *hamri* (tapınağına)

49 Ve 1 [koyun]u pişmiş olarak sunarlar. 7 (çeşit) yemek 7 (çeşit) yağlı yemek,

50 7 küçük ekmek koyarlar. BIBRU kaplarını doldururlar.

51 Büyük kadehleri hazırlarlar .

52 Sonra arkasından Tanrıça Hepat'ı yoldan çekerler. 1 koyun, yoldan çekme (için) Kral-Tanrı'ya

53 1 koyun, 1 kuş, yoldan çekme (için) onun oğluna 1 koyun, 1 kuş (tüm) dişi tanrılara.

54 2 kuş, yoldan çekme (için) Tiyapenti'ye

55 Ve onları taşırlar ve onları götürürler.

56 1 koyun, Hebat (ve) dişi tanrılar için, 1 kuş, onun oğlu için, 1 kuş, İnanna (için).

57 1 koyun, 1 kuş, önünde tütsülenere/yakılarak , 1 sığır, 1 kuş, *zurki* (kan) için

58 *ki:ia* (sağlık) için , erkek tanrılar için, 1 koyun onun oğlu için, 1 koyun dişi tanrılar için.

59 Ve (önlerine) 7 (çeşit) çorba 7 (çeşit) yağlı yemek, 7 küçük ekmek koyarlar.

60 BIBRU kaplarını doldururlar, kadehleri hazırlarlar.

61 Daha sonra ise [...] Tapınağın büyük kapısının önünde,

62 Tanrılar için çadıra ,arkasında [...]

63 *aḫuršiḫi* (tütsü kabı) sunusu şu şekilde sunarlar:

64 1 besili koyun *aḥuršīhi* (tütsü kabı) için, *ḥamri* (tapınak) için , *purri* (ev,tapınak) için , *tuni* (tabure) için,

65 *tabri* (koltuk) için (ve) *ḥuprušhi* (tütsü kabı) için , Fırtına Tanrısı'na 1 kuş *ḥamri* (tapınağına) ,

66 1 koyun Tanrıça Hepat'a. [Eksik kısım]... *ḥuprušhi* (tütsü kabı) için,

67 *ki:ia* (sağlık) için kurban sunar.

68 x[...]x[...]

69 x[...]

70 [...]

Rs.III

1 Ve 1 koyunu Kapı'nın efendisine sunarlar [...]

2 Sonra karaciğerleri ve kalın ekmekleri tanrının huzuruna koyarlar.

3 Daha sonra karaciğerleri ve kalın ekmekleri tanrıların evlerinin içinde

4 bırakırlar, onları dışarıya çıkarmazlar.

5 Daha sonra içeride şu şekilde söyler: Çivinin efendisi, *tabri*'nin? efendisi,

6 doymuş olsunlar ve çiviye korusun!

7 Ve *tabri*'nin önünde kazarlar ve 1 koyunu [...] donatılmış?

8 altına keserler, yağlı ekmek, un ve

9 zapzaga taşını da altına dökerler.

10 Ve şu şekilde söyler: *Tabri*'nin efendisi doymuş

11 kanmış ol! Ve arkasından bizzat rahatlamış ol!

12 Ve tanrı hakkında arkasından hiçbir şey söyleme.

13 Ve kapıyı açan (o kişiyle birlikte) çatıyı yükseltirler .

14 Onu yukarıya çekerler. Sonra yukarıda içeride onu tutarlar.

15 Pencereyi ise içeriden sıvayıp temizlerler . Ve Güneş Tanrısı

16 içeriden aşağıya fırlatmaz.

17 Bu işleri bu şekilde tamamladıkları zaman,

18 sonra yemek yemek için otururlar. Yerler,

19 içerler. Büyük kadehleri hazırlarlar ve yerlerine konur.?

20 Sonra yine aynı gecede, tüm tanrılar için 6 ölçek kızıl buğday ununu,

21 *şueri* (karaciğer falı) ²³⁰ için ve zıtiti-ekmeği fırın evinde doldururlar.

22 Onu tanrılarının önüne (öylece) doldurmazlar.

23 Ve tanrı Halki için 1 koyun sunar. Ve uyur. 2. gün

24 Ve sabah bir sunu masası koyar. gümüş ve altın

25 üzerine koyar. Yağlı ekmek (ve) un serper.

26 Ve 1 koyun kurban eder ve içeride şu şekilde söyler:

27 “ Fırtına Tanrısı'nı hangi şehirden uzaklaştırdıysak,

28 ve eğer tanrılarının önünde herhangi bir tanrı [...]

29 ve onun ağzı bu taraftan gümüş (ve) altın ile

30 kapalı olsun ve o tanrılarının önünde

31 durmasın ! “

32 Ondan sonraysa , bu koyunları bu şekilde yaparlar:

33 *ki:ia* (sağlık) için ,*ōmini* (ülke) için tanrılara 1 kuş [...]

34 Fırtına Tanrısı *hamri* (tapınağı) için 1 koyun, şehrin tanrılarına, eril tanrılara

35 (ve) *uzariki* (et) için kurban sunar.

36 1 koyun [...] Fırtına Tanrısı için, 1 koyun erkek tanrılar (için), tanrılar [...]

²³⁰ E.Laroche,1980,s.244.

37 Ondan sonra [...]

38 1 koyun *talahulzi* (yanına çekme) için (ve) *huwalzi* için

39 (ve) *unihi* (gelme,varma) için Fırtına Tanrısı'na. 1 koyun (ve) 1 kuş yoldan çekme (için), erkek tanrılara.

40 1 koyun, 1 kuş, Tenu'ya 2 kuş , 7 tanrıya Fırtına Tanrısı *hamri* (tapınağına) için 2 kuş

41 1 sığır, yoldan çekme (için), 1 koyun Tanrıça Hepat'a, 1 koyun onun oğluna ,1 koyun dişi tanrılara.

42 1 koyun, 1 kuş... [x]... Ve tanrıları yolun karşısına geçirirler .

43 Tanrıları tarladan dışarıya (doğru) çektikleri zaman,

44 Tanrıların arkasına , *ahuršihî* için koyunları

45 şöyle sunarlar: 2 besili koyunu şehrin tanrıları için kurban sunar.

46 1 koyun Fırtına Tanrısı *hamri* (tapınağı) için, 2 koyun (da) Tanrıça Hepat (ve) dişi tanrılar için.

47 Tanrıları nehre getirirler. Nehrin içine gümüş (ve) altın,

48 (ve) ufalanmış kalın ekmeği atarlar.

49 Ve (nehre doğru) şöyle der: “Eğer bir tanrı

50 (diğer) tanrıların önüne geçerse ,onun ağzı

51 buralarda bu gümüşle, altınla ve somun ekmeğiyle

52 kapatılmış olsun! (Böylece) o, tanrıların önüne

53 ve onlara karşı durmasın !”

54 Sonra arkasından , *irhalzi* için şu şekilde sunarlar:

55' Fırtına Tanrısı için 1 koyun,

56'1 kuş eril tanrılar için, Fırtına Tanrısı *hamri* (tapınağı) için 1 kuş, Hepat için 1 koyun,

57 Sonra arkasından , nehirden yola doğru çekerler.

58 Fırtına Tanrısı için 1 koyun (ve) 1 kuş, eril tanrılar için 1 kuş Fırtına Tanrısı *hamri* (tapınağı) için 1 kuş,

59 Hepat için 1 kuş ,kralda (bu sırada) sunar.

60 ve onları yerlerine ulaştırırlar.

61 kurban *puri* (bakış,görüş) için şöyle sunar:

62 Fırtına Tanrısı için [...] 1 koyun eril tanrılar için, 1 koyun Fırtına Tanrısı *hamri* (tapınağı) için,

63 [1 koyun] Tanrıça Hepat için, 1 koyun dişi tanrılar için.

64 ondan sonra şöyle kurban sunar: 1 koyun, 2 kuş..

65 Önünde tamamen tütsülenerek/ yakılarak 1 koyun, Fırtına Tanrısı için,

66 1 sığır, 1 koyun *keldi* (sağlık) için, Fırtına Tanrısı ve erkek tanrılar için,

67 1 koyun Fırtına Tanrısı *hamri* (tapınağı) için, *zampiriş* ? 1 koyun, 1 kuş

68 Önünde ateşe tütsülenerek / yakılarak 1 koyun

Rs. IV

1 *keldi* (sağlık) için, Tanrıça Hepat'a 1 koyun [ve] aynı şekilde bir (koyun) *ki:ia* (sağlık) için

2 ve dişi tanrılar için de

3 çadıra dönerler. Bir besili koyun yakarlar.

4 bir sığır (ve) bir koyun *ki:ia* (sağlık) için eril tanrılar, dişi tanrılar, Hattuşa

5 Dağlar (ve) nehirler (için)

6 Sonra arkasından , 4 keçi verirler. 7 tanrıya ait mesele Tanrılara . Biri arkaya

7 biri karşıya (ön tarafa), biri sağa, biri sola

8 sabah, hızlıca koyunları *uzariki* (et) için kurban eder.

9 1 koyun *uzariki* (et) , *tuni* (tabure) için , *tabri* (koltuk) için, *hamriya* (tapınak) için,

10 *purni* (ev,tapınak) için, *huzzi* için, *hudanni* (talih,kısmet) için Fırtına Tanrısına

11 Ve Fırtına Tanrısına *hamri* (tapınağı) için 1 koyun ülkenin tanrıları (için), ülkeye

12 Dağlar (için) *uzariki* (et) için sunar.

13 1 koyun Hebat için *uzariki* (et) için , *tuni* (tabure) için , *tabri* (koltuk) için , *hamriya* (tapınak) için,

14 *purri* (ev,tapınak) için , *huzzi için* , *hudanni* (talih,kısmet) için 1 koyun (ise) ülkenin tanrıları (için), ülke için

15 Nehirler (için) *uzariki* (et) için sunar.

16 Ve tanrıları yoldan çekerler. 1 koyun *talahulzi* (yanına çekme) için,

17 (1 koyun) *huwalzi* için, 1 koyun *hari* (yol) için , *huzizi* için *unihi* (gelme, varma)için

18 Fırtına tanrısı, erkek tanrılar iki kuş ve Tenu'ya

19 (ve) iki kuş , yedi tanrı

20 Yoldan çekme (için) 2 kuş, Hepat için 2 kuş, onun oğlu için 2 kuş, dişi tanrılar için 2 kuş

21 Ondan sonra ise koyunları *ahurši* için şu şekilde sunarlar.1 koyun *ahurši* için,

22 *ešiiia* (teskin etme) için , *unihi* (gelme, varma) için, Fırtına Tanrısı'nın dağlarına ve nehirlerine

23 Ardından, onu bir sığır, bir koyun ve kalın bir ekmekle geri gönderme ritüel

24 bir keçi ile [pişirip ?] hazırlarlar ve onu geri

25 şehir tanrılarına, ülke tanrılarına, dağlara (ve) nehirlere götürürler.

26 ve şunları söyleyerek kan kurban olarak bir koyun sunar.

27 yapılması kararlaştırıldığında (ve) henüz

28 herhangi bir şey yapmamışlarken, derhal

29 kan kurbanı ritüelini şu şekilde yaparlar, 1 sığır ve 1 koyun

30 Fırtına Tanrısı ve erkek tanrılar için, 1 koyun Fırtına Tanrısı *hamri* (tapınak) için,

31 1 koyun (da) onun oğlu için

32 yapmaya devam eder. (Şöyle der:) İşte ! ?

33 [] []

34 ve onu şöyle

35 ve tanrının huzurunda kötülük

36 işte (Tanrı) Kralı derhal yüceltti.

37 onun insanını sakın dinleme

38 zara verme !

39 ne zaman ki

40 dışarıya teslim ettin

41 üzerinde yücelttik.

42 Eğer [bir] düşman ... aşağı tarafta duruyorsa

43 [Kim] olursa olsun, işte Kral'ın

44 (Kral) derhal yüceltilmiş olsun! Düşmana kulak verme

45 (ona fırsat tanıma)! O düşmanı, o hasmı (etkisiz kıl)!

46 Onu Kralın ayaklarının altına koysun ve onu sürekli ezsin!

47 Kral için ise, sığırı, koyunu, (ve) tüm kalın ekmekleri

48 [kabul et]. Ve tanrıya kim yüceltme gerçekleştirirse

49 (ritüeli) önde gerçekleştirir ve onu tanrıya içeriye

50 seslenilmesin!

IV Bu Metin Grubunda Geçen Hurrice Kelimeler Üzerine Filolojik Yorum

Vs. I 29 *ha-am- ri*: *hamri* kökünden”bir kutsal alan/tapınak²³¹ , bir sığınak²³² , bir kült alanı, kutsal bölge ve minyatür kült evleri “²³³ anlamına gelmektedir.

Vs. I 34 *zu-ur-ki-ia*:zurki kökünden “kan,²³⁴ (bir felaket terimi) , “hayat ?”²³⁵ anlamına gelmektedir.

zūrgi =*ia* -a (-ia): *essiv zurgi*”kan için “ olarak tercüme edilebilir.

Vs. II 12 *ki-pu-uš-ši-ia*: *kibišše*-/ *kibušše* “tahtta oturmak ?²³⁶ , koymak, yerleştirmek²³⁷ , atamak²³⁸” anlamlarına gelmektedir.

Hurrice *ki(b)*- kökü, “koymak, yerleştirmek” eylemini karşılamaktadır. Mitanni mektubunda (Mit. IV 38) karşımıza çıkan *ki-i-bu-šu-ú-uš-ši* formu, bu fiilin Preteritum (Geçmiş Zaman) 2. tekil şahıs çekimidir ve “koyduğun / yerleştirdiğin” anlamına gelmektedir. Söz konusu yapı, fiil köküne eklenen şahıs ve zaman eklerinin hurrice morfolojik yapısı içerisindeki tutarlılığını sergilemesi bakımından önemlidir.²³⁹ Mitanni mmektubu'ndaki diplomatik yazışmalarda, elçilerin atanması ve görev paylaşımı şu ifadelerle aktarılmaktadır: “Kardeşimin elçisi Mane’yi ve ardından kendi elçilerim Gilia, Arteššupa ve Asali’yi sevk ettiğimde; Gilia’yı elçi, Asali’yi ise kâtip olarak tayin edip yerleştirdim (*kib(p)ušušši*). Onları kardeşime süratle gönderdiğimde, kardeşim bu durumdan büyük bir memnuniyet duydu.”Bu pasaj, hurri saray bürokrasisindeki görev dağılımını; kâtip ve elçi ayrımı ve “yerleştirmek/atamak” anlamına gelen *kib*- fiilinin diplomatik atamalardaki kullanımını açıkça belgelemektedir.²⁴⁰

kib=*i*=šše: *keb* kökünden “ koymak,yerleştirmek, oturmak “ anlamındadır.

-(i)=šše eki isim, sıfat türetme ekidir.²⁴¹ *kibišše* “ (tahta) oturma,yerleşme”-a (-ia) *essiv* ek ile “ oturmak, koymak, yerleştirmek için “ anlamındadır.

²³¹ V.Haas- G.Wilhelm, 1974, s.106; E.Reyhan,2016, s.12.

²³² E.Laroche,1980,s.91.

²³³ V.Haas, 1998, s.216.

²³⁴ a.g.e.1974, s.125; a.g.e.1980,s.309; a.g.e.1998, s.254; G. Beckman 2011, s.98; Y.Feder 2011, s.7-33; R.Strauß 2006, s.92-98; I.Demirtaş, 2018, s.53; F.Ünlü, 2024 ,s.531.

²³⁵ a.g.e.1998, s.254.

²³⁶ a.g.e.1998, s.229.

²³⁷ a.g.e.1980,s.145.

²³⁸ P.Jensen, ZA 14 1899, s. 177

²³⁹ a.g.e.1980,s.145.

²⁴⁰ a.g.e.1899, s. 177.

²⁴¹ L.Murat, 2021, s. 79.

Vs. II 17 *šar-ra-aš-ši-ia*: *šarri* köküyle “krallık,²⁴² hükümdarlık veya kraliyet onuru “²⁴³ anlamlarına gelmektedir.

šarrašši kavramı altında toplanan krallık seremonileri doğrudan baş tanrı Teššub ile ilişkilendirilirken, kraliçelik makamını temsil eden *allašši* süreçleri baş tanrıça Hebat'ın otoritesi altında şekillenir.²⁴⁴

Teššub'a sunulan *šarrašši* ve Hebat'a sunulan *allašši* sunusu, bu eşleşme, ritüel sahasında kral ve kraliçenin statülerini, sırasıyla baş tanrı ve baş tanrıçanın yeryüzündeki temsilcileri olarak tescil etmektedir.²⁴⁵

šar-ra-aš-ši-ia:*šarri*=*šše*=*ia* *šarri* “kral” -*šše* “soyut yapan ek” -a (-ia) essiv essiv formda “krallık için” anlamındadır.

Vs. II 18 *al-la-aš-ši-ia*: *allašši* köküyle “kraliçelik makamı / durumu²⁴⁶ , kraliçe, kraliçelik ”²⁴⁷ anlamlarına gelmektedir.

allašši=*ia* “ kraliçelik makamı / durumu, kraliçe, kraliçelik, için” anlamındadır.

Vs. II 19 *mu-šu-un-ki-ia*: *muš*-,*muš(u)*ni kökünden “ adil,doğru,tam²⁴⁸ , yüce²⁴⁹ düzen, bekçi (Hebat'ın lakabı) “²⁵⁰ anlamlarına gelmektedir. *Mušuni* hititçede “kurtuluş kavramı” anlamına gelir.²⁵¹

mušungi I UDU[?] *mu-šu-un-ki-ia* ^DHe-pat

mušuunki=*ia* essiv halde ki bu kelime “ adil,doğru,tam, yüce ,düzen, bekçi (Hebat'ın lakabı) için” olarak tercüme etmek mümkündür.

Vs. II 22 *ú-za-ri-ki-ia*: *uzzi*-/ *uzi* kelime kökünden, “et”²⁵² anlamına gelmektedir. Kizzuwatna ritüellerinde karşımıza çıkan uzarigi, tapınak gibi kutsal alanların kültürel anlamda arındırılmasını, büyüsel ve ritüelistik yöntemlerle her türlü kirlilikten temizlenmesini sağlayan bir şifa ve arınma terimidir.²⁵³ *Uzziya zurkiya*; Hurrice *uzzi* “et” ve *zurgi* “kan” kelimelerinin

²⁴² V.Haas- G.Wilhelm, 1974 s.68.

²⁴³ V. Haas, 1998, s.265.

²⁴⁴ H. M. Kümmel, 1967, 47–49; A.Archi,2013, s.6.

²⁴⁵ Trameri,2020, s.407.

²⁴⁶ E.laroche, 1980. s. 44.

²⁴⁷ a.g.e.1974 s.66;E.Reyhan,2016,s.29.

²⁴⁸ a.g.e.1980. s.173.

²⁴⁹ F.Thureau-Dangin, RA 36 ,1939,s. 6; 22.; a.g.e.1974 s.90.

²⁵⁰ a.g.e.s.263.

²⁵¹ a.g.e.1974 s.90.

²⁵² V.Haas- G.Wilhelm, 1974,s.63; E.laroche, 1980,s.291; V. Haas, 1998 ,s.270.

²⁵³ a.g.e.1974,s.101.

birleşiminden oluşan ve ritüel metinlerinde kurban sunularını niteleyen teknik bir terimdir. Bu ifade, kurbanın bütünsel olarak sunulmasını simgeleyen kültel bir kalıptır.²⁵⁴

Vs. II 23 *zi-iz-zi-ia*: *zizzi* kökü, hurrice “göğüs, meme,²⁵⁵ kült aleti²⁵⁶” anlamına gelmektedir.

zizzi=ia zizzi “ göğüs, meme, kült aleti “ -a (-ia) essiv hal ekiyle “ göğüs, meme, kült aleti için” olarak tercüme edebiliriz.

Vs. II 23 *hu-u-ta-an-ni-ia*: *hudanni* “iyi şans?²⁵⁷, iyi talih,kısmet²⁵⁸ “.Ayrıca *hudanni*, “yazmak, işaretlemek” anlamına gelen *hut-* fiilinden türetilmiş bir kelimedir. Bu fiil, Hutena’nın Hurri kader tanrıçasının isminin de kökenidir. Bu etimolojik köken, kelimeyi doğrudan “kader,yazgı” ve “belirlenmiş olan” kavramlarıyla ilişkilendirir. Laroche’a göre, kelime yapısı bakımından -*anna/i* ekiyle oluşturulmuş isim formundadır.²⁵⁹

Hutena ve *Hutellura*: Bu tanrıça çifti, Hurri-Hitit inancında kaderi belirleyen ve doğumlara eşlik eden figürlerdir .

Laroche, *hutellura* ismini *hute=ll=ur=na* şeklinde analiz etmiştir: çoğul (-na) ve komitatif (birliktelik durumu, -ra); *hutena* ismini ise nominal (isim) bir form olarak tanımlamış ve her iki ismin de *hut(e/i)* fiilinden türediğini belirtmiştir. *hut(e)-* (Yazmak/İşaretlemek), Çoğul eki (-na) ve vasıta/birliktelik eki komitatif (-ra) ile kurulmuştur.²⁶⁰

hūdanni=ia essiv formda ki bu kelime “ iyi şans ?, iyi talih,kısmet, kader,yazgı için” olarak tercüme etmek mümkündür.

Vs. II 24 *hu-u-zi*: Haas, *huz(z)i* kelimesini “bir şifa/iyileşme terimi”²⁶¹ olarak değerlendirmiştir.

Rs. III 21 *šu-u-e-ri-ia* : *šuri* kökünden anlamı bilinememektedir.²⁶² Laroche bu kelimeyi (karaciğer falı), kehanet işareti²⁶³ olarak yorumlamıştır.

šūeri=ia essiv formda ki bu kelime “ *šueri için*”olarak tercüme etmek mümkündür.

²⁵⁴ a.g.e. 1980,s.309.

²⁵⁵ a.g.e.1980,s.306.

²⁵⁶ a.g.e.1998 ,s.253.

²⁵⁷ a.g.e.1974, s.80.

²⁵⁸ A.Ünal,2016,s.210.

²⁵⁹ E. Laroche, 1948, s.125 sq.

²⁶⁰ a.g.e.1948,s.124-126; A.Archi, 2013.s.19

²⁶¹ a.g.e. 1974, s.82; a.g.e.1980,s.117; a.g.e.1998 ,s.223.

²⁶² V. Haas, 1998 , s.243.

²⁶³ E.Laroche,1980, s.244.

Rs. III 33 *um-mi-ni-pi-na: umini* kökünden “ülke, toprak”²⁶⁴ anlamındadır.

ōmini=p/bi=na *ōmini* “ülke” – p/bi 2.tkl.enk. na çoğul ek “ülkenin tanrıları “ olarak tercüme edilebilir.

Rs. III 54 *ir-ḫal-zi-ia : irḫi(?) (irgi)* ²⁶⁵ Anlamı bilinmeyen bu kelime , Boğazköy metinlerinden aktarılmış ve “ritüel isimler “ arasında yer almaktadır. ²⁶⁶ Essiv haldeki bu ek “ irḫalzi için”olarak tercüme edilebilir.

Rs. IV 26 *šar-la-at-ta: šarlatt-* “yüceltme, övme” ²⁶⁷ anlamına gelmektedir.

Rs. IV 46 *zi-ik-ki: (-)zikkani* Haas,” Bir kült merkezi/ alanı ?” ²⁶⁸ olarak değerlendirmiştir.

Haas-Wilhelm’e göre *zikk-* “yatırmak, üstlenmek”²⁶⁹ fiil kökünden olarak yorumlamışlardır.

V Kapsadığı Konular

Bu çağırma ritüeli, içerdiği terimler ve uygulamalar itibarıyla tipik bir Hitit kurban ritüelini yansıtmakta olup genel hatlarıyla şu konuları kapsar. Fırtına Tanrısı, Tanrıça Hepat, Kral-Tanrı, Tenu ve isimsiz eril ve dişi tanrılar adına çok sayıda koyun, sığır, keçi ve kuşun kurban edildiği, bir kısmının kan akıtılarak bir kısmının ise yakılarak/tütsülenerek sunulduğu bir uygulamadır. Ayrıca bu sunularda *šarrašše* (krallık) ve *allašše* (kraliçelik) makamları için de düzenli kurbanlar ayrılır. Pişmiş etler, yağlı yemekler, küçük ve kalın ekmekler sunulur, içki kapları doldurulup büyük kadehler hazırlanır. Tanrılar çadıra getirilip iç odaya yerleştirilir ve yataklar düzenlenir ve tanrıları bulundukları yerden/yoldan çekme ritüelleri icra edilir. *tuni* (tabure), *tabri* (koltuk), *purni* (ev/tapınak) ve tütsü kapları için adaklar adanır. Tanrılar tarladan nehre getirilir, suya gümüş, altın ve ufalanmış kalın ekmek atılır. Tanrıların birbirlerinin önüne geçmesini engellemek amacıyla ağızlarının kapatılması ritüeli uygulanır ve tılsımlı sözler söylenir ve ardından nehirde yola çekilirler.

Daha sonra Kapı efendisi için kurban kesilir, yağlı ekmek, un ve zapzaga taşı kullanılır ve çatı yükseltip pencere sıvanır. 2.günün sabahı sunu masası kurulur, Tanrı Halkı’ye kurban sunulur ve şehirden uzaklaştırılmış olabilecek Fırtına Tanrısı’na karşı önlemler alınır. Sonunda

²⁶⁴ a.g.e.1980, s.281; M. Dietrich -O. Loretz Band 42, 2011, s.440.

²⁶⁵ T.Richter,2007, s.99.

²⁶⁶ V.Haas- G.Wilhelm, 1974, s.125.

²⁶⁷ a.g.e.1974, s.283.

²⁶⁸ a.g.e.1998, s.253.

²⁶⁹ a.g.e.1974, s.288.

ise düşmanın bertaraf edilmesi, hasmın kralın ayakları altına serilmesi ve Kral'ın yüceltilmesi için tanrıya yakarışlarda bulunulur.

E) KUB 15.37 + Bo 3405 CTH 485.3

Ön yüz (Vs.) II. sütun ile No. 53 Ön yüz (Vs.) II. sütun 26 - 48. satırlar paraleldir.²⁷⁰

II. Transliterasyon-Tercüme

Vs. I 1 [-z]i nu ki-iš-ša-an

Vs. I 2 [p]é-ra-an

Vs. I 3 []x-an-zi

Vs. I 4 []

Vs. I 5 [-m]a[?]-za

Vs. I 6 [-]ʾa[?]ʾ

Vs. II 1 I MUŠEN ú-za-ri-ʾki^ʾ-[ia

Vs. II 2 hu-u-ta-an-ni-ia [

Vs. II 3 ha-am-ri pur-ni t[u-ni-ia

Vs. II 4 I UDU ú-za-ri-ki-ia t[u-ni-ia

Vs. II 5 ^Dhé-pát I MUŠEN hu-u-zi [

Vs. II 6 tu-u-ni tap-ri ú-za-ri-ʾki^ʾ-[ia

Vs. II 7 EGIR-ŠÚ-ma KASKAL-aš SUD-u-wa-a[r

Vs. II 8 na-aš-ta DINGIR^{MEŠ} IŠ-TU É DINGIR-L[IM

Vs. II 9 I-NU-TUM KASKAL-aš SUD-u-wa-ar KASKAL^{MEŠ} ha-[

Vs. II 10 hu-u-ʾwa^ʾ-al-zi-ia I UDU ha-ri-ia [

Vs. II 11 I UDU ta-la-hul-zi-ia hu-u-wa-ʾal^ʾ-[zi-ia

Vs. II 12 ʾa^ʾ-ni-ḫi-ia DINGIR^{MEŠ} LÚ^{MEŠ} 2 MUŠEN KASKAL-aš SUD-ʾu^ʾ-[wa-aš

²⁷⁰ V.Haas,1998, s.130.

Vs. II 13 [2[?] MU]ŠEN KASKAL SUD-*u-wa-aš* ^D*te-nu* ^D10 *h[a-am-ri(°)]*

Vs. II 14 [*na-aš k*]ar-pa-an-zi *na-aš ta-a-iš-ti-[ia-an-zi*

Vs. II 15 [*l* UDU *he-e-l*]i-*hi-ia* ^D10 DINGIR^{MEŠ} LÚ^{MEŠ} rD1[

Vs. II 16 [] ^r*pé^l-ra-an ar-ḫa* IZI-[*nu-ma-aš*

Vs. II 17 [] ^r2[?] UDU^r DINGIR^{MEŠ} LÚ^{MEŠ} rD1[

Vs. II 18 [] *A-NA* ^D10 *h[a-am-ri*

Vs. II 19 [] BAL-[*an-zi*

Rs. III 1' ^r*na-an?*^r x[

Rs. III 2' *ma-aḫ-ḫa-an-ma* x x[

Rs. III 3' *nu ma-a-an* GIŠ.NÁ *ku-e-x*[

Rs. III 4' *ú-da-an-zi na-at* ^{GIŠ}ZA.LA[M.GAR

Rs. III 5' ^r*ku-e-da-ni ḫa-az^l-zi-wi*s x[

Rs. III 6' ŠA UDKAM-ia 2 ^{GIŠ}^rBÁN^r *ke-e-d*[*a-ni*

Rs. III 7' *I-NA* [

Tercüme

Vs. I 1 [] ve şu şekilde

Vs. I 2 [] ö]nünde

Vs. I 3 []x

Vs. I 4 []

Vs. I 5 []

Vs. I 6 []

kırık

Vs. II 1 1 kuş *uzariki* (et) i[çin,]

Vs. II 2 *hudanni*- (talih,kısmet) için []

Vs. II 3 *hamri* (tapınak) ,*purni* (ev,tapınak) (ve) *t[uni]* (tabure) için.

Vs. II 4 1 koyun *uzariki* (et) (ve) *t[uni]*-(tabure) i[çin.]

Vs. II 5 Tanrıça Hepat (için) 1 kuş *huzi*-[]

Vs. II 6 *tuni* (tabure), *tapri* (koltuk) (ve) *uzariki* (et) [için.]

Vs. II 7 Ondan sonra yoldan çekme [başlar.]

Vs. II 8 Ve tanrılar (kendi) tapınağından

Vs. II 9 Bir yoldan çekme (yapılır), yollar

Vs. II 10 *huwalzi* için 1 koyun *hari* (yol) için

Vs. II 11 1 koyun *talahulzi*- (yanına çekme) (ve) *huwalzi* için.

Vs. II 12 *anihi* için (ve) eril tanrılar (için) 2 kuş, yoldan çekme (için)

Vs. II 13 Yoldan çekme için [2?] kuş, Tenu (ve) Fırtına Tanrısı'nın *h[amri]* (tapınak) ? için.]

Vs. II 14 [Onları] kaldırırlar ve onları yerleştirirler .

Vs. II 15 [1 koyun] *helihi* (bildirme) (ve) Fırtına Tanrısı (ile) eril tanrılar (için).

Vs. II 16 [...] önünde tamamen tütsülenir/ yakılır.

Vs. II 17 2 koyun ? tanrılara, eril tanrılara

Vs. II 18 [] Fırtına Tanrısı'nın *h[amri]* (tapınak) için

Vs. II 19 [] sunarlar .

Rs. III 1' ve onu []

Rs. III 2' Ne zaman ki []

Rs. III 3' Ve eğer yatak []

Rs. III 4' getirirlerse ve onu [o] çadıra

Rs. III 5' Hangi ritüel için []

Rs. III 6' sabah 2 ölçek [tahıl] buraya []

Rs. III 7' [O] yere []

III Bu Metin Grubunda Geçen Hurrice Kelimeler Üzerine Filolojik Yorum

Vs. II 12 *a-ni-ḫi-ia*: Essiv halde ki bu kelime anlamı bilinmemektedir.

IV Kapsadığı Konular

Bu ritüel, Tanrıça Hepat ve Fırtına Tanrısı, eril tanrılar gibi tanrılara sunulan koyun ve kuş kurbanlarını içerir ile bunların sunulma amaçları (talih/kısmet için) ile gerçekleştirilir.

Kurbanların takdim edildiği alanlar *ḫamri*, *purni* gibi mekanlar ile bu alanlarda yer alan *tuni* (tabure) ile *tapri* (koltuk) gibi kült objelerdir. Tanrıların tapınaklarından çıkarılmasını da içeren “yoldan çekme” törensel geçişinin başlatılması, yollar için sunulan adaklar ve bu geçiş esnasında icra edilen ritüel eylemleri ve kurbanların kaldırılıp yerleştirilmesi, tütsü yakılması ve metnin arka yüzünde detaylandırılan ritüel eşyalarının (yatak gibi) çadıra getirilmesi, tahıl ölçeği kayıtları gibi sonraki törensel aşamalardan oluşur.

F) KUB 7.50 CTH 485.2

II Transliterasyon-Tercüme

1' [G]AL^{HLA}-kán¹ a[š-ša-nu-an-zi]

2' EGIR-ŠÚ-ma^DḪé-[pát ...]

3' 1 UDU 1 MUŠEN KASKAL-aš SU[D- ...]

4' 1 SILA₄ 4 MUŠEN pé-ra-an [...]

5' '1' GU₄ 1 UDU zu-zu-ma-k[i-ia ...]

6' [1 U]DU DINGIR^{MES} 𒀭MUNUS^{MES} [...]

7' nu 9 T[U₇^{HLA} ...] [t]i-an-zi BI-IB-RI^{HLA}-k[án ...]

8' [GAL^H]^{LA}-kán aš-ša-nu-wa-[an-zi]

9' [ma-aḫ-ḫ]a-an-ma-kán ki-[...]

10' [... ...]x-wa-an-zi na[m-ma- ...]

11' [...] -na/NA e-x[...]

12' [...] x an-[...]

Tercüme

1' [Büyük] kadehleri düzenlerler.

2' Daha sonra ise Tanrıça Hepat (için...)

3' 1 koyun, 1 kuş yoldan çekme (için),

4' Önünde 1 kuzu, 4 kuş [...]

5' 1 sığır, 1 koyun, *zuzumaki* (için) [...]

6' [1 k]oyun dişi tanrılar (için) [...]

7' Ve 9 (çeşit) yemeği koyarlar. *BIBRU* kaplarını ise [...]

8' (Büyük) kadehleri düzene koyarlar.

9' Ne zaman ki [...]

10' [...] ayrıca [...]

10' [...] x son[ra ...]

11' [...] x[...]

12' [...] x [...] (Kırık)

V Kapsadığı Konular

Tanrıça Hepat başta olmak üzere çeşitli tanrı ve tanrıçalara sunulan kurbanlık hayvanlar (sığır, koyun, kuzu) ve kuşlar listelenmektedir. Metnin 3. satırındaki “ yoldan çekme ” ifadesi, ritüelin günah çıkarma, arınma veya kötülükleri uzaklaştırma ve tanrıçayı geri çağırma amacını gösterir. Tanrılara sunulan 9 çeşit yemekten ve kutsal içki kapları ile büyük kadehlerin düzenlenmesinden bahsedilmektedir.

G) KUB 7.51 +Bo 2519 , KBo 35.226 + Bo 2519 CTH 500 .269

II Transliterasyon-Tercüme

(Frg. 2) Vs. 1]-za x[

(Frg. 2) Vs. 2]-LAM² x[

(Frg. 2) Vs. 3]	TÚG? ta-[	]x 4-aš
(Frg. 2) Vs. 4		]-a-i
(Frg. 2) Vs. 5		-a]n ² -ti
(Frg. 2) Vs. 6		]-an- ^r te ¹ -eš
(Frg. 2) Rs. 1'		]x [
(Frg. 2) Rs. 2'		]-wa-ar-[
(Frg. 2) Rs. 3'		n]a-at-ša-an k[at ² -
(Frg. 2) Rs. 4'		] ^r A ¹ -NA DINGIR ^{MEŠ} kat-ta-a[n
(Frg. 2) Rs. 5'		la-a(?) ^h]-u-i nam-ma MUŠEN ^{HIA} wa-a[r-nu-zi
(Frg. 2) Rs. 6'		ta-l]a-a-ḫu-ul-zi-ia 1 MUŠEN-ma ^r ḫa ¹ -[a]-r[i-in
(Frg. 2) Rs. 7'		-r]a ² +a ² -ni a-ri-ia ^D IŠKUR-ni MUŠEN ^{HIA} x[
(Frg. 2) Rs. 8']x ^{HIA}	a-pé-el-la A-NA DINGIR ^{MEŠ} ^L Ú ^{MEŠ} 2 MUŠEN ^{HIA} ^r A ¹ [	
(Frg. 2) Rs. 9']x	wa-ar-nu-zi	
(Frg. 2) Rs. 10']-wa-aš	ud-da-a-ar me-ma-i ^L Ú ^{MEŠ} NAR-ia ḫa-a-ri-ia [	
(Frg. 2) Rs. 11' SÌ]R	SÌR-RU nu ma-aḫ-ḫa-an zi-in-na-an-zi	
(Frg. 2) Rs. 12']-an-zi	na-at-kán PA-NI DINGIR-LIM an-da pa-a-an-zi	
(Frg. 1+2) 1'/Rs. 13'] x	ḫa-a- ^r ri ¹ -[i]a ḫa-a- ^r re-eš-ḫi-ia ¹ ḫa-a-ru-ḫu-u-ul-zi-ia ú-ni-ḫi-ia	
(Frg. 1+2) 2'/Rs. 14'] ^r ši ¹ -pa-an-da-an- ^r zi ¹ 1 x[	]x x-[i]a ḫa-a-ri-ia ḫu-u-ra-ti-ia ni-e-ra-a-i	
(Frg. 1+2) 3'/Rs. 15' ú]- ^r i ¹ -ia	ú-wa-ta- ^r ri ¹ -ia [-r]i-ia id-du-uš-ḫi-ia pa-ad-du-uš-ri-ia	
(Frg. 1+2) 4'/Rs. 16' -i]a	ke- ^r el ¹ -di-ia x[]-i[d-] 1 NINDA.GUR ₄ .RA ŠA 5 UP-NI 1	
	NINDA.GUR ₄ .RA UP-NI	
(Frg. 1+2) 5'/Rs. 17'] NU. ^r GÁL ¹ []x-z[i ²]	QA-TAM-MA ši-pa-an-ti	
(Frg. 1+2) 6'/Rs. 18'	]x x[a-p]é- ^r e-el ¹ a-ri-ia uš-ši-ḫi-ia ú-i-ia ú-wa-ta-ri-ia	

- (Frg. 2) Rs. 19']-^fia¹ ke-el-di-ia ši-pa-an-ti 1 NINDA.GUR₄.RA
- (Frg. 2) Rs. 20'] ši-pa-an-ti 𐎶 A-NA DINGIR^{MEŠ} 𐎶LÚ^{MEŠ}-ia
- (Frg. 2) Rs. 21' ke-e]l-di-ia-ma 1 SILA₄ 1 NINDA.GUR₄.RA UP-NI a-pé-el-la
- (Frg. 2) Rs. 22'] NINDA.GUR₄.RA UP-NI-ia nu ki-i la-aḫ-ḫa

KBo 35.226

- 1']x ḫa-a-^fri¹-[
- 2'] ^fši¹-pa-an-da-an-z[i
- 3' ú]-^fi¹-ia ú-wa-ta-r[i-ia
- 4' -i]a ke-^fe¹-di-ia ši-pa-an-
- 5'] NU.^fGÁL¹ []x x[

- 6']x x[

kırık

Tercüme

- (Frg. 2) Vs. 1]- [
- (Frg. 2) Vs. 2]-LAM[?] [
- (Frg. 2) Vs. 3] giysi,kumaş[?] [] 4-
- (Frg. 2) Vs. 4]
- (Frg. 2) Vs. 5]?
- (Frg. 2) Vs. 6]

Rs

- (Frg. 2) Rs. 1'] [
- (Frg. 2) Rs. 2']-x x-[
- (Frg. 2) Rs. 3' Ve onları aşı[ğı
- (Frg. 2) Rs. 4' Tanrıların huzu[runa ...]

(Frg. 2) Rs. 5' d]öker. Sonra kuşları ya[kar.]

(Frg. 2) Rs. 6' ve *talaḥulzi* (yanına çekme) için bir kuş, bir kartalı , yolu

(Frg. 2) Rs. 7' *ari* (kötülük ?) için Fırtına Tanrısı için kuşlar

(Frg. 2) Rs. 8' ve onların, eril tanrılara 2 kuş

(Frg. 2) Rs. 9' yakar.

(Frg. 2) Rs.10 sözlerini söyler. Şarkıcılar da yol(da)

(Frg. 2) Rs.11 şarkı söylerler. Bitirdikleri zaman

(Frg. 2) Rs.12 ve Tanrı'nın huzuruna içeri girerler.

(Frg. 2) Rs.13 *hari* (yol) için , *harešhi* (yol)²⁷¹ için, *haru hulzi* için, *unihi* (varma,gelme) için

(Frg. 2) Rs.14 kurban sunarlar (libasyon yaparlar). 1 x [] x *hari* (yol) için, *huradi* (savaşçı) için, *nir* (iyilik) için

(Frg. 2) Rs.15 *ui* (ekmek)²⁷² için, *uwadari* için, *ittušhi* (giyim) için, *pattušri* için

(Frg. 2) Rs.16 *keldi* (sağlık) için, kalın (mayalı) ekmek, 5 avuç ölçüsünde 1 adet mayalı ekmek

(Frg. 2) Rs.17 yoktur. Aynı şekilde sunar.

(Frg. 2) Rs.18 onlara *ari* (kötülük ?) için , *uššihhi* için , *ui* (ekmek) için , *uwatari* için

(Frg. 2) Rs.19 *keldi* (sağlık) için sunar (ve) 1 adet mayalı ekmek (sunar)

(Frg. 2) Rs.20 sunuda bulunur; 1 (adet) de eril tanrılar için

(Frg. 2) Rs.21 *keldi* (sağlık) için ise 1 kuzu , 1 (avuçluk) mayalı ekmek ve onlara

(Frg. 2) Rs.22 mayalı ekmek, avuç içi ölçüsünde ve bu ekmek sefer içindir.

²⁷¹ V.Haas, 1983,s.218.

²⁷² A.Süel-G.Wilhelm, 2014,s.149-163.

III Bu Metin Grubunda Geçen Hurrice Kelimeler Üzerine Filolojik Yorum

Rs. 14' *ḫu-u-ra-ti-ia*:Kelimenin kök şekli *ḫuradi* “asker, savaşçı” anlamına gelmektedir.²⁷³ Akadca karşılığı :*HURĀDU*²⁷⁴. *hōradi=ia* analizi “asker,savaşçı ” -a (-ia) essiv formda “ asker, savaşçı için “ olarak tercüme edilebilir.

Rs. 14' *ni-e-ra-a-i*: *nir=a(i)* şeklinde analiz edilen bu kelime *nir* “iyilik”²⁷⁵ kökünden -a (-ia) essiv hal ekiyle “iyilik için” anlamındadır.

Rs. 15' *ú-wa-ta- ri-ia*:Bu kelime *uwadari=ia* şeklinde analiz etmek mümkündür.Bir kurban terimi olan fakat “anlamı bilinmeyen²⁷⁶ -ia essiv formda olan *úwadari* kelimesini ” Haas ve Wilhelm , morfolojik ve semantik açıdan *uššiḫi* kelimesiyle ilişkilendirmektedir.²⁷⁷

Rs. 15' *id-du-uš-ḫi-ia*: -itt “ giydirmek, kaplamak” fiil kökünden ve -*ašḫi* ekiyle²⁷⁸ türetilmiş *ittušḫi* “giyim” anlamındadır.²⁷⁹ Essiv formda ki *ittušḫi=ia* analizi “ giyim için” olarak tercüme etmek mümkündür.

pattušhi kelimesi metinlerde “iğ” anlamına gelen ticari ile iki kez beraber kullanıldığı için, eksik kısımların *ti-ia-ri-ia* şeklinde tamamlanması oldukça yerinde bir yaklaşımdır. Bu metinde *ittušḫi* ve *pattušhi* birlikte geçmektedir. Bu kelimelerin bir arada kullanılması hem *ittušḫi* hem de *pattušhi*’nin ritüellerde kullanılan “ sembolik kült eşyaları” olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Ayrıca, bu terminolojiyi daha iyi çözümlemek adına Nuzi metinlerinde bir kıyafet ismi olarak karşımıza çıkan *ittuššu* örneğiyle yapılacak bir karşılaştırma, kelimelerin kökenini ve kullanım alanını anlamak bakımından önemlidir.²⁸⁰

Rs. 15' *pa-ad-du-uš-ri-ia*:Haas, *pattušše* kökünden “belki de ticari ile ilgili bir sıfat”²⁸¹ olabileceğini belirtmiştir.

pattušhi kelimesi, Haas ve Wilhelm tarafından yapılan çalışmada *wattušši* formu ile ilişkilendirilmiş veya bu maddeye atıfta bulunularak ele alınmıştır.²⁸²

pa-ad-du-uš-ri-ia: *pattušri* = -a (-ia) essiv hal ekiyle “*pattušri* için “ olarak tercüme edilebilir.

²⁷³ V.Haas- G.Wilhelm, 1974,s.121; E.laroche,1980,s.114; V.Haas, 1998,s.221; E.Reyhan ,2016,s.31.

²⁷⁴ CAD-H, 1995,s.244.

²⁷⁵ a.g.e.1974, s.93; a.g.e.1980, 185; a.g.e 1998, s.235; a.g.e.2016,s.31.

²⁷⁶ a.g.e.1998, s.251.

²⁷⁷ a.g.e. 1974 s.63.

²⁷⁸ L.Murat, 2021,s.74-77.

²⁷⁹ a.g.e.1998, s.225.

²⁸⁰ a.g.e.1974, s.107.

²⁸¹ a.g.e.1998, s.238.

²⁸² V.Haas- G.Wilhelm, 1974, s.111-112.

Rs. 16' *ke-el-di-ia* kelimesi hakkında detaylı bilgi için bkz. KUB 15.31 Vs. II 24.

Rs. 18' *a-ri-ia*: *ari* / *arari* kelimesini Laroche “bir kült eşyası veya nesnesi” olarak yorumlamaktadır.²⁸³ Wilhelm, *ari* ve *iriri* kelimelerini burada günah kavramları kapsamında değerlendirmekte ve bu kelimeleri “ fenalık, kötülük (??) “ olarak anlamlandırmaktadır.²⁸⁴ Essiv formda ki *ari=ia* analizinin tercümesi “fenalık,kötülük için” şeklindedir.

Rs. 18' *ú-i-ia*: u (w) Wilhelm ve Süel, Ortaköy Şapinuwa'dan Taşmişarri için Hitit Hurri sunu ritüeli Or.97/1 'de ²⁸⁵ üzerine yaptıkları çalışma ile daha evvel anlamı bilinmeyen *ú-i/ ú-e* kelimesinin “ekmek” anlamına geldiğini tespit etmişlerdir.

IV Kapsadığı Konular

Metin,tören boyunca başta Fırtına Tanrısı olmak üzere eril tanrılara yönelik çeşitli sunular gerçekleştirilir. Kuşların yakılmasının yanı sıra ve duruma göre kuzu gibi hayvanlar kurban edilir. Ritüel esnasında şarkıcıların belirli yollarda veya güzergâhlarda ilahiler seslendirdiği görülür. Bu müzikal icra, belli bir aşama tamamlandığında sona erer ve görevlilerin Tanrı'nın huzuruna, yani mabedin içine girmesiyle tören devam eder.

Metnin dikkat çekici bir diğer yönü, adakların ve sunuların çok çeşitli dünyevi ve manevi durumları kapsamasıdır. *keldi* (sağlık), *nir* (iyilik) , *huradi* (savaşçı) veya *ari*? (kötülük) ten arınma gibi kavramların yanı sıra *ittuṣḫi* (giyim), *ui* (ekmek) çeşitleri ve *hari*, *hareṣḫi* (yol), *uniḫi* (gelme,varma) için ayrı ayrı kurbanlar kesilip sunularda bulunulur. Bazen belirli ölçülerdeki (5 avuçluk) mayalı ekmeklerin sunuda bulunmadığı veya tükendiği not düşülür. Satırlarda sıklıkla geçen yol, varma/gelme ve seferle ilgili kavramlar, yapılan bu ritüellerin *huradi* (asker,savaşçı) askeri bir seyahat veya harekâtla doğrudan ilişkili olduğunu kanıtlar. Özellikle metnin en sonunda yer alan “avuç içi ölçüsünde ve bu ekmek sefer içindir” ifadesi, hazırlanan mayalı/kalın ekmeklerin ve sunulan adakların sefere çıkacak olan orduya ve askeri sefere tahsis edildiğini net bir şekilde ortaya koyar.

²⁸³ E.Laroche,1980,s.55.

²⁸⁴ V.Haas- G.Wilhelm,1974, s.60.

²⁸⁵ A.Süel- G.Wilhelm, 2013, s.152-153.

II Transliterasyon-Tercüme

Vs. 1'] ʽDINGIR^{1MEŠ} KASKAL-az te-pu hu-it-ti-i[a-]

x x x [

Vs. 2' ^D]10 ^Eha-am-ri ŠU-KUM-TU x[MUŠEN^H]LA ki-iš-ša-an
w[a-ar-nu-an-zi]

Vs. 3']-ʽhi¹-ia tim-mi-ḫi-ia na-ag-ga-a[š-ḫi-ia] a-aḫ-ri-ia hu-u-up-ri-
i[a

Vs. 4']x-ia ni-eš-ši-ia pa-aḫ-ru-un-zi-[ia] am-ia ni-eš-ši-ia pa-aḫ-ru-
[un-zi-ia]

Vs. 5'] ti-pí-ia ^D10-up-pí-ia ^Dta-aš-mi-[iš]-pí-ia ^{DÉ}-A-pí-ia DINGIR^{MEŠ}-
[na-

Vs. 6']x-al-li-iš-ši-ia ma-ḪAR-ši-ia mi-ki-[ḫi-ia] ḫa-la-ap-ši-ḫi-ia ar-ni-i[a

Vs. 7']x-ḫi-ia ti-pí-ia a-mu-um-ki-ḫi-ia te-pí-ia ga-pí-ḫi-ia te-pí-ia am-mi-ḫi-
[ia

Vs. 8'] rD10-up-pa DINGIR^{MEŠ}-na-a-ša te-pí-ia ku-li-ḫi-ia ^Dr10¹-šu-pa-aš
DINGIR^{MEŠ}-na-a-ša te-pí-ia [

Vs. 9' ḫa-la]-ḫi-ḫi-ia ti-ši-ia ḫi-mi-ḫi-ia ti-ši-ia na-ḫa-ti-ḫi-ia te-pí-ia ar-mi-ḫi-ia [

Vs. 10'] ʽe¹-ia-am-ši-ḫi-ia a-na-ni-eš-ḫi-ia ú-ni-ḫi-ia ki-lu-um-pa-az-ḫi-ia ni-
ra-ri-eš-ki-ia [

Vs. 11'] ʽú¹-ra-am-ma-al-zi-ia ke-el-di-ia am-ba-aš-ši

Vs. 12']x hu-wa-al-zi-ia da-la-ḫu-ul-zi-ia ḫa-a-ri-ia ḫa-zi-zi-ia a-ga-[

Vs. 13' ša]-ta-an-ti-ia ú-taḫ-ḫu-ul-zi-ia ki-ša-ri-in-ni-ia da-li-ia pa-aḫ-m[i-ia

Vs. 14']x-ʽpí?-ri?¹-ia pa-ši-ia ú-ti-ḫi-ia šu-ú-le-eš-ḫi-ia šar-ša-ri-ia ḫar-ḫa-
r[i-ia

Vs. 15' ku-uz]-zu-uš-ḫi-ia ki-iz-zi-ḫi-ia ḫi-pí-ri-ia ḫa-la-ḫi-ḫi-ia kur-zi-ḫi-ia [

Vs. 16']x-ḫi-ia ku-uz-zu-uš-ḫi-ia ku-uz-zi-ḫi-ia pí-ir-mu-uš-ḫi-ia pí-ir-[

Vs. 17'	]x-in-ni-ia aš-le-eš-ḫi-ia šum-mi-ia ni-ḫa-ar-i ú-ta-ḫu-ul-zi-i[<i>a</i>
Vs. 18'	]x ú-ri-ia ni-ḫa-ri-ia da-ni-ḫi-ia ú-ru-mu-uš-ḫi-ia ku-ut-ti-x[
Vs. 19'	] ú-ri-ia ni-ḫa-ri-ia da-šu-uḫ-ḫi-ia šum-ma-ni-ia ú-ri- ¹ ia ¹ [
Vs. 20'	](-)zi-ik-ka ₄ -ni-ia ḫa-am-ri-ia pu-u-ur-ni-ia še-el-li-[<i>ia</i>
Vs. 21'	-i]a tu-ni-ia tap-ri-ia ki-iš-ḫi-ia a-da-ni-ia na-[aḫ-ḫi-ti-ia
Vs. 22'	a]-aḫ-ru-uš-ḫi-ia ḫu-u-up-ru-uš-ḫi-ia ni-ra-am-pí-ia še-l[<i>a-</i>
Vs. 23'	](-)ša-a-ḫi-ia šum-mi-ia ú-ri-ia ni-ḫa-ri-ia DINGIR ^{MEŠ} - n[<i>a-</i>
Vs. 24'	-p]í-ia da-ši-ia na-pa-ri-ia da-ši- ¹ ia ku-ut ¹ -mi-[<i>ia</i>
Vs. 25'	]x-x-ia ú-ti-eš-ḫi-ia [^] kal-ši-ia ú-[
Vs. 26'	] -ri-ia šu-le-eš-ḫi-ia ¹ it ¹ -x[
Vs. 27'	] -mi-ḫi-ia mu- ¹ i-eš ¹ -n[<i>i-ia</i>
Vs. 28'	] -ḫi-ia ku-ut-[
Vs. 29'	]x-ri-ia [
Vs. 30'	]x[

Metin yarıda kesiliyor.

Tercüme

Vs. 1'	] Tanrıları yol boyunca az miktarda çek[erler] x x x [
Vs. 2'	] Fırtına Tanrısı'nın evi (için) x [] kuş[ları] şu şekilde y[akarlar]
Vs. 3'	] <i>timmiḫi</i> için <i>nakkašḫi</i> için <i>aḫriia ḫupri</i> (tütsü kabı) için
Vs. 4'	] x <i>niešši</i> (teslim,satış,vergi) için, <i>paḫrunzi</i> (iyilik) için, <i>amia</i> için , <i>niešši</i> için , <i>paḫrunzi</i> (iyilik) için [
Vs. 5'	] <i>tipi</i> (söz) için Teššub ,Tašmišu, Ea ,tanrılar [
Vs. 6'	] x <i>allišši</i> , <i>maḫarši</i> , <i>mikiḫi</i> için <i>ḫalapšiḫi</i> için <i>arni</i> [(suç) için

Vs. 7'] x *tipi* (söz) için *amumgihi* (varma, ulaşma) için, *tepi* (söz) için , *gabihi*, *tepi* (söz) *ammihi* (varma,gelme) için [

Vs. 8'] Teşşub ve tanrılar (için) *tepi* (söz) *kulihi* (saygı, çağırma,^D Utu-Šauška) için Teşşub ve tanrılar (için) *tepi* [(söz)

Vs. 9' *hala*] *ših*i (bir müzik aleti [?]) için *tiši* (kalp) için, *himihi* için, *tiši* (kalp) için, *naḥatihi* (kült ,tapınak nesnesi, oturma yeri) için, *tepi* (söz) için *armihi* için

Vs. 10'] *eiamših*i için , *ananiešhi* (memnuniyet) için , *unihi* (gelme,varma) için , *kilumpazhi* için , *nirareški* [(şifa/iyileşme [?]) için

Vs. 11'] *urammalzi* (dilemek, mevcut olmak) için, *keldi* (sağlık) için , *ambašši* (yakma) için

Vs. 12'] x *huwalzi* , *talaḥulzi* (yanına çekme), *hari* (yol) için, *hazizi* (işitme) için

Vs. 13'] *šatanti* (tazmin etme) için , *utaḥḥulzi* için, *kišarinni* (şifa/iyileşme[?]) için, *dali* (ağaç, odun) için [ve] *paḥmi* (iyi,sağlık) için

Vs. 14'] *paši* (göz[?], ağız) için, *utihi* için, *šulešhi* için, *šaršari* (testere[?]) için [ve] *harhari* (zincir) [sunusu için.

Vs. 15' [*kuzzu*] *šhi* için, *kizzihi* (ziynet eşyası/takı [?]) için, *hipiri* (kült nesnesi) için , *halaḥi* (bir müzik aleti [?]) için [ve] *kurzihi* için.

Vs. 16'] *kuzzušhi* için, *kuzzihi* için , *pirmušhi* için

Vs. 17'] *ašlešhi* için, *šummi* (el, hepsi) için, *nihari* (çeyiz/armağan) için , *utaḥulzi* için.

Vs. 18'] x *ur* (dilemek, mevcut olmak) için , *nihari* (çeyiz/armağan) için, *danihi* (yapmak) için , *urumušhi* için

Vs. 19'] *ur* (dilemek, mevcut olmak) için, *nihari* (çeyiz/armağan) için, *tašuḥhi* (hediye) için , *šummani* (el, hepsi) için [ve] *ur* (dilemek, mevcut olmak) için.

Vs. 20'] *zikkani* (kült merkezi/ alanı [?]) için, *hamri* (kutsal alan/tapınak) için, *purni* (ev, tapınak) için , *šelli* (kült/tapınak aracı,kült yeri) için.

Vs. 21'] *duni* (tabure ,koltuk,sandalye) için, *tapri* (tabure ,koltuk,sandalye) için, *kišhi* (taht [?]) için , *adani* (ayak taburesi) için, *naḥḥiti* (kült/ tapınak nesnesi,oturma yeri) için.

Vs. 22' *aḥrušhi* (tütsü kabı, tütsülük) için , *hubrušhi* (tütsü kabı, tütsülük) için, *nirampi* (hasır masa²⁸⁶) için,

Vs. 23'] *šāhi* (meyve bahçesi, kült-tapınak nesnesi) için, *šummi* (el, hepsi) için, *ur* (dilemek, mevcut olmak) için, *niḥari*(çeyiz/armağan) için, tanrılar-[

Vs. 24' -] *taši* (hediye) için, *napari* (otlatmak) için , *daši* (hediye) için , *kutmi* için.

Vs. 25'] x-x *utiešhi* (tapınak/ibadet yeri) için , *kalši* için ,

Vs. 26'] *šulešhi* için x[

Vs. 27'] *muiešni* için [

Vs. 28'] [

Vs. 29'] x [

Vs. 30']x[

kırık

III Bu Metin Grubunda Geçen Hurrice Kelimeler Üzerine Filolojik Yorum

Vs. 3' *tim-mi-ḥi-ia*: Haas, bu kelimeyi “ bir kült, kült gerci?” ²⁸⁶ olarak yorumlamaktadır. Haas-Wilhelm, bu kelimeyi bir kurban kavramları adı altında yer vermektedir. ²⁸⁷ Essiv formda olan *timmiḥi*=*ia* “*timmiḥi* için” şeklinde tercüme edilebilir.

Vs. 3' *na-ag-ga-aš-ḥi-ia*:Anlamı bilinmiyen bu kelime, *nakk*- “ serbest bırakmak” ²⁸⁸ fiil kökünden *-ašhi* ²⁸⁹ soyut isim ekiyle türetilmiş bir kelimedir.

nakk=*ašhi*=*ia* essiv formda “ *nakkašhi* için” olarak tercüme edilebilir.

Vs. 4' *ni-eš-ši-ia* : Haas, essiv formda ki bu kelimeyi “teslim,satış,vergi”²⁹⁰ olarak anlamlandırmıştır.

²⁸⁶V. Haas, 1998, s.246.

²⁸⁷ V.Haas- G.Wilhelm, 1974 s.99

²⁸⁸ a.g.e.1998, s.233.

²⁸⁹ L.Murat, 2021, s.76.

²⁹⁰ a.g.e.1998,s.235.

Vs. 4' *pa-aḥ-ru-un-zi-ia: faḡr-* “iyi olmak”²⁹¹ fiilinden, *waḡri* “iyi”²⁹² sıfat kökünden -n=zi soyut isim yapan ekle ²⁹³ “iyilik” anlamındadır. ²⁹⁴ Haas-Wilhelm’e göre *nešši* ve *paḥrunzi* , ifadesi bir nesnenin veya durumun “ideal, iyi veya ritüel olarak saflığını” belirtmektedir.²⁹⁵

Vs. 5' *ti-pi-ia tebi/tiwe* “söz ,şey, mesele”²⁹⁶ kelimesi *tibi / tiwi =ia* essiv formda “söz için “ anlamındadır.

Vs. 6' *mi-ki-ḥi-ia* : Haas- Wilhelm, anlamı bilinmeyen *mikihi* kelimesini kurban terimi olarak değerlendirmektedir.²⁹⁷

Vs. 6' *ḥa-la-ap-ši-ḥi-ia*: Haas, *ḥalapšiḥi* “bir kült veya tapınak nesnesi²⁹⁸ ” olarak yorumlamaktadır. Haas-Wilhelm’e göre kurban terimleri arasında yer almaktadır.²⁹⁹ Essiv formdaki *ḥalapšiḥi=ia* “ *ḥalapšiḥi* için “ olarak tercüme edilebilir.

Vs. 7' *a-mu-um-ki-ḥi-ia: amumgiḥi* “ meslek terimi ?”³⁰⁰ *amm-* “varmak, ulaşmak”³⁰¹ fiil kökünden essiv formda ki *amumgiḥi=ia* “*amumgiḥi* için” olarak tercüme edilebilir.

Vs. 7' *ga-pi-ḥi-ia: kabiḥi*, anlamı bilinmeyen³⁰² ve essiv formda olan bu kelime kurban terimi olarak yorumlanmaktadır. ³⁰³

Vs. 8' *ku-li-ḥi-ia: kul-* “konuşmak,çağırma,seslenmek”³⁰⁴ fiil kökünden -ḥi isim yapım ekiyle³⁰⁵ türetilmiş *kuliḥi* “ bir saygı,tapma terimi³⁰⁶ , çağırma³⁰⁷” olarak değerlendirilmektedir. Kurban terimi olarak değerlendirilen ^DUtu-Šauška'nın bir sıfatıdır.”³⁰⁸

kuliḥi=ia essiv formda ki bu kelime “ bir saygı, tapma , çağırma için “anlamına gelmektedir.

²⁹¹ L.Murat,2021,s.58.

²⁹² V. Haas, 1998, s.236.; V.Haas- G.Wilhelm, 1974,s.92.; E.Laroche,1980,s.292.

²⁹³ a.g.e.2021,s.70.

²⁹⁴ a.g.e.1974 s92.

²⁹⁵ a.g.e.1974,s.92.

²⁹⁶ a.g.e.1974 s.123.;a.g.e.1980,s.267;a.g.e.1998, s.246.;a.g.e. 2021, s.57.

²⁹⁷ a.g.e.1974,s.122.; V. Haas, 1998, s.232.

²⁹⁸ a.g.e.1998, s.216.

²⁹⁹ a.g.e.1974,s.120.

³⁰⁰ a.g.e.1998, s.211;E. Neu, 1996, s. 125-126.

³⁰¹ a.g.e.1996,s. 118.; a.g.e.1998, s.211.

³⁰² a.g.e.1998, s. 226.

³⁰³ a.g.e. s.123-124.

³⁰⁴ a.g.e.1998, s.230.

³⁰⁵ a.g.e.2021,s.74.

³⁰⁶ a.g.e.1998, s.230.

³⁰⁷ A.Ünal.2016.s.291.

³⁰⁸ a.g.e.1980,s.152.

Vs. 9' *ha-la-ḥi-ḥi-ia*: Haas-Wilhelm kurban terimleri olarak yorumlamıştır.³⁰⁹ *hal*-”şarkı söylemek?”³¹⁰ kökünden -ḥi isim yapım ekiyle³¹¹ türetilmiş *ḥalahiḥi* “ (bir kült veya tapınak eşyası), bir müzik aleti (?)”³¹² olarak değerlendirilmektedir. Essiv formda ki *halagiḥi=ia* “ bir müzik aleti (?) için” olarak tercüme edilebilir.

Vs. 9' *ti-ši-ia* : *tiḥi/tiḥa* “kalp” kökünden essiv formda ki *tiḥi=ia* “ kalp için” anlamına gelmektedir.³¹³

Vs. 9' *ḥi-mi-ḥi-ia*:Kurban terimleri arasında yer alan³¹⁴ *ḥimiḥi* (bir kült veya tapınak eşyası)³¹⁵ olarak yorumlamaktadır. Essiv formda ki *ḥimiḥi=ia* “ *ḥimiḥi* için” değerlendirilebilir.

Vs. 9' *na-ḥa-ti-ḥi-ia*: *naḥ(h)*- “oturmak” fiil kökünden -atḥ isim türetme ekiyle türetilmiş olan *naḡ=adiḡi* “ bir kült veya tapınak nesnesi,bir tür oturma yeri³¹⁶ olarak değerlendirilmektedir.

Vs. 9' *ar-mi-ḥi-ia* : Essiv formda ki anlamı bilinmeyen kurban terimi³¹⁷ *armiḥi* bir kült nesnesi olarak değerlendirilmektedir.

Vs. 10' *e-ia-am-ši-ḥi-ia*:Anlamı bilinmeyen bu kelimeyi³¹⁸ Ünal,”kurban terimi”³¹⁹ olarak değerlendirmiştir.

Vs. 10' *ki-lu-um-pa-az-ḥi-ia* :Anlamı bilinmeyen bu kelime³²⁰ *kilumbazḥi* ”kurban terimi”³²¹ olarak yorumlanmıştır.

Vs. 10' *ni-ra-ri-eṣ-ki-ia* : Haas, *nir*- fiil kökünden”iyi” *nirareṣki* (bir şifa/iyileşme terimi?)³²² olarak değerlendirmiştir.

Vs. 13' *ú-taḥ-ḥu-ul-zi-ia* :Anlamı bilinmeyen bu kelime³²³ , Ünal kült terimi³²⁴ olarak değerlendirmiştir.

³⁰⁹ V.Haas- G.Wilhelm, 1974,s.106.

³¹⁰ V. Haas, 1998, s. s.216.

³¹¹ L.Murat,2021,s.74.

³¹² a.g.e.1998, s. 216.

³¹³ a.g.e.1974 s.99; E.Laroche, 1980, s.266.

³¹⁴ a.g.e.1974,s.79; A.Ünal,2016,s.187.

³¹⁵ a.g.e.1998, s.219.

³¹⁶ a.g.e.1998, s. .233.

³¹⁷ a.g.e. 1974, s.124.; a.g.e.2016,s.82.

³¹⁸ a.g.e.1998, s. 214

³¹⁹a.g.e.2016,s.123.

³²⁰ a.g.e.1998, s.228.

³²¹ a.g.e.1974,s.80; a.g.e..2016.s.279.

³²² a.g.e. 1998, s. 235.

³²³ a.g.e.1998, s.251.

³²⁴a.g.e.2016.s.571.

Vs. 13' *ki-ša-ri-in-ni-ia*: Haas'a göre *kišarinni* (bir şifa/iyileşme terimi?)³²⁵ anlamındadır.

Vs. 13' *da-li-ia: tali* , "ağaç,odun"³²⁶ anlamına gelmektedir.Essiv formda " ağaç, odun için" anlamına gelmektedir.

Vs. 13' *pa-aḥ-mi-ia*: Laroche, *paḥmi-/waḥri* kökünden "iyi,sağlıklı"³²⁷ olarak değerlendirmektedir.

paḥmi=ia a (-ia) essiv hal ekiyle " "iyi,sağlık için" anlamındadır.

Vs. 14' *pa-ši-ia* : *paši* bir vücut parçası "göz?"³²⁸ , ağız "³²⁹ olarak adlandırılmıştır.

Vs. 14' *ú-ti-ḫi-ia* : Anlamı bilinmeyen essiv formda "*udiḫi* için "olarak tercüme edilebilir.³³⁰

Vs. 14' *šu-ú-le-eš-ḫi-ia*: Essiv formda ki anlamı bilinmeyen bu kelime "*šulešḫi* için" olarak tercüme edilebilir.

Vs. 14' *šar-ša-ri-ia*: Haas, *šaršari kelimesini* (bir kült veya tapınak aleti) "testere?" olarak yorumlamıştır. Boğazköy metinlerinde *šaršāru* olarak da belgelenmiştir.Akadca karşılığı "*ŠAŠŠĀRU*" dur.³³¹

šaršari=ia " testere ? için " olarak yorumlanabilir.

Vs. 14' *ḫar-ḫa-ri-ia* : *ḫarḫari* (bir kült veya tapınak sembolü) "zincir" (takı veya muska olarak) değerlendirilmiştir. Akadca *ḪARḪA(R)U(M)* karşılığıdır.³³²

ḫarḫari=ia "zincir için" anlamındadır.

Vs. 15' *ku-uz-zu-uš-ḫi-ia*: *kuz-* "kısıtlamak" fiil kökünden *kuzzišḫi* (bir kült veya tapınak nesnesi) olabileceği olarak değerlendirilmiştir.³³³

Vs. 15' *ki-iz-zi-ḫi-ia*: Haas-Wilhelm bu kelimeyi, "bir ziynet eşyası/takı ?"³³⁴ olarak tercüme etmiştir.

kizziḫi=ia essiv formda " takı için" olarak tercüme etmek mümkündür.

³²⁵V. Haas, 1998, s.229.

³²⁶V.Haas- G.Wilhelm, 1974 s.97; E. Laroche, 1980, s.253.

³²⁷ a.g.e.1980,s.292.

³²⁸ a.g.e.1980,s.197;A.Ünal,2016.s.927.

³²⁹ a.g.e.2016.s.927.

³³⁰ a.g.e.1998, s.251.

³³¹ a.g.e. 1998, s.241.

³³² a.g.e. 1998, s.217.

³³³ a.g.e. 1998, s.231.

³³⁴ a.g.e.1974,s.108-109.

Vs. 15' *hi-pi-ri-ia: hapiri*” bir kült nesnesi ³³⁵, *hibiri* (bir kült veya tapınak aracı) ³³⁶, Alalah'da aynı kelime bir kap adı olarak geçmektedir. ³³⁷

hibiri=ia “ *hipiri* için “ olarak tercüme etmek mümkündür.

Vs. 15' *kur-zi-hi-ia* : Anlamı bilinmeyen ³³⁸ bu kelimeyi Ünal ve Haas-Wilhelm “ kurban terimi “ ³³⁹ olarak değerlendirmiştir.

Vs. 16' *pi-ir-mu-uš-hi-ia* : *pirmuši* “ (bir kült veya tapınak aracı) ³⁴⁰, olarak değerlendirilmiştir. Haas-Wilhelm, kurban terimi “ ³⁴¹ olarak sınıflandırmıştır.

Vs. 17' *aš-le-eš-hi-ia*: Wilhelm, kurban terimleri arasında sınıflandırmıştır. ³⁴² Haas’ a göre (bir kült veya tapınak aracı) ³⁴³ olarak değerlendirmiştir.

Vs. 17' *šum-mi-ia*: *šummani* kelimesini Ünal, ”kurban terimi” ³⁴⁴ olarak yorumlamıştır. Bazı yerlerde bir nesneyi veya maddeyi karşılıyor olabilir. Ayrıca “el, ³⁴⁵ hepsi, tüm” ³⁴⁶ anlamındadır.

Vs. 17' *ni-ḥa-ar-i* : *niḡari* “ *hediye* “ ³⁴⁷ anlamına gelmektedir.

niḡari=ia ’ hediye için “ ³⁴⁸ olarak tercüme edilebilir.

Vs. 18' *da-ni-ḥi-ia*: *tan-* “yapmak” fiil kökünden *taniḡi* (bir kült veya tapınak nesnesi) olarak yorumlanmıştır. ³⁴⁹

taniḡi=ia essiv formda “ yapmak için” olarak tercüme etmek mümkündür.

Vs. 18' *ú-ru-mu-uš-ḥi-ia*: Haas, *urumuši* (bir kült veya tapınak nesnesi) olarak değerlendirmiştir. ³⁵⁰

Haas-Wilhelm “ kurban terimi” olarak sınıflandırmıştır. ³⁵¹

³³⁵ A.Ünal,2016,s.189.

³³⁶ V. Haas, 1998, s.219.

³³⁷ V.Haas- G.Wilhelm, 1974,s.107.

³³⁸ a.g.e.1998, s.231.

³³⁹ a.g.e.1974,s.109; a.g.e.2016.s.301.

³⁴⁰ a.g.e. 1998, s. 238.

³⁴¹ a.g.e.1974,s.112.

³⁴² a.g.e.1974,s.105-106.

³⁴³ a.g.e.1998, s.213.

³⁴⁴ a.g.e.2016 s.490.

³⁴⁵ E. Laroche, 1980, s.242.

³⁴⁶ L.Murat,2021, s.93.

³⁴⁷ a.g.e.1974 s.110-111; a.g.e.1998, s.234;E.Reyhan, 2016, s.29.

³⁴⁸ a.g.e.1980,s.182.

³⁴⁹ a.g.e.1974 s.113; a.g.e.1980, s.255; a.g.e.1998, s.244.

³⁵⁰ a.g.e.1998, s.251.

³⁵¹ a.g.e.1974,s.115.

Vs. 19' *da-šu-uḫ-ḫi-ia: taš-* fiil kökünden “vermek” ve *tašuhḫi* (bir kült veya tapınak nesnesi) anlamındadır.³⁵² *taše* “hediye” kelimesinden *-ḫḫe* ile türetilme ekiyle türetilmiştir.³⁵³ Essiv halde ki bu kelime “ (hediye) vermek için” olarak tercüme edilebilir.

Vs. 20' *še-el-li-ia*: Haas’a göre, (bir kült/tapınak aracı veya bir kült yeri)³⁵⁴ şeklinde değerlendirmiştir.

Vs. 24' *na-pa-ri-ia*: anlamı bilinmeyen bu kelime muhtemelen *nav-* fiil kökünden “otlatmak” anlamına gelmektedir.³⁵⁵

Vs. 24' *ku-ut-mi-ia*: *kutmi* kelimesi “(bir kült veya tapınak aracı?)³⁵⁶ , kurban terimi”³⁵⁷ olarak değerlendirilmiştir.

Vs. 25' *ú-ti-eš-ḫi-ia* : *udešḫi* “ (tapınak veya ibadet yeri)³⁵⁸ , kurban terimi”³⁵⁹ olarak değerlendirilmiştir.

Vs. 25' *kal-ši-ia*: *kalši* “(bir kült veya tapınak nesnesi?)³⁶⁰ , kurban terimi “³⁶¹ olarak yorumlanmıştır.

kalzi=ia essiv formda “ *kalzi* için” olarak tercüme edilebilir.

Vs. 26' *šu-le-eš-ḫi-ia šulešḫi* “ bir kült veya tapınak nesnesi “³⁶² olarak yorumlanmıştır.

Vs. 27' *mu-i-eš-ni-ia* : Haas, “ bir kült veya tapınak nesnesi ? “³⁶³ olarak değerlendirmiştir.

V Kapsadığı Konular

Bu kırık çağırma ritüel metni , tanrıların belirli bir yol boyunca çekilmesi sürecini ve soyut kavramlardan mimari unsurlara kadar uzanan oldukça kapsamlı bir adak/sunu listesini içermektedir. Metin, tanrıların yol boyunca belirli miktarlarda kült alanına çekilmesiyle başlar. Fırtına Tanrısı’nın evi başta olmak üzere, tanrıların güzergâhı boyunca kuşların yakılması ve sunuların gerçekleştirilmesi bu ritüelin başlangıcını oluşturur. Adakların ve çağrılarının yönlendirildiği panteonda Teššub , Tašmišu ve Ea gibi başta olmak üzere genel olarak tüm tanrılar yer alır. Metnin büyük bir bölümü, çeşitli dünyevi ve manevi niyetler için adanan

³⁵² V. Haas, 1998, s.245.

³⁵³ V.Haas- G.Wilhelm, 1974,s.113-114.

³⁵⁴ a.g.e. 1998, s.241.

³⁵⁵ a.g.e.1998, s.234.

³⁵⁶ a.g.e.1998, s.231.

³⁵⁷ a.g.e.1974, s.109,113; A.Ünal.2016.s.304.

³⁵⁸ a.g.e.1998, s.251.

³⁵⁹ a.g.e.1974 s.124.

³⁶⁰ a.g.e.1998, s.226.

³⁶¹ a.g.e.1974 s.121.

³⁶² a.g.e.1974, s.123; a.g.e.2016 s.489.

³⁶³ a.g.e. 1998, s.232.

sunulara ayrılmıştır. Söz, iyilik, suç, memnuniyet, şifa/iyileşme, sağlık, ıştırme ve tazminat gibi amaçlar için ayrı ayrı sunular adanır. Ayrıca tanrının kalbini yatıştırarak ve dileklerde bulunmak da bu adakların temel uygulamaları arasındadır.

Sunuların sunulduğu ve tanrıların ikamet edeceği mekânlar somut eşyalarla donatılır. Tütsü kapları, hasır masalar, oturma düzenleri, taht, tabureler ve diğer tapınak nesneleri için özel sunular listelenir. Törenin icra edildiği kutsal mekânın sınırları, kült merkezi, kutsal alan, tapınak /ev , kült aracı ve ibadet yeri gibi mekânsal kavramlarla nitelendirilir. Süreç boyunca sunulan hediyeler ve takılar ile tanrıların onurlandırılması ve teşvik edilmesi amaçlanır.

ALTINCI BÖLÜM

I Hurrice Unsur Barındırmayan Diğer Kizzuwatna Kökenli Paralel Metinler ve Fragmanlar

I) KUB 17.32 CTH 495

II Transliterasyon-Tercüme

Vs.(?) I 1' *nu-kán* DINGIR^{MEŠ} *ar-ḫa* x[

Vs.(?) I 2' *nu* DINGIR-LUM *an-na-le-en tu-u-*[

Vs.(?) I 3' *ú-e-da-an-zi an-da-m*[*a*(-)

Vs.(?) I 4' *IŠ-TU* KÙ.BABBAR KÙ.SI₂₂ *ar-ḫ*[*a*

Vs.(?) I 5' *A-NA* TÚG^{DUR} BABBAR-*ma-at-kán* [

Vs.(?) I 6' *na-at ar-ḫa-tu-u-pa-zi-i*[*n[?]-ti[?]*

Vs.(?) I 7' *GIM-an-ma* DINGIR^{MEŠ} *an-da ú-x*[

Vs.(?) I 8' *na-aš-kán A-NA* 1 GIŠ^{BANŠUR} [

Vs.(?) I 9' *na-aš* KASKAL-*za 2-an* SUD-*an-z*[*i*

Vs.(?) I 10' *nu-uš-ma-aš* ZI-*aš la-a-x*[

Vs.(?) I 11' *kán-ka-ta-an-zi an-*[

Vs.(?) I 12' *TU-U-DĪ-IT-TUM* *šar-ra-aš*(-)*x*[

Vs.(?) I 13' *ta* 1 MUŠEN *šu-up-pi-i*[*a-*

Vs.(?) I 14' *nu A-NA* DINGIR^{MEŠ} *an-da* ¹*ú*¹-[

Vs.(?) I 15' 2 UDU-*ma-aš-ma-aš an-da*[

Vs.(?) I 16' *nu-kán* *ša-ša-an-nu-u*[*š[?]*

Vs.(?) I 17' *lu-kat-ma* DINGIR^{MEŠ} *tal-li-*[

Vs.(?) I 18' *nu-kán* 1 UDU *a-a-p*[*i[?]-*

Vs.(?) I 19' *na-an li-la-an-t*[*i*(-)

Vs.(?) I 20' MUNUS^{kán-ka-ti-tal-l}[*a-aš*(-)

Vs.(?) I 21' ʽENʽ SISKUR-ia-za x [

Vs.(?) I 22' [] x ʽDINGIR^{MEŠ}ʽ x [

Metin kırık

Tercüme

Vs.(?) I 1' Ve sonra tanrılar x [

Vs.(?) I 2' Ve (kadim) tanrıyı

Vs.(?) I 3' İnşa ediyorlar, içeriye ise [

Vs.(?) I 4' Gümüş (ve) altın ile

Vs.(?) I 5' Beyaz şerit üzerine ise onu [...]

Vs.(?) I 6' Ve onları tamamen dokuyor [

Vs.(?) I 7' Ancak tanrılar içeri [

Vs.(?) I 8' Ve o bir masanın üzerine [

Vs.(?) I 9' Ve o yoldan ikişerli çekiyorlar [

Vs.(?) I 10' Ve onların ruhlarını [

Vs.(?) I 11' Ritüel bir arınma gerçekleştirilir. [

Vs.(?) I 12' broş

Vs.(?) I 13' Ve bir kuşun temiz etli kısımları [

Vs.(?) I 14' Ve tanrılarının içine [

Vs.(?) I 15' 2 koyun ise içeri [

Vs.(?) I 16' Ve kandilleri ?

Vs.(?) I 17' sabah olunca, tanrılar (ı) x [

Vs.(?) I 18' Ve bir koyunu kurban çukuruna [

Vs.(?) I 19' Ve onu uzlaştırma³⁶⁴ için [

Vs.(?) I 20' Kadın kankatitalla- görevlisi [

Vs.(?) I 21' Ve ritüel sahibi ise x [

Vs.(?) I 22' [] x tanrılar x [

kırık

V Kapsadığı Konular

Metin, bir tapınak veya kutsal alanda gerçekleştirilen bir arınma ritüelidir. Ritüel sürecinde gümüş, altın ve beyaz şeritli kumaş gibi kült objeleri kullanılmaktadır. Ardından bu tanrı figürleri içeri alınarak bir masanın üzerine yerleştirilir ve törensel bir düzenle (ikişerli olarak) konumlandırılır, bu esnada onların ruhlarıyla ilgili işlemler yapılır. Kutlamaların ve hazırlıkların ilerleyen aşamalarında ritüel bir arınma gerçekleştirilir, broş gibi kişisel/kutsal eşyalar kullanılır ve kuşun temiz etli kısımları ile adaklık koyunlar törene dahil edilir. Sabah olduğunda ise bir koyun kurban çukuruna yatırılır ve tanrılar uzlaştırmak amacıyla işlemler yapılır. Bütün bu uygulamalar esnasında *kankatitalla*- unvanlı kadın bir ritüel görevlisi ve ritüelin sahibi aktif olarak rol alır.

K) FHG 4 CTH 483 .VA

II Transliterasyon-Tercüme

x + 1'

TI-t]ar ha-[ad]-du-la-tar

2' [] 'DUMU¹ -la-a-tar DUMU^{MEŠ} NITA DUMU.MUNUS^{MEŠ} []

3' [ha-an-za-aš-šu]-uš DINGIR^{MEŠ}-aš a-aš-ši-ia-wa-ar [DINGIR^{MEŠ}-aš al-šu-wa-ar]

4' [tar-ḫu-i-la-[a-tar nu-ú-un iš-ta-ma-aš-šu-w[a-ar

5' [] x LI-IM la-ap-li-pu-uš []

6' [na-aš-t]a LUGAL SAL. LUGAL an-da aš-šu-li []

³⁶⁴ HEG,1990, s. 58.

7' [	]x ^{TÚG} <i>ku-re-eš-šar</i> SÍG SA ₅ SÍG BABBAR x[
8' [	] ZA.GÌN ŠA BA.BA.ZA ŠA Ì.GİŠ [
9' [	]x- <i>ia-an-ti</i> KASKAL ^{MEŠ} QA-TAM-MA GUL-x [
10' [	]- ^{ṛe ʔ} <i>ia</i> TI ₈ ^{MUŠEN} - <i>aš pá-r-ta-ú-x</i> [
11' [	]x []- <i>pát ú-i-e-iz-z[i</i>

Tercüme

1' Yaşam ve sağlık

2' Evlat sahibi olma, erkek çocuklar, kız çocuklar, [torunlar]

3' [ve nesil], tanrıların sevgisi [ve tanrıların bağlılığı]

4' (duaların) işitil[mesi. Ve ... için]

5' [] Bin kirpiği []

6' [Ve sonr]a Kral ile Kraliçe'ye iyilikle []

7' [	] <i>kureššar</i> kumaşı, kırmızı yün, beyaz yün x [
8' [	] lacivert , arpa püresi, yağı [
9' [	yolları aynı şekilde çiz/belirle [
10' [	] kartalın tüyüyle [
11' [	] x (o) gönderir. [

Kırık

V Kapsadığı Konular

Bu metin, tanrılardan talep edilen lütuflar ve kraliyet ailesi için yapılan ritüel hazırlıkları konu almaktadır. İlk bölümde yaşam, sağlık, çocuk sahibi olma (erkek ve kız çocuklar, torunlar ve genel olarak nesil), tanrıların sevgisi ve bağlılığı ile duaların işitilmesi gibi ilahi lütuflar sıralanır. Ardından kral ve kraliçeye iyilik dilenerek ritüel malzemelerine geçilir. İlerleyen satırlarda *kureššar* kumaşı, kırmızı ve beyaz yün, arpa püresi ve yağ gibi adak unsurları listelenir. Son kısımda ise ritüel kapsamında yolların belirlenmesi ve kartal tüyü kullanılarak bir gönderim tarif edilir.

III Düşman Şehrin Tanrıları İçin Yapılan Çağırma Ritüeli

L) KUB 7.60

Vs. I 1 [...]

Vs. I 2 [...]

Vs. I 3 [... -i]š

Vs. I 4 [...]

Vs. I 5 [... -z]i

Vs. I 6 [...]

Vs. I 7 [...]

Vs. I 8 [...]x-Aḫ-*hi*

Vs. I

Vs. I 21' [... -z]i

Vs. I 22' [...]

Vs. I 23' [...]x x Vs. I.

Vs. II 1 3 ^{GI}A.DA GUR ta[r-na-i]

Vs. II 2 *Iš-TU* ^{UZU}Ì.UDU GA.K[IN.AG]

Vs. II 3 *iš-~~hi~~-ia-an ANA* ^{GIŠ}BAN[ŠUR-*ma*[?]-*kán*[?]]

Vs. II 4 1 DUG GEŠTIN *da-a-i* GUB-*la-a*[*z-m*]*a*[?] []

Vs. II 5 ^{TÚG}*ku-re-eš-šar* ^{HI.A}*A-NA* ^{GIŠ}BANŠUR

Vs. II 6 *pé-ra-an kat-ta ga-an-ga-i nu* 9 KASKAL ^{MEŠ}

Vs. II 7 ŠA Ì.DU₁₀.GA 9 KASKAL ^{MEŠ} ŠA LÀL

Vs. II 8 9 KASKAL ^{MEŠ} ŠA BA.BA.Z[A *i-ia*]-*zi nam-ma* 1 ^{TÚG}BABBAR

Vs. II 9 1 ^{TÚG}SA₅ 1 ^{TÚG}ZA.GÍN [da-a]-^l*i*¹ *na-aš A-NA* DINGIR ^{MEŠ} LÚ KÚR KASKAL ^{MEŠ}

Vs. II 10 *kat-ta-an iš-pár-ri-ia-^laz-zi*¹

Vs. II 11 *nu*^{DUG} *pa-aḥ-ḥu-na-^lli¹-ia-za pa-aḥ-ḥu-wa-ar da-a-i*

Vs. II 12 *nu ša-ne-ez-zi ki-na-an-ta ḥa-aš-ši*

Vs. II 13 *pí-iš-ia-az-zi nu ša-me-^{*}ši-ez-zi^{*}*

Vs. II 14 *nu*^{MUNUS}ŠU.GI^{UDU¹} *i-ia-an-da-aš*^{SÍG} *ḥu-[... ...]-li*

Vs. II 15 ^{TI₈}^{MUŠEN} *pár-ta-u-wa-ar ga-la-ak-[tar]*

Vs. II 16 [DINGIR]^{MEŠ} *-na-aš pár-ḥu-u-e-na-aš ZAG-na-aš [...]*

Vs. II 17 [ZAG-n] *a-az ŠU-az ḥar-zi* ^{GIŠ} *iš-t[a[?] - ...]*

Vs. II 18 *IŠ-TU*^{LÚ} *GAL-UT-TI ku-iš u-i-ia-an-za*

Vs. II 19 *na-at a-pa-a-aš ḥar-zi nu* DINGIR^{MEŠ} *U[RU-LIM*^{LÚ} *KÚR]*

Vs. II 20 *tal-li-ia-zi na-aš-ta an-da*

Vs. II 21 *ki-iš-ša-an me-mi-iš-^{*}ke^{*}-ez-zi*

Vs. II 22 *ka-a-ša-wa šu-ma-a-aš A-NA* DINGIR^{MEŠ}

Vs. II 23 *URU-LIM*^{LÚ} *KÚR ^{*}DUG^{*}KA.GAG.A gul-ša-an*

Vs. II 24 *te-eḥ-ḥu-un* ^{GIŠ} *BANŠUR^{HLA}-ia-aš-ma-aš Z[AG-na-az]*

Vs. II 25 *GÙB-la-az-^{*}zi^{*}-ia ú-nu-an-^{*}da <(x)>^{*} te-eḥ-ḥu-^lun¹*

Vs. II 26 *KASKAL*^{MEŠ} *-ia-wa-aš-ma-aš IŠ-TU TÚG BABBAR TÚG SA₅*

Vs. II 27 *TÚG ZA.GÌN kat-ta-an iš-pár-ra-aḥ-ḥu-un*

Vs. II 28 *nu-uš-ma-aš ke-e TÚG^{HLA} KASKAL*^{MEŠ} *a-ša-a[n-du]*

Vs. II 29 *nu-kán ke-e-da-aš še-er ar-ḥa i-ia-an-ni-ia-tén*

Vs. II 30 *nu-kán A-NA LUGAL aš-šu-li ^{*}an^{*}-da ne-ia-at-tén*

Vs. II 31 *šu-me-el-ma A-NA KUR-TI a-wa-an ar-ḥa*

Vs. II 32 *nam-ma ti-ia-at-tén nu ma-aḥ-ḥa-an*^{MUNUS}ŠU¹.GI

Vs. II 33 *ke-e A-WA-TE*^{MEŠ} *me-mi-ia-u-an-zi*

Vs. II 34 *zi-in-na-i nu-kán 1 UDU* DINGIR^{MEŠ} *LU^{MEŠ}*

Vs. II 35 ŠA URU-LIM^{LÚ}*KÚR* š*i*-ip-pa-an-ti 1 UDU-*ma-kán-⟨kán⟩*

Vs. II 36 A-NA DINGIR^{MEŠ} M^{MEŠ}MUNUS ŠA URU-LIM^{LÚ}KÚR š*i*-ip-pa-an-ti

Vs. II 37 [... ^{UJZU}NÍG.GIG^{HI.1A1} ŠÀ (Rasur) IZI-it

Vs. II 38 [... -a]n-¹zi¹ n[a-a]t-¹kán¹ [A-N]A ¹GIŠBANSUR DINGIR-LIM¹ Vs. II Kırık

Rs. III 1' [...]x-an t[i²- ...]

Rs. III 2' [... e]-eš-tén

Rs. III 3 [A-NA LUGAL-m]a-kán [... ...] an-da aš-šu-li

Rs. III 4 [...]-te-eš ne-*ia-an-te-eš* e-eš-tén

Rs. III 5' [...] DINGIR^{MEŠ} URU-LIM ^{LÚ}KÚR KASKAL-az

Rs. III 6' tal-li-ia-u-wa-an-zi zi-in-na-i

Rs. III 7' nu-za LUGAL-uš LUGAL-u-e-ez-na-aš i-wa-ar

Rs. III 8' wa-aš-ši-ia-zi na-aš pa-iz-zi nu-kán URU-LIM^{LÚ}KÚR

Rs. III 9' na-aš-šu ta-pí-ša-ni-it GEŠTIN

Rs. III 10' na-aš-ma ^{DUG}iš-pa-an-du-wa-az IŠ-TU GEŠTIN

Rs. III 11' š*i*-ip-pa-an-ti ⟨nu⟩ kiš-an me-ma-i ka-a-aš-wa-mu

Rs. III 12' URU-aš kap-pí-la-al-liš e-eš-ta

Rs. III 13' nu-¹wa¹ ^{D10}BE-LÍ-IA da-ri-*ia-nu-nu-un* nu-mu ^{D10}EN-¹IA¹

Rs. III 14' ¹ZI¹-[aš] ¹i¹-ia-du nu-wa-mu-kán ZI-aš ar-nu-ud-[du]

Rs. III 15' nu-w[a-r]a-an-mu pa-ra-a pé-eš-ta

Rs. III 16' nu-[wa-r]a-an dan-na-ta-aḫ-ḫu-un

Rs. III 17' nu-[wa]-ra-an šu-up-pí-aḫ-ḫu-un nu-wa

Rs. III 18' n[e-p]i-iš te-kán ku-it-⟨ma⟩-an-wa DUMU A-MI-LU-[TI-ia]

Rs. III 19' nu-w[a-r]a-an-za-an zi-la-du-*wa* DUMU A-MI-LU-[TI]

Rs. III 20' [l]e-e ku-iš-ki e-ša-ri ku-u-un-w[a]

Rs. III 21' [UR]U-LIM^{LÚ}KÚR QA-DU A.ŠÀ A.GAR KISLAḪ^{GIŠ}KI[RI₆.GEŠTIN]

Rs. III 22' []-x-da-na-az-zi-ia A-NA^{D10} EN-¹IA¹

Rs. III 23' [nu-wa-r]a-an-za-an^{D10} EN-IA GU₄^{HIA}-KA

Rs. III 24' []^{GU₄}še-e-ri^{GU₄}hur-ri ú-e-še-in

Rs. III 25' nu-wa-ra-an-kán^{GU₄}še-e-ri-iš^{GU₄}hur-ri-¹iš¹

Rs. III 26' ¹uk¹-tu-u-ri ú-e-še-eš-kán-du

Rs. III 27' ku-iš-ma-wa-ra-an-za e-ša-ri-⟨ma⟩

Rs. III 28' nu-wa-kán A-NA GU₄^{HIA} *ŠA* *D10* A-NA^{GU₄}še-¹e¹-[ri]

Rs. III 29' *Ú* *A-NA*^{GU₄}hur-ri ú-e-ši-in

Rs. III 30' ar-ḫa da-a-i nu-wara-aš A-NA^{D10} EN-IA

Rs. III 31' ḫa-an-ni-tal-wa-na-aš e-eš-du

Rs. III 32' *nu-wa*-za ma-a-an *u*-ni URU-LIM^{LÚ}KÚR *DUMU* *A-MI*-LU-TI

Rs. III 33' ku-iš e-*ša-ri* nu-wa-ra-at ma-a-an

Rs. III 34' ¹1¹ É-TUM na-aš-ma 2 É-¹TUM¹ na-aš-ma-wa-¹ra¹-an-za-an

Rs. III 35' ÉRIN^{MEŠ.HIA} ANŠE.KUR.RA^{MEŠ} ku-iš-ki ¹e¹-[ša-ri]

Rs. III 36' nu-wa-kán BE-LÍ-IA e-ni 1 ¹É¹-[TUM]

Rs. III 37' ¹na-aš-ma 2 É-TUM¹ na-aš-ma ÉRIN^{MEŠ.HIA} ANŠE.KUR.RA^{MEŠ}

Rs. III 38' [ḫar-ni-ik-du] ma-a-an-wa-za ¹e¹-[...]

Rs.IV

Rs. IV 1' [...] uk-tu-u-ri

Rs. IV 2' [...] [... -z]a² DÙ-zi

Rs. IV 3' [...]

Rs. IV 4' [...] -d]a²-i

Rs. IV 5' [...] A-N]A^(?) DINGIR^{MEŠ}

Rs. IV 6' [...] [...] -ik-¹kán²

Rs. IV 7' [...] [...] -¹a¹

Rs. IV 8' [...] [...]

Rs. IV 9' [...] [...] -¹mi²

Rs. IV 10' [...] [...] -¹mi²

Rs. IV 11' [...]

Rs. IV 12' [...] [...] -x-an-zi

Tercüme

Vs. II 1 3 sunu kabını bıra[kır...]

Vs. II 2 Koyun yağı (ve) pey[nir...] ile [...]

Vs. II 3 Bağlanmış (olanı) [] mas[aya...] ise[?]

Vs. II 4 1 kap şarap koyar. Sol taraf[ta ise...]

Vs. II 5 *kureššar* kumaşını masaya

Vs. II 6 önüne aşağıya asar. Ve 9 yol

Vs. II 7 kokulu yağdan, 9 yol baldan

Vs. II 8 9 yol püreden [yap]ar. Sonra 1 beyaz kumaş,

Vs. II 9 1 kırmızı kumaş, 1 mavi kumaş [a]lır. Ve onları düşman tanrıların yolları

Vs. II 10 altına serer.

Vs. II 11 Ve ateş kabından ateşi alır,

Vs. II 12 ve ocağa lezzetli/tatlı karışımları

Vs. II 13 atar ve tütsüler.³⁶⁵

Vs. II 14 Rahibe, koyun yününden [...]

Vs. II 15 Kartal tüyü (ve) galaktar

³⁶⁵ E. Neu, StBoT 5 (1968) 150.

Vs. II 16 Tanrıların , *parḫuena* içecekleri sağ tarafın [...]

Vs. II 17 Sağ eliyle tutar.

Vs. II 18 Büyükler sınıfından her kim gönderilmişse,

Vs. II 19 onu o tutar. Ve [düşman şehrin] tanrılarına

Vs. II 20 seslenir. Ve içeriye

Vs. II 21 şu şekilde söyler:

Vs. II 22 “İşte şimdi size, tanrılara

Vs. II 23 düşman şehrin işaretlenmiş bira kabını

Vs. II 24-25 yerleştirdim. Size hem sa[ğdan] hem de soldan yemek için hazırlanmış masalar koydum.

Vs. II 26 Ve yollarınızı beyaz kumaş, kırmızı kumaştan

Vs. II 27 (ve) mavi kumaş ile altına (yere) serdim.

Vs. II 28 Bu kumaşlar sizin yollarınız ol[sun]!

Vs. II 29 Ve bunların üzerinden yürüyüp geliniz!

Vs. II 30 Ve Kral’a iyi dönünüz!”

Vs. II 31 Sizin (kendi) ülkenizden ise tamamen dışarıya,

Vs. II 32 artık uzaklaşınız! Ne zaman ki rahibe

Vs. II 33 bu sözleri söylemeyi

Vs. II 34 bitirirse, ve 1 koyun eril tanrılara

Vs. II 35 [düşman] şehrin sunar. 1 koyunu ise

Vs. II 36 düşman şehrin dişi tanrılarına sunar.

Vs. II 37 [...] karaciğer (ve) kalp ateşle

Vs. II 38 [...] Ve onları Tanrı’nın [masasına...]

Rs. III 1' [...] ... [...]

Rs. III 2' []

Rs. III 3' [Kral'a] karşı ise [...] iyilikle ile

Rs. III 4' [... (ve her bakımdan)] dönmüş olunuz!

Rs. III 5' [...] Düşman şehrin tanrılarını yoldan

Rs. III 6' yalvararak bitirir.

Rs. III 7' Kral, krallığa yakışır bir biçimde giyinir.

Rs. III 8' ve ileri doğru yürür, ardından düşman şehrinin tanrılarına bir sunu yapar.

Rs. III 9' ya bir *tapišana* şarabı ile

Rs. III 10' ya da *işpandu* kabından şarap ile

Rs. III 11' sunar ve şöyle söyler: “ işte bana bakın!”

Rs. III 12' düşmanca nefret edilen (bir yer) idi.

Rs. III 13' “Ve efendim Fırtına Tanrısı'na seslendim. Efendim Fırtına Tanrısı beni

Rs. III 14' dileğimi yerine getir ve dileğimi hayata geçir.

Rs. III 15' Ve (o) onu bana verdi.

Rs. III 16' ve onları yerle bir ettim.

Rs. III 17' “Ve onu (şehri) arındırdım. Ve (şöyle dedim):

Rs. III 18' ve gökyüzü (ve) yeryüzü , insanoğlu(nun var olduğu) sürece

Rs. III 19' gelecekte insanoğlundan

Rs. III 20' hiç kimse buraya yerleşmesin! İşte bunu

Rs. III 21' şehrini, tarlasıyla, merasıyla, harman yeriyle (ve) bağlarıyla

Rs. III 22' birlikte efendim Fırtına Tanrısı'na

Rs. III 23' Ve efendim Fırtına Tanrısı, efendimin boğaları senin

Rs. III 24' Şerri (ve) Hurrinin,

Rs. III 25' ve Şerri ile Hurri

Rs. III 26' ebediyen otlasınlar!

Rs. III 27' “ Fakat her kim oraya (şehre) yerleşirse,
Rs. III 28' ve Fırtına Tanrısı'nın boğalarına Şerri
Rs. III 29' ve Hurri'ye
Rs. III 30' çekip alırsa, o kişi efendim Fırtına Tanrısı'na
Rs. III 31' hükmün olsun!
Rs. III 32' Eğer o kişi, o düşman şehrindeki insanoğlu
Rs. III 33' “Her kim (oraya) yerleşirse; ve bunlar ister
Rs. III 34' 1 ev veya ister 2 ev (olsun) veya oraya
Rs. III 35' askeri birlikler (ve) savaş arabalı askerler (atlılar) her kim yer[leşirse];
Rs. III 36' "Ey efendim (Fırtına Tanrısı), o 1 evi,
Rs. III 37' veya o 2 evi veya o askerleri [ve savaş arabalı birlikleri]
Rs. III 38' [mahvet]! Eğer o [kişi]
Rs. IV 1' [...] ebediyen
Rs. IV 2' [...] yapar.
Rs. IV 3'-4' [...] ... [...]
Rs. IV 5' [... tan]rılara.
Rs. IV 6'- [...] [...]]
Rs. IV 11' [...]]
Rs. IV 12' [...]]

V Kapsadığı Konular

Bu ritüel, düşman bir kentin tanrılarını kendi topraklarından uzaklaştırmak ve kenti tamamen arındırmak için kurgulanmıştır. Süreç, rahibenin sunu kaplarını bırakması, peynir ve koyun yağı gibi malzemeleri masaya yerleştirmesiyle başlar. Rahibe kokulu yağlar, bal ve püre ile işlem yapar, ardından beyaz, kırmızı ve mavi kumaşları düşman tanrılarının yollarının altına serer. Ateş yakıp tütsü vererek tanrılara “işaretlenmiş bira kabını yerleştirdim, size donatılmış masalar sundum. Bu kumaşlar yolunuz olsun, üzerlerinden yürüyüp gelin ve Kral’a iyi dönünüz. Kendi ülkenizden de artık tamamen uzaklaşınız!” şeklinde seslenir. Rahibe bu sözleri bitirdiğinde dişi ve eril tanrılara birer koyun kurban edilir ve iç organları ateşte sunulur. Daha sonra Kral, krallık giysileriyle öne çıkarak düşman kentin tanrılarına şarap sunar ve Fırtına Tanrısı’na şöyle seslenir: “Bana bakın, o yer düşmanca bir yerdi. Efendim Fırtına Tanrısı’na seslendim, dileğimi gerçekleştirdi ve o şehri yerle bir edip arındırdım. Gökyüzü ile yeryüzü durdukça, insanoğlu var oldukça gelecekte hiç kimse buraya yerleşmesin! Bu kenti, tarlası ve bağıyla efendim Fırtına Tanrısı’na adıyorum. Tanrının boğaları Şerri ve Hurri burada ebediyen otlasın.”

Metnin son kısmı bu alanı kesin bir isyana kapatarak mühürler. Eğer herhangi bir kimse, askeri birlik veya savaş arabalı askerler o topraklara ev yapıp yerleşmeye kalkarsa, Fırtına Tanrısı o evleri ve oraya yerleşenleri mahvetsin.” sözleriyle ritüel tamamlanır.

YEDİNCİ BÖLÜM

I Kurban Terimleri

Haas- Wilhelm'in Kizzuwatna kökenli çağırma ritüelleri çalışmasında geçen kurban terimlerini yeni yayınlar, yeni belgeler ve yeni çalışmalardan faydalanılarak anlamı bilinmeyen kurban terimlerinin anlamları eklenmiştir.

a) Kirlilik ve günah kavramları

-*ari*: “fenalık,kötülük”³⁶⁶

-*arni*: “ suç”³⁶⁷

-*ilmi*: “ Bir kült veya tapınak aleti veya Teşşub'un bir özelliği”³⁶⁸

-*el(a)mi* : “yemin, yalan tanıklık”³⁶⁹

-*ini* ve *iriri*

-*idargi* : “çöplük”³⁷⁰

-*mudri*

-*par(i)li* : “hakaret³⁷¹ , dargınlık³⁷² “

-*parmi/parni*

-*uššiḫi*

-*uwadari*

-*u(w)i*

-*uz(z)i* : “et”³⁷³

-*zurgi*: “kan”³⁷⁴

³⁶⁶ V.Haas-G.Wilhelm, 1974.s.60.

³⁶⁷ E.Reyhan, 2016,s.28.

³⁶⁸ V.Haas,1998,s.223.

³⁶⁹ a.g.e.1974, s.61.

³⁷⁰ a.g.e.2016,s.29.

³⁷¹ V.Haas- G.Wilhelm ,1974, s.62.

³⁷² E.Reyhan, 2016,s.28.

³⁷³ V.Haas,1998,s.252.

³⁷⁴a.g.e.1998,s.254.

b)Yönetimle İlgili Kavramlar

Yönetim ile ilgili kavramlar ile sağlık terimlerinin içerik bakımından birbirine benzemektedir.Bununla birlikte krallık insan,hayvan ve ürünlerin verimlilik ve gelişimiyle direkt bir ilişki içinde bulunan dinsel bir kimliğe sahip olduğu için yönetim ile ilgili kavramlar sağlık terimlerinin bir alt grubu olarak görülür.Ancak temel olarak her iki grup arasında da hiçbir keskin farklılık bulunmamaktadır.Örneğin *kamerši* terimi hem yönetim hemde sağlıkla ilişkili kavramlar arasında karşımıza çıkmaktadır.Yönetimle ilgili kelimeler şunlardır:

-*allašše* : “krallık ”³⁷⁵

-*hanumašše*: “ doğum, doğurganlık”³⁷⁶

-*kamerši*

-*kibušše / kibišše*: “tahtta oturmak?”³⁷⁷

-*mali*

-*nangi*: “bir silah?”³⁷⁸

-*šarašše* : “ kraliyet onuru ”³⁷⁹

-*uštašše* : “ kahramanlık”³⁸⁰

c) Sağlık Terimleri

Sağlık ile ilişkili terimlerin kirlilik ve günah kavramlarından sonra geldiği görülmektedir.

-*aḫri* : “tütsü”³⁸¹

-*aga*

-*agandi*:” kök *ag-* çekmek, taşımak ? “³⁸²

-*agnd*

³⁷⁵a.g.e.1974, s.66.

³⁷⁶ a.g.e.1998,s.216.

³⁷⁷ a.g.e.1998,s.229.

³⁷⁸ a.g.e.1998,s.234.

³⁷⁹ V.Haas- G.Wilhelm ,1974, s.68.

³⁸⁰ a.g.e.1974, s.69.

³⁸¹ V.Haas,1998,s.208.

³⁸² a.g.e. 1998,s.208.

-*alumbazhi*: “Varyantlar:*alummazhi*, *alambazzi*”³⁸³

-*ananešhi* : “ memnuniyet”³⁸⁴

-*unihi*: “ gelme, varma”³⁸⁵

-*anani*: “neşe ?”³⁸⁶

-*ašapši-/ šapši*: “ *šapši / šepši- Güneş kursu (?) ašapši ?* ”³⁸⁷

-*ašriški*

-*aštarangi*

-*eamšehi*

-*ekuššumi*

-*enħzz*

-*enumašše*: “teskin,huzur”³⁸⁸

-*ħabi*: “ tapınak,kült mekanı”³⁸⁹

-*ħablamzhi*

-*ħarešhi*: “ kök ? -*ħari* (yol) ”³⁹⁰

-*ħarni*: “bir kült veya tapınak nesnesi”³⁹¹

-*ħaruħulzi/ ħari ħuwalzi*³⁹²

-*ħazizi* : “bilgelik,³⁹³işitme³⁹⁴”

-*ħelihi / ħilihi*: “bildirme”³⁹⁵

³⁸³a.g.e.1974, s.72.

³⁸⁴ E.Reyhan,2016,s.28.

³⁸⁵ a.g.e.2016,s.28.

³⁸⁶ a.g.e.1998,s.211.

³⁸⁷ a.g.e.1998,s.240.

³⁸⁸a.g.e.2016,s.29.

³⁸⁹ V.Haas- G.Wilhelm ,1974, s.77.

³⁹⁰ V.Haas,1998,s.218.

³⁹¹ a.g.e.1998,s.218.

³⁹² E.Laroche, 1980, s. 166; a.g.e.1998,s.218.

³⁹³ a.g.e.1974, s.77.

³⁹⁴ E.Reyhan,2016,s.28.

³⁹⁵ a.g.e.2016,s.30.

-*heššam(mi)ši, hešammi, hišapmi* :”parlaklık”³⁹⁶

-*himihi*: “bir kült veya tapınak nesnesi”³⁹⁷

-*huli*: “ bir kült veya tapınak nesnesi ? ”³⁹⁸

-*hubri*

-*hurnišše*

-*hudanni*: “ (iyi) şans ?,³⁹⁹ dua, yakarış; kutsama (veya benzeri) ”⁴⁰⁰

-*huwalzi ve talaḫulzi*: “ yanına çekme ”⁴⁰¹

-*huzzi*

-*irgi*

-*idi*

-*itkalzi*: “temizlik ”⁴⁰²

-*izzurše*: “ mesaj, haber ? ”⁴⁰³

-*kamerši*

-*keldi*: “sağlık”⁴⁰⁴

-*kilumbazḫi*

-*kibišše / kibušše*: “tahtta oturmak ? ”⁴⁰⁵

-*kišarinni*

-*kulamurši*

-*kunzagašše*: “kök ? kunz- eğilmek ”⁴⁰⁶

³⁹⁶ a.g.e.1998,s.220.

³⁹⁷ a.g.e.1998, s.219.

³⁹⁸ a.g.e.1998, s.220.

³⁹⁹ a.g.e.1974, s.80.

⁴⁰⁰ a.g.e. 1998,s.221.

⁴⁰¹ a.g.e. 2016,s.28.

⁴⁰² E.Reyhan,2016,s.23.

⁴⁰³ V.Haas,1998,s.225.

⁴⁰⁴ a.g.e. 2016,s.23.

⁴⁰⁵ a.g.e.1998,s.229.

⁴⁰⁶ a.g.e. 1998,s.230.

-*kuzzurše*: “ alıkoyma”⁴⁰⁷

-*magalzi*: “ hediye “⁴⁰⁸

-*magandihi*: “ hediye “⁴⁰⁹

-*mušungi*: “düzenlemek”⁴¹⁰

-*naḥadihi* : “bir çeşit oturma yeri, kök *naḥḥ*- (oturmak) “⁴¹¹

-*nakkašhi* :”kök *nakk*- (serbest bırakmak) “⁴¹²

aḥri: “ tütsü “⁴¹³

-*naši*

-*nešhi*

-*nu(i)* : “kulak, anlayış “⁴¹⁴

-*nur*

-*nuri*

-*paḥm(i)*

-*paḥrunzi*: “iyilik”⁴¹⁵

-*pendihi* : “ hukuk, adalet ”⁴¹⁶

-*puga-*

-*punuḥunzi*: ” kahramanlık, güç”⁴¹⁷

-*puri*: “ varyantı *wuri*- görüş,bakış”⁴¹⁸

⁴⁰⁷ a.g.e.2016,s.30.

⁴⁰⁸ a.g.e. 1998,s.232.

⁴⁰⁹ a.g.e. 1998,s.232.

⁴¹⁰ a.g.e.1998,s.233.

⁴¹¹ a.g.e.1998,s.233.

⁴¹² a.g.e.1998,s.233.

⁴¹³ a.g.e. 1998,s.208.

⁴¹⁴ a.g.e.1998,s.235.

⁴¹⁵ a.g.e. 1998,s.236.

⁴¹⁶ a.g.e. 1998,s.238.

⁴¹⁷ a.g.e. 1998,s.238.

⁴¹⁸ a.g.e. 1998,s.239.

-*šalathī*: “bir kült veya tapınak nesnesi”⁴¹⁹

-*šapli*: “ yıl, yaş, sene ?”⁴²⁰

-*šapši*: “ šapši / šepši- güneş kursu (?) ašapši ?”⁴²¹

-*šaraldihi*

-*šadandi*: “ tazmin etme ”⁴²²

-*šepši*: “ šapši / šepši- Güneş kursu (?) ašapši ?”⁴²³

-*šerdehi ve šerabihi*: “ kök šir- (hoş olmak) ”⁴²⁴

-*taḥašše ve turušše* :”erkeklik”⁴²⁵

-*talaḥulzi*: “ yanına çekme”⁴²⁶

-*tali* :” ağaç,odun”⁴²⁷

-*tabiḥi* : “dökme”⁴²⁸

-*tari*

-*tadi*: “aşk, sevgi”⁴²⁹

- *tuwarni*

-*timmiḥi*

-*tiši*: “ tiša- kalp”⁴³⁰

-*tišimzihi*

-*tuburburi*

⁴¹⁹ a.g.e. 1998,s.240.

⁴²⁰ a.g.e.1998,s.240.

⁴²¹ a.g.e.1998,s.240.

⁴²² E. Reyhan, 2016, s.30.

⁴²³ a.g.e.1998,s.240.

⁴²⁴ a.g.e.1998,s.241.

⁴²⁵ a.g.e.1974, s.97.

⁴²⁶ a.g.e. 2016, s.28.

⁴²⁷ E.Laroche, 1980,s.253.

⁴²⁸ E. Reyhan, 2016, s.30.

⁴²⁹ V.Haas, 1998,s.246.

⁴³⁰ a.g.e.1980,s.266.

-*turušše*: “erkeklik”⁴³¹

-*tuwandihi*

-*tuwarni*

-*unalzi*: “varma”⁴³²

-*unihi*: “gelme, varma”⁴³³

-*urammalzi*: “kök *ur-* (dilemek, istemek)”⁴³⁴

-*urgi*: *urhi* “doğru; sadık”⁴³⁵

-*urnazhi*

-*uzarigi*

-*w/puri*: “görüş, bakış”⁴³⁶

-*zazzi*: “beslenme?”⁴³⁷

-*zizzi*: “göğüsler”⁴³⁸

-*zuzumagi*

d) Kült Aletleri

Haas- Wilhelm, ilgili çalışmasında, bu grubu oluşturmak, diğer gruplara göre daha kolay olmuştur. Bunun nedeni altında *kišhi* ”taht” *tuni taburi* ”iskemle (ve) sandalye”, *aḫrušhi* *ḫubrišhi* “tütsü kabı ve tütsü kabı ayaklığı” gibi bazı sözcüklerin bilinmesi yatmaktadır.

- *aḫaršihhi*

- *aḫrušhi* :” tütsülük, tütsü kabı”⁴³⁹

ḫubrušhi :” tütsü sunağı / tütsü kabı”⁴⁴⁰

⁴³¹ a.g.e.1974, s.97.

⁴³² a.g.e.1998,s.249.

⁴³³ a.g.e.2016, s.28.

⁴³⁴ a.g.e.1998,s.250.

⁴³⁵ a.g.e.1980,s.285.

⁴³⁶ a.g.e.1998,s.239.

⁴³⁷ a.g.e.1998,s.253.

⁴³⁸ E.Laroche, 1980,s.306.

⁴³⁹ W.Haas, 1998,s.208.

⁴⁴⁰ V.Haas- G.Wilhelm ,1974, s.105 ; a.g.e.1998,s.221.

- *aḥuršiḫi* (veya *aḥaršiḫi* ?)
- *ašlešḫi*: “ bir kült veya tapınak nesnesi”⁴⁴¹
- *adani*: “ tabure “⁴⁴²
- *ḥalahiḫi* :” bir müzik aleti ? kök *ḥal-* (şarkı söylemek ?) “ ⁴⁴³
- *ḥamri* :”tapınak (mabet)”⁴⁴⁴
- *ḥabi*: “ bir kült mekan”⁴⁴⁵
- *ḥabiri*
- *ḥibiri*: “ bir kült veya tapınak nesnesi”⁴⁴⁶
- ḥišḫi*: “ varyantı *kišḫi-* (taht ?) “⁴⁴⁷
- ḥubrušḫi*: “tütsü sunağı / tütsü kabı”⁴⁴⁸
- ittušḫi*: “ giyim “⁴⁴⁹
- kešḫi* : *kišḫi-*”taht”⁴⁵⁰
- kizziḫi* : “bir çeşit süs veya takı? ⁴⁵¹, “ bir mücevher parçası”⁴⁵²
- kurziḫi*
- kutti*: “ bir kült veya tapınak nesnesi “⁴⁵³
- kutmi*: “ bir kült veya tapınak nesnesi “⁴⁵⁴
- kuwari* : “ bir kült veya tapınak nesnesi “⁴⁵⁵

⁴⁴¹ a.g.e. 1998,s.213.

⁴⁴² a.g.e. 1998,s.213.

⁴⁴³a.g.e. 1998,s.216.

⁴⁴⁴ a.g.e.1974, s.106.

⁴⁴⁵ a.g.e.1998,s.217.

⁴⁴⁶ a.g.e.1998,s.219.

⁴⁴⁷ a.g.e.1998,s.220.

⁴⁴⁸ a.g.e.1974, s.105 ; a.g.e.1998,s.221.

⁴⁴⁹ a.g.e.1998,s.225.

⁴⁵⁰ V.Haas,1998,s.229.

⁴⁵¹ V.Haas-G.Wilhelm, 1974, s.108.

⁴⁵² a.g.e. 1998,s.230.

⁴⁵³ a.g.e. 1998,s.231.

⁴⁵⁴ a.g.e. 1998,s.231.

⁴⁵⁵ a.g.e. 1998,s.231.

-*kuzzihi*: “ kök ? – *kuz* (geri tutmak) “⁴⁵⁶

-*kuzzuſhi* : ” kök ? – *kuz* (geri tutmak) “⁴⁵⁷

- *mu*-...

-*naħhidi*: “ koltuk “⁴⁵⁸

-*nabari*: “ kök ? – *nav* (otlatmak) “⁴⁵⁹

-*nihari* : “ hediye”⁴⁶⁰

-*nirambi*:” hasır masa”⁴⁶¹

-*salanni*:” bir kült veya tapınak nesnesi; genellikle nirambi'den sonra gelir”⁴⁶²

-*pattuſhi,wattuſſi*

-*pirmuſhi*

-*purni/pur(ul)li*: “ev,tapınak”⁴⁶³

-*ſahi*:” bir kült veya tapınak nesnesi”⁴⁶⁴

-*ſalami*

-*ſelli*:” bir kült veya tapınak nesnesi veya bir kült alanı”⁴⁶⁵

-*ſummani*

-*ſummi*: “ tamamen, hepsi “⁴⁶⁶

-*ſudahhi*

-*tanihi* : “ kök *tan*- yapmak “⁴⁶⁷

⁴⁵⁶ a.g.e.1998,s.231.

⁴⁵⁷ a.g.e. 1998,s.231.

⁴⁵⁸ a.g.e. 1998,s.233.

⁴⁵⁹ a.g.e.1998,s.235.

⁴⁶⁰ E. Reyhan, 2016, s. 29.

⁴⁶¹ a.g.e. 1998,s.235.

⁴⁶² a.g.e. 1998,s.240.

⁴⁶³ a.g.e.,1974, s. 119.

⁴⁶⁴ V.Haas,1998,s.240.

⁴⁶⁵ a.g.e. 1998,s.241.

⁴⁶⁶ a.g.e.1998,s.242.

⁴⁶⁷ a.g.e. 1998,s.244.

-*tabri* : “ sandalye, kaide ? ”⁴⁶⁸

-*taše* : “ (kutsal) hediye ”⁴⁶⁹

-*tašuhhi* : ” kök *taš-* vermek ”⁴⁷⁰

-*tuni ve tabri*: “iskemle” ve “sandalye”⁴⁷¹

-*ugri* : “ sandalye ayağı ”⁴⁷²

-*uri*: “ kök *ur-* (dilemek, istemek) ”⁴⁷³

-*urumušhi, urumuški*: ” bir kült veya tapınak nesnesi ”⁴⁷⁴

-*wattušši*

e) Kült Yerleri

-*hamri* : ”kutsal alan, tapınak, mabet modeli (tipi) ”⁴⁷⁵

-*hari*: “yol”⁴⁷⁶

-*puṛni, puṛ(ul)li*: “ev, tapınak”⁴⁷⁷

f) Sınıflandırılmayan Terimler

-*ammihi*: “ varış, geliş ”⁴⁷⁸

-*amumgihi*: “ kök *amm-* varmak, ulaşmak ”⁴⁷⁹

-*ereldehi*

-*halapšihhi* : ” bir kült veya tapınak nesnesi ”⁴⁸⁰

⁴⁶⁸a.g.e. 1998,s.245.

⁴⁶⁹V.Haas-G.Wilhelm, 1974, s.113; a.g.e. 1998,s. 245.

⁴⁷⁰a.g.e. 1998,s. 245.

⁴⁷¹a.g.e. 1974, s.114.

⁴⁷²a.g.e. 1974, s.114.

⁴⁷³a.g.e. 1998,s.250.

⁴⁷⁴a.g.e.1998,s.251.

⁴⁷⁵a.g.e.1974, s.116.

⁴⁷⁶E.Reyhan , 2016, s.32.

⁴⁷⁷V.Haas- G.Wilhelm ,1974, s. 119.

⁴⁷⁸V. Haas, 1998,s.209.

⁴⁷⁹a.g.e.1998,s.211.

⁴⁸⁰a.g.e.1998,s.216.

-*ḥarḥari*: “ zincir (takı veya muska) “⁴⁸¹

-*ḥubri*

-*kalši*:” bir kült veya tapınak nesnesi”⁴⁸²

-*kabiḥi*

-*kut*-...

-*kuzurši* :”kök kısaltması ? - *kuz* (geri tutmak) “⁴⁸³

-*maharši*

-*mikiḥi*

-*muyešni*: “bir kült veya tapınak nesnesi ?”⁴⁸⁴

-*nuwarši*

-*pāši* : “ vücudun bir bölümü, belki de göz “⁴⁸⁵

-*purulliše* :” ev ? “⁴⁸⁶

-*šaršari* :” testere (?) “⁴⁸⁷

-*šela*: ”bir kült veya tapınak nesnesi”⁴⁸⁸

-*šulešḥi*: “bir kült veya tapınak nesnesi”⁴⁸⁹

-*šuri*

-*tebi*: ’kelime, şey ? “⁴⁹⁰

-*tiwangi*

⁴⁸¹ a.g.e.1998,s.217.

⁴⁸² a.g.e, 1998,s.226.

⁴⁸³ a.g.e ,1998,s.231.

⁴⁸⁴ a.g.e ,1998,s.232.

⁴⁸⁵ E.Laroche, 1980, s.197.

⁴⁸⁶ a.g.e,1998,s. 239.

⁴⁸⁷ W.Haas,1998,s. 241.

⁴⁸⁸ a.g.e,1998, s. 241.

⁴⁸⁹ a.g.e,1998,s.242.

⁴⁹⁰ a.g.e, 1998,s. 246.

-*tumabirni*: ”bir kült veya tapınak nesnesi”⁴⁹¹

-*ulaḥilzi*: “ yiyecek ? ”⁴⁹²

-*udaḥ(h)ulzi*

-*udešḫi*: “bir tapınak veya ibadet yeri”⁴⁹³

-*udiḫi*

-(-)*ulešḫi*

-*wudiḫi* :” döl, yeni nesil, yavru(?) ”⁴⁹⁴

-(-) *zikkani* :” bir kült alanı ? ”⁴⁹⁵

-(-) *zubi*

⁴⁹¹ a.g.e,1998,s.247.

⁴⁹² a.g.e,1998,s. 249.

⁴⁹³ a.g.e, 1998,s.251.

⁴⁹⁴ a.g.e, 1998,s. 239.

⁴⁹⁵ a.g.e,1998,s.253.

Askerlik İle İlgili Terimler

Boğazköy metinlerinde geçen kurban terimleri, Wilhelm tarafından sınıflandırılmıştır. Ancak bu çalışmadan farklı olarak, Ortaköy/Şapinuwa belgelerinde ilk kez karşılaşılan ⁴⁹⁶ askeri terimler de ayrı bir grup olarak bu sınıflandırmaya dâhil edilmiştir.

Söz konusu bu terimler, hem yazılı hem de dini mimarisiyle önemli bir inanç merkezi olduğu anlaşılan Şapinuwa'ya has özel törenlerde kullanılmak amacıyla özellikle seçilmiş olmalıdır.⁴⁹⁷

-*zupi* : “asker”,

-*huradi*: “asker”,

-*kašti*: “yay”,

-*išpa(n)ti*: “okluk, sadak”,

-*karkarni*: “zırh”,⁴⁹⁸

-*nuli*: “asker”,

-*garaši*: “askeri kamp, ordu”⁴⁹⁹

⁴⁹⁶ E. Reyhan, 2008, s.633; E.Reyhan, 2016, s.31.

⁴⁹⁷ a.g.e. 2008, s.633-634; a.g.e, 2016, s.31.

⁴⁹⁸ A.Süel, 2008, s.35’de, Ortaköy/Şapinuwa kentinin D Binası’nda yer alan kutsal oda içerisinde, bir bronz zırh, bir bronz miğfer ile balta ve mızrak uçları bulunduğu belirtilmektedir. a.g.e.2016,s.31.

⁴⁹⁹ a.g.e. 2008 s.632-634; a.g.e.2016,s.31.

SEKİZİNCİ BÖLÜM SÖZLÜK

A

ambašši-

KUB 15.31: Vs. II 24, Rs. III 59, Rs. IV 15'.

KUB 15.34: Rs. IV 39, Rs. IV.54', Rs. IV 56'.

IBoT 3.148: Vs.II 14, Vs. II 21.

KUB 32.50: Vs.11'.

anani(e)šhi- / anani(š)hi-

KUB 15.31: Rs.III 33, Rs.III 56, Rs.IV' 12.

KUB 15.34: Rs. IV 39'.

KUB 7.34: 4'.

KUB 32.50: Vs. 10'.

aḫrušhi-

KUB 15.34: Rs.IV 52'.

IBoT 3.148: Vs.II 63, Vs.II 64, Rs.III 44, Rs.IV 21.

KUB 32.50: Vs.3', Vs.II 10', Vs.II 22'.

allašši-

IBoT 3.148: Vs.II 18.

alummazḫi-

KUB 15.31 Rs.IV 34.'

ammiḫi-

KUB 32.50 Vs.7'.

amumkiḫi-

KUB 32.50 Vs.7'.

aniḫi-

KUB 15.37 Vs.II 12.

armiḫi-

KUB 32.50: Vs.II 9'.

arni-

KUB 15.34: Rs.IV 51'.

KUB 32.50 Vs.6'.

ašapši-

KUB 15.34 Rs.IV 46'.

ašlešḫi-

KUB 32.50 Vs.17'.

atani-

KUB 15.34 Rs.IV 52'.

KUB 32.50 Vs. 21'.

D-E

dala ħulzi-

KUB 15.31 Vs.II 2, Rs.III 55, Rs.IV 11', Rs.IV 21'.

KUB 15.34 Rs.III 37, Rs.III 64, Rs.IV 36'.

IBoT 3.148 Vs.1 21, Vs.1 24, Vs.1 40, Vs.II 38, RsIII 38, Rs.IV 16.

KUB 15.37 Vs.II 11.

KUB 7.51 Rs.6'.

KUB 32.50 Vs.12'.

dali-

KUB 32.50 Vs.13'.

daniḥi-

KUB 32.50 Vs.18'.

daše / taše-

KUB 32.50 Vs.24'.

dašuhḥi-

KUB 32.50 Vs.19'.

dupurpuri-

KUB 15.31 Rs.II 32.

duwarni/ tuwarni-

KUB 7.34 3'.

eamseḥi-

KUB 32.50 Vs.10'.

enumašši/e:ši-

KUB 15.31 Vs.II 22, Vs.II 57, Rs.III 34, Rs.IV 33'.

KUB 15.34 Rs.IV 25', Rs.IV 37', Rs.IV 38'.

IBoT 3.148 Rs.IV 22.

G-H

gapiḥi-

KUB 32.50 Vs.7'.

Éḥamri-

IBoT Vs.I 29, Vs.I 36, Vs.II 24, Vs.II 27, Vs.II 28, Vs.II 31, Vs.II 39, Vs.II 42, Vs.II 45, Vs.II 64, Vs.II 65, Rs.III 46, Rs.III 55, Rs.III 58, Rs.III 62, Rs.IV 9, Rs.IV 11, Rs.IV 13, Rs.IV 30.

KUB 15.37 Vs.II 3.

KUB 32.50 Vs.2', Vs.20'.

ḥari-

KUB 15.34 Vs.II 3, Rs.III 55.

KUB 15.34 Vs.II 71, Rs.III 38, Rs.III 65, Rs.IV 24', Rs.IV 36', Rs.IV 37'.

IBoT 3.148 Vs.I 22, Vs.I 41.

KUB 15.37 Vs.II 10.

KUB 7.51 Rs.10', Rs.14'.

KUB 32.50 Vs.12'.

ḥazizi-

KUB 15.31 Vs.II 3, Vs.II 20, Rs.III 30, Rs.III 55.

KUB 15.34 Rs.IV 24', Rs.IV 38'.

IBoT 3.148 Vs.I 22, Vs.I 41, Vs.II 38.

ḥalahi-

KUB 32.50 Vs.9', Vs.15'.

ḥalapšihī-

KUB 32.50 Vs.6'.

ḥarḥari-

KUB 32.50 Vs.14'.

ḥarešhi-

KUB 7.51 Rs.13'.

ḥaru ḥulzi-

KUB 7.51 Rs.13'.

ḥazizi-

KUB 32.50 Vs.12'.

ḥelihi-

KUB 15.31 Rs.III 3.

IBoT 3.148 Vs.II 44.

KUB 15.37 Vs.II 15.

ḥeššamši-

KUB 15.31 Rs.IV 27'.

KUB 15.34 Rs.IV 46'.

ḥišḥi-

KUB 15.34 Rs.IV 52'.

ḥimiḥi-

KUB 32.50 Vs.9'.

ḥipiri-

KUB 32.50 Vs.15'.

ḥuli-

KUB 15.31 Rs.IV 29'.

ḥutanni-

IBoT 3.148 Vs.II 23, Vs.II 24, Vs.II 27, Vs.II 28, Vs.II 30, Vs.II 31, Rs.IV 10, Rs.IV 14.

KUB 15.37 Vs.II 2.

ḥuwalzi-

KUB 15.31 Vs.II 2, Rs.IV 54.

KUB 15.34 Vs.II 70, Rs.III 37, Rs.III 64, Rs.IV 23', Rs.IV 36', Rs.IV 38'.

IBoT 3.148 Vs.I 22, Vs.I 41, Vs.II 39, Rs.III 38, Rs.IV 17.

KUB 15.37 Vs.II 10, Vs.II 11.

KUB 32.50 Vs.12'.

ḥuprušḥi-

KUB 15.34 Rs.IV 53'.

IBoT 3.148 Vs.II 65, Vs.II 66.

KUB 32.50 Vs.3', Vs.22'.

ḥurati/ ḥuradi-

KUB 7.51 Rs.14'.

^{GU4}**ḥuršalammi-**

KUB 15.34 Rs.IV 53'.

ḥuzi-

IBoT 3.148 Vs.II 24, Vs.II 27, Vs.II 30, Vs.II 31, Vs.II 39, Rs.IV 10, Rs.IV 14, Rs.IV 17.

KUB 15.37 Vs.II 5.

I-K

iddušḥi-

KUB 7.51 Rs.15'.

irḥalzi-

IBoT 3.148 Rs.III 54.

itkalzi-

KUB 15.31 Vs.II 22.

kalši-

KUB 32.50 Vs.25'.

keldi / ki:ia-

KUB 15.31 Vs.II 24, Rs.III 9, Rs.III 38, Rs.III 60, Rs.IV 25', Rs.IV 35'.

KUB 15.34 Rs.IV 39', Rs.IV 54', Rs.IV 59'.

IBoT 3.148 Vs.I 34, Vs.I 48, Vs.II 13, Vs.II 14, Vs.II 15, Vs.II 18, Vs.II 38, Vs.II 46, Vs.II 67, Rs.III 33, Rs.III 66, Rs.IV 1, Rs.IV 4, Rs.IV 21.

KUB 7.51 Rs.19', Rs.21'.

KUB 32.50 Vs.11'.

kilumpazhi-

KUB 32.50 Vs.10'.

kišhi-

KUB 15.31 Rs.IV 29'.

KUB 32.50 Vs.21'.

kipušši-

IBoT 3.148 Vs.II 12, Vs.II 18.

kišhi-**kizzihi-**

KUB 32.50 Vs.15'.

kuliḥi-

KUB 32.50 Vs.8'.

kurziḥi-

KUB 32.50 Vs.15'.

kutmi-

KUB 32.50 Vs.24'.

kuzziḥi-

KUB 32.50 Vs.16'.

kuzzuṣḥi-

KUB 32.50 Vs.15', Vs.16'.

M-N

mikiḥi-

KUB 32.50 Vs.6'.

muiešni-

KUB 32.50 Vs.27'.

mušunki-

IBoT 3.148 Vs.II 19.

naggašḥi-

KUB 32.50 Vs.3'.

naḥḥati-

KUB 32.50 Vs.9', Vs.21'.

napari-

KUB 32.50 Vs.24'.

nerampi-

KUB 15.34 Rs.IV 53'.

KUB 32.50 Vs.22'.

nierai-

KUB 7.31 Rs.14'.

niešhia-

KUB 15.31 Rs.IV 34'.

KUB 32.50 Vs.4'.

nihari-

KUB 32.50 Vs.17', Vs.18', Vs.19', Vs.23'.

nirari-

KUB 32.50 Vs.10'.

P

paddušri-

KUB 7.51 Rs.15'.

paḥmi-

KUB 32.50 Vs.13'.

paḥrunzi-

KUB 32.50 Vs.4'.

parili-

KUB 15.34 Rs.IV 50'.

paši-

KUB 32.50 Vs.14'.

pirmušḫi-

KUB 32.50 Vs.16'.

puri-

KUB 15.31 Rs.IV 26'.

KUB 15.34 Rs.IV 46'.

purni-

IBoT 3.148 Vs.II 23, Vs.II 24, Vs.II 26, Vs.II 28, Vs.II 64, Rs.III 61, Rs.IV 10, Rs.IV 14.

KUB 15.37 Vs.II3.

KUB 32.50 Vs.20'.

purulli-

KUB 15.34 Rs.IV 55'.

Š-T

šaḥi-

KUB 15.34 Vs.I 9.

KUB 32.50 Vs.23'.

šalanni-

KUB 15.34 Rs.IV 53'.

šarinni-

KUB 32.50 Vs. 13'.

šarrašši-

IBoT 3.148 Vs.II 17.

šaršari-

KUB 32.50 Vs.14'.

satanti-

KUB 15.31 Rs.III 4, Rs.III 31.

KUB 15.34 Rs.IV 23'.

KUB 32.50 Vs.13'.

šepši-

KUB 15.31 Rs.IV 27'.

šerteḫi-

KUB 15.31 Rs.IV 33'.

šerapíhi-

KUB 15.31 Rs.IV 33'.

šelli-

KUB 32.50 Vs.20'.

šueri-

IBoT 3.148 Rs.III 21.

šummani-

KUB 32.50 Vs.19'.

šummi-

KUB 32.50 Vs.17', Vs.23'.

šulešhi-

KUB 32.50 Vs.14', Vs.26'.

tabri-

KUB 15.34 Rs.IV 52'.

IBoT 3.148 Vs.I 24, Vs.II 23, Vs.II 25, Vs.II 26, Vs.II 28, Vs.II 30, Vs.II 32, Vs.II 35, Vs.II 65, Rs.IV 9, Rs.IV 13.

KUB 15.37 Vs.II 6.

KUB 32.50 Vs.21'.

tati-

KUB 7.34 3'.

timmiḥi-

KUB 32.50 Vs.3'.

tepi/tipi-

KUB 32.50 Vs.5', Vs.II 7, Vs.8', Vs.II 9'.

tiši-

KUB 32.50 Vs.9'.

tuni-

KUB 15.34 Rs.IV 52'.

IBoT 3.148 Vs.II 23, Vs.II 25, Vs.II 26, Vs.II 28, Vs.II 30, Vs.II 32, Vs.II 64, Rs.IV 9, Rs.IV 13.

KUB 15.37 Vs.II 3, Vs.II 4, Vs.II 6.

KUB 32.50 Vs.21'.

U-Z**ummini-**

IBoT 3.148 Rs.III 33.

únalzi-

KUB 15.31 Rs.III 4.

uniḥi-

KUB 15.31 Vs.II 3, Rs.III 5, Rs.III 30, Rs.III 56, Rs.IV 12'.

IBoT 3.148 Vs.I 23, Vs.I 41, Vs.II 38, Vs.II 39, Rs.III 39, Rs.IV 17, Rs.IV 22.

KUB 7.51 Rs.13'.

KUB 32.50 Vs.10'.

úrammalzi-

KUB 32.50 Vs.11'.

úri-

KUB 32.50 Vs.18', Vs.19', Vs.23'.

úrumušhi-

KUB 32.50 Vs.18'.

uššihi-

KUB 7.51 Rs.18'.

útaḥḥulzi-

KUB 32.50 Vs.13', Vs.17'.

utihi-

KUB 32.50 Vs.14'.

útiešhi-

KUB 32.50 Vs.25'.

úi-

KUB 7.51 Rs.18'.

úwatari-

KUB 7.51 Rs.18'.

úzariki-

IBotT 3.148 Vs.II 22, Vs.II 25, Vs.II 26, Vs.II 29, Vs.II 30, Vs.II.32, Rs.III 35, Rs.IV 8, Rs.IV 9, Rs.IV 12, Rs.IV 13, Rs.IV 15.

KUB 15.37 Vs.II 1, Vs.II 4, Vs.II 6.

zizzi-

IBotT 3.148 Vs.II 23.

zikka4ni-

KUB 32.50 Vs.20'.

zurki-

IBotT 3.148 Vs.I 34, Vs.I 48, Vs.II 46.

zuzumaki-

KUB 15.31 Rs.III 35, Rs.IV 35'.

KUB 15.34 Rs.IV 39', Rs.IV 54'.

KUB 7.34 5'.

SONUÇ

Kizzuwatna kökenli çağırma ritüelleri üzerine gerçekleştirilen bu filolojik inceleme neticesinde, Hitit ve Hurri-Luwi inanç dünyasına dair önemli tespitlere ve yeni sentezlere ulaşılmıştır. İncelenen Kizzuwatna kökenli çağırma ritüellerinde uygulanan yeni join ve duplikat okumaları sayesinde, tabletlerin kırık kısımları büyük ölçüde tamamlanmış ve tanrıyı geri çağırma eyleminin metinsel kurgusu tam anlamıyla açığa çıkarılmıştır. Bu bağlamda elde edilen en temel bulgular şunlardır: Tanrının öfkelenerek şehri terk etmesi motifi, Kizzuwatna coğrafyasında kozmik dengenin bozulduğuna işaret eden bir kriz anını simgeler. Ritüel metinlerinde tanrıyı bu inzivadan veya öfkeden geri döndürmek için inşa edilen yollar, kazılan *apí-* “ kurban çukurları” ve sunulan adaklar (tüy, renkli yünler, kumaşlar, tahılgrubu malzemeler, kurban edilen kuşlar ve kuzular vb...) sadece fiziksel bir eylem değil, aynı zamanda arınmayı sağlayan teolojik bir mekanizmadır. Metinlerdeki Hurrice kökenli terimlerin güncel dil verileri ışığında yeniden ele alınmasıyla, kurban sunuları ve ritüelistik hareketler terminolojik açıdan netleştirilmiş, Hurri-Hitit melez kültürünün ritüel uygulamalarına yansıyan teolojik nüanslar somutlaştırılmıştır. Söz konusu bu çağırma ritüelleri, yalnızca teolojik birer uygulama değil, aynı zamanda siyasi meşruiyetin ve toplumsal istikrarın temel taşlarıdır. Bu çalışma kapsamında incelenen Kizzuwatna kökenli çağırma ritüelleri (evocation), Hurri ve Luwi geleneklerinin Hitit saray kültürüyle nasıl sentezlendiğini açıkça ortaya koymaktadır. Metinlerde ilahi güçlerle kurulan iletişim, soyut bir inanç ögesi olmanın ötesinde somut krizlerin çözümüne yönelik sistemli bir çabadır. Hastalık, talihsizlik veya toplumsal huzursuzluk gibi olgular tanrısal bir gazabın sonucu olarak yorumlanmış, Teššub, Hepat, Šauška ve Gece Tanrısı gibi güçlü Kizzuwatna tanrılarını öfkelenip gittikleri karanlık topraklardan geri döndürmek amacıyla ayrıntılı ve sembolik uygulamalar geliştirilmiştir.

Dilbilimsel olarak ritüellerde yoğun olarak geçen Hurrice kökenli terimler, dağınık ve güncel veriler ışığında yeniden değerlendirilmiştir. Bu sayede anlamları tartışmalı olan kurban sunuları ve ritüelistik hareketler terminolojik açıdan netleştirilmiş, bazı kelimelerin kökenleri tam bilinmese bile metin gruplarındaki bağlamsal tercümelerin yapılmasına olanak sağlanmıştır. ^{LÜ}AZU gibi din görevlilerinin yönetiminde icra edilen bu kolektif çaba, Hurri-Hitit melez inanç sisteminin ritüelistik uygulamalara yansıyan dini nüanslarını somutlaştırmıştır.

1974 yılında Haas ve Wilhelm tarafından yayımlanan ritüel belgeleri, tespit edilen yeni tablet parçaları (joinler) ve duplikatlar ışığında bütüncül bir rekonstrüksiyona tabi tutulmuştur. Uygulanan bu güncel okumalar sayesinde tabletlerin kırık kısımları büyük ölçüde tamamlanmış ve tanrıyı geri çağırma eyleminin metinsel kurgusu açığa çıkarılmıştır. Sürecin teolojik mekanizmasında, tanrının izleyeceği yolların bal, yağ ve şarap dökülerek tatlandırılması, ayrıca *kureššar* adı verilen kumaşlar ve yünler serilerek somut bir yol rehberliği sunulması merkezi bir rol oynar. Değerli kumaşlar, tüyler ve sunulan gıdalarla tanrılar onurlandırılırken, derin kurban çukurlarında kuşların ve kuzuların kurban edilmesi, ilahi öfkeyi dindirmenin yanı sıra toplumsal kirliliği toprağın derinliklerine hapsetmiş ve yeryüzünde denge yeniden kurulmuştur. Bu tezde 1974 yılında Haas-Wilhelm tarafından AOATS 3'te yayımlanan Kizzuwatna kökenli çağırma ritüelleri incelenmiştir. Bu çağırma ritüellerinde ait nüshaların adedi belirlenmiş, esas metin olarak ele alınan nüsha diğer yeni eklenen nüshalardan faydalanılarak tamamlama denemesinde bulunulmuştur. Bu ritüel metinlerin doğrudan birleşen ya da dolaylı olarak birleşen, özellikle KUB 15.31 + Bo 5623, KUB 15.34 +Bo 3234, +Bo 7206, +Bo 8027, +VAT 7427, KUB 7.51 +Bo 2519, KUB 32.50 +823/b, tespit edilmiş ve son tablet parçalarıyla birlikte yeniden transliterasyonu ve tercümesi yapılmıştır. Yapılan çalışmaya göre çağırma ritüel metinlerin paralelleri ve konuları şu şekildedir: Bo 2061 (=KUB 15.31)+Bo 5623 (=KUB 15.31)

Öy. II 17 - 25 ist Nr. 8 Öy. II 12' - 22' (=B) Duplikat

Ay. III 1 - 5 ist Nr. 7 1' - 5' (=C) Duplikat

Ay. III 54 - 58 ist Nr. 8 Ay. IV 12 - 15 (=B) Duplikat

Ay. IV 10' - 35' ist Nr. 8 Ay. IV 44 - 63 (=B) Duplikat

Öy. II 17 - Ay. III 5 arası ile Nr. 43 Ay. 7 - 18 (=B1) içerik olarak paraleldir.

MAḪ ve GUL.ŠEŠ tanrılarını çağırma ritüeline eklenen yeni joinler şu şekildedir:

A KUB 15 31 Bo 2061

+ Bo 5623

B B₁ Yayınlanmamış. Bo 4170

B₂ + KUB 15.32 Bo 2529

+ Bo 2922

		+ Bo 3523
		+ Bo 3953
		+ Bo 4454
		+ Bo 4464
		+ Bo 7320
B ₃	+ KBo 51.93	357/u
B ₄	(+) KBo 52.209	996/u
B ₅	(+) KBo 58.58	464/z
B ₆	(+) yayınlanmamış.	1321/u
B ₇	+ KBo 54.70	71/v
B ₈	+ KBo 66.38	E 367
B ₉	+ KBo 52.83	1228/u
		+ 1319/u
B ₁₀	+ KBo 64.28	Bo 69/56
C	yayınlanmamış.	Bo 4070

KUB 15.31 no'lu metinde, MAḪ ve Gulš ile , Zukki ve Anzili'yi öfke/kızgınlıklarından arındırıp geri döndürmek amacıyla icra edilen Kizzuwatna kökenli çağırma ritüelini konu almaktadır.

Ḫattuša (Tawiniya Kapısı) ve Tauriša ormanı gibi belirli kült mekanlarında gerçekleştirilir.^{LÜ} AZU (büyücü rahip), yönetiminde gerçekleştirilen ritüelde, yün ve kumaşların yanı sıra bal, süt, şarap, bira gibi çeşitli yiyecek ve içeceklerle yollar çizilip cezbetme sunuları yapılır. Tanrıçaların ritüel sahibinin evinden uzaklaşıp kaybolduğu düşünülen dokuz yol, dokuz çukur (yeraltı), dokuz pınar, deniz, dokuz nehir, dağlar ve gökyüzü olmak üzere 7 farklı konuma göre yapılandırılan bu seremoniler, şifayı temsilen kuş ve kuzuların kurban edilip yakılmasıyla son bulur. Dört sütunlu tablet formundaki metin Orta Hitit döneminde Ḫattuşili adlı bir kâtip

tarafından yazılmış olup, çok daha sonra IV. Tudhaliya döneminde başyazıcı Anuwanza gözetiminde Piḫḫuniya tarafından kopyalanmıştır.

Bo 3720 (=KUB 15.34) CTH 483

VAT 7427 (=KUB 15.34)+

Bo 3720 (=KUB 15.34)

Ay. III 45' - 47' Nr. 10 Ay. III 9' - 11' (=B) Duplikat

Ay. IV 20' - 25' Nr. 10 Ay. IV 6 - 11 (=B) (33a) Duplikat

Ay. IV 44' - 59' Nr. 10 Ay. IV 3' - 19' (=B) (33b) Duplikat

Ay. IV 34'-38' verläuft Nr. 10 Ay. IV 20-25 (=B') parallel

Eril sedir tanrıları için düzenlenen bu çağrı ritüeli, Tawiniya Kapısı'nın altında ve Tauriša köyü yakınlarında AZU rahibleri tarafından icra edilir ve tanrılar yedi yoldan/alemden (çayırlar, dağlar, deniz, pınarlar, ateş, gök ve yeraltı dünyası) çekilir. Sedir ağacının erkek tanrılarına ait 2. kil tablet yakma ritüeli ve tanrıları yoldan çekmeye dair bilgisinin sözlerinin kaydedilmiş olduğu belirtilir. Metnin günümüze ulaşan kaynakları; alt kısmı kırık dörder sütunlu KUB 15 34 (VAT 2427) ile KUB 15 33a (Bo 2377) + 33b (Bo 2537) + 38 (Bo 3779) tabletleri, Büyükkale Bina D'den çok sütunlu tek yüzlü KBo 8 70 (14/m), Aşağı Şehir Tapınak I'den 1897/u tablet parçaları, Büyükkale Bina A'ya ait 8 satırlık küçük fragman KUB 34 59 (101/a) ve iki sütunlu tabletin arka yüz alt kısmını barındıran KBo 13 126 (159/s) fragmanından oluşmaktadır.

Bo 4249 (=KUB 7.34) CTH 500 .383

Bkz. Nr. 42 Ay.III 4 - 5; Nr. 43 Ay. IV 2' - 3'; Nr. 46 Öy. 2'; Nr. 47.

Tanrıları memnun etmek amacıyla yapılan bu ritüel metni kuşların sunumları, sunuların karşı karşıya getirilmesi, içeri yerleştirilmesi ve çevrilmesi gibi eylemler görülür.

Bo 2006 (=IBoT 3.148) CTH 485.1

Öy. II 49 - 67 Nr. 54 Öy. II 1' - 14' (= B) Duplikat

Ay. IV 32 - 50 Nr. 55 Ay. III 3' - 16' (= C) Duplikat

Öy. II 26 - 48 Nr. 56 Öy. II paralel

Öy. II 45 - 51 Nr. 57 4' - 8' paralel

Yüzeyi kısmen tahrip olmuş dört sütunlu IBoT III 148 tableti, KUB VII 50 ve XV 37 paralellerine sahip, tamamen Hurrice tanrı adları ve ritüel tanımları içeren Hurri çevresine bağlı bir evokasyon (çağırma) metnidir. Tapınak, şehir, kır ve meradan uzaklaştırılan Hatti ülkesi tanrılarına yönelik bu ritüel dört gün sürer. Tanrılar tapınaktan çıkarılarak yatak ve eşyalarıyla birlikte bir ritüel çadırına yerleştirilir, ayrıca nehir tanrısına da kurban sunulup yakarılır. İmparatorluk Dönemi'nin sonlarına (en erken IV. Tuthaliya) tarihlenen metin, fırtına tanrısı Tarhun ve Hebat ile (Tenu, Šarrumma, Išu, Tiya-benti vb.) tapınaktan, şehirden, kırdan ve nehirden çıkarılıp bir çadıra götürülmesini ve 4. günün ilerleyen saatlerinde “geri gönderme ritüeli” ile tekrar tapınağa geri getirilmesini konu alan şarlatta-ritüelinin 2. ile 4. günleri arasını kapsar. Halep kökenli olabilecekleri değerlendirilen bu tanrıların heykelciklerinin çıkarılması zorlu “cezbetme yollarının çekilmesi” prosedürünü gerektirir, ritüelin doruk noktası olan şarlatta ayininde Hitit Kralı, düşmanının entrikalarından çekindiği için tanrılardan siyasi rakibini kendisine teslim etmelerini ve destek vermemelerini dileyen bir kapanış yakarışı sunar.

Bo 3405 (=KUB 15.37)

Öy. II Nr. 53 Vs. II 26 - 48 paralel

Bu ritüel Tanrıça Hepat ve Fırtına tanrısı, eril tanrılara, koyun, kuş gibi sunular içerir. Tanrıların tapınaklarından çıkarılmasını da içeren “yoldan çekme” törensel geçişinin başlatılması, yollar için sunulan adaklar ve bu geçiş esnasında icra edilen ritüel eylemleri ve kurbanların kaldırılıp yerleştirilmesi, tütsü yakılması ve metnin arka yüzünde detaylandırılan ritüel eşyalarının (yatak gibi) çadıra getirilmesi, tahıl ölçeği kayıtları gibi sonraki törensel aşamalardan oluşur.

Paralel Versiyonlar

Bo 4405 (=KUB 7.50) CTH 485.2

4' - 8' verläuft Nr. 53 Öy. II 45 - 51 (= B) parallel

2' - 8' verläuft Nr. 54 Öy. II 3' - 9' parallel

Tanrıça Hepat başta olmak üzere çeşitli tanrı ve tanrıçalara sunulan kurbanlık hayvanlar (sığır, koyun, kuzu) ve kuşlar gibi hayvanlar yer almaktadır.

792/v + Bo 2519 (=KUB 7.51) CTH 500 .269

Fırtına Tanrısı olmak üzere eril tanrılara yönelik çeşitli sunular gerçekleştirilir. Kuşların yakılmasının yanı sıra ve duruma göre kuzu gibi hayvanlar kurban edilir. Ritüel esnasında şarkıcıların belirli yollarda veya güzergâhlarda ilahiler seslendirdiği görülür. Hazırlanan mayalı/kalın ekmeklerin ve sunulan adakların sefere çıkacak olan orduya ve askeri sefere tahsis edildiğini net bir şekilde ortaya koyar.

476/b+823/b (=KUB 32.50) CTH 485

Ön yüzü, birkaç karakter dışında kayıptır.

Öy. 10 – 11 bkz. Nr. 64 4' - 5'

Ön yüzün ilk yirmi satırı korunmuştur. İlk satırda “Tanrılar yoldan (bir şey) çeker” dini çağırma ritüelleri yer almaktadır. İkinci satırda hava tanrısı hamri'nin yanı sıra, 14. satırdan itibaren listelenen ve temizlenmesi gereken eşyaları ve aletleri özetleyen “ekipman, hazineler” şukuttu (şukumtu biçiminde) söylenmelidir. Ayrıca, temizlikten önce burada bir çağrı da gerçekleşmektedir; bu *ammihi* “varış” (Öy.7), *ananešhi* “hoş (?)”, kutsama (?)”, *unihi* “gelme”, *huwalzi* “çağrı” (?), *talahulzi* “çekme” ve *hari* “yol” (Öy.10-12.) çağrı terimleriyle belirtilmiştir.

MAH 16864 (=FHG 4) CTH 483 .VA

FHG 4, yalnızca bir yüzüne yazılmış bir tablettir; 1'-6' satırları, KUB XV 34 Vs. II 8-12'nin bir kopyasıdır.

Bo 872 (= KUB 17.32) CTH 495

Metin, bir tapınak veya kutsal alanda gerçekleştirilen detaylı bir arınma ve adak ritüelini konu almaktadır. Tanrı figürleri içeri alınarak bir masanın üzerine yerleştirilir ve törensel bir düzenle (ikişerli olarak) konumlandırılır, bu esnada onların ruhlarıyla ilgili işlemler yapılır. Kutlamaların ve hazırlıkların ilerleyen aşamalarında ritüel bir arınma gerçekleştirilir, broş gibi kişisel/kutsal eşyalar kullanılır ve kutsal kuşlar ile adaklık koyunlar törene dahil edilir. Bütün bu uygulamalar esnasında *kankatitalla*- unvanlı kadın bir ritüel görevlisi tarafından yapılır.

KUB 7.60

İkinci ve üçüncü sütunları büyük oranda korunan dört sütunlu bir tablet olan KUB 7.60, fethedilen bir düşman şehrinin tanrılarını başkent kulture entegre etmeyi amaçlayan bir çağırma (evokasyon) ritüelidir. Çağırma uygulamaları, A ve B olmak üzere iki çağırma ritüelinin tüm ayrıntılarına karşılık gelir. Savaş öncesinde ve sırasında, işlenen kanun

ihlallerinden haberdar edilen tanrıların düşman topraklarından çağrıldığı bu süreçte, yıkılan şehir bir daha yerleşim yeri olmayacak şekilde lanetlenerek Teššub'un hizmetkarı olan Šeri ve Hurri adlı boğalara otlak olarak adanır. Zamanla yeni nüsha ve fragmanların eklenmesiyle seriye dönüşen bu ritüellerin temelinde, çeşitli kült nesneleri ve kurbanlarla küsüp giden tanrının öfkesini dindirmek, toplumu günahlardan arındırmak ve ülkeye bolluk, bereket getirmek yatar. Tören, tanrının ülkeye dönmesi ve kral, kraliçe ile ülke için iyi dileklerde bulunulmasıyla tamamlanır.

Ayrıca, çivi yazılı kaynaklardan (KBo-KUB, IBOT vs.) , Hurrice metinler ve Hurrice kelimeler üzerine yapılan yeni son çalışmalardan faydalanılmış ve bu ritüellerde geçen Hurrice kelimeler , özellikle anlamı bilinmeyen kelimeler filolojik açıdan değerlendirilmiştir. Özellikle yeni çalışmalara dayanarak, KUB 7.51 Rs.18' . satırda geçen ' ú-i-ia/ ú-e , kelimesi Wilhelm ve Süel tarafından 2013 yılında Ortaköy Şapinuwa'dan Tašmišarri için Hitit Hurri sunu ritüeli Or.97/1 'de üzerine yaptıkları çalışmada bu kelimenin “ekmek” anlamına geldiğini tespit etmişlerdir. Bu da filolojik açıdan tez çalışmasına katkı sağlamıştır.

Kapsadığı konular verilerek, 1974 yılında Wilhelm'in yaptığı Kizzuwatna kökenli çağırma ritüelleri çalışmasında geçen kurban terimleri yeni yayınlar, yeni belgeler ve yeni çalışmalardan faydalanılarak Ortaköy/Şapinuwa belgelerinde ilk kez karşılaşılan askeri terimler de ayrı bir grup olarak bu sınıflandırmaya dahil edilmiştir. Son olarak bu Kizzuwatna kökenli çağırma ritüellerinde geçen Hurrice kelimeler ve geçtiği satır numaralarını gösteren bir sözlük çalışması yapılmıştır.

Sonuç olarak, bu tez çalışmasıyla Kizzuwatna kökenli çağırma ritüellerine dair metin tamamlama, kelime anlamlandırma ve ritüel aşamalarını çözme bağlamında elde edilen filolojik veriler, Hitit-Hurri inanç sisteminde mevcut boşluğu doldurmaktadır. Ortaya konulan yeni okumalar ve anlamlandırmalar, sonraki araştırmacılar için ritüellerin icra mantığını ve dini altyapısını anlamak ve adına temel oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akdağ, Ö. (2018). Hititlerin tanrılarını memnun etme yöntemleri ve bunun Hitit arkeolojisine yansımaları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 23-36.
- Akurgal, E. (2021). *Hatti ve Hitit uygarlıkları* (2. baskı). Phoenix Yayınevi.
- Alp, S. (2001). *Hitit çağında Anadolu* (2. baskı). Tübitak Yayınları.
- Archi, A. (2013). The Anatolian fate-goddesses and their different traditions. *Diversity and Standardization: Perspectives on Social and Political Norms in the Ancient Near East*, 1-26.
- Aslantürk, N. (2015). Hitit metinlerinde geçen Hurri tanrı çiftleri:“NABARBI-ŞUĞALA”“URŞUI-IŞKALLI”. *Turkish Studies*, 10(1), 59.
- Bağcı, A. (2018). Şamanizm inancında ritüel maskeleri ve gömü maskeleri. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, (46), 27-55.
- Beckman, G. (2011). Blood in Hittite ritual. *Journal of Cuneiform Studies*, 63(1), 95-102.
- Bittel, K. (1936). Vorläufiger Bericht über die Ausgrabungen in Boğazköy 1934. *Mitteilungen der Deutschen Orient-Gesellschaft zu Berlin*, (73), 13-28.
- Bülbül, C. (2009). Eski Anadolu tarihinde Frigler. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(27), 79-95.
- Bush, F. W. (1964). *A grammar of the Hurrian language* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Brandeis University.
- Bryce, T. R. (2005). *The Kingdom of the Hittites*, Oxford 2005.
- CAD, A., (1964). The Assyrian dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago. *Chicago: The Oriental Institute*.
- CAD, H., (1995). The Assyrian dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago. *Chicago: The Oriental Institute*.
- Carruba, O. (1967). *Rhyta in den hethitischen Texten*. Edizioni dell'Ateneo.
- Collins, B. J. (2007). *The Hittites and their world*. Society of Biblical Literature.
- de Martino, S. (2006). *Storia dell'Europa e del Mediterraneo. Dalla preistoria alla storia. La preistoria dell'uomo*. Salerno Editrice.
- de Martino, S. ve Süel, A. (2017). *The great Itkalzi ritual, the Şapinuwa tablet Or.90/1473 and its duplicate ChSI/I 5* (Eothen Ehst 2). LoGisma.
- Demirtaş, İ. (2018). Güvercinkayası “Coba” tipi tarazlı kâseleri. *Olba*, (26), 1-30.
- Deller, K. (1964). The Assyrian Dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago. Vol. 16.
- Dietrich, M., Mayer, W. ve Durkin-Meisterernst, D. (2010). *Der hurritische Brief des Dušratta von Mītānni an Amenḫotep III: Text-Grammatik-Kopie*. Ugarit-Verlag.

- Feder, Y. (2011). *Blood expiation in Hittite and biblical ritual: Origins, context, and meaning*. SBL Press.
- Fincke, J. (1993). Hurritisch alambaşhe. *Die Welt des Orients*, (24), 42-49.
- Finkbeiner, U., Hauptmann, H. ve Boehmer, R. M. (Eds.). (1995). *Beiträge zur Kulturgeschichte Vorderasiens: Festschrift für Rainer Michael Boehmer*. Verlag Philipp von Zabern.
- Forlanini, M. (2014, Şubat). Some Hurrian cult centres north of the Taurus and the travels of the queen. A. D'Agostino, V. Orsi ve G. Torri (Eds.), *Sacred Landscapes of Hittites and Luwians, Proceedings of the International Conference in Honour of Franca Pecchioli Daddi* içinde (s. 27-36). Firenze University Press.
- Forrer, E. O. (1926). *Forschungen*. Selbstverlag des Verfassers.
- Friedrich, J. (1941). Churritisch-Ugaritisches und Churritisch-Luwisches. *Archiv für Orientforschung*, (14), 329-333.
- _____, (1944) Rev. of: Ehelolf H. 1942a, in: *AfO* 14 (1941-1944) 347-349.
- _____, (1947-1948) "Fremde Flexionsformen in hethitischen Texten", in: *RHA* 8/47 (1947-1948) 3-18.
- Garstang, J. (1923). *Index of Hittite names* (L. A. Mayer, Ed.). British School of Archaeology in Jerusalem.
- Gestoso Singer, G., Dietrich, M. ve Loretz, O. (2011). Forms of payment in the Amarna age and in the Uluburun and Cape Gelidonya shipwrecks. *Ugarit-Forschungen*, (42), 261-277.
- Giorgieri, M. (2013). Ein Text über Tempelbedienstete aus Kuşaklı (KuT 32).
- _____, (2000). Schizzo grammaticale della lingua hurrica. *La Parola del Passato*, (50), 171-277.
- Giorgieri, M. ve Mora, C. (2010). Kingship in Hatti during the 13th century: Forms of rule and struggles for power before the fall of the empire. A. Cohen, R. d'Alfonso ve L. d'Alfonso (Eds.), *Pax Hethitica: Studies on the Hittites and Their Neighbours in Honour of Itamar Singer* içinde (s. 136-157). Harrassowitz.
- Giorgieri, M., Murat, L. ve Süel, A. (2013). The kaluti-list of the Storm-god of Šapinuwa from Ortaköy (Or. 90/175) and its parallels from Boğazköy. *Kaskal: Rivista di Storia, Ambiente e Culture del Vicino Oriente Antico*, (10), 169-183.
- Girginer, K. S. (2000). Tepebağ Höyük (URU Adaniia) Kizzuwatna ülkesinin başkenti miydi?. *III. Uluslararası Kilikya Arkeolojisi Sempozyumu Bildirileri* içinde.
- Girginer, K. S., & Özdemir, H. F. (2007). Çukurova Üniversitesi Ceyhan Arkeolojik Yerleşim Envanteri Çalışmaları ve Ceyhan-Tatarlı Höyük Kazısı Projesi. *Ceyhan (Ankara'daki Ceyhanlılar Kültür ve Yardımlaşma Derneği Dergisi)*, 54-62.
- Girginer, Ö. O. (2024). Tatarlı Höyük'ten Hitit İmparatorluk Dönemi'ne Ait Bir Grup Adak Kabı. *Höyük*, (13), 47-64.

Giorgieri M. (2013) “Diffusion et caractéristiques de la culture écrite d’origine hurrite dans le Proche-Orient asiatique et à Ougarit ”, in: *Ecritures d’Ougarit* 157-185.

Goetze, A. (1933). Hititçe cümle yapısında "-za", "-kan" ve "-an" ekleri üzerine. *Arşiv Orientalní*, 5(1), 1-10.

_____ (1940). *Kizzuwatna and the problem of Hittite geography*. Yale University Press.

_____ (1936). *Hethiter, Churriter und Assyrer: Hauptlinien der vorderasiatischen Kulturentwicklung im II. Jahrtausend v. Chr.* Harvard University Press.

Gölbaş, A. T., (2023). *Antik Çağ’dan Günümüze Törenlerin Etkileşimsel Açidan Kronolojik Olarak İncelenmesi*. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Groddek, D. (2000). „[Diese Angelegenheit] höre Ištar von Ninive nicht!”: Eine neue Episode einer Erzählung des Kumarbi-Kreises. *Die Welt des Orients*, (31), 23-30.

Güterbock, H. G. (1954). The Hurrian element in the Hittite empire. *Cahiers d'Histoire Mondiale / Journal of World History / Cuadernos de Historia Mundial*, 2(2), 383-394.

Haas, V. (1974). *Hurritische und luwische Riten aus Kizzuwatna: Hurritologische Studien I*. Neukirchener Verlag.

Haas, V., Bawanypeck, D., Giorgieri, M. ve Strauss, R. (1998). *Die hurritischen Ritualtermini in hethitischem Kontext*. CNR-Istituto per gli Studi Micenei ed Egeo-Anatolici.

Hawkins, J. D. ve Weeden, M. (2017). Kizzuwatna and the Euphrates states: Kummaha, Elbistan, Malatya philology. L. Ullmann ve M. Weeden (Eds.), *Hittite Landscape and Geography* içinde (s. 281-294). Brill.

Hellenkemper, H. (1990). *Kilikien und Isaurien*. Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.

Hrozný, B. (1935). L’inscription "hittite" hiéroglyphique d’Adjigöl (Topada). Avec dix planches. *Archiv Orientalní*, 7(3), 488-515.

Jensen, P. (1899). Zur Erklärung des Mitanni. *Zeitschrift für Assyriologie*, (14), 173-181.

Kammenhuber, A. (1969). Hethitisch, Palaisch, Luwisch und Hieroglyphenluwisch. *Handbuch der Orientalistik* içinde (s. 119-357). Brill.

Karauğuz, G. (2021). *Hititlerde fal ve kehanet: Kuş, yılan, karaciğer, talih falı ile kehanet kil kitapları*. Çizgi Kitabevi.

Klinger, J. (1998). Arınma ritüelleri ve kötülükleri defetme büyüleri, büyü ritüellerinin Hititler’deki işlevi ve önemi. *Hititler ve Hitit İmparatorluğu Bin Tanrılı Halk / Die Hethiter und Ihr Reich Das Volk der 1000 Götter* içinde (s. 456-458). Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland.

Kıymet, K. (2013). *Hitit kültüründe Hurri etkisi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.

Kümmel, H. M. (1967). *Ersatzrituale für den hethitischen König*. StBoT 3, Wiesbaden.

- Laroche, E. (1948). Teššub, Hebat et leur cour. *Journal of Cuneiform Studies*, 2(2), 113-136.
- _____ (1951). Fragments hittites de Genève. *Revue d'Assyriologie et d'Archéologie Orientale*, 45(3), 131-138.
- Laroche, E. (1952). Éléments d'haruspicine hittite. *Revue hittite et asianique*, 12(54), 19-48.
- _____ (1959). *Dictionnaire de la langue louvite*. Bibliothèque Archéologique et Historique de l'Institut Français d'Archéologie d'Istanbul.
- _____ (1960). *Les hiéroglyphes hittites. I. partie. L'écriture*. Éditions du Centre National de la Recherche Scientifique.
- _____ (1969). Les dieux de Yazilikaya. *Revue Hittite et Asianique*, 27(84), 61-109.
- _____ (1968), Textes de Ras Shamra en Langue Hittite, Ugaritica V, Paris.
- _____ (1978). Problèmes de l'écriture cunéiforme hittite. *Annali della Scuola Normale Superiore di Pisa. Classe di Lettere e Filosofia*, 8(3), 739-753.
- _____ (1980). *Glossaire de la langue hurrite*. Éditions Klincksieck.
- _____ (2000). Hurriter. *Babil Dizgesinden Alıntı, Antik Dünya ve Geleneksel Toplumlarda Dinler ve Mitolojiler Sözlüğü* içinde (Cilt 1, s. 456-458). İmge Kitabevi.
- Marizza, M. (2007). *Dignitari ittiti del tempo di Tuthaliya I/II, Arnuwanda I, Tuthaliya III*. LoGisma.
- Martin, K. H. (1967). Ersatzrituale für den hethitisichen König. *Studien zu den Boğazköy Texten*, (3), Harrassowitz.
- Murat, L. (2003). Ammihatna ritüelinde hastalıklar ve tedavi yöntemleri. *Archivum Anatolicum-Anadolu Arşivleri*, 6(2), 89-109.
- _____ (2021). *Hurric dil bilgisi metin örnekleri ve analizleri*. TDK Yayınları.
- Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi. (T.Y.). *Antik Çağ'dan günümüze törenlerin etkileşimsel açıdan kronolojik olarak incelenmesi* [Proje Raporu / Yayın]. MSKÜ Yayınları.
- Neu, E. (1968). Interpretation der hethitischen mediopassiven Verbalformen (StBoT 5), Wiesbaden. *Search in*.
- _____ (1983). *Glossar zu den althethitischen Ritualtexten*. BoD–Books on Demand.
- _____ (1988). Zum Verhältnis der grammatischen Kategorien Person und Modus im Indogermanischen. *Perspectives on Indo-European Languages, Culture and Religion: Studies in Honor of Edgar C. Polomé* içinde (s. 461-473). Institute for the Study of Man.
- _____ (1996). *Das hurritische Epos der Freilassung* (No. 32). Otto Harrassowitz Verlag.
- Oppenheim, A. L. (1956). The interpretation of dreams in the Ancient Near East: With a translation of an Assyrian dream-book. *Transactions of the American Philosophical Society*, 46(3), 179-373.
- Otten, H. (1953a). *Keilschrifttexte historischen Inhalts aus Bogazköi (KBo VI)*. Gebr. Mann.

- _____ (1953b). *Luvische Texte in Umschrift* (Cilt 17). Walter de Gruyter GmbH & Co KG.
- Otten, H. ve Rüster, C. (1973). Textanschlüsse von Boğazköy-Tafeln (21—30). *Zeitschrift für Assyriologie*, (63), 21-30.
- Otten, H. (1975). *Puduhepa: eine hethitische Königin in ihren Textzeugnissen*. Steiner [in Komm.].
- Öner, E., Hocoğlu, B. ve Uncu, L. (2005). Tarsus ovasının jeomorfolojik gelişimi ve Gözlükule höyüğü. *Türkiye Kuaterner Sempozyumu TURQUA-V Bildiriler Kitabı*, 2-5.
- Pelvanoğlu, T. (2018). MÖ. ikinci binyılda yazılı belgelere göre Kizzuwatna Krallığı'nın tarihi. *XVIII. Türk Tarih Kongresi / Kongreye Sunulan Bildiriler (XI. Cilt: Tarihi Coğrafya)* içinde. Türk Tarih Kurumu.
- Reyhan, E. (2003). Kizzuwatna'lı Maştiğa'ya ait ritüel metinler üzerine. *Archivum Anatolicum-Anadolu Arşivleri*, 6(1), 165-196.
- _____ (2008), "Ortaköy/Şapinuva Arşivinde Geçen Yeni Kurban Terimleri Hakkında", VI Congressso Internazionale di Ittitologia Roma, 5-9 settembre 2005, Studi Micenei Ed Egeo-Anatolici, (SMEA)Volume L – Parte II, Roma, s. 625-636.
- _____ (2016). Hitit arşivlerinde Kizzuwatna kökenli "Tanrıları Çağırma Ritüelleri". *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 35(60), 1-38.
- Richter, T. (2005). Hurriter und Hurritisch im bronzezeitlichen Syrien. Motivation und Mechanismen des Kulturkontaktes in der späten Bronzezeit.-(Eothen; 13), 1000-1034.
- _____ (2007). Ergänzungen zum Hurritischen Wörterbuch I. *Altorientalische Forschungen*, 34 (Fs. I. Wegner), 78-115.
- Rosenkranz, B. (1952). *Beiträge zur Erforschung des Luvischen*. Harrassowitz.
- Jensen, P. (1899). Zur Erklärung des Mitanni. *ZA*, 14(1899), 173-181.
- Salvini, M. (1988). Un texte hourrite nommant Zimrilim. *Revue d'Assyriologie et d'archéologie orientale*, 59-69.
- _____ (1998). The earliest evidences of the Hurrians before the formation of the reign of Mittanni. *Urkish and the Hurrians Studies in Honor of Lloyd Cotsen* (Urkish/Mozan Studies Bibliotheca Mesopotamica) içinde (s. 99-115). Undena Publications.
- Salvini, M. ve Wegner, I. (2004). *Corpus der hurritischen Sprachdenkmäler: Abteilung die Texte aus Bogazköy (Band 6: Die mythologischen Texte)*. CNR, Istituto di Studi sulle Civiltà dell'Egeo e del Vicino Oriente.
- Schwemer, D. (1995). Das alttestamentliche Doppelritual 'lt wšlmym im Horizont der hurritischen Opfertermini ambašši und keldi. *Studies on the Civilization and Culture of Nuzi and the Hurrians*, (7), 81-115.
- Seton-Williams, M. V. (1954). Cilician survey. *Anatolian Studies*, (4), 121-174.
- Smith, S. (1922). The relation of Marduk, Ashur, and Osiris. *The Journal of Egyptian Archaeology*, 8(1), 41-44.

_____ (1939). A preliminary account of the tablets from Atchana. *The Antiquaries Journal*, 19(1), 38-48.

Steinkeller, P. (1998). *The historical background of Urkesh and the Hurrian beginnings in northern Mesopotamia* (Cilt 26). Undena Publications.

Steinkeller, P., Collins, B. J., & Michalowski, P. (2013). The Umma Field Ušgida and the Question of GARšana's Location. *Beyond Hatti. A Tribute to Gary Beckman*, 295-307.

Strauß, R. (2006). *Reinigungsrituale aus Kizzuwatna: Ein Beitrag zur Erforschung hethitischer Ritualtradition und Kulturgeschichte*. Walter de Gruyter.

Süel, A. (2012). Ortaköy Şapinuwa arşivinde yer alan Hurrice tabletlerin belgelenmesi projesi. *Çorum Kazı ve Araştırmalar Sempozyumu Bildirileri içinde* (s. 219-235). Çorum Valiliği.

Trabazo, J. V. G. (2024). Šamuha: An interpretation from their hybrid cosmological background¹. *Gods and Languages in Ancient Anatolia*, 25, 33.

Tischler, J. (1983). Hethitisches etymologisches Glossar/Teil 1 ak. *Hethitisches etymologisches Glossar*.

_____ (1990). Hethitisches etymologisches Glossar/Teil 2,[1] LN, P. *Hethitisches etymologisches Glossar*.

Wilhelm, G., & Süel, A. (2013). The Hittite Hurrian offering ritual for tašmišarri or. 97/1. *Kaskal: rivista di storia, ambiente e culture del vicino oriente antico*: 10, 2013, 149-168.

Wilhelm, G. (1989). Die zweite Tafel der Serie Kagal in Hattusa. *Zeitschrift für Assyriologie und vorderasiatische Archäologie*, 79(2), 73-79.

_____ (1992). Hurritische Lexikographie und Grammatik: die hurritisch-hethitische Bilingue aus Boğazköy.

_____ (1998). *Zwischen Tigris und Nil: 100 Jahre Ausgrabungen der Deutschen Orient-Gesellschaft in Vorderasien und Ägypten*. von Zabern.

Wilhelm, G., & Stein, D. L. (1993). 97: 'Mittan (n) i, Mitanni, Maitani. *A. Historisch*', *RLA*, 8, 286-96.

Thureau-Dangin, F. (1939). Tablettes hurrites provenant de Mâri. *Revue d'Assyriologie et d'Archéologie Orientale*, 36(1), 1-28.

Tischler, J. (1982). *Hethitisch-deutsches Wörterverzeichnis: Mit einem semasiologischen Index*. Institut für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck.

_____ (1983). Hethitisches etymologisches Glossar/Teil 1 a-h. *Hethitisches etymologisches Glossar*.

_____ (1983) Hethitisches etymologisches Glossar/Teil 1 i-k. *Hethitisches etymologisches Glossar*.

_____ (1990). Hethitisches etymologisches Glossar/Teil 2,[1] LN, P. *Hethitisches etymologisches Glossar*.

Trabazo, G. G. (2004) García Trabazo J.V., "Zum Namen Kizzuwatna", in: *Gs Forrer* 311-319.

Trameri, A. (2020). *The land of Kizzuwatna: History of Cilicia in the second millennium BCE until the Hittite conquest (ca. 2000-1350)* [Yayımlanmamış doktora tezi]. New York University.

_____ (2024). *Kizzuwatna: History of Cilicia in the Middle and Late Bronze Age (ca. 2000-1200 BC)* (Vol. 185). Brill.

Trémouille, M. C. (1996). Une «fête du mois» pour Tešsub et ̐ebat. *Studi Micenei ed Egeo-Anatolici (SMEA)*, (37), 79-104.

University of Chicago. Oriental Institute, & Oppenheim, A. L. (1956). *The Assyrian Dictionary: L.* Chicago, IL: Oriental Institute.

Ungnad, A. (1925). Die Paradiesbäume. *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft*, 79(1/2), 111-118.

_____ (1936). Der älteste Vertrag aus dem Archiv der Familie Nappâhu in Babylon. *Orientalia*, (5), 121-126.

Ünal, A. (1980). Hitit tıbbının ana hatları. *Belleten*, (44), 475-496.

_____ (2016). *Hititçe Türkçe, Türkçe Hititçe büyük sözlük*. Bilgin Kültür Sanat Yayınları.

_____ (2018). *Eski Anadolu siyasi tarihi*. Bilgin Kültür Sanat Yayınları.

Ünal, A. ve Başgelen, N. (2002). *Hititler devrinde Anadolu*. Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Ünal, A. ve Girginer, K. S. (2007). *Kilikya-Çukurova: İlk çağlardan osmanlılar dönemi'ne kadar Kilikya'da tarihi coğrafya, tarih ve arkeoloji; Kizzuwatnalı kraliçe Puduhepa ve yerleşme alanları rehberi ekleriyle birlikte*. Homer Kitabevi.

Ünlü, F. (2024). Hititçe çivi yazılı metinlerde bir tanrı sunusu olarak “LÁL” bal. *Archivum Anatolicum-Anadolu Arşivleri*, 18(2), 525-552.

Wegner, I. (1981). *Gestalt und Kult der Ištar-Šawuška in Kleinasien*. Neukirchener Verlag.

_____ (2000). *Hurritisch: Eine Einführung*. Harrassowitz.

_____ (2007). *Einführung in die hurritische Sprache* (2. baskı). Otto Harrassowitz Verlag.

Weidner, E. F. (1923). *Politische Dokumente aus Kleinasien: Die Staatsverträge in akkadischer Sprache aus dem Archiv von Boghazköi* (Boghazköi-Studien). J. C. Hinrichs'sche Buchhandlung.

Wilhelm, G. (1994). Schriftkultur einherging, bestand die Übernahme der Schrift nicht nur in der Aneignung eines Mediums wie etwa bei der Übernahme der phönizischen Al. *Hymnen der Alten Welt im Kulturvergleich*, (131), 59-75.

_____ (2004). Generation count in Hittite chronology. H. Hunger ve R. Krauss (Eds.), *Handbuch der Orientalistik* içinde (s. 71-80). Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.

Wilhelm, G. ve Süel, A. (2014). The Hittite Hurrian offering ritual for Tašmišarri Or. 97/1. *Kaskal: Rivista di Storia, Ambiente e Culture del Vicino Oriente Antico*, (10), 149-168.

Wilhelm, G., Barnes, J. ve Stein, D. L. (1989). *The Hurrians*. Aris & Phillips.

Winckler, H. (1913). *Nach Boghasköi!* (Der Alte Orient). J. C. Hinrichs'sche Buchhandlung.

Yiğit, T. (2005). Hurilere ilişkin çivi yazılılı belgelerdeki ilk kayıtlar. *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 24(38), 55-69.

_____ (2020). *Eski Mezopotamya Tarihi*. Bilgin Kültür Sanat Yayınları, Ankara.

ÖZET

Tez çalışmasında, Hitit toplumunun dini ritüellerinden biri olan çağırma ritüellerini filolojik ve kültürel açıdan ele almaktadır. Anadolu'da M.Ö. II. binyılda merkezi bir devlet kuran Hititler, dini ritüelleri hem toplumsal düzeni korumak hem de tanrılarla bağlarını güçlendirmek için önemli bir araç olarak kullanmışlardır. Çağırma ritüelleri, sağlık, selamet ve toplumsal huzurun sağlanması amacıyla gerçekleştirilmiş, aynı zamanda bireysel ve toplumsal arınma süreçlerini yansıtmıştır.

İncelenen Kizzuwatna kökenli çağırma ve çağırma ritüelleri, Hitit dini dünyasında öfkelenerek kendi tapınağını veya şehrini terk eden bir tanrıyı geri getirmek amacıyla icra edilen, son derece detaylı ve sembolik uygulamalardır. Bu ritüellerin temel amacı, ilahi gücü yeniden şehre çekerek toplumsal düzeni, bereketi ve huzuru yeniden tesis etmektir. Törenlerde sadece ana tanrılar olan Teššub, Hepat ve Šarruma'ya değil; aynı zamanda tanrıçayı neşelendiren müzisyenler Ninatta ve Kulitta, yemin tanrıçası Išhara, kaderi yazan Gulš ve MAḪ ile Gece Tanrısı gibi geniş bir ilahi kadroya seslenilir. Tanrıyı ikna etmek için hem fiziksel hem de sembolik unsurlar bir arada kullanılır. Rahip, tanrıyı cezbetmek için yere bizzat bal, yağ ve şarap dökerek somut bir yol oluştururken, dualarda bu yolun gümüş ve altından yapıldığı vurgulanarak tanrının yüceliği onurlandırılır. Bu yolların üzerine tanrıların basması için kureššar adı verilen renkli şallar serilir, yol boyunca kartal tüyleri ve değerli kumaşlar işaretleyici olarak kullanılır. Tanrıları doyurmak için yağlı pastalar, tuni ekmekleri, incir ve üzüm gibi gıdalar sunulurken, arınma sürecini tamamlamak için derin kurban çukurları kazılır. Bu çukurlarda kuşlar ve kuzular kurban edilerek yakılır, böylece hem ilahi öfke dindirilir hem de toplumun üzerindeki tüm günah ve kirlilik bu hayvanlar aracılığıyla toprağın derinliklerine hapsedilerek yaşamın yeniden dirilişi ve kozmik dengenin sağlanması amaçlanır.

Boğazkale-Hattuša ve Ortaköy-Šapinuwa'da Hititçe-Hurrice çift dilli ya da sadece Hurri dilinde yazılmış metinler bir çok ritüel bulunmuştur. Tezimin konusu olan, Kizzuwatna kökenli çağırma ritüellerinde, bir çok uygulamalar görevliler tarafından yapılmıştır. Bu uygulamaların amacı, kaybolan ve ülkeyi terkeden tanrının öfkesini dindirip, toplumun üzerindeki tüm günah ve kirlilikten arındırıp ve bu hayvanları kurban ederler. Devamında toprağın derinliklerine hapsedilerek yaşamın yeniden dirilişi ve kozmik dengenin sağlanması amaçlanır. Tanrıların dünyamıza dönüş yolunu tatlandırmak ve kolaylaştırmak için çeşitli maddeler kullanılır. Kizzuwatna ritüellerinde tanrıyı geri çağırma için hem fiziksel hem de sembolik unsurlar bir arada kullanılır. Rahip, tanrıyı cezbetmek için yere bizzat bal, yağ ve şarap dökerek lezzetli ve

somut bir yol oluştururken, yeryüzüne bu malzemelerle sembolik yollar çizilir ve bu yolun gümüş ve altından yapıldığına dair dualar ve simgeler kullanılır. Aynı zamanda tanrının yüceliğine vurgu yapmak amacıyla bu yolların üzerine tanrıların basması için *kureššar* adı verilen kırmızı, beyaz veya mavi renkli şallar ile bir tutam yün serilir. Ayrıca kartal tüyleri ve değerli kumaşlar yolu işaretlerken, tanrıları doyurmak için yağlı pasta, tuni ekmeği, incir, üzüm ve galaktar gibi gıdalar ve ekmekler sunulur. arınma sürecini tamamlamak için derin kurban çukurları kazılır. Bu çukurlarda kuşlar ve kuzular kurban edilerek yakılır, böylece hem ilahi öfke dindirilir hem de toplumun üzerindeki tüm günah ve kirlilik bu hayvanlar aracılığıyla toprağın derinliklerine hapsedilerek yaşamın yeniden dirilişı ve kozmik dengenin sağlanması amaçlanır.

Bu tezde 1974 yılında Haas-Wilhelm tarafından AOATS 3'te yayımlanan Kizzuwatna kökenli çağırma ritüelleri incelenmiştir. Bu çağırma ritüellerinde ait nüshaların adedi belirlenmiş , esas metin olarak ele alınan nüsha diğer yeni eklenen nüshalardan faydalanılarak tamamlama denemesinde bulunulmuştur. Bu ritüel metinlerin doğrudan birleşen ya da dolaylı olarak birleşen, KUB 15.31 + Bo 5623, KUB 15.34 +Bo 3234, +Bo 7206, +Bo 8027, +VAT 7427, KUB 7.51 +Bo 2519, KUB 32.50 +823/b, tespit edilmiş ve son tablet parçalarıyla birlikte yeniden transliterasyonu ve tercümesi yapılmıştır. Yapılan çalışmaya göre çağırma ritüel metinlerin duplikat ve paralelleri şu şekildedir:

Bo 2061 (=KUB 15.31)+Bo 5623 (=KUB 15.31)

Öy. II 17 - 25 ist Nr. 8 Öy. II 12' - 22' (=B) Duplikat

Ay. III 1 - 5 ist Nr. 7 1' - 5' (=C) Duplikat

Ay. III 54 - 58 ist Nr. 8 Ay. IV 12 - 15 (=B) Duplikat

Ay. IV 10' - 35' ist Nr. 8 Ay. IV 44 - 63 (=B) Duplikat

Öy. II 17 - Ay. III 5 arası ile Nr. 43 Ay. 7 - 18 (=B1) içerik olarak paraleldir.

Bo 3720 (=KUB 15.34) CTH 483

VAT 7427 (=KUB 15.34)+

Bo 3720 (=KUB 15.34)

Ay. III 45' - 47' Nr. 10 Ay. III 9' - 11' (=B) Duplikat

Ay. IV 20' - 25' Nr. 10 Ay. IV 6 - 11 (=B) (33a) Duplikat

Ay. IV 44' - 59' Nr. 10 Ay. IV 3' -19' (=B) (33b) Duplikat

Ay. IV 34'-38' verluft Nr. 10 Ay. IV 20-25 (=B') parallel

Bo 4249 (=KUB 7.34) CTH 500 .383

Bkz. Nr. 42 Ay.III 4 - 5; Nr. 43 Ay. IV 2' - 3'; Nr. 46 y. 2'; Nr. 47.

Bo 2006 (=IBoT 3.148) CTH 485.1

y. II 49 - 67 Nr. 54 y. II 1' - 14' (= B) Duplikat

Ay. IV 32 - 50 Nr. 55 Ay. III 3' - 16' (= C) Duplikat

y. II 26 - 48 Nr. 56 y. II paralel

y. II 45 - 51 Nr. 57 4' - 8' paralel

Bo 3405 (=KUB 15.37)

y. II Nr. 53 Vs. II 26 - 48 paralel

Paralel Versiyonlar

Bo 4405 (=KUB 7.50) CTH 485.2

4' - 8' verluft Nr. 53 y. II 45 - 51 (= B) parallel

2' - 8' verlauft Nr. 54 y. II 3' - 9' parallel

792/v + Bo 2519 (=KUB 7.51) CTH 500 .269

476/b+823/b (=KUB 32.50) CTH 485

n yüzü, birkaç karakter dışında kayıptır.

y. 10 – 11 bkz. Nr. 64 4' - 5'

MAH 16864 (=FHG 4) CTH 483 .VA

FHG 4, yalnızca bir yüzüne yazılmış bir tablettir; 1'-6' satırları, KUB XV 34 Vs. II 8-12'nin bir kopyasıdır.

Ayrıca, ivi yazılı kaynaklardan (KBo-KUB, IBOT vs.) , Hurrice metinler ve Hurrice kelimeler üzerine yapılan yeni son çalışmalardan faydalanılmış ve bu ritüellerde geçen Hurrice kelimeler , özellikle anlamı bilinmeyen kelimeler filolojik açıdan değerlendirilmiştir. Özellikle yeni çalışmalara dayanarak, KUB 7.51 Rs.18' . satırda geçen *-i-ia/ -e* , kelimesi Wilhelm

ve Süel tarafından 2013 yılında Ortaköy Šapinuwa'dan Tašmišarri için Hitit Hurri sunu ritüeli Or.97/1'de üzerine yaptıkları çalışmada bu kelimenin “ekmek” anlamına geldiğini tespit etmişlerdir. Bu da filolojik açıdan tez çalışmasına katkı sağlamıştır.

Kapsadığı konular verilerek, 1974 yılında Wilhelm'in yaptığı Kizzuwatna kökenli çağırma ritüelleri çalışmasında geçen kurban terimleri yeni yayınlar, yeni belgeler ve yeni çalışmalardan faydalanılarak Ortaköy/Šapinuwa belgelerinde ilk kez karşılaşılan askeri terimler de ayrı bir grup olarak bu sınıflandırmaya dahil edilmiştir. Son olarak bu Kizzuwatna kökenli çağırma ritüellerinde geçen Hurrice kelimeler ve geçtiği satır numaralarını gösteren bir sözlük yapılarak bu çağırma ritüellerinin, Hurri ve Hitit yaşamındaki yeri ve önemine katkı sunmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Kizzuwatna, Hurriler, Çağırma, Hurrice, Ritüel.

ABSTRACT

This thesis study examines evocation (calling) rituals, one of the religious practices of Hittite society, from a philological and cultural perspective in the 2nd millennium BC in Anatolia. The Hittites utilized these rituals to maintain social order and strengthen their ties with the gods. Kizzuwatna-origin evocation rituals were performed to bring back deities (such as Teššub, Ḫepat, Šarruma, Ninatta, Kulitta, Išḫara, Gulš, MAḪ, and the Night God) who had become angry and abandoned their temples or cities, thereby restoring social order, prosperity, and cosmic balance. To persuade the deities, physical and symbolic elements are combined: somatic paths are created on the ground by pouring honey, oil, and wine, while prayers emphasize that these paths are made of gold and silver. Colorful shawls called kureššar and tufts of wool are laid over these paths, with eagle feathers and precious fabrics serving as markers. Deities are fed with provisions like fatty pastries, tuni bread, figs, and grapes. Deep sacrificial pits are dug where birds and lambs are sacrificed and burned, allowing the divine anger to be appeased and the sins and impurities of the community to be buried deep within the earth.

This study investigates the Kizzuwatna-origin evocation rituals published by Haas-Wilhelm in AOATS 3 in 1974. The number of copies (duplicates) belonging to these evocation rituals; KUB 15.31 + Bo 5623, KUB 15.34 +Bo 3234, +Bo 7206, +Bo 8027, +VAT 7427, KUB 7.51 +Bo 2519, KUB 32.50 +823/b, were determined, and the base texts were reconstructed and completed using newly discovered copies and tablet fragments. Consequently, the transliterations and translations of these ritual texts specifically identifying directly or indirectly joining fragments and final tablet pieces were re-executed. The duplicates and parallels of the evocation ritual texts according to the study are as follows: Bo 2061 (=KUB 15.31)+Bo 5623 (=KUB 15.31)

Vs. II 17 - 25 ist Nr. 8 Vs. II 12' - 22' (=B) Duplikat

Rs. III 1 - 5 ist Nr. 7 1' - 5' (=C) Duplikat

Rs. III 54 - 58 ist Nr. 8 Rs. IV 12 - 15 (=B) Duplikat

Rs. IV 10' - 35' ist Nr. 8 Rs. IV 44 - 63 (=B) Duplikat

Vs. II 17 - Ay. III 5 -Nr. 43 Rs. 7 - 18 (=B1) is parallel in content.

Bo 3720 (=KUB 15.34) CTH 483

VAT 7427 (=KUB 15.34)+

Bo 3720 (=KUB 15.34)

Rs. III 45' - 47' Nr. 10 Rs. III 9' - 11' (=B) Duplikat

Rs. IV 20' - 25' Nr. 10 Rs. IV 6 - 11 (=B) (33a) Duplikat

Rs. IV 44' - 59' Nr. 10 Rs. IV 3' -19' (=B) (33b) Duplikat

Rs. IV 34'-38' verläuft Nr. 10 Rs. IV 20-25 (=B') parallel

Bo 4249 (=KUB 7.34) CTH 500 .383

Bkz. Nr. 42 Ay.III 4 - 5; Nr. 43 Rs. IV 2' - 3'; Nr. 46 Öy. 2'; Nr. 47.

Bo 2006 (=IBoT 3.148) CTH 485.1

Vs. II 49 - 67 Nr. 54 Vs. II 1' - 14' (= B) Duplikat

Rs. IV 32 - 50 Nr. 55 Rs. III 3' - 16' (= C) Duplikat

Vs. II 26 - 48 Nr. 56 Öy. II paralel

Vs. II 45 - 51 Nr. 57 4' - 8' paralel

Bo 3405 (=KUB 15.37)

Öy. II Nr. 53 Vs. II 26 - 48 paralel

Parallel Version

Bo 4405 (=KUB 7.50) CTH 485.2

4' - 8' verläuft Nr. 53 Vs. II 45 - 51 (= B) parallel

2' - 8' verläuft Nr. 54 Vs. II 3' - 9' parallel

792/v + Bo 2519 (=KUB 7.51) CTH 500 .269

476/b+823/b (=KUB 32.50) CTH 485

The obverse is lost, except for a few characters.

Vs. 10 – 11 bkz. Nr. 64 4' - 5'

MAH 16864 (=FHG 4) CTH 483 .VA

FHG 4 is a tablet inscribed on only one side, where lines 1'-6' are a copy of KUB XV 34 Vs. II 8-12. Additionally, recent studies on cuneiform sources (KBo, KUB, IBoT, etc.), Hurrian texts, and Hurrian words were utilized, and the Hurrian words in these rituals especially those of unknown meaning were evaluated philologically. Notably, based on recent research, the word *ú-i-ia/ ú-e* appearing in KUB 7.51 Rs.18 was identified by Wilhelm and Süel in 2013, during their study of the Hittite-Hurrian offering ritual for Tašmišarri from Ortaköy-Šapinuwa (Or.97/1), as meaning “bread ”, which has contributed philologically to the thesis study.

Furthermore, building upon the scope of the Kizzuwatna-origin evocation rituals studied by Wilhelm in 1974, sacrificial terms were re-examined using new publications, documents, and studies, with military terms encountered for the first time in the Ortaköy/Šapinuwa documents included as a separate group in this classification. Finally, a glossary detailing the Hurrian words and their line numbers within these evocation rituals was compiled to contribute to understanding the place and importance of these rituals in Hurrian and Hittite life.

Keywords: Kizzuwatna, Hurrians, Evocation, Hurrian, Ritual.